

Rode vlaggen

Frauderisico's ontdekken
en melden

Editie 2020

Lex van Almelo

accountant

Rode vlaggen

Frauderisico's ontdekken
en melden

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	8
DEEL 1	10
NUT EN NOODZAAK	
1.1 Poortwachtersrol	11
1.1.1 Verwachtings- en prestatiekloof	11
1.1.2 Rode Vlaggen 2020	12
1.2 Waar leidt het toe?	14
1.2.1 9,5 miljard euro aan verdachte transacties	16
1.2.2 Wat gebeurt er met de meldingen?	18
1.2.3 Gevolgen van meldingen door accountants	19
1.3 Wetten, regels en richtsnoeren	27
1.3.1 NBA-Handreiking 1124	27
1.3.2 Wwft en bijbehorende voorschriften	27
1.3.3 Aanscherpingen Wwft	28
1.3.4 De meldplicht van de Wta, Bta, NV COS, VGBA en het Fraudeprotocol	28
1.3.5 NV NOCLAR en corruptie	30
1.3.6 Informatieblad Covid-19	31
DEEL 2	32
SIGNALEN UIT DE (TUCHT) RECHTSPRAAK	
2.1 AO/IB	33
2.1.1 Muteren en verwerken inkoopfacturen in administratie in één hand	33
2.1.2 Beperkt zicht op omzetverantwoording	36
2.1.3 Administrateur met alle bevoegdheden en smartcard directeur	37
2.1.4 Controller niet gecontroleerd	39
2.1.5 Functiescheiding meer dan voldoende, maar slechts twee directieleden	40
2.1.6 Directeur stemt toe in eigen privélening van de zaak	42

2.1.7	Lening penningmeester aan penningmeester	43
2.1.8	Gebrekkig betalingsproces deelneming	43
2.1.9	Gebrekkige urenregistratie en ontbrekende indicatiestelling	47
2.1.10	Salarisadministratie en facturen incompleet, opnames en stortingen in privé	49
2.1.11	Structureel negatieve kas, verkoop buiten kassa om	50
2.1.12	Mediaberichten over banden met bende	54
2.1.13	Vastgoed van gelieerde stichting	58
2.1.14	Niet-verstuurde eindnota's	59
2.2	Contanten en kas	62
2.2.1	Coffeeshop zonder inkoop- en kasadministratie	62
2.2.2	Abortuskliniek zonder kasboek	64
2.2.3	Contante stortingen en privéleningen	66
2.2.4	Geen inzicht in herkomst contant geld	68
2.2.5	Hardnekkig weigeren kasgeld te storten, omzetsijging 462 procent	69
2.2.6	Contante omzet zonder aparte boekhouding	71
2.2.7	Omvangrijk kasverkeer en dividendovereenkomsten	73
2.2.8	'Swipe'-transacties met onverklaarbaar lage marge op Curaçao	76
2.2.9	Contante uitgaven niet onderbouwd, niet-aansluitende kasstaten	79
2.2.10	Contante bonussen en 'commissiebetalingen'	80
2.3	Geknoei met cijfers	82
2.3.1	Grote bestelling verzwegen voor koper	82
2.3.2	Grote belangen, één baas	83
2.3.3	Omstreden geantdateerd dividendbesluit en verschoven bate	85
2.3.4	(Niet uitgevoerde) controle als keurmerk voor beleggers	88
2.3.5	Geld lenen om leningen mee af te lossen	90
2.3.6	Opgeblazen activa	93
2.3.7	Kostenverschuivingen tussen projecten	95
2.3.8	Verkeerde verrekenprijzen voorraad	98

INHOUDSOPGAVE

2.4	Fiscale kwesties	101
2.4.1	ABC-transactie met zeiljacht	101
2.4.2	Negatief eigen vermogen, meer paarden maar evenveel voer	102
2.4.3	Rondrekening klopt niet, fiscus onderzoekt btw-fraude	104
2.4.4	Veroordelingen belastingfraude, onvolledige opbrengstverantwoording	106
2.4.5	Afhaaltransacties tegen nultarief	110
2.4.6	Bekentenis nepfacturen, weigering correctie aangifte	111
2.4.7	Productielijn in Oezbekistan en Porsche Cayenne I	114
2.4.8	Vage structuur met Jersey-trust en Ltd, directeur in schuldsanering	115
2.4.9	Ingewikkelde constructie niet per se ongebruikelijk	117
2.4.10	Beweringen familielid in scheiding, ongebruikelijk laag loon	118
2.4.11	Vraag of zwarte ontslagvergoeding moet worden aangegeven	120
2.4.12	Cypriotische truststructuur met merkenrecht adviseren en opzetten	121
2.4.13	Belgische bankrekening en 'lening' moeder	128
2.4.14	Huurder declareert 1,2 ton bij verhuurder	131
2.4.15	Onjuist ob-tarief	133
2.5	Facturen	135
2.5.1	'Adviesdiensten' via Tsjechische U-bocht	135
2.5.2	Te hoge courtages	136
2.5.3	Zeer hoge provisiebetalingen zonder facturen	139
2.5.4	Ontbrekend bewijs van betaling	140
2.5.5	'Licenties'	141
2.5.6	Creditnota's en verrekening BMW 520d	142
2.5.7	Reële zakelijke tegenprestatie ontbreekt	143
2.5.8	Branchevreemde activiteiten, betalingen uit hypotheekdepot	145
2.6	Customer due diligence	147
2.6.1	Goede bekenden	147
2.6.2	Luxemburgse holding voor Nederlands bedrijf	148
2.6.3	Leningen uit risicoland zonder rente en zekerheden	149

2.6.4	Productielijn in Oezbekistan en Porsche Cayenne II	152
2.6.5	Bestuurder uit India, verzoek fiscus India, UBO onbekend	153
2.6.6	Waarschuwing voorganger over veroordeelde witwasser	154
2.7	Diversen	156
2.7.1	Afspraak om uitkering te behouden	156
2.7.2	Baas niet gecontroleerd bij risico zelftoetsing	157
2.7.3	Gesjoemel met controleplicht	157
2.7.4	Hoge toezichtskosten	159
2.7.5	Half werk fraudeonderzoeker	161
2.7.6	Enorme lening zonder zekerheden	162
2.7.7	Gefingeerde lening in echtscheidingsconflict	166
2.7.8	Overboekingen van vreemde bedragen door medefirmant	169
2.7.9	Verzoek spoedovermaking naar privérekening	170
2.7.10	Deponeren goedkeurende verklaring ondanks oordeelonthouding	171
2.7.11	Provisies niet doorbetaald aan beleggers ondanks belofte	172
DEEL 3	OVERZICHTEN	175
3.1	Rode vlaggen op een rij	176
3.2	Groene vlaggen op een rij	185
3.3	Rechtspraakregister	193
Colofon		199

VOORWOORD

Als we willen waarmaken dat Nederland op zijn accountants reket, dan is signaleren van fraude een belangrijk onderdeel. De maatschappij heeft op dat gebied hoge verwachtingen van accountants. Fraude ontdekken is echter niet gemakkelijk, een fraude is immers bij uitstek bedoeld om niet ontdekt te worden. En als je dan mogelijk iets hebt ontdekt, is het vaak nog niet zo eenvoudig om dat voor het voetlicht te krijgen. De organisatie zelf zal er immers alles aan doen om te voorkomen dat het bekend wordt.

Voor iedere accountant is een professioneel-kritische houding een basiseigenschap, of je nu controlerend, samenstellend, intern of accountant in business bent. Je maakt niet elke dag mee dat je een mogelijke fraude op het spoor komt, maar als het je overkomt is dat een uitgelezen moment om je beroep helemaal waar te maken. Je rug recht te houden en door te vragen, te consulteren en het toezichthoudend orgaan te betrekken. Dit zijn de momenten die ertoe doen en dan moet je er als accountant staan. Het NBA Fraudeprotocol kan je daarbij helpen. In het Dashboard Accountancy laten we vanaf medio 2019 zien wat accountants op dit gebied doen.

Het werk dat accountants op het terrein van fraude verrichten is vaak onzichtbaar. Er hoeft immers geen fraudemelding te worden gedaan als een controlecliënt volgens de accountant een adequaat herstelplan heeft opgesteld en uitgevoerd. Als de accountant een fraudemelding doet bij een opsporingsinstantie mag hij daarover met niemand praten. Je doet zo'n melding immers in het publiek belang en daarmee is het een wezenlijk onderdeel van je opdracht als accountant.

Het is belangrijk dat wij allemaal blijven leren. De praktijk is altijd weerbarstiger dan de theorie en de slimheid waarmee sommige fraudeurs te werk gaan, stelt ons voor flinke uitdagingen. Daarom ben ik blij met deze uitgave om juist ook te leren van elkaar en mogelijke signalen. Een flink aantal civiele, straf-, bestuurs- en tuchtrechtzaken is uitgewerkt en laat zien wat de accountant goed (groene vlag) of niet goed (rode vlag) heeft gedaan. De rode draad in al deze casussen is: hou je rug recht en kijk niet weg door te rationaliseren maar laat juist je intuïtie spreken.

Bij het verschijnen van deze uitgave weten wij dat de accountant - in welke rol dan ook - oog moet hebben voor de nieuwe frauderisico's vanwege Covid-19 en ook daarbij het moreel kompas niet uit het oog mag verliezen.

Van harte beveel ik deze uitgave aan iedere accountant aan omdat die in zijn of haar dagelijks werk met fraude te maken krijgt of zou kunnen krijgen!

Marco van der Vegte
Voorzitter bestuur NBA

1

deel 1

Nut en noodzaak

1.1 POORTWACHTERSROL

1.1.1 VERWACHTINGS- EN PRESTATIEKLOOF

'Nederland rekt op zijn accountants', was het motto van de imagocampagne in 2019. Er staat niet 'Nederland kán rekenen op zijn accountants', want de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer zijn volgens veel accountants soms te hoog gespannen. Zeker als het om fraude gaat.

Hoe accountants bijdragen aan het voorkomen en signaleren van fraude houdt de NBA bij op een [Dashboard](#). Volgens de cijfers zijn accountants meer aandacht gaan besteden aan fraude. Het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties is tussen 2012 en 2018 enorm gegroeid (zie [paragraaf 1.2](#)). Accountants consulteren ook vaker de fraudepanels van hun kantoor over signalen van fraude. Dat blijkt uit de cijfers van de zes kantoren die organisaties van openbaar belang controleren en dit soort gegevens bijhouden. Het aantal consultaties per jaar steeg van 288 naar 526, waarbij in 6,5 respectievelijk 8 procent van die gevallen materiële fraude werd vermoed. Als het dan gaat om een wettelijke controle en de klant geen adequate maatregelen treft nadat de accountant daarop heeft aangedrongen, moet de accountant daarvan melding maken bij het fraudemeldpunt van de politie. Volgens de fraudepanels komt het zelden voor dat de 'opvolging' door de klant onvoldoende is en een melding dus nodig. Het zou tussen 2014 en 2017 slechts vier keer zijn voorgevallen.

In 2019 waren de meldingen bij het fraudemeldpunt van de Nationale Politie op één vinger te tellen, terwijl het meldpunt in 2018 voor het tellen genoeg had aan drie knopen. De twee accountants achter het meldpunt hadden op méér gerekend. Zij vragen zich af

of onder de 3444 en 1987 ongebruikelijke transacties die in 2019 en 2018 werden gemeld niet meerdere materiële fraudes zitten. En of de klant die fraude ook echt heeft teruggedraaid. Want is met een aanpassing van de jaarrekening de fraude ook feitelijk ongedaan gemaakt? Wie bepaalt of controleert dat?

Als we ervan uitgaan dat de accountants zich keurig aan de beroepsregels houden waarom schrijven die regels dan niet voor dat zij ook een melding doen bij het fraudemeldpunt als het om een *samenstel*opdracht gaat? Méér dan bijvoorbeeld een notaris ziet de accountant de context van een post en een transactie. Dus als de accountant de rol van poortwachter echt wil waarmaken en Nederland op hem of haar wil laten rekenen, zouden de beroepsregels moeten worden aangescherpt, vinden de accountants van het fraudemeldpunt.

Of de regels nu wel of niet worden aangescherpt – klanten screenen en monitoren en ongebruikelijke transacties melden is nodig om ondermijning van de legale economie tegen te gaan en het beroep zelf schoon te houden. Wanneer de accountant zijn of haar plichten verzaakt en het publiek belang vergeet, lijdt het maatschappelijk vertrouwen in de accountant eronder.

Als het maatschappelijk verkeer meer verwacht dan de wet en de beroepsregels voorschrijven dan hebben wij het over de verwachtingskloof. Wanneer accountants onderpresteren door niet te voldoen aan de bestaande eisen die de wetgever en de eigen beroepsgroep stellen dan gaat het om een prestatiekloof. De [Monitoring Commissie Accountancy](#) (MCA) zei begin 2020 dat incidenten op het gebied van fraude en

discontinuïteit voor een belangrijk deel de prestatiekloof inkleuren. De MCA ziet weliswaar meer aandacht voor fraude, maar: “Het accountantsberoep verlegt het accent naar de mening van de MCA te vaak en te snel van de prestatiekloof naar de verwachtingskloof. Als het gaat om lerend vermogen worden bovendien liever de *best practices* dan de *bad practices* benoemd.”

Twee weken later schreef de [Commissie Toekomst Accountancysector](#) aan de minister van Financiën: “Het herkennen van frauderisico’s behoort (...) ontegenzeggelijk al tot de huidige werkzaamheden van een controlerend accountant.”

Door gewoon professioneel-kritisch te zijn, door vermoedens van fraude, witwassen en terrorismefinanciering te melden en door geen diensten te verlenen aan dubieuze cliënten kunnen accountants de prestatiekloof dicht en de verwachtingskloof verkleinen. Dit *bad- & best practices*-boek is bedoeld om hen daarbij te helpen. Het boek is een uitgave van Accountant, bevat de observaties en analyses van haar tucht-

rechtmedewerker en geeft niet het standpunt van de NBA weer.

1.1.2 RODE VLAGGEN 2020

Ook deze tweede editie van *Rode vlaggen* staat vol voorbeelden van goede en slechte praktijken. Uit de tucht-, bestuurs-, straf- en civiele rechtspraak tot en met 2019 zijn ruim zeventig zaken gehaald waarin accountants stuitten op fraude, witwassen, corruptie en/of terrorismefinanciering. Daarbij gaat het – een enkele uitzondering daargelaten – niet om accountants die zelf hebben gefraudeerd, hoewel daar helaas tientallen voorbeelden van zijn. Het gaat om vooral tuchtzaken tegen samenstellende, controlerende en adviserende accountants die fraude- en/of witwassignalen negeerden. En soms om boetes voor en schadeclaims tegen kantoren die te weinig oog hadden voor fraude of er ten onrechte aan meewerkten. Er zitten ook enkele zaken tussen waar accountants niets te verwijten valt en deze hebben gedaan wat zij moesten doen. Vrijwel alle uitspraken zijn

definitief; maar ook als de vonnissen nog ter discussie staan in hoger beroep leveren deze nuttige informatie op over risicofactoren – de rode vlaggen – en de *best practices* – de groene vlaggen. De vlaggen en de zaken worden beschreven in [deel 2](#).

In [hoofdstuk 1.2](#) wordt eerst het effect van melden en screenen besproken. In [hoofdstuk 1.3](#) volgt een kort overzicht van de wetten, regels, voorschriften, leidraden, handreikingen, handleidingen, protocollen, indicatorenlijsten en andere relevante bronnen. De wet- en regelgeving is in beweging, zodat deze editie hier soms afwijkt van de eerste en er in enkele gevallen wordt verwezen naar documenten die nog niet definitief waren tijdens de productie van de editie.

In [deel 3](#) staan alle rode en groene vlaggen op een rij. Deze overzichten kunnen

samen met de uitgebreide inhoudsopgave behulpzaam zijn bij het zoeken. Een trefwoordenregister ontbreekt echter, omdat de lezer de e-versie van het boek naar eigen inzichten kan afgrazen met de zoekfunctie. Deel 3 sluit af met een rechtspraakregister, dat meer een vorm van verantwoording is dan een ingang biedt om te zoeken.

Al met al is ook *Rode vlaggen 2020* hopelijk weer een nuttig boek geworden waarin de theorie niet wordt geïllustreerd met zaken, maar waarin herkenbare casuïstiek het ‘niet-pluis’-gevoel verfijnen tot een vingertoppengevoel voor zaken die niet deugen. Bij twijfel melden en een twijfelachtige klant in de gaten houden of de deur wijzen, zou het devies moeten zijn.

Lex van Almelo

1.2 WAAR LEIDT HET TOE?

Een melding doen over een klant kan soms voelen als verraad en nee zeggen druipt in tegen het commerciële bloed. Maar beseft dat een melding het zicht op de geldstromen vergroot en het weren van louche klanten bevestiging van het blazoen voorkomt. Dankzij de meldingen kunnen uiteindelijk

fraudeurs, witwassers, omkopers, omgekochten en terroristen worden getraceerd. Critici vinden het meldsysteem omslachtig en hekelen de onduidelijkheid over de *spin-off* van al die meldingen. In 2019 ging de FIU-Nederland op [Accountant.nl](https://www.accountant.nl) in op deze kritiek. Hieronder volgt een bewerkte versie van het artikel.

FIU-Nederland versimpelt meldprocedure

Vijftientig jaar geleden werd de 'MOT'-meldplicht ingevoerd voor de banken. Toen die plicht er negen jaar later ook kwam voor accountants, brieste toenmalig NIVRA-directeur Wim Moleveld bij de gedachte dat de accountant een soort onbezoldigd opsporingsambtenaar zou worden. De accountants hebben in zestien jaar duizenden transacties gemeld, maar zijn geen opsporingsambtenaar geworden.

Wel wordt er gemord over de meldingsplicht; deze zomer nog. De meldprocedure zou "krankzinnig ingewikkeld" zijn en het nut van melden onzichtbaar, zo tekende *Het Financieele Dagblad* op. De ['checklist' met 72 indicatoren](#) voor witwassen van corruptie-opbrengsten - een geschenk van de 164 FIU's in deze wereld - werd door hoogleraar Accountancy Marcel Pheijffer verwelkomd als een "maatregellawine" die de strijd tegen witwassen en corruptie niet vooruit helpt. Hoe breed wordt dit gevoelen gedeeld en wat is de respons van de autoriteiten?

Grote kantoren lijken niet zo'n moeite te hebben met de meldprocedure, maar middelgrote en kleinere wel. Compliance-adviseur Arnout van Kempen vindt het meldproces "onvoorspelbaar", "niet eenduidig" en vooral "toegesneden op banken."

BFT-directeur Marijke Kaptein herkent de klachten. "Ik heb namens het BFT wel eens een melding gedaan - dat is best omslachtig. Maar melden is belangrijk en de FIU werkt nu aan een betere meldprocedure."

FIU-teamleider Theo Akse beaamt dat: "Wij zijn begonnen met het aanpassen van het IT-systeem en verwachten dat dit over twee jaar operationeel is." Als het nieuwe IT-systeem eenmaal draait en de gebruikerswensen goed zijn verwerkt, is de meldprocedure een stuk eenvoudiger en meer toegespitst op de verschillende meldgroepen. Dan is die - rijk geïllustreerde - [meldhandleiding](#) van drieëntwintig pagina's niet meer nodig, voorspelt Sonja Corstanje-Maaskant, accountmanager vrije beroepen bij de FIU-Nederland. "Die handleiding is gemaakt in overleg met de verschillende branches. Volg deze handleiding bij het doen van een (eerste) melding en begin niet pas met lezen als je vastloopt." FIU-teamleider Theo Akse: "Als het dan nog niet lukt, kun je contact opnemen met de servicedesk."

Risicolanden

Kritiek is er ook op de objectieve indicator van risicolanden, die in 2018 zou hebben geleid tot duizenden "zinloze" meldingen. "Als ik in Tunesië een vliegticket kocht bij

KLM moest Rabobank dat melden”, zegt de forensisch accountant van een big four-kantoor. De wetgever heeft inmiddels onder ogen gezien dat die objectieve indicator tot onnodige meldingen leidt. Het besluit om deze indicator af te schaffen, verscheen in het [Staatsblad van 3 oktober 2019](#).

Dat accountants ook ongebruikelijke transacties moeten melden van buitenlandse dochters stuit op onbegrip. “Het gaat om transacties met partijen die je totaal niet kent, terwijl in Nederland niets wordt gedaan met die informatie”, aldus een mopperaar. Maar Akse en Corstanje-Maaskant wijzen erop dat de FIU als uitvoeringsinstantie niets kan veranderen aan de regels. Bovendien heeft zo’n melding wel degelijk zin, want die informatie wordt meteen doorspeeld naar de FIU in het desbetreffende buitenland. Maar dat zie je dan niet terug in de Nederlandse cijfers.

Nuttig?

Als een transactie verdacht wordt verklaard, krijgt de melder dat te horen. Wat er vervolgens met die informatie gebeurt, lang niet altijd. Daarom twijfelen accountants hevig aan het nut van de meldplicht. “Wij hebben geen inzicht in de effectiviteit. Dat is best een

frustratie, want wij besteden er twee voltijdbanen aan”, zegt de forensisch accountant van het big four-kantoor. De minister van Justitie en Veiligheid onderkent dat, maar komt in het [Plan van Aanpak Witwassen](#), dat hij in juni 2019 naar de Kamer stuurde, niet verder dan:

“Voor private instellingen kan het nuttig zijn om te weten hoe hun melding is opgevolgd en of deze tot een verdachtverklaring heeft geleid.”

Er wordt vooral gemeld om boetes te ontlopen, “to cover your ass”, zegt een forensisch accountant. Marijke Kaptein beaamt dat tot op zekere hoogte: “Accountants, maar ook notarissen, melden soms voor de zekerheid. Dan krijg je meldingen die achteraf gezien niet altijd verdacht zijn. Maar het hele systeem is een hulpmiddel om ernstiger te voorkomen en het blijft belangrijk de bewustwording bij de meldplichtigen te vergroten.”

Sonja Corstanje-Maaskant: “Iedere melding doet er toe, maar niet iedere melding leidt tot een opsporingsonderzoek.” Theo Akse: “De informatie kan een onderzoek initiëren, maar ook de koers van een lopend onderzoek bepalend veranderen of netwerken zichtbaar maken.”

De FIU wijst op de ‘casuïstiek’ die op de website staat: voorbeelden van de *spin-off* van meldingen (zie hierna [1.2.3](#)). Maar daarin zijn het aandeel van de accountant en de sanctie voor de boef lang niet altijd terug te vinden. Die casuïstiek is niet voldoende om de scepsis weg te nemen.

Spagaat

Moet je de klantacceptatie heroverwegen als je een melding hebt gedaan, vraagt een forensisch accountant zich af. “Je zit in een spagaat, omdat je de kwestie volgens het *tipping-off*-verbod niet mag bespreken met je klant. Controlerend accountants worstelen hiermee en nemen soms te snel afscheid van de klant.”

Sommige accountants vragen zich verder af waarom je nog moet melden als de klant ook al een melding heeft gedaan. De FIU ziet er geen dilemma in. “Vanwege het *tipping-off*-verbod mag je niet weten dat jouw klant meldt. En voor de opsporing is het heel nuttig om over dezelfde transactie(s) informatie te hebben uit verschillende perspectieven”, zegt Sonja Corstanje-Maaskant.

De spanning tussen de fraude- en Wwft-meldplicht wordt ook ervaren als dilemma. De controlerend accountant moet bij een vermoeden van fraude extra informatie vragen aan de leiding van de onderneming en volgens NV COS 240 apart onderzoek

doen. Maar elke transactie met fraude is ongebruikelijk en moet worden gemeld zonder de klant in te lichten. Hoe los je dat op? Het antwoord blijft uit.

KYC

Hoe effectief de meldingsplicht is, valt moeilijk vast te stellen (zie [paragraaf 1.2.2](#)). Een preventief effect valt per definitie niet te becijferen. Cliënten screenen en monitoren zal tot op zekere hoogte witwassen en fraude voorkomen, geloven de accountants. “Maar *Know Your Customer* kan ook zonder wettelijke verplichting”, zegt de forensisch accountant van het big four-kantoor.

1.2.1 9,5 MILJARD EURO AAN VERDACHTE TRANSACTIES

Zes grote accountantskantoren, die organisaties van openbaar belang controleren, hebben fraudepanels, waar accountants vragen over

mogelijke fraude kunnen neerleggen. Die panels worden jaarlijks honderden keren geraadpleegd. Uit het [Dashboard](#) van de NBA blijkt dat de panels jaarlijks tientallen gevallen tegenkomen waarin ‘een redelijk vermoeden van fraude van materieel belang’ bestaat.

Ongebruikelijke transacties gemeld door sector vrije beroepsgroepen, 2015-2018				
	2015	2016	2017	2018
Accountant	1042	1260	1155	1987
Advocaat	10	12	10	22
Belastingadviseur	118	138	342	298
Makelaar onroerend goed	81	140	159	173
Notaris	322	529	486	800
Trustkantoor	148	280	240	258
Totaal	1721	2359	2392	3538

Verdacht verklaarde transacties gemeld door sector vrije beroepsgroepen, 2015-2018				
	2015	2016	2017	2018
Accountant	445	277	238	306
Advocaat	6	5	5	2
Belastingadviseur	23	20	18	21
Makelaar onroerend goed	6	16	4	9
Notaris	173	181	100	170
Trustkantoor	77	60	49	19
Totaal	730	559	414	527

(Bron: FIU-Nederland)

Over Wwft-meldingen zijn externe cijfers bekend. In 2018 werden in totaal 753.352 ongebruikelijke transacties gemeld bij de FIU-Nederland. In dat jaar werden er na analyse 57.950 verdacht verklaard. Met deze verdachte transacties was ruim 9,5 miljard euro gemoeid, zo blijkt uit het [Jaaroverzicht van de FIU-Nederland 2018](#). Van de 1987 ongebruikelijke transacties die accountants in 2018 meldden, zijn er 306 aangemerkt als verdacht. Het soortelijk gewicht van de meldingen leed er wel enigszins onder. De groei van het aantal verdachte transacties (28%) bleef namelijk flink achter bij die van de gemelde ongebruikelijke transacties (72%).

Vergeleken met aanpalende beroepsgroepen doen accountants het niet slecht. Advocaten meldden in 2018 slechts 22 ongebruikelijke transacties, belastingadviseurs 298 en notarissen 800. Wanneer je het aantal meldingen deelt op het aantal leden van de beroepsorganisaties dan is de rangschikking op basis van het percentage meldingen per beroepsgroep in 2018 als volgt:

De FIU-Nederland had in maart 2020 over 2019 nog geen meldcijfers bekendgemaakt. Het Bureau Financieel Toezicht (BFT) wel, maar alleen de meldingen van ongebruikelijke transacties door accountants (3444),

Aantal meldingen per beroepsbeoefenaar in % (2018/2019)		
1	(Kandidaat-/toegevoegd) Notarissen	24,3/39,6*
2	Accountants	9,1/16**
3	Belastingadviseurs (NOB/RB)	2,3/2,3***
4	Advocaten	0,12/n.b.****

*) Notarissen 2018 (800/3280) en in 2019 (1317/3320)

**) Accountants in 2018 (1987/21.723) en in 2019 (3444/21.723)

***) 2018 en 2019 vrijwel hetzelfde: 290/12.200

****) Advocaten in 2018 (22/17.784), over 2019 nog geen cijfers bekend

(Bron: FIU-Nederland, Bureau Financieel Toezicht)

belastingadviseurs (284) en notarissen (1317). In het [BFT-jaarverslag](#) staan geen cijfers over advocaten, makelaars en trustkantoren en ook niet over verdachte transacties.

De rangorde is min of meer voorspelbaar. Notarissen oefenen een publieke taak uit wanneer zij akten passeren. Bij vastgoedtransacties en het oprichten of doorleveren van rechtspersonen is de kans op ongebruikelijke en verdachte praktijken relatief groot. Ook de accountant werkt in het publiek belang, maar stuit doorgaans pas achteraf op dubieuze transacties. Bij advocaten en belastingadviseurs staat daarentegen primair het belang van de cliënt voorop. Zij melden veel minder, omdat dit niet hoeft als zij werkzaamheden uitvoeren om de rechtspositie van hun cliënt te bepalen voor, tijdens of na een rechtsgeding of als zij advies geven ter vermijding van een rechtsgeding.

1.2.2 WAT GEBEURT ER MET DE MELDINGEN?

Het effect van de meldplicht is lastig vast te stellen. Door cijfers uit verschillende bronnen en verschillende jaren te combineren, ontstaat hooguit een indruk van de effectiviteit.

In 2018 is volgens de FIU-Nederland het recordaantal van 753.352 ongebruikelijke transacties gemeld, waarvan de FIU 7 procent verdacht heeft verklaard. De totale waarde daarvan is bijna 10 miljard euro. Van de meldingen door accountants was 15 procent verdacht. Volgens de FIU komt dat omdat accountants vooral melden op basis van subjectieve indicatoren.

Het WODC schatte in 2018 dat er in 2014 voor 16 miljard euro is witgewassen in Nederland: 6,9 miljard euro binnenlands crimineel geld en 9,1 miljard euro uit het buitenland. In 2014 werd er bij de FIU-Nederland voor bijna 2,4 miljard euro aan verdachte transacties gemeld. Dit zou betekenen dat 15 procent van de witwasstromen wordt gemeld. Uit de analyse van 77 duizend verdachte transacties door Brigitte Unger van de Universiteit Utrecht blijkt dat in Nederland tussen 2009 en 2014 jaarlijks 12,8 miljard euro is witgewassen, zo meldde *Het Financieele Dagblad* eind 2019. Afgezet tegen de 2,4 miljard euro aan verdachte transacties gemeld wordt dus 18,8 procent van de witwasstromen gemeld.

[Europol](#) schreef dat in 2014 bij de FIU's in de Europese Unie bijna 1 miljoen verdachte transacties zijn gemeld. Gemiddeld wordt 10 procent daarvan verder onderzocht en wordt volgens Europol slechts 1 procent van de criminele opbrengsten in beslag genomen. Volgens de FIU-Nederland werd de informatie over de 57.950 verdachte transacties in 2018 gebruikt in 8514 dossiers. Als dit *follow-up*-percentage van 14,7 procent juist is, ligt dat aanzienlijk boven het Europese gemiddelde.

En dan? Wat gebeurt er met de meldingen? Na een screening wordt de informatie uit verdachte transacties gebruikt om verschijnselen en actuele ontwikkelingen in kaart te brengen. Soms leidt het – in combinatie met gegevens uit meldingen van anderen – tot het begin van een opsporingsonderzoek. Een deel daarvan resulteert in een dossier dat terecht komt op het bureau van de officier van justitie. Uit de [Monitor anti-witwasbeleid 2014-2016](#) blijkt dat het Openbaar Ministerie in 2014-2016 gemiddeld 1858 witwaszaken per jaar afhandelde. Volgens de onderzoekers was dit 8 procent minder dan in de vier jaar daarvoor. Het OM bracht in 2014-2016 in gemiddeld 1242 zaken een dagvaarding uit, seponeerde 461 zaken en schikte er 183. Volgens cijfers uit 2018 en 2019, die [BNR](#) in februari 2020 opvroeg bij de Raad voor de Rechtspraak, werden in die jaren 1204 respectievelijk 1499 verdachten aangeklaagd wegens witwassen. De rechter legt in ongeveer twee van de drie voorgelegde

Afdoeening witwaszaken								
Jaar	OM-zaken	Dagvaarding	Sepot	Transactie	Overig	Rechterlijke afdoeening	Straf	% Straf/dagvaarding
2010	1700	1236	179	83	118	972	789	64
2014	1862	1253	437	162	44	1224	949	76
2015	1736	1093	401	199	76	1140	867	80
2016	1976	1381	546	189	73	959	731	53
2017	-	-	-	-	-	-	-	-
2018	-	1204	-	-	-	-	817	68
2019	-	1499	-	-	-	-	997	67

(Bron: WODC/BNR)

zaken een straf op. Je kunt dus zeggen dat ongeveer 0,1 procent van de meldingen leidt tot een straf.

Om de effectiviteit van het meldstelsel te kunnen meten, zou je volgens het WODC niet alleen moeten kijken naar de strafrechtelijke resultaten, maar ook naar de bestuurlijke, fiscale en tuchtrechtelijke *spin-off*. Bovendien zou je de verplaatsings-effecten naar het buitenland erbij moeten betrekken, al betwijfelen de onderzoekers of dat objectief mogelijk is. Bij de allereerste evaluatie uit 2004 schreef onderzoeker Wynsen Faber onder meer dat witwasbestrijding een lage prioriteit kent en het meldsysteem een doel op zich vormt. De Algemene Rekenkamer heeft het

meldsysteem herhaaldelijk doorgelicht. In de meest recente [evaluatie](#) (uit 2013) concludeert de doelmatigheidswaakhond dat de verantwoordelijke ministers nog steeds geen inzicht hebben in de resultaten en het rendement van de witwasbestrijding. De rekenkamer pleitte voor de invoering van een monitor. Die bestaat inmiddels. Maar zoals aangegeven biedt die monitor ook slechts beperkt zicht op de effectiviteit. Het preventieve effect van de meldingsplicht – transacties die niet doorgaan omdat accountants niet meewerken of afscheid van de klant - is lastig te meten, maar bestaat hoogstwaarschijnlijk wel.

1.2.3 GEVOLGEN VAN MELDINGEN DOOR ACCOUNTANTS

Een lagere boete voor de klant

De Helmondse textielabrikant Vlisco Netherlands heeft het Openbaar Ministerie een boete betaald van 205 duizend euro omdat het bedrijf van 2014 tot en met 2017 onvoldoende onderzoek heeft gedaan naar klanten, terwijl het dat volgens de Wwft wel had moeten doen, meldt het OM op 20 april 2020 in een [persbericht](#). De FIOD stelde een strafrechtelijk onderzoek in, nadat Vlisco zich meldde bij het Bureau Toezicht Wwft van de Belastingdienst en het OM.

“Dat deed zij nadat zij tijdens de laatste jaarlijkse accountantscontrole in het voorjaar van 2017 door haar accountant was gewezen op haar verplichtingen in het kader van de Wwft. Het bedrijf signaleerde dat zij die verplichtingen de afgelopen jaren niet was nagekomen. (...) Het bedrijf verkoopt stoffen

aan klanten uit landen als Benin, Nigeria, Togo, Ghana, Ivoorkust en Congo. (...) Vlisco had (...) ten aanzien van twintig cliënten cliëntenonderzoek moeten verrichten, wat zij niet heeft gedaan. De met deze cliënten verrichte contante transacties hadden daarom niet uitgevoerd mogen worden. Ten aanzien van deze twintig niet geïdentificeerde klanten gaat het in totaal om meer dan 1300 (samengestelde) contante transacties van meer dan 15.000,- euro voor een totaal bedrag van 63.305.446,- euro.

Het OM vindt het verzuimen van cliëntenonderzoek ernstig. Het is van groot belang dat handelaren die grote hoeveelheden contante betalingen ontvangen hun poortwachtersfunctie serieus nemen en de verplichtingen zoals gesteld in de Wwft

naleven, teneinde het potentiële witwassers en criminelen zo moeilijk mogelijk te maken om gelden wit te wassen. Het OM heeft meegewogen dat Vlisco zichzelf heeft gemeld bij het OM. Vlisco heeft de door het OM gewenste informatie aangeleverd. Het bedrijf heeft orde op zaken gesteld om te zorgen dat de Wwft in de toekomst wordt nageleefd.”

In het [Statement of Facts](#) dat bij het persbericht hoort, schrijft het OM dat de controlerend accountant Vlisco pas laat heeft gewezen en zelf ook laat twee meldingen deed:

“Van 2011 tot en met november 2017 heeft Vlisco, Ernst & Young Accountants (EY) als vaste accountant gehad. Tijdens de accountantscontrole in 2017 is Vlisco door EY erop gewezen dat zij – gelet op het grote aantal contante transacties – kwalificeert als ‘instelling’ onder de Wwft. Tot die tijd was Vlisco zich daarvan niet bewust. Op 4 juli 2017 respectievelijk 1 december 2017 heeft EY een tweetal ongebruikelijke transacties gemeld bij de Financial Intelligence Unit (FIU), inhoudende – kort gezegd – dat Vlisco diverse contante transacties heeft verricht van boven de € 15.000,-, zonder, voorafgaand aan deze transacties, cliëntonderzoek in de zin van artikel 3 Wwft te verrichten. (...)

Op basis van deze bevindingen kan worden geconcludeerd dat Vlisco gedurende een lange periode niet heeft voldaan aan haar Wwft verplichtingen. Uit het onderzoek van de FIOD volgt echter niet dat er aanwijzingen bestaan op basis waarvan Vlisco had moeten veronderstellen dat de contante betalingen verband hielden met witwassen of terrorismefinanciering. (...)”

Bij het bepalen van het transactiebedrag heeft het OM gekeken naar de volgende omstandigheden:

“3) Vlisco heeft zelf gemeld dat zij niet aan haar Wwft verplichtingen heeft voldaan; 4) Na de constatering dat zij als instelling in de Wwft wordt aangemerkt, heeft Vlisco direct meerdere acties ondernomen op het gebied van het (alsnog) naleven van haar Wwft verplichtingen, een andere accountant benoemd en lijkt zij volgens de toezichthouder BT Wwft meer te doen dan dat de Wwft eist (waardoor het risico dat zij in de toekomst opnieuw in de fout gaat nihil is); 5) Vlisco had een accountant die pas in 2017 heeft gewezen op het feit dat Vlisco kwalificeert als Wwft-instelling en de op haar rustende Wwft verplichtingen. De accountant heeft zelf ten aanzien van Vlisco pas in de maanden juli en december 2017 een tweetal FIU-meldingen gedaan; (...)”

Dit is een bijzondere melding met een bijzondere *spin-off*, die – afgaande op het persbericht – geen gevolgen heeft gehad voor de accountant die niet ‘onverwijld’ meldde. Om te laten zien waartoe meldingen in concrete zaken leiden, geeft de FIU-Nederland op haar website per meldersgroep [casuïstiek](#) weer. Merkwaardig genoeg zijn er sinds de eerste editie van Rode vlaggen wel nieuwe zaken bijgekomen die interessant worden geacht

voor accountants. Maar in géén van die zaken wordt de accountant genoemd als melder. Hebben accountants dan geen vermeldenswaardige meldingen gedaan? Hoe het ook zij – voor een concreet verband tussen accountantsmelding en vervolging, bestraffing en/of ontneming moeten we het doen met de tien zaken die ook in de eerste editie stonden. De tekst is integraal overgenomen van de FIU-site en niet door ons geredigeerd.

1.2.3.1 Misbruik van subsidieregelingen

In Nederland zijn tal van subsidieregelingen om onder meer milieuvriendelijke ondernemingsactiviteiten te bevorderen. Helaas zijn er altijd weer mensen of ondernemingen, die misbruik maken van deze regelingen en onterecht subsidies opstrijken. Een externe accountant constateerde bij een boekencontrole, dat er onregelmatigheden in de administratie van het betreffende bedrijf aanwezig waren. Facturen en aangevraagde subsidies op het gebied van zogenaamde milieu-investeringsaftrek corresponderden niet naadloos met elkaar.

Het accountantskantoor meldde conform de Wwft de bevindingen aan FIU-Nederland. Na analyse bleek dat er vermoedelijk voor enkele tonnen door het bedrijf gefraudeerd was. Het dossier werd overgedragen aan de Fiod, die op haar beurt gedetailleerd onderzoek verrichtte en de vermoedelijke fraude vaststelde op ruim vierhonderdduizend euro. Uiteraard aanleiding voor het OM om de thans lopende vervolging te starten. De constateringen van het accountantskantoor hebben rechtstreeks geleid tot een vervolging voor fraude met subsidies.

1.2.3.2 Geweten op nul

Een voormalig bestuurslid van een charitatieve organisatie werd vanwege zijn frauduleuze handelingen in december 2016 tot drie jaar verblijft in de cel veroordeeld. De penningmeester van dezelfde instelling kreeg vanwege medeplichtigheid een voorwaardelijke gevangenisstraf en een taakstraf van 240 uur. Vele tonnen waren door het bestuurslid voor privédoeleinden gespenseerd terwijl dat geld voor kankeronderzoek bestemd was.

De zaak kwam in 2012 aan het rollen toen er nefacturen werden ontdekt. In die tijd kwamen er ook bij FIU-Nederland signalen over de financiële handel en wandel van het bestuurslid binnen. De meldingen bleken naadloos op bevindingen uit het inmiddels gestarte opsporingsonderzoek aan te sluiten.

Zo maakte de man forse bedragen over naar zijn eigen bankrekening om het vervolgens door te sluizen naar weer een andere rekening. Vanaf die bankrekening werd uiteindelijk een deel van de hypotheekschuld op zijn eigen huis afgelost. Ook ging er veel geld op aan luxe zaken.

De transactiemeldingen waren zowel door een accountant als een bankinstelling gedaan. In totaal kwamen er voor een bedrag van 746 duizend euro meldingen binnen. De transacties werden ter beschikking van het rechteerteam gesteld. Bij de uitspraak van december 2016 bepaalde de rechtbank overigens niet alleen dat de veroordeelde de cel in moest, maar ook dat hij een miljoen euro aan de benadeelde instelling terugdiende te betalen.

1.2.3.3 Fraude met donaties

Elk jaar organiseerde een stichting een groot evenement om fondsen te werven. Het doel van dit evenement was om onderzoek naar behandelmethoden van ernstig zieke kinderen te bekostigen. Al jaren was dit grote evenement een enorm succes en elk jaar werden vele miljoenen euro's bijeengebracht.

Een bestuurder van de stichting vond kennelijk zijn persoonlijke financiële nood net zo, zo niet belangrijker dan het wel en wee van zieke kinderen. Gedurende twee jaar kreeg hij het voor elkaar om een fraude binnen de stichting op te zetten en uit te voeren waardoor hij uiteindelijk bijna 650 duizend euro ten behoeve van zichzelf kon laten

overboeken. De constructie die hij gebruikte waren valse facturen voor niet geleverde diensten en gemanipuleerde bankafschriften om het geheel administratief af te dekken. De externe accountant achterhaalde echter de onregelmatigheden en legde de fraude bloot.

De stichting stelde de bestuurder onmiddellijk op non-actief en deed aangifte van de fraude. Tegelijkertijd meldde de externe accountant aan FIU-Nederland de frauduleuze transacties. De transacties werden verdacht verklaard en ter beschikking gesteld aan het rechte team, dat de fraude onderzocht.

1.2.3.4 Jij een beetje, ik een beetje

In juni 2017 werd na een actie van opsporingsdiensten beslag gelegd op ruim een miljoen euro aan onroerend goed, saldi van bankrekeningen en een auto. Daarnaast werden gegevensdragers en administratie veiliggesteld. Het onderzoek startte naar aanleiding van een aangifte van een benadeelde werkgever en een transactie-melding door een accountantskantoor. De transactie-informatie werd ter beschikking van de opsporingsdiensten gesteld.

De spil in het geheel was een man, die als trade manager in de commodity-termijn-

handel voor zijn voormalige werkgever gewerkt had. Hij bevoordeelde klanten ten koste van zijn werkgever, het bedrijf dat aangifte tegen hem had gedaan. De verdachte bevoordeelde klanten door lagere prijzen te rekenen, waarna hij voor 'advieswerkzaamheden' van diezelfde klanten buiten zicht van zijn werkgever telkens betaald kreeg. Het onderzoeksteam berekende dat de man op deze wijze in drie jaar tijd 1,2 miljoen euro opgestreken had. Het beslag was daarmee vrijwel toereikend om alle niet-legitieme inkomsten van de verdachte te kunnen ontnemen.

1.2.3.5 Met een omweg in de eigen knip

De eigenaar van een agrarisch bedrijf wilde een nieuwe stal aan zijn bedrijf toevoegen en kende de weg in subsidieland. Hij diende bij de aangewezen instantie een aanvraag in en na de nodige formaliteiten werd een subsidie van bijna honderdduizend euro beschikbaar gesteld. Dezelfde man had naast zijn agrarische onderneming ook een bouw- annex loonbedrijf. In het jaar dat de nieuwe stal gebouwd werd steeg de omzet van dat bouw- annex loonbedrijf fors, namelijk met bijna honderdduizend euro.

Toeval? Nou, niet echt. Bij de controle van de boekhouding ontdekte het accountantskantoor dat de subsidie-ontvangende agrariër via een er tussengeschoven vennootschap zijn eigen bouwbedrijf

opdracht had gegeven de stal te bouwen. Met andere woorden, middels een trucje had de man zichzelf de opdracht gegund en haalde zodoende niet alleen de subsidie binnen maar ook een royale winst uit de gesubsidieerde opdracht. En dat was nu net iets wat in strijd met de subsidievoorwaarden was. Het accountantskantoor wees haar klant hierop, maar deze gaf te kennen absoluut niet van plan te zijn de subsidieverlenende instantie in kennis te stellen. Het accountantskantoor beëindigde per onmiddellijke ingang de relatie met de klant en meldde, conform de meldplicht, de geconstateerde ongebruikelijke transactie aan FIU-Nederland. De transacties werden verdacht verklaard en overgedragen aan de hiervoor aangewezen opsporingsinstantie.

1.2.3.6 Nooit tevreden

Sommige mensen willen altijd maar meer en meer en zijn daarvoor bereid om ethiek en wet maar even te laten voor wat het is. Dat leek ook het geval bij meldingen van twee verschillende accountantskantoren. FIU-Nederland startte op basis van deze meldingen een onderzoek naar betalingen en facturering tussen een bouwonderneming, een ziekenhuis en een manager. De meldingen handelden over enkele facturen waarvoor kennelijk geen diensten geleverd waren. Bovendien waren er signalen, dat er voor honderdduizend euro aan een huis van

de manager was verbouwd zonder dat daarvoor door de bouwonderneming een rekening aan hem was verzonden. De manager was in de positie namens het ziekenhuis bouwprojecten te gunnen. Het dossier werd overgedragen voor verder onderzoek, de Fiod startte een opsporingsonderzoek, traceerde nog meer onregelmatigheden en hield in de loop van 2016 de manager als verdachte van valsheid in geschrifte en corruptie aan. Het OM legde beslag op diens huis. Het strafdossier is inmiddels afgerond en het OM brengt de zaak binnenkort voor de rechter.

1.2.3.7 Schuiven met miljoenen

De eerste melding kwam in 2011 bij FIU-Nederland binnen. Vanaf 2010 vonden tussen een aantal ondernemingen girale transacties plaats. De bedragen waren groot. Vele miljoenen euro's werden ontvangen en weer verzonden. In de eerste instantie leek het op een zogenaamde btw-carroussel, maar dat bleek toch niet het geval. Het was lastig om de illegale aard van de transacties te onderkennen. Het onderzoek duurde dan ook enkele maanden voordat FIU-Nederland de transacties beter konden interpreteren. Door het achterhalen van een relatie met een bedrijf dat eerder in Engeland als verdachte in een belastingzwendel was geïdentificeerd kwam er meer duidelijkheid. Het karakter van de transacties kwam namelijk overeen met de transacties in het Engelse onderzoek. Om die reden konden vijftientig transacties met een totaal van meer dan vijftig miljoen euro verdacht worden verklaard. Na deze verdachtverklaring gingen Fiod-rechercheurs aan de slag en zij ontrafelden stap voor stap de stroom van financiële transacties.

Het uiteindelijke resultaat van hun onderzoek kwam drie weken geleden in de publiciteit: op 20 december jongstleden (2013, LvA)

werd een veertigjarige hoofdverdachte door de rechtbank Den Haag veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf. De man, een voormalig jurist van een gerenommeerd internationaal advocatenkantoor, werd veroordeeld voor belastingfraude, witwassen en valsheid in geschrifte. Samen met zijn echtgenote en een handlanger had hij gedurende enkele jaren zogeheten kasvennootschappen opgekocht om ze vervolgens met gefingeerde verliezen leeg te trekken. Op deze wijze liep de Nederlandse Staat 8,5 miljoen euro aan belastinginkomsten mis. Dat geld verdween in de zakken van de veroordeelden. De handlanger werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaar. De zaak tegen de echtgenote was al in een eerder stadium om gezondheidsredenen van de vrouw met een schikking afgedaan. Vier vennootschappen van de veroordeelden kregen ieder een boete van driehonderdduizend euro opgelegd. De gemelde transacties waren mede aanleiding tot een opsporingsonderzoek en maakten deel uit van de bewijsmiddelen. Overigens meldde parallel aan het opsporingsonderzoek ook de externe accountant ongebruikelijke transacties en werd de opdracht door het meldende accountantskantoor teruggegeven.

1.2.3.8 Onbetrouwbare medewerker

Hij deed er anderhalf jaar over om zijn werkgever totaal 650 duizend euro afhandig te maken. De medewerker van een vennootschap in vastgoedbeheer was belast met betalingen aan derden. Door facturen valselijk op te maken en niet geleverde diensten in rekening te brengen, kon hij vanaf de derdengeldrekening van de onderneming het totale bedrag beetje bij beetje naar zijn eigen rekeningen overmaken. Toen onregelmatigheden in de administratie

werden aangetroffen, werd een recherchebureau in de arm genomen. De externe accountantscontrole bevestigde de malversaties, waarna het accountantskantoor hun bevindingen aan FIU-Nederland meldde. De ontdekking betekende voor de medewerker op staande voet ontslag en aansprakelijkheidsstelling voor het verduisterde bedrag. FIU-Nederland droeg het dossier voor verdere strafrechtelijke afhandeling over aan de politie.

1.2.3.9 Een rotte appel in de mand

Toen de accountant de melding van een ongebruikelijke transactie bij FIU-Nederland deed, was er al door de betreffende onderneming aangifte van frauduleuze praktijken gedaan. Bij een administratieve controle was vastgesteld dat er een bedrag van ruim boven de vierhonderdduizend euro aan een leverancier was overgemaakt. Hoewel de naam en adres van de leverancier klopte, bleek het gebruikte bankrekeningnummer van de onderneming te zijn gemanipuleerd. Hierdoor was het geld naar een andere rekening overgemaakt. De in het bedrijf in gebruik zijnde procedures om fraude te voorkomen, waren op geraffineerde wijze omzeilt. Al snel werd duidelijk, dat maar één werknemer de manipulatie had kunnen uitvoeren. Bij gebrek aan hard bewijs van betrokkenheid was hij op staande voet ontslagen maar bleef vooralsnog een strafrechtelijk vervolg uit.

Nadat de melding van de accountant was ontvangen, analyseerde FIU-Nederland de informatie. Zij stelde vast dat er al eerder een dossier was opgemaakt waarbij de betreffende ex-werknemer bij criminaliteit betrokken was, in dat geval echter niet als hoofdverdachte. Een bedrijf, dat amper zes maanden oud was, ontving door frauduleuze handelingen twee bedragen van een Oostenrijkse onderneming. Het geld was al weggesluisd toen de Oostenrijkse benadeelde erachter kwam. In die zaak constateerde de meldende bank dat er nog vermogen op de voor de fraude gebruikte rekening stond waarna alsnog beslag gelegd kon worden.

De ex-werknemer speelde bij genoemde fraude een ondersteunende rol. De informatie van beide hierboven genoemde dossiers was weliswaar bij de opsporingsdiensten bekend, maar door de analyse van FIU-Nederland konden beide fraudezaken aan een en dezelfde persoon gekoppeld worden.

1.2.3.10 Faillissementsfraude

Een onderneming bankierde al lange tijd bij een Nederlandse bancaire instelling. De bankmutaties waren vrijwel geheel giraal, totdat op een bepaald moment ruim twintigduizend euro aan contant geld werd opgenomen. Dit was atypisch voor het bedrijf en voor de branche waarin zij actief was. Tijdens de jaarlijkse controle van de financiële administratie werd de contante opname dan ook door de externe accountant opgemerkt waarna verduidelijkende vragen door hem werden gesteld aan de ondernemer. De opname bleek desgevraagd in de administratie verantwoord te zijn als aankoop van een hoeveelheid smartphones voor medewerkers van het bedrijf. Volgens de directeur had hij de bestelling geplaatst en kon hij deze smartphones van de op dat moment nieuwste generatie geleverd krijgen. De leverancier van de telefoons stelde daarbij echter wel als voorwaarde, dat de factuur contant zou worden voldaan. En zo geschiedde.

Na analyse van de in de administratie opgenomen factuur bleek een aantal essentiële gegevens te missen. Zo ontbraken het btw-nummer en de Kamer van Koophandel-registratie van de leverancier van de telefoons. Dit was voldoende aanleiding voor de accountant om haar bevindingen aan de FIU-Nederland te melden. Uit onderzoek bleek dat de leverende partij veertien dagen na verkoop van de smartphones failliet was verklaard. De leverancier wist dus op het moment van de verkoop dat het faillissement nog een kwestie van weken zo niet dagen zou zijn. Gezien deze bevindingen was het aannemelijk dat de factuur buiten de reguliere boekhouding was gehouden, de contante betaling niet in de financiële administratie was opgenomen en een faillissementsfraude hiermee een feit leek te zijn. Het dossier is recent overgedragen aan een opsporingsdienst die op haar beurt in contact zal treden met de curator in dit voornoemd faillissement.

1.3 WETTEN, REGELS EN RICHTSNOEREN

Er bestaat een wirwar aan wetten en besluiten met toelichtende leidraden, richtsnoeren, handleidingen, handreikingen en indicatorenlijsten. Niet iedereen hoeft zich in de details daarvan te verdiepen. Maar bij twijfel is het goed te weten op welke bronnen je kunt terugvallen.

1.3.1 NBA-HANDREIKING 1124

Voor openbaar accountants, accountants in business en belastingadviseurs is [NBA-Handreiking 1124: Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme \(Wwft\)](#) het beste startpunt. De handreiking is aangepast aan de gewijzigde Wwft en de tekst was eind maart 2020 nog niet definitief. Wij linken hierbij naar de tweede consultatieversie, die hoogstwaarschijnlijk nauwelijks afwijkt van de definitieve tekst. Voor de definitieve versie is het goed de overzichtspagina met [NBA-handreikingen](#) te raadplegen.

Handreiking 1124 geeft een ‘een redelijke en praktijkgerichte’ uitleg van de – gewijzigde – Wwft. Voor de individuele accountant gaat het met name om de vraag wanneer en hoe je een cliënt moet screenen en wanneer je – intern – een ongebruikelijke transactie moet melden.

1.3.2 WWFT EN BIJBEHORENDE VOORSCHRIFTEN

De richtsnoeren voor de interpretatie van de Wwft in de handreiking zijn niet bindend. Accountants hebben een eigen verantwoordelijkheid om de Wwft en de daarop gebaseerde regelgeving te raadplegen en correct toe te passen. Veel informatie staat

op deze [NBA-Wwft-pagina](#). De belangrijkste bronnen zijn:

- de [Wwft](#);
- de [Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme \(WWFT\) en Sanctiewet \(SW\)](#) van het ministerie van Financiën (januari 2014);
- de [Specifieke leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen](#) genoemd in artikel 1a, lid 4, letter a en b Wwft (24 oktober 2018) van het Bureau Financieel Toezicht (BFT).
- Bijlage I bij de Specifieke leidraad: [Voorbeelden bij de subjectieve indicator voor het melden van ongebruikelijke transacties](#);
- Bijlage II bij de Specifieke leidraad: het [Wwft-Tien-Stappenplan](#);
- de [FATF Guidance for a Risk-Based Approach for the Accounting Profession](#);
- de [Vierde EU-anti-witwasrichtlijn](#);
- de [Vijfde EU-anti-witwasrichtlijn](#);
- de [Zesde EU-anti-witwasrichtlijn](#).

Volgens de vierde Europese anti-witwasrichtlijn moeten accountants de uiteindelijk belanghebbenden (UBO's) van hun klanten registreren in een UBO-register. In de vijfde anti-witwasrichtlijn staan regels voor de toegankelijkheid van het UBO-register, het raadplegen daarvan door de Belastingdienst en andere autoriteiten en aan de medewerking die UBO's moeten verlenen. De Nederlandse wetgeving voor het UBO-register zou na de nodige vertraging in het voorjaar van 2020 worden geïmplementeerd. Maar het wetgevingsproces liep in 2020 opnieuw vertraging op.

De Zesde anti-witwasrichtlijn gaat over de strafrechtelijke aanpak van witwassen en de internationale samenwerking daarbij.

De wetgever moet deze richtlijn op uiterlijk 3 december 2020 implementeren.

1.3.3 AANSCHERPINGEN WWFT

Enkele maanden na het verschijnen van de eerste editie van Rode Vlaggen is de Wwft aangescherpt. De belangrijkste veranderingen zijn:

- kantoren worden uitdrukkelijk verplicht aan risicomanagement te doen, door een risicoanalyse te maken, risicobeleid op te stellen en een Wwft-compliance- respectievelijk Wwft-auditfunctie in te stellen;
- de definitie van UBO is uitgebreid;
- er werd een tweede objectieve indicator ingevoerd voor 'derde-hoogrisicolanden, die in oktober 2019 echter weer is geschrapt;
- bij elk politiek prominent persoon (*politically exposed person*, PEP) is verscherpt cliëntenonderzoek verplicht;
- vereenvoudigd cliëntenonderzoek volstaat minder vaak;
- melders te goeder trouw worden wettelijk beschermd;
- kantoren moeten een klokkenluiders-regeling hebben voor incidenten binnen het kantoor;
- (mede)beleidsbepalers van kantoren hebben een verklaring omtrent het gedrag nodig;
- het BFT kan hogere boetes opleggen; het maximum kan oplopen tot vier miljoen euro, tot acht miljoen euro in geval van recidive of tot tweemaal het bedrag van het voordeel dat met de overtreding werd verkregen.

1.3.4 DE MELDPLICHT VAN DE WTA, BTA, NV COS, VGBA EN HET FRAUDEPROTOCOL

Behalve de brij aan anti-witwas- en anti-terrorismedinancieringsregels en -richtlijnen is er nog de fraudemeldplicht van accountants uit [artikel 26 lid 2 van de Wet toezicht accountants](#). Deze plicht houdt in dat de accountant bij wettelijke controles een fraude van materieel belang moet melden bij een opsporingsambtenaar – lees: het fraudemeldpunt van de politie – als het management geen adequate maatregelen treft nadat het is gewezen op de fraude. Wat fraude van materieel belang is, staat in [artikel 36 van het Besluit toezicht accountants](#). Die definitie bevat geen financiële maar een kwalitatieve grens: “Een opzettelijk handelen of nalaten waarbij misleiding wordt gebruikt om een wederrechtelijk voordeel te behalen en waarbij de aard of de omvang zodanig is dat beslissingen die in het maatschappelijk verkeer worden genomen op grond van de financiële verantwoording van de controlecliënt zouden kunnen worden beïnvloed door die misleiding”.

In de Nadere voorschriften controle- en overige Standaarden ([NV COS](#)) staat wat een 'redelijk handelend en redelijk bekwaam accountant' moet doen. In paragraaf 5 van [Standaard 200](#) staat dat de controlerend accountant zijn oordeel moet baseren op een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de financiële overzichten als geheel vrij zijn van een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude of van fouten. De accountant moet voldoende en geschikte controle-informatie hebben om het risico, dat hij/zij met een onjuist oordeel naar buiten komt als de financiële overzichten een afwijking van het materieel belang bevatten, terug te brengen tot een aanvaardbaar laag niveau. De redelijke mate van zekerheid is volgens deze Standaard een

hoge mate van zekerheid, maar geen absolute mate van zekerheid. Aan een controle zijn immers inherente beperkingen verbonden. Volgens paragraaf 15 moet de accountant de controle plannen en uitvoeren met een professioneel-kritische instelling.

De verantwoordelijkheden van de controlerend accountant bij fraude worden uitgewerkt in [Standaard 240](#). In paragraaf 13 staat dat de accountant steeds professioneel-kritisch moet blijven en rekening moet houden met een materiële afwijking ten gevolge van fraude, “ook als hij in het verleden heeft ervaren dat het management van de entiteit en de met governance belaste personen eerlijk en integer waren”.

De controle moet risicogericht zijn en dus ook rekening houden met frauderisicofactoren. Volgens het model van de ‘fraudedriehoek’ moet de aandacht uitgaan naar de ‘druk’, ‘gelegenheid’ en ‘rationalisatie’ van fraude. Met behulp van Bijlage 1 van Standaard 240 kan de accountant frauderisicofactoren in kaart te brengen.

Volgens paragraaf 5 van Standaard 250 moet de accountant bij de uitvoering van de controle rekening houden met het toepasselijke wet- en regelgevingskader. Daaronder valt uiteraard ook de Wwft. Hoewel de Accountantskamer een enkele keer bij een samenstellingsopdracht Standaard 240 en 250 bespreekt, zijn deze Standaarden niet van toepassing bij zulke opdrachten. Voor de naleving van wet- en regelgeving zijn er NOCLAR-gedragsregels, waarover straks meer in [paragraaf 1.3.5](#).

Volgens de paragrafen 32 tot en met 35 van Standaard 4410 moet de accountant “geïdentificeerde of vermoede fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving” bespreken met het management. Als het management geen adequate maatregelen treft tegen fraude moet de accountant zijn/haar opdracht teruggeven en de met governance belaste personen inlichten. De wettelijke plicht om de fraude te melden aan de

opsporingsautoriteiten bestaat niet bij samenstellingsopdrachten. De samenstellend accountant moet uiteraard wel ongebruikelijke transacties melden bij de FIU-Nederland.

Los van de genoemde Standaarden zijn er andere Standaarden en overige voorschriften die samenhangen met fraude. Met dien verstande dat een accountant fraude eerder op het spoor zal komen als hij of zij zich daaraan houdt. De volgende standaarden zult u tegenkomen in deel 2:

- [Standaard 315](#): Risico's op een afwijking van materieel belang identificeren en inschatten door inzicht te verwerven in de entiteit en haar omgeving;
- [Standaard 320](#): Materialiteit bij de planning en uitvoering van een controle;
- [Standaard 500](#): Controle-informatie;
- [Standaard 530](#): Het gebruiken van steekproeven bij een controle;
- [Standaard 600](#): Bijzondere overwegingen - controles van financiële overzichten van een groep (inclusief de werkzaamheden van accountants van groepsonderdelen);
- [Standaard 2400](#): Opdrachten tot het beoordelen van financiële overzichten;
- [Standaard 3000A](#): Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (Attestopdrachten);
- [Standaard 3000D](#): Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historische financiële informatie (Directe opdrachten).

In de [Verordening gedrags- en beroepsregels accountants](#) (VGBA) draait het om vijf ‘fundamentele beginselen’, waaraan de accountant zich in zijn of haar beroepsuitoefening moet houden, te weten die van professionaliteit, integriteit, objectiviteit, vakbekwaamheid en zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid. Bij witwassen en financieren van terrorisme spelen vooral het integriteits-

beginsel en artikel 7 een rol: de accountant die betrokken is bij of in verband wordt gebracht met niet-integer handelen van anderen, moet maatregelen nemen om (te proberen) daaraan een einde te maken. Volgens artikel 8 moet een accountant ook handelen als hij of zij vermoedt dat de organisatie waaraan hij of zij verbonden is niet integer handelt.

Wat het professionaliteitsbeginsel betreft moet de accountant zich conform artikel 4 onthouden van elk handelen of nalaten waarvan hij of zij weet of behoort te weten dat dit het accountantsberoep in diskrediet brengt of kan brengen. Uit hoofde van het vakbekwaamheids- en zorgvuldigheidsbeginsel en artikel 13 lid 1 moet de accountant de wet- en regelgeving toepassen die van belang is voor de professionele dienst die hij of zij levert. Een accountant mag dus niet meewerken aan witwassen en financieren van terrorisme en moet zich houden aan de meldvoorschriften van de Wta en de Wwft.

Het [Fraudeprotocol](#) van de NBA mag niet onvermeld blijven. Het is geen wandelroute met concrete stappen, maar een document waarmee de beroepsgroep het maatschappelijk verkeer duidelijk maakt wat het van de controlerend accountant mag verwachten als het gaat om fraude.

1.3.5 NV NOCLAR EN CORRUPTIE

Als het gaat om de niet-naleving van wet- en regelgeving, in goed Engels: *Non-Compliance with Laws and Regulations* ([NOCLAR](#)), zijn er wel weer [Stappenplannen](#). Sinds 1 januari 2019 zijn hiervoor [Nadere voorschriften](#), die nog tamelijk onbekend lijken. Deze regels gelden voor iedere accountant die een professionele dienst uitvoert voor de eigen organisatie of voor de cliënt, dus niet alleen voor de controlerend of samenstellend accountant. De accountant moet in actie

komen als deze zich beroepshalve “bewust wordt van informatie” die erop wijst dat de eigen organisatie of die van de cliënt de wet- en regelgeving niet naleeft.

Het moet dan gaan om een schending van de regels die “in het algemeen geacht wordt van directe invloed te zijn op de vaststelling van bedragen en in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen die van materieel belang zijn”. De accountant moet ook in actie komen als de schending geen directe invloed heeft op de jaarstukken, maar de naleving van de regels wel van fundamenteel belang kan zijn voor:

- de operationele aspecten van de eigen organisatie of van een cliënt;
- de mogelijkheid van de eigen organisatie of van een cliënt om de activiteiten voort te zetten;
- het voorkomen van sancties van materieel belang (een boete van de toezichthouder of rechter kan er financieel behoorlijk inhakken).

De acties van de accountant hangen af van de procedures die de organisatie van de accountant of van de cliënt hiervoor hebben. In het uiterste geval komt het erop neer dat de accountant een melding doet bij de bevoegde instanties, omdat direct handelen door de bevoegde instantie noodzakelijk lijkt om aanzienlijke schade te voorkomen of te beperken. Er zijn wel uitzonderingen op deze meldplicht, zie bijvoorbeeld de [Toelichting](#).

De [NBA-Handreiking 1137](#) inzake corruptie komt in deel 2 niet voor. De tuchtrechter heeft weliswaar twee keer een oordeel geveld over corruptie (zie de paragrafen [2.2.10](#) en [2.3.9](#)), maar daarin wordt deze handreiking niet genoemd. Volgens deze handreiking gaan de rode vlaggen in top bij transacties:

- van relatief grote omvang;
- met tussenkomst van derden;

- die tot stand zijn gekomen op basis van een succes fee;
- waarbij de prestatie moeilijk te waarderen is;
- waarbij gebruik wordt gemaakt van persoonlijke netwerken;
- waarbij de besluitvorming in handen is van een beperkt aantal personen;
- waarbij gebruik wordt gemaakt van contant geld;
- waarvan de afwikkeling op ongebruikelijke wijze geschiedt;
- zonder (zichtbare) tegenprestatie.

Medio 2019 hebben de FIU's van deze wereld een rapport uitgebracht met [72 indicatoren](#) van corruptie.

1.3.6 INFORMATIEBLAD COVID-19

De FIU-Nederland houdt er rekening mee dat witwassers en terrorismefinanciers de situatie

van de coronacrisis misbruiken. Zo is het denkbaar dat zij goud aankopen of omvangrijke contante transacties uitvoeren uit 'vrees dat de economie instort'. Ze kunnen proberen verborgen gelden over te maken omdat de coronacrisis daartoe zou nopen, terwijl er economisch gezien geen goede verklaring voor is. Ze kunnen bedrijven overnemen die op omvallen staan, horeca-ondernemingen opkopen en investeren in panden en vakantiehuizen die verkocht moeten worden. Ze kunnen misbruik maken van de steunmaatregelen en de ontvangen uitkeringen wegsluizen. Of ze richten een stichting op als vehikel voor financieel-economische criminaliteit.

De FIU-Nederland heeft een informatieblad met mogelijke 'red flags' van Covid-gerelateerde risico's. Het is op aanvraag verkrijgbaar bij het servicepunt van de FIU-Nederland: info@fiu-nederland.nl.

2

Deel 2 Signalen uit de (tucht)rechtspraak

2.1 AO/IB

Een slechte administratieve organisatie en beroerde interne beheersing *kunnen* voortekenen zijn van fraude.

2.1.1 MUTEREN EN VERWERKEN INKOOPFACTUREN IN ADMINISTRATIE IN ÉÉN HAND

- Het ontbreken van een inkoop- en aanbestedingsbeleid.
- Het ontbreken van een inkoopbegroting.
- Het ontbreken van een naam-nummercontrole.
- Het ontbreken van een functiescheiding tussen het muteren in het crediteurenstambestand en het verwerken van inkoopfacturen in de crediteurenadministratie.
- Medewerkers van de financiële administratie kunnen zowel facturen boeken als bankrekeningnummers van crediteuren aanpassen.
- Inkoper zegt jarenlang dat hij bij zijn vorige baas 'personeelskortingen' krijgt, terwijl die kortingen fors zijn en ook gelden voor zijn huidige werkgever.
- Nota's komen van een bedrijf dat niet (meer) bestaat; KvK-nummer ontbreekt.

Feiten

Een accountant controleerde enkele boekjaren de jaarrekeningen van een jeugdzorgstichting en gaf daarbij goedkeurende verklaringen af. In de (concept)management letters wees hij voortdurend op:

- het ontbreken van een inkoop- en aanbestedingsbeleid;
- het ontbreken van een inkoopbegroting;
- het risico dat een medewerker inkoopkortingen in zijn eigen zak steekt.

De accountant constateerde al in het tweede boekjaar "dat één betaling niet heeft plaatsgevonden aan het bankrekeningnummer van de juiste leverancier". In een management letter schreef de accountant twee jaar later: "Door het ontbreken van een naam-nummercontrole is het risico aanwezig dat dit wederom is gebeurd". De accountant kwam steeds met aanbevelingen om de tekortkomingen te verbeteren. Die werden niet of slechts traag opgevolgd. Zo werd pas in het vierde boekjaar in de financiële administratie een functiescheiding aangebracht tussen het muteren in het crediteurenstambestand en het aanmaken van facturen. Daardoor konden medewerkers van de financiële administratie niet meer zowel facturen boeken als bankrekeningnummers van crediteuren aanpassen. Na onderzoek door een hogeschoolstudent-stagiair kon het management van de stichting in het vijfde boekjaar een kleine verbetering melden in het inkoop- en aanbestedingsbeleid.

De stichting deed uiteindelijk aangifte van verduistering en valsheid in geschrifte door een ex-werknemer. De stichting dacht dat hij op twee manieren ruim twee miljoen euro verduisterd had.

De eerste methode: de ex-werknemer was een ict'er die voorheen werkte bij een leverancier van hard- en software.

Tegen de stichting zei hij dat hij daar nog gebruik kon maken van de personeelskorting. Daar bestelde hij hard- en software en fabriceerde in negen jaar tijd zelf 95 valse nota's, die zogenaamd afkomstig waren van de leverancier. De nota's kwamen van een niet (meer) bestaand filiaal van het bedrijf en btw- of KvK-nummers ontbraken. De nota's werden betaald op de bankrekening van de ict'er. In totaal was 2.283.843 euro overgemaakt op deze rekening. Om de nota's te 'dekken' bestelde de ict'er hard- en software bij een plaatselijke leverancier. Deze goederen liet hij daadwerkelijk afleveren bij de stichting, maar hij kocht ze in voor een veel lagere prijs dan het totaal van de valse facturen ad 250.829 euro.

De andere methode kwam erop neer dat de ict'er de plaatselijke leverancier direct liet leveren en factureren aan de stichting, waarbij hij eigenhandig de nota's verhoogde. Voor zover bekend betaalde de stichting op deze manier 16.402,02 euro te veel. De ict'er deelde deze 'winst' met de leverancier.

Oordeel

De accountant heeft, op één lijncontrole van een enkele (nagemaakte) factuur na, geen (aanvullende) controlewerkzaamheden uitgevoerd op de ict-inkoop. Bij die lijncontrole heeft hij de levering niet gecontroleerd en ook het ontbreken van een order gemist. Bovendien negeerde hij het ontbreken van KvK- en btw-nummer, terwijl dat voor zo'n grote onderneming als die van de leverancier toch opmerkelijk was. Het verhaal van de ict'er over 'personeelskorting' is op zichzelf al 'voldoende kwestieus'. De accountant negeerde bovendien de omvang van de 'personeelskorting' en het opmerkelijke feit dat die korting ook gold voor nota's aan de stichting. Ook had de accountant zich moeten afvragen waarom er bij de stichting werd gefactureerd, maar via de bankrekening van de ict'er werd betaald.

Dat had alles bij elkaar aanleiding moeten zijn om nader onderzoek in te stellen, mede vanwege de gebrekkige administratieve organisatie en interne beheersing. De accountant is al die tijd verantwoordelijk geweest voor de controlewerkzaamheden en kende de afspraken tussen de stichting en de ict'er over de inkoop via de ict'er bij diens oude werkgever. Bovendien had de accountant in de management letter zelf gemeld dat één factuur was betaald op het bankrekeningnummer van de ict'er. Hij bracht hierover een advies uit dat uiteindelijk niet is uitgevoerd. Datzelfde geldt voor het ontbreken van een inkoop- en aanbestedingsbeleid.

De administratieve organisatie was steeds twijfelachtig en daarom had de accountant nadere controlewerkzaamheden moeten uitvoeren. Hij mocht in deze situatie niet uitgaan van de algemene informatie die het management gaf over de leveringen. Het management had immers ook kunnen samenspannen en belang kunnen hebben bij de fraude. De accountant had bij zijn controlewerkzaamheden niet alleen oog moeten hebben voor de belangen van de stichting en haar bestuur, maar ook voor het algemeen belang.

De aanvullende controle was ook nodig om te kunnen schatten of het frauderisico kon leiden tot een afwijking van materieel belang. De fraude heeft een paar jaar geduurd. Dan moet je niet alleen de materialiteit op jaarbasis toetsen, maar ook het cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de stichting in aanmerking nemen. Dit effect was een veelvoud van de gehanteerde materialiteit en dus wel degelijk van materieel belang voor de jaarrekening.

Het nalaten van aanvullende controlewerkzaamheden is een onzorgvuldig en niet vakkundig verzuim. Maar de opdrachtgever

is wel primair zelf verantwoordelijk voor de interne beheersing van haar administratieve organisatie en de beslissing om op een ongebruikelijke manier te profiteren van een korting bij een van haar leveranciers.

Maatregel

Waarschuwing. ([15/2728 Wtra AK](#))

Schadeclaim afgewezen

De Rechtbank Noord-Holland heeft de schadeclaim tegen het accountantskantoor en de accountant afgewezen. Zij hebben de directie voldoende gewaarschuwd, maar die heeft de adviezen vrijwel volledig in de wind geslagen. De schade die daarvan het gevolg is, kun je volgens de rechtbank niet toeschrijven aan het accountantskantoor. De stichting heeft weliswaar een scheiding doorgevoerd in de administratie voor het aanpassen van

rekeningnummers in het debiteurenstambestand en de feitelijke betaling van facturen. Er is echter niet (systematisch) gecontroleerd of de betalingsconstructie daadwerkelijk was gestopt. Volgens de rechtbank was dat in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de stichting zelf en niet van de accountant. De rechtbank [wijst de schadeclaims](#) tegen het kantoor en de accountant daarom af.

- Bij langdurige fraude niet alleen de materialiteit op jaarbasis toetsen, maar ook het cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de opdrachtgever in aanmerking nemen (cumulatief kan de fraude wel degelijk van materieel belang zijn voor de jaarrekening).

2.1.2 BEPERKT ZICHT OP OMZETVERANTWOORDING

- Volledigheid verantwoorde omzet niet vast te stellen door gebrekkige functiescheiding.

Feiten

De Nederlandse dochter van een Duits familiebedrijf im- en exporteerde groenten en fruit. Het bedrijf liet de jaarrekeningen controleren door een partner en een teamleider van een accountants/advieskantoor te Rotterdam. De geconsolideerde jaarrekeningen van het concern werden gecontroleerd door de Duitse groepsaccountant, die de Rotterdamse accountants jaarlijks vragenlijsten liet invullen. De Rotterdamse partner gaf een goedkeurende verklaring af bij de eerste twee jaarrekeningen, maar bij de jaarrekeningen over de drie jaar daarna kwam hij met oordeelonthoudingen. De functiescheiding tussen de inkoop- en de verkoopfuncties liet namelijk zo te wensen over dat het niet mogelijk was om vast te stellen of de omzet en de daarmee samenhangende posten volledig verantwoord waren. Later bekende een van de bestuursleden van de dochter tegenover de twee andere bestuursleden dat hij al die tijd fictieve omzet heeft gegeneerd via de post 'uitstaande debiteuren'. De Duitse moeder liet de fraude onderzoeken door de groepsaccountant, die tot de conclusie kwam dat over zes boekjaren een bedrag van ruim 2,4 miljoen euro aan verliezen is verborgen door fictieve omzetten te boeken.

Oordeel

De accountants voeren aan dat zij jaarlijks cijferbeoordelingen hebben verricht, aansluitingen hebben gemaakt met de kolommenbalans, ouderdomsanalyses hebben uitgevoerd, ontstaans- en afloopcontroles hebben verricht, detailcontroles hebben gedaan en hun bevindingen hebben

besproken met de directie. Dit alles om de post debiteuren en de daarmee samenhangende posten te controleren. Op basis van de verrichte controlewerkzaamheden konden aanvankelijk goedkeurende verklaringen worden afgegeven. De verklaringen van oordeelonthouding waren ingegeven door de onzekerheid of de omzet in de daaropvolgende jaren wel voldoende was verantwoord. Op basis van hun controlewerkzaamheden vonden de accountants het aanvaardbaar om de omzetten te stellen op minimaal de verantwoorde bedragen. In die jaren was er volgens hen geen aanleiding om meer of andere gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren.

Volgens de Accountantskamer hadden de accountants echter aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden moeten uitvoeren bij de controle van de jaarrekeningen om voldoende controle-informatie te krijgen. Met name om na te gaan of alle vorderingen in de post uitstaande debiteuren daadwerkelijk bestonden. Zij hadden dat bijvoorbeeld kunnen doen met saldobevestigingen in een steekproef uit deze post. Wat de accountants wel hebben gedaan, geeft maar zeer beperkte zekerheid over het bestaan van de vorderingen.

Voor de aanvullende controlemaatregelen hoeft geen specifieke aanleiding of fraude-sigitaal te bestaan. De verplichting om aanvullende controlewerkzaamheden uit te voeren, vloeit namelijk voort uit de eis dat de controle van de jaarrekening (voor consolidatiedoeleinden) met voldoende diepgang wordt uitgevoerd. Uit hoofde van de vereiste professioneel-kritische instelling had van de accountants ook mogen worden verwacht dat zij meer controle-informatie over het bestaan van de vorderingen uit handelsdebiteuren hadden vergaard. De noodzaak daarvoor was des te groter nu zij

zelf al hadden geconstateerd dat de interne controle bij de dochter te zwak was om vast te stellen dat de omzet volledig was verantwoord.

Dat een extern administratiekantoor de jaarrekeningen had samengesteld, is geen excuus om de gegevensgerichte controlewerkzaamheden achterwege te laten. De twee accountants hebben wel aangegeven dat zij niet precies wisten hoe de verhouding tussen de dochter en het extern administratiekantoor precies was. Maar in hun controle-dossier hebben zij niet vermeld dat zij hebben afgezien van het verzamelen van meer controle-informatie, omdat een extern kantoor de jaarrekening samenstelde.

Gezien de beperkte reikwijdte van de uitgevoerde gegevensgerichte werkzaamheden bestond er onvoldoende grondslag voor de verklaringen bij de jaarrekeningen - voor de goedkeurende verklaringen noch voor die van oordeelonthouding. Of de omzetfraude was ontdekt als die werkzaamheden wel waren uitgevoerd, is niet zeker. Maar de kans daarop was wel groter geweest.

Maatregel

De accountants hebben hun kerntaak niet naar behoren uitgevoerd, terwijl het om een zeer wezenlijke post gaat. Zij hebben echter niet opzettelijk of uit eigen gewin gehandeld. Tijdelijke doorhaling voor vier weken (partner) en berisping (teamleider). ([12/643 en 12/644 Wtra AK](#))

- Aanvullende, gegevensgerichte controlewerkzaamheden doen met voldoende diepgang en professioneel-kritische houding als (mede) door gebrekkige functiescheiding niet duidelijk is of omzet volledig is verantwoord.

2.1.3 ADMINISTRATEUR MET ALLE BEVOEGDHEDEN EN SMARTCARD DIRECTEUR

- Administrateur beschikt over alle bevoegdheden voor het betalingsprogramma.
- Administrateur kan beschikken over de smartcard met bijhorende code van de directeur.
- De aansluiting tussen de administratie en de jaarrekening is lastig te maken.

Feiten

Een bedrijf dat bouwnijverheidsmachines, diepladers, heftrucks en kranen produceert, verkoopt, onderhoudt en repareert, liet een registeraccountant de jaarrekening samenstellen over één boekjaar. De accountant gaf daarbij een samenstellingsverklaring af. In de twee boekjaren daarna gaf de accountant een controleverklaring; over het laatste boekjaar niet. Nadat de administrateur van de onderneming was ontslagen en opgevolgd door een ander kwamen kasverschillen aan het licht. Uit onderzoek door een extern bureau bleek dat de administrateur drie miljoen euro had verduisterd.

Omdat de administrateur alle betalingsbevoegdheden had, kon hij betalingen aan crediteuren doorboeken op rekeningen van hemzelf en een administratief medewerkster. De onbevoegde overmakingen maakte hij moeilijker te ontdekken via 'code-' of 'batch-betalingen'. Daarbij kreeg je in het digitale betalingsprogramma Money Manager namelijk geen bankafschriften te zien, maar alleen een code. Bovendien splitste hij bedragen, zodat het maken van een aansluiting tussen jaarrekening en administratie lastig was. Die aansluiting ontbrak ook in de jaren die al waren afgesloten en waarin de administrateur eveneens geld wegluisde.

Na een apart onderzoek werd de directeur ontslagen, maar niet strafrechtelijk vervolgd. De administrateur en de medewerkster werden wel strafrechtelijk vervolgd. De vrouw werd vrijgesproken, de administrateur kreeg drie jaar cel en moest het bedrijf 2,5 miljoen euro schadevergoeding betalen.

Oordeel

De administrateur kon frauderen omdat hij beschikte over alle bevoegdheden voor het betalingsprogramma Money Manager. Zo'n cumulatie van taken en bevoegdheden is een frauderisicofactor. Bij haar samenstellingswerkzaamheden en voor de samenstellingsverklaring hoefde de accountant de interne beheersing van de administratieve organisatie niet te beoordelen noch de werking daarvan te controleren. Pas na het verstrekken van de samenstellingsverklaring constateerde zij dat de administrateur - soms - kon beschikken over de smartcard met bijhorende code van de directeur.

Bij de controleverklaringen over de twee volgende boekjaren ligt dat anders. Dat achteraf is gebleken dat bij gecontroleerde gegevens en stukken sprake was van fraude dan wel dat de accountant de frauduleuze onttrekkingen bij haar controlewerkzaamheden niet op het spoor is gekomen, betekend op zichzelf nog niet dat zij de beroeps- en gedragsregels heeft geschonden. Volgens Standaard 240 bestaat gezien de inherente beperkingen van een controle een onvermijdelijk risico dat niet alle afwijkingen van materieel belang worden ontdekt, ook al is de controle adequaat en conform de Standaarden opgezet en uitgevoerd.

De controle van de twee boekjaren is echter niet adequaat opgezet en uitgevoerd conform de Standaarden. Nadat de accountant de frauderisicofactor had geconstateerd, heeft zij voor het eerste controlejaar geen fraudegerichte en aanvullende controlewerkzaam-

heden uitgevoerd. Dat had zij wel moeten doen om in te schatten hoe groot het risico van een afwijking van materieel belang was. En ook om het bedrijf te kunnen adviseren hoe het dit risico kon verkleinen. Het niet uitvoeren van die aanvullende werkzaamheden tijdens de controle van dit boekjaar is een verzuim.

De accountant heeft niets vastgelegd over de melding van het frauderisico. Daarom is niet duidelijk of zij een en ander aan het bedrijf heeft voorgehouden en zo ja, met welke diepgang. Zij had op heldere en indringende wijze moeten zeggen wat zij had geconstateerd en dat schriftelijk moeten vastleggen.

De accountant heeft echter alleen geadviseerd om de betaaladvieslijst die de administrateur opstelde voortaan ook te laten ondertekenen door de directeur. Het betalingsproces en de effectiviteit van de voorgestelde ingreep heeft de accountant niet geanalyseerd. De betaaladvieslijst bleek geen sluitende schakel in het betalingsproces, omdat de administrateur achteraf betalingen kon toevoegen en/of wijzigen. Dat is des te relevanter, omdat de administrateur veelvuldig 'code-' of 'batch-betalingen' deed, zodat alleen het totaalbedrag op het bankafschrift voorkwam en niet de individuele betalingen met de begunstigen. Het advies van de accountant is daarom "ondoordacht en ineffectief". De accountant had niet alleen bij de controle, maar ook in haar advisering grondiger en concreter moeten zijn en zowel moeten nagaan of het advies als de manier waarop het bedrijf dat opvolgde doeltreffend genoeg waren.

De accountant heeft de risicoanalyse weliswaar aangepast voor de controle van het volgende boekjaar, maar dat had zij het jaar daarvoor al moeten doen. Overigens heeft de aangepaste risicoanalyse niet geleid tot de geëigende controlewerkzaamheden.

De accountant heeft het betalingsproces namelijk alleen maar gecontroleerd vanuit een selectie van twintig facturen. Daarbij bleef de kans bestaan dat betalingen niet in verband stonden met facturen, zodat de controle volstrekt onvoldoende zekerheid gaf dat er geen ongeautoriseerde betalingen waren gedaan. De accountant heeft bovendien geen lijncontrole van betalingen gedaan en evenmin de betalingen onderzocht voor een specifiek project, waarop garantiewerkzaamheden werden geboekt. In beide boekjaren heeft zij de controle van het betalingsverkeer daardoor met onvoldoende diepgang uitgevoerd. Haar goedkeurende verklaringen bij de jaarrekeningen van twee boekjaren missen daarom een deugdelijke grondslag.

Maatregel

De accountant heeft op meerdere momenten haar kerntaak niet naar behoren verricht en onvoldoende rekening gehouden met de belangen van de klant. Anderzijds is het bedrijf primair zelf verantwoordelijk voor de interne beheersing van haar administratieve organisatie en dus ook voor de beslissing om de administrateur meer bevoegdheden te geven dan wenselijk was. Berisping. ([13/2940 Wtra AK](#))

- Bij een controle de interne beheersing van de administratieve organisatie beoordelen en de werking daarvan controleren met voldoende diepgang.
- De controle adequaat opzetten en uitvoeren als u een frauderisicofactor heeft geconstateerd.
- De directie adequaat en effectief adviseren als u een frauderisicofactor heeft geconstateerd.
- Lijncontrole uitvoeren bij het betalingsproces en een flinke steekproef nemen als dat fraudegevoelig is.

2.1.4 CONTROLLER NIET GECONTROLEERD

- Concentratie van betalingsbevoegdheden bij één persoon, die niet wordt gecontroleerd.

Feiten

Een controller werkte bij een onderneming met 34 werknemers en een omzet van 6,4 miljoen euro. Nadat hij per ongeluk een verkeerd rekeningnummer op de betaallijst had ingevoerd en deze niet meer kon corrigeren, legde de bank hem uit hoe hij betalingen kon veranderen buiten het systeem om. Toen de controller later problemen kreeg met zijn vrouw besloot hij de truc te gebruiken om haar een bedrag over te maken. Omdat hij niet werd gecontroleerd door de directie en de accountant kon hij ongestoord zijn gang gaan, zo zei hij later. Met de truc verduisterde hij gedurende enkele jaren in totaal 4,4 ton.

De accountant gaf een goedkeurende verklaring af bij de jaarrekening. Wel waarschuwde hij voor het risico op fraude. Onder meer omdat de directie de mutaties die de controller doorvoerde niet uitdrukkelijk controleerde. Daardoor bestond het risico dat de controller onrechtmatig mutaties doorvoerde en geld uit de onderneming sluisde. De accountant deed enkele aanbevelingen om dit risico tegen te gaan. In plaats van dit advies uit te voeren, diende de directie een klacht in tegen de accountant toen de fraude werd ontdekt.

Oordeel

Het enkele feit dat achteraf blijkt dat er fraude is gepleegd, betekent nog niet dat een accountant de beroeps- en gedragsregels heeft geschonden. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust immers bij de controlecliënt zelf. Gezien de inherente

bependingen van een controle bestaat er een onvermijdelijk risico dat niet alle afwijkingen van materieel belang worden ontdekt, ook als de controle adequaat is opgezet en uitgevoerd. Voor een adequate controle moet de accountant wel onderkennen dat de normale controlewerkzaamheden niet allemaal geschikt zijn om een materiële afwijking als gevolg van fraude te ontdekken. De accountant moet zijn controlewerkzaamheden afstemmen op het ingeschatte risico van een afwijking van materieel belang.

De accountant heeft de directie gewaarschuwd voor de concentratie van betalingsbevoegdheden bij de controller en geadviseerd om een van die bevoegdheden in te trekken. De directie heeft dit advies niet willen opvolgen, omdat dat niet werkbaar zou zijn. De accountant heeft vervolgens nader advies uitgebracht. Ook in het later uitgebrachte concept-accountantsverslag heeft de accountant gewezen op het risico van onrechtmatige mutaties. Hij gaf daarbij wel aan dat het risico minder wordt als de directeur de betaallijst controleert aan de hand van de facturen. Bij de controle van de jaarrekeningen heeft de accountant vastgesteld dat de directeur alle betalingen had geaccordeerd. Omdat er dus geen aanwijzingen waren voor fraude heeft hij een normale controle uitgevoerd.

De Accountantskamer vond het advies aan de directie om de kans op fraude te reduceren gebrekkig en tuchtrechtelijk verwijtbaar. Maar het College van Beroep voor het bedrijfsleven denkt hier anders over: dat je achteraf kunt zeggen dat lacunes of onjuistheden aan het licht zouden zijn gekomen wanneer de bedragen uit de betaallijst waren opgeteld, wil niet zeggen dat het advies onvoldoende is. Volgens het college was er op het moment van het advies nog geen aanleiding om dit totaliseren van de bedragen aan te bevelen als noodzakelijke voorwaarde

voor effectieve fraudevermijding. Het college vindt het onvoldedige advies daarom niet tuchtrechtelijk verwijtbaar.

Wel tuchtrechtelijk verwijtbaar is dat de accountant geen aanvullende controlewerkzaamheden heeft verricht. Hij was immers bekend met het frauderisico. Dat aanvullende controlemaatregelen de fraude in dit geval mogelijk niet aan het licht zouden hebben gebracht, ontslaat de accountant naar het oordeel van het college niet van de plicht om die maatregelen te nemen. De accountant heeft verzuimd voldoende controlemaatregelen te nemen. Gezien dit verzuim en de fraude mist de goedkeurende verklaring een deugdelijke grondslag.

Maatregel

Waarschuwing.

([AWB 10/549](#) en [09/2155 Wtra AK](#))

- Wijzen op het risico van onrechtmatige mutaties.
- Aanvullende controlemaatregelen nemen als een frauderisico wordt gesignaleerd.

2.1.5 FUNCTIESCHEIDING MEER DAN VOLDOENDE, MAAR SLECHTS TWEE DIRECTIELEDEN

- Er zijn twee directieleden die de waarde van incurante goederen kunnen ophogen.

Feiten

Een registeraccountant gaf een goedkeurende verklaring af bij de geconsolideerde jaarrekening van een meubelstoffenhandel en de jaarrekeningen van zijn Nederlandse, Deense, Duitse en Servische dochtervennootschappen. De jaarrekeningen van twee bovenliggende vennootschappen en

gelieerde vennootschappen uit de groep controleerde hij niet. Bij de controle van de jaarrekeningen van de meubelstoffenhandel steunde de accountant op de administratieve organisatie en de interne beheersing van de onderneming. Zijn controle-aanpak was hoofdzakelijk organisatiegericht. Van de AO/IB had hij een beschrijving gemaakt. Verder had hij proceduretests uitgevoerd en gesproken met het personeel. In een controleplanningmemorandum schreef de accountant dat de administratie bestond uit vier personen die ieder andere taken en bevoegdheden hebben. De risico's rond de financieel directeur waren volgens hem gering. Die had er namelijk geen belang bij om bijvoorbeeld boekingen door te geven aan de administratie die buiten de normale processen omgaan, had geen winstafhankelijke beloning en werd niet afgerekend op resultaten. Een andere functie had de financieel directeur volgens de accountant niet. De functiescheiding in het bedrijf was "meer dan voldoende", ook al schilde er een zeker risico in dat de directie slechts bestond uit twee leden.

Voor de controle van de voorraden voerde hij elk jaar aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uit.

De onderneming inventariseerde en waardeerde de voorraden elk jaar in aanwezigheid van het controleteam van de accountant. De waardering ging tegen de historische kostprijs of de lagere marktwaarde. De algemeen directeur bepaalde de (lagere) marktwaarde van de onderdelen die niet of minder courant waren. Volgens de algemeen directeur had het accountantskantoor de controle van de jaarrekening van de meubelstoffenhandel niet goed uitgevoerd en ten onrechte niet ook de bovenliggende vennootschappen gecontroleerd. De algemeen directeur was geschrokken van de "valsheid in geschrifte, fraude en allerlei boekhoudkundige onjuistheden die zeer waarschijnlijk

op korte termijn zullen leiden tot een faillissement". Zo had de financieel directeur stelselmatig de waardering van incurante goederen in de voorraadlijsten opgehoogd. Nog dezelfde maand ging de handel failliet.

Oordeel

In dit geval heeft de accountant voldoende gedaan en geen signalen van mogelijke fraude genegeerd. De accountant heeft aandacht besteed aan de administratieve organisatie en interne beheersing van de meubelstoffenhandel. Hij heeft namelijk een beschrijving gemaakt, proceduretests gedaan en daarover gesproken met personeelsleden. Gezien de omvang van de organisatie was er meer dan voldoende functiescheiding; dat de financieel directeur nog andere functies had, wist de accountant niet. Tijdens de controle heeft hij gekeken naar het risico van een tweekoppige directie en daarover een passage opgenomen in het controleplanningmemorandum.

Maatregel

Geen. ([AWB 14/98](#) en [13/965 Wtra AK](#))

- AO/IB onderzoeken door proceduretests te doen, met personeel te praten en controleplanning af te stemmen op risico's.

2.1.6 DIRECTEUR STEMT TOE IN EIGEN PRIVÉLENING VAN DE ZAAK

- Directeur leent privé van de zaak en ondertekent leningcontract namens twee partijen.

Feiten

De directeur van een stichting voor bejaarden-huisvesting was ook de administrateur van de vereniging van eigenaren (VvE), waarin de bewoners waren verenigd. Een accountant-administratieconsulent voerde administratieve diensten uit voor de VvE en het bestuur van de stichting en was verantwoordelijk voor het samenstellen van de jaarrekeningen. Toen een registeraccountant van hetzelfde kantoor de jaarrekening van de stichting controleerde, bleek de directeur 119 duizend euro te hebben overgemaakt naar zijn privérekening, om een beslag op de bankrekening voor te zijn. Na enig aandringen betaalde de directeur het bedrag terug, met rente. Niet lang daarna leende de directeur vier ton van de VvE en lichtte de VvE en de raad van toezicht hierover niet in. De directeur wist de lening lang verborgen te houden. Toen die uitkwam, zei de Rechtbank Den Haag dat hij de vier ton plus de wettelijke handelsrente moest terugbetalen.

Oordeel

Volgens vaste rechtspraak (onder meer [AWB 13/823](#)) bestaat er in beginsel geen verificatieplicht bij het opstellen van een jaarrekening met een samenstellingsverklaring. De opdrachtgever is primair verantwoordelijk voor de juistheid van de informatie die is neergelegd in de jaarrekening met een samenstellingsverklaring. De accountant moet méér doen als er aanleiding bestaat om te twifelen aan de juistheid of volledigheid van de verkregen informatie of als die informatie anderszins onbevredigend is. De accountant heeft ter aanvulling van zijn

werkzaamheden het contract opgevraagd en in zoverre invulling gegeven aan bovenomschreven verificatieplicht. Hij had naar aanleiding van het leningcontract echter nader onderzoek moeten doen. Het ging namelijk om een flink bedrag, terwijl het contract namens beide partijen was ondertekend door dezelfde persoon. Onder deze omstandigheden is het niet uitgesloten dat hier fraude in het spel was.

De accountant heeft dat in zekere zin ook beseft, want naar aanleiding van het contract heeft hij in het handelsregister van de Kamer van Koophandel gecontroleerd of de directeur bevoegd was beide partijen te vertegenwoordigen bij dit contract. In de gegeven omstandigheden was dat onvoldoende, omdat uit het uittreksel van de inschrijving van de VvE blijkt dat de bevoegdheden van de stichting om de VvE te vertegenwoordigen beperkt waren. De accountant heeft die beperkingen niet onderzocht en had de directeur moeten doorzagen over de leningsovereenkomst. Hij had met name moeten vragen of de raad van toezicht had ingestemd met het contract en de directeur bijvoorbeeld moeten voorstellen om de raad van toezicht te vragen het bestaan van het contract te bevestigen. Door in deze omstandigheden een samenstellingsverklaring af te geven bij de jaarrekening heeft de accountant in strijd gehandeld met de fundamentele beginselen van deskundigheid en zorgvuldigheid en professioneel gedrag.

Maatregel

Waarschuwing.

([AWB 14/847](#) en [14/337 Wtra AK](#))

- Tekenbevoegdheid directie grondig onderzoeken.

2.1.7 LENING PENNINGMEESTER AAN PENNINGMEESTER

- Leningen van penningmeester aan zichzelf zonder autorisatie en onderbouwing.

Feiten

Twee accountants controleerden de jaarrekeningen van een kennis- en onderzoekscentrum dat beroepsopleidingen verzorgt en adviezen geeft over technische bedrijfsvoering aan mkb-bedrijven.

De directeur van het centrum vertelde de accountants dat de penningmeester in de voorgaande jaren stelselmatig aanzienlijke bedragen had overgemaakt naar de bankrekeningen van hemzelf en zijn echtgenote respectievelijk enkele privécrediteuren. De penningmeester van het centrum had tegen de accountants gezegd dat de overboekingen samenhangen met een lening die het bestuur aan hem had verstrekt. De accountants hebben deze 'leningen' als zodanig opgenomen in de jaarrekeningen over drie boekjaren. Bij al deze jaarrekeningen hebben zij goedkeurende verklaringen afgegeven.

Oordeel

Dat de autorisatie en onderbouwing bij de transacties ontbraken, wijst op de mogelijkheid van fraude. De accountants zeggen dat zij enkele overboekingen wel hebben gezien, maar erop vertrouwden dat de penningmeester de leningen zou terugbetalen en schriftelijk zou laten formaliseren door het bestuur. Een gesprek hierover met de penningmeester van het dagelijks bestuur is echter niet voldoende, temeer omdat de penningmeester zelf de begunstigde van de transacties was. De accountants hadden hierover contact moeten opnemen met het (dagelijks) bestuur.

Maatregel

Waarschuwing.

[\(12/2800 en 12/2801 Wtra AK\)](#)

- Contact opnemen met directie of bestuur als bestuurslid zichzelf onbevoegd een 'lening' uitbetaalt.

2.1.8 GEBREKKIG BETALINGSPROCES DEELNEMING

- Handmatige betalingen bij een deelneming (ook al zijn die op zichzelf niet per se een risicofactor).
- Mogelijk cumulatief effect van fraude.

Feiten

Een internationale transportgroep bestond uit verschillende dochterondernemingen, twee minderheidsdeelnemingen en een 66-procents-deelneming in een Duitse GmbH. De groepsaccountant controleerde de jaarrekeningen van de dochters en de holding. Hij gaf over vijf boekjaren een goedkeurende verklaring af. Voor de meerderheidsdeelneming had hij geen controle-opdracht.

Toen de groepsaccountant werd opgevolgd door een kantoorgenoot bleken binnen de subadministratie crediteuren van de meerderheidsdeelneming twee bedragen als betaling afgeboekt door middel van memoriaalboekingen, waarbij de crediteurenfacturen niet waren 'afgeletterd'. De opvolger stelde hierover vragen aan de holding en de meerderheidsdeelneming.

Uit een aanvullend onderzoek bleek dat een trouwe medewerkster van de financiële administratie van de meerderheidsdeelneming jarenlang fraude had gepleegd.

In tien jaar tijd verduisterde zij 427.571 euro door bedragen over te boeken naar haar eigen bankrekening of die van haar echtgenoot. Zij debiteerde deze bedragen op (omvangrijke) crediteuren van het bedrijf en schoof deze vervolgens via tussenrekeningen door op andere (omvangrijke) crediteuren. Om de fraude te verhullen, verwijderde zij journaalposten.

De holding en de meerderheidsdeelneming dienden een klacht in tegen de oorspronkelijke groepsaccountant, omdat hij de risico's van een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude niet juist had ingeschat. Ook had hij zijn controlewerkzaamheden onvoldoende aangepast aan de gesignaleerde onvolkomenheden in de betalingsprocedure bij de deelneming. Desondanks had hij de geconsolideerde jaarrekeningen van de holding voorzien van een goedkeurende controleverklaring.

Oordeel

De Accountantskamer geeft een uitgebreide uiteenzetting van de toepasselijke standaarden en verantwoordelijkheden. Om te beginnen is en blijft de opdrachtgever primair verantwoordelijk voor het ontdekken van fraude. Het enkele feit dat achteraf sprake blijkt van fraude betekent nog niet dat de controlerend accountant de beroeps- en gedragsregels heeft geschonden. Zo staat in Standaard 240 dat er vanwege "de inherente beperkingen van een controle een onvermijdelijk risico bestaat dat niet alle afwijkingen van materieel belang worden ontdekt, ook al is de controle adequaat opgezet en uitgevoerd conform de standaarden of richtlijnen".

De groepsaccountant moet ervoor zorgen dat hij voldoende geschikte controle-informatie heeft om te kunnen concluderen dat de groepsjaarrekening vrij is van materiële afwijkingen die het gevolg zijn van fouten of

fraude. Als hij niet steunt op het werk van andere accountants, zal hij - afhankelijk van het belang van de deelneming - moeten beslissen welke werkzaamheden hij uitvoert om de cijfers van die deelneming te bezien. Volgens Standaard 600 bepaalt de accountant aan de hand van een risico-inschatting wat en hoeveel hij doet. De accountant moet daarbij Standaard 315 volgen, waarin staat wanneer een risico significant is en wanneer de accountant bij de risico-inschatting géén rekening mag houden met de interne beheersingsmaatregelen die de organisatie heeft getroffen. Het risico van een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude is volgens Standaard 240 altijd een significant risico. Dat betekent dat een accountant - als bijvoorbeeld het betalingsproces bij de deelneming slecht is georganiseerd - bij de controle géén rekening kan houden met zijn kennis of inschatting van de risicobeperkende interne beheersingsmaatregelen op groepsniveau. Anders gezegd: als de accountant een frauderisico identificeert, moet hij alles doen om zicht te krijgen op de risicobeperkende interne beheersingsmaatregelen bij de deelneming. Ook zal hij gegevensgerichte controles, waaronder detailcontroles, moeten uitvoeren die specifiek inspelen op dat risico en daarmee vaststellen of dat risico zich heeft gemanifesteerd. Hij mag daarbij alleen steunen op de interne beheersing van de deelneming als hij met een test heeft vastgesteld dat de desbetreffende interne beheersingsmaatregelen over het betrokken boekjaar daadwerkelijk effectief zijn.

Bij de beoordeling van de materialiteit moet de accountant rekening houden met het cumulatief effect. In Standaard 240 staat dat het bij (met name) werknemersfraude vaak gaat om kleine bedragen. In andere standaarden, zoals Standaard 530, staat dat de accountant moet onderzoeken wat de aard en oorzaak van de afwijkingen zijn en of er sprake is van een fout dan wel van opzet. Omdat de fraude

een aantal jaren kan hebben geduurd, is het niet voldoende om bij het inschatten van het risico alleen te kijken naar de mogelijke fraude-omvang op jaarbasis. De vereiste professioneel-kritische instelling dwingt de accountant ook het mogelijke cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de entiteit in aanmerking te nemen. Dit effect kan immers een veelvoud zijn van een mogelijke fraude-omvang die op jaarbasis niet materieel is, maar in een bepaald jaar cumulatief wel degelijk van materieel belang is. Volgens Standaard 320 kunnen de omstandigheden er bovendien toe nopen ook niet-materiële afwijkingen te evalueren als de accountant kijkt naar het effect op de financiële overzichten. Daarbij moet hij zowel de omvang als de aard van niet-gecorrigeerde afwijkingen in aanmerking nemen, net als de specifieke omstandigheden waaronder die zich voordoen.

Hoe werken de Standaarden uit in dit geval? Volgens de accountant werd de controle bij de geconsolideerde jaarrekening voor 70 tot 80 procent gedekt door de statutaire controles van de dochtervennootschappen. Alleen het 66,66-procentsbelang in de meerderheidsdeelneming moest nog worden gecontroleerd en daarvoor hanteerde de accountant een materialiteitsgrens van 1.160.000 euro.

De accountant had volgens de Accountantskamer echter met een professioneel-kritische instelling moeten vaststellen dat er een significant risico bestond van een materiële afwijking als gevolg van fraude. De meerderheidsdeelneming was namelijk een relatief kleine organisatie, waarin de betalingen nog handmatig werden gedaan, terwijl elektronisch betalen "ook in Duitsland" al lang gebruikelijk was. De accountant had dus moeten begrijpen dat het frauderisico hier, juist ook vanwege het cumulatief effect, significant was. Daarom had hij de meerderheidsdeelneming

moeten controleren volgens de paragrafen 26 en 27 van Standaard 600.

Een extra reden om een controle uit te voeren bij de meerderheidsdeelneming – ook al was dat contractueel niet nodig – was dat de meerderheidsdeelneming zelf de jaarrekening had opgesteld. De accountant had dus de interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de fraude moeten testen en gegevens- en risicogerichte controles moeten uitvoeren.

De accountant heeft echter alleen een beperkte steekproef gedaan bij de inkoopfacturen, betalingen en reisdossiers. En die was voornamelijk gericht op autorisatie. Deze steekproef leverde volstrekt onvoldoende controle-informatie op om het frauderisico tot een aanvaardbaar niveau te brengen. De accountant heeft weliswaar systeemgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Maar gezien de aard van de transactiestromen, de interne beheersingsmaatregelen en de omzet van ongeveer twintig miljoen euro waren die te gering. De extra controlewerkzaamheden die de accountant naar eigen zeggen heeft uitgevoerd, waren niet specifiek gericht op eerdergenoemd frauderisico en waren onvoldoende.

Kortom, volgens de Accountantskamer waren de controlemaatregelen onvoldoende om goedkeurende controleverklaringen af te geven. Gezien het cumulatierisico was de fraude niet zo gering dat die de getrouwheid van de geconsolideerde jaarrekening onberoerd liet. Ook kan een accountant zich in dit geval niet verschuilen achter het ontbreken van een controle-opdracht. De accountant heeft (de paragrafen 26 en 27 van) Standaard 600 niet toegepast, is onvoldoende professioneel-kritisch geweest en heeft daardoor in strijd gehandeld met het deskundigheids- en zorgvuldigheids- c.q. het vakbekwaamheids- en zorgvuldigheidsbeginsel. Op basis van de

gebrekkige controle had hij geen (goedkeurend) oordeel mogen afgeven. Dat Standaard 600 nog niet van toepassing was in het eerste boekjaar maakt niet uit. Ook toen had de accountant het frauderisico professioneel-kritisch en met de nodige diepgang moeten onderzoeken.

In hoger beroep legt het College van Beroep voor het bedrijfsleven de feiten anders uit. Dat de deelneming een relatief kleine organisatie was en de betalingen nog handmatig werden gedaan, is op zichzelf onvoldoende aanleiding om te zeggen dat een risico van materiële afwijkingen als gevolg van fraude bestaat. Ook binnen een handmatige betalingsorganisatie kun je dat risico namelijk verkleinen door maatregelen te treffen voor de interne beheersing. De omvang van de organisatie is op zichzelf geen indicatie voor een verhoogd risico op een materiële afwijking door fraude. Ook volgens (de bijlagen 1 en 3 van) Standaard 240 is dit geen frauderisicofactor of aanwijzing voor mogelijke fraude.

De accountant heeft het frauderisico niet onjuist ingeschat en voldoende controlewerkzaamheden uitgevoerd. Zo heeft hij vastgesteld dat er een adequate functiescheiding en controle-omgeving bestond en dat de betalingsbevoegdheid lag bij de directeur, die periodiek alle uitgaande betalingen en inkoopfacturen controleerde en accordeerde. De facturen voor vervoersopdrachten werden ook nog gecontroleerd en geaccordeerd door de projectleiders. Verschillende andere medewerkers van de deelneming, die de accountant sprak, bevestigden dat de besproken maatregelen de gebruikelijke gang van zaken weergaven, zodat de accountant mocht concluderen dat het risico op fouten en fraude bij de deelneming laag was. De accountant kon echter niet weten dat de medewerkster in werkelijkheid alle kans had om (betalings) gegevens in haar voordeel te wijzigen.

Verder heeft de accountant verschillende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd, zoals de aansluiting en volledigheid van het crediteurenoverzicht, detailcontroles op

vervoersopdrachten en alle boekingen gecontroleerd die een effect hadden op de 'grootboekrekening bank' respectievelijk een effect hadden van een kwart van de uitvoeringsmaterialiteit. Volgens het college waren deze bevindingen en de interne-beheersingsmaatregelen afdoende en bestond er inderdaad geen aanleiding voor aanvullende werkzaamheden. De accountant wist alleen niet dat de directeur zich niet hield aan alle beheersingsmaatregelen en dat hij de betalingsopdrachten niet zelf naar de bank stuurde, maar ter verzending teruggaf aan de medewerkster.

Maatregel

Geen ([17/1034](#)) in plaats van berisping ([16/475 Wtra AK](#))

- Test de effectiviteit van de interne-beheersingsmaatregelen van een deelneming als je daarop wilt steunen.
- Stel bij een deelneming vast of er een adequate functiescheiding en controle-omgeving bestaat, zeker als er een kans op fraude bestaat.
- Ga na bij wie de betalingsbevoegdheid ligt en wie de uitgaande betalingen en inkoopfacturen controleert en accordeert.
- Vraag medewerkers of de interne-beheersingsmaatregelen de gebruikelijke gang van zaken weergeven.
- Voer ook gegevensgerichte werkzaamheden uit.
- Kijk voor de materialiteit naar het cumulatieve effect van mogelijke fraudes.

2.1.9 GEBREKKIGE URENADMINISTRATIE EN ONTBREKENDE INDICATIEBESLUITEN

- Gebrekkige urenadministratie in de zorgsector.
- Ontbrekende indicatiebesluiten voor zorgverlening.
- Omzetverantwoording wellicht niet juist en volledig.
- Directie kan de AO/IB wellicht doorbreken.

Feiten

Een thuiszorgbureau sloot overeenkomsten met zorgkantoren en maakte productieafspraken met de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa). Een accountant gaf accountantsverklaringen af bij de nacalculaties van drie zorgkantoren. Volgens het *Controleprotocol Nacalculatie 2009* van de NZa moest de accountant vaststellen of het totaalbedrag dat de zorgaanbieder had gedeclareerd juist was. Daarvoor moest de accountant in ieder geval vaststellen dat de gedeclareerde zorg feitelijk was geleverd aan de verzekerde en dat de verzekerde beschikte over een geldig indicatiebesluit. In de accountantsverklaringen stond een oordeel met beperking.

Drie zorgkantoren hadden namelijk geen adequate urenregistratie van de medewerkers op cliëntniveau. Daardoor had de accountant niet voldoende geschikte controle-informatie om te kunnen vaststellen dat de gedeclareerde zorg feitelijk aan de cliënt was geleverd. Ook ontbraken de indicatiebesluiten van een aantal cliënten.

De accountant kon daarom niet vaststellen of er eventueel correcties nodig waren. Enige tijd later gaf zij een goedkeurende verklaring af bij de jaarrekening van het thuiszorgbureau, dat een contract had met deze zorgkantoren.

Eén van de zorgkantoren liet een onderzoek instellen naar aanleiding van misstanden bij

het bureau. Toen bleek dat het thuiszorgbureau veel meer zorg had gedeclareerd dan daadwerkelijk was geleverd, begonnen de Inspectie SZW en de Fiod ook een onderzoek. De Inspectie SZW vorderde afgifte van het controledossier. De Fiod hoorde onder anderen de accountant als verdachte. Het Openbaar Ministerie besloot de accountant echter niet te vervolgen.

De opvolgend accountant gaf vóór het onderzoek van de Inspectie een verklaring van oordeelonthouding af bij de geconsolideerde jaarrekening van de moederverenootschap van het thuiszorgbureau vanwege gerede twijfel over de continuïteit. Het thuiszorgbureau werd daarna failliet verklaard. De bestuurder van het bureau werd veroordeeld wegens fraude. Hij had niet-gewerkte uren in rekening gebracht en duurdere zorg gedeclareerd dan was geleverd.

Oordeel

Bij het afgeven van een oordeel met beperking had de accountant onvoldoende informatie om te concluderen dat de nacalculaties geen afwijking van materieel belang bevatten. Er is echter niet aangetoond dat de accountant de signalen van fraude onvoldoende serieus heeft genomen en de fraude daardoor niet heeft ontdekt. De accountant had weliswaar geconstateerd dat de urenadministratie gebrekkig was en van een aantal cliënten de indicatiebesluiten ontbraken. Dat hoefde echter niet per se te wijzen op vervalsing of wijziging van administratieve gegevens. Ook als de accountant wel adequate en voldoende controle-informatie over de gewraakte post had gehad, had zij de vervalsingen of fraude niet per se moeten ontdekken of onderkennen. De Accountantskamer verklaart de klacht alleen gegrond op andere onderdelen.

In hoger beroep zegt het College van Beroep voor het bedrijfsleven dat de tekortkomingen

in de vastleggingen wel degelijk aanwijzingen waren voor mogelijke fraude, zoals bedoeld in de bijlagen 1 en 3 bij Standaard 240. De accountant had haar werkzaamheden voor de controle van de jaarrekening daarop moeten afstemmen. Uit het dossier valt op te maken dat zij bij de voorbereiding van de controle twee frauderisico's heeft gesignaleerd, te weten de volledigheid en juistheid van de omzetverantwoording en de doorbreking van de AO/IB door de leiding van de huishouding. Zij heeft het onderwerp fraude besproken met de directie en het risico op fraude laag ingeschat.

Uit het verslag van de voorbereidingsfase noch uit andere stukken blijkt dat zij de feitelijke frauderisico's expliciet heeft onderkend en haar controlewerkzaamheden daarop heeft afgestemd. De accountant heeft erkend dat zij bij de controle van de jaarrekening 2009 geen (nadere) controlewerkzaamheden heeft verricht voor de post 'wettelijke budget voor aanvaardbare kosten en/of subsidies'. Volgens het college heeft zij daarom niet gehandeld overeenkomstig Standaard 240, maar wel in strijd met het fundamentele beginsel van deskundigheid en zorgvuldigheid.

Maatregel

Berisping ([16/1304 Wtra AK](#) en [17/1413 en 17/1414](#))

- Zorgen voor adequate en voldoende controle-informatie.
- Nadere controlewerkzaamheden uitvoeren bij frauderisico's, ook al worden die 'laag' ingeschat.

2.1.10 SALARISADMINISTRATIE EN FACTUREN INCOMPLEET, OPNAMES EN STORTINGEN IN PRIVÉ

- De salarisadministratie en de verkoopfacturen zijn niet compleet.
- De loonstroken van een werkneemster vertonen steeds verschillende bedragen.
- Er worden vrijwilligersvergoedingen betaald aan personen die ook zorg ontvangen.
- In de losse stukken van de administratie zitten nota's van twee administratiekantoren, maar je ontvangt zelfs geen aanzet voor een boekhouding c.q. salarisadministratie.
- Er wordt meer omzet gemaakt dan is gefactureerd.
- Uit de opgevoerde kosten blijkt niet direct welke dienst is geleverd en wat de onderneming heeft gedaan.
- De vennoten van de onderneming doen veel privé-opnames en stortingen.
- Een vennoot had in het verleden belastingproblemen, omdat hij verkeerde aanvragen zorgtoeslag en huurtoeslag had ingediend.
- Het betaalverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon.
- De ontvangsten gelden zijn afkomstig uit onduidelijke, onwaarschijnlijke of onvoldoende gedocumenteerde bronnen.

Feiten

Een half jaar nadat een registeraccountant een eigen praktijk begon, kwam het BFT op de koffie voor een regulier onderzoek. In vier van de acht cliëntendossiers constateerde het bureau overtredingen van de Wwft-bepalingen over cliëntenonderzoek. In het dossier van een

(thuis)zorgbedrijf ontdekte het bureau bovendien een ongebruikelijke transactie die de accountant niet (tijdig) had gemeld aan de FIU-Nederland.

Het bedrijf had de accountant opgedragen om van allerlei losse stukken de administratie op te stellen. Volgens het handelsregister waren de vennoten van het bedrijf op 31 maart 2009 begonnen met het verlenen van (thuis)zorg aan ouderen. De mannen waren ongeveer vijftig jaar oud en hadden een buitenlandse nationaliteit. De accountant wist dat een van hen de laatste jaren niets met het verlenen van (thuis)zorg aan ouderen van doen had gehad. De accountant heeft de andere vennoot nooit ontmoet of gesproken, maar meende te weten dat die een buitenlandse arts was. Welk beroep en/of welke werkzaamheden hij in Nederland had uitgeoefend? Geen idee!

Twee weken na ontvangst van het BFT-conceptrapport meldt de accountant een ongebruikelijke transactie van het zorgbedrijf bij de FIU-Nederland. Maar het BFT vindt dat te laat en beklagt zich bovendien over het verzuimde cliëntenonderzoek in vier dossiers.

Cliëntenonderzoek

Volgens [artikel 33 lid 1 en 3 van de Wwft](#) moet de accountant bij het cliëntenonderzoek de persoonsgegevens vastleggen nadat hij de cliënt heeft geïdentificeerd en de identiteit heeft geverifieerd. De accountant erkende dat hij in de beginfase van zijn kantoor op dit punt in gebreke is gebleven.

Melding

Het BFT zag de volgende aanwijzingen voor ongebruikelijke transacties:

- de accountant beschikte niet over de volledige salarisadministratie en de verkoopfacturen waren niet compleet;
- de loonstroken van een werkneemster vertoonden steeds verschillende bedragen;
- er werden vrijwilligersvergoedingen

betaald aan personen van wie de naam ook voorkwam bij de 'omzet thuiszorg' en die dus blijkbaar zowel zorg ontvingen als verleenden als vrijwilliger;

- in de losse stukken van de administratie zaten nota's van twee administratiekantoren, terwijl de accountant zelfs geen aanzet van een boekhouding c.q. salarisadministratie ontving;
- uit de opgestelde administratie kwam een omzet van 31.190,57 euro naar voren, maar de verstuurd facturen voor de omzet waren niet compleet;
- uit de opgevoerde kosten bleek niet direct welke zorg er was verleend en welke activiteiten de onderneming daadwerkelijk had uitgevoerd;
- er waren veel privé-opnames en stortingen van de vennoten;
- één van de vennoten had voorheen belastingproblemen, omdat hij verkeerde aanvragen zorgtoeslag en huurtoeslag had ingediend.

Deze feiten en omstandigheden komen overeen met vier meldingsindicatoren. Ook had de accountant moeten zien dat het bedrijf transacties uitvoerde die ongebruikelijk waren omdat ze niet pasten in de normale beroeps- of bedrijfsuitoefening en de firmanten hiervoor geen acceptabele verklaring konden geven (Voorbeeld D1 uit de destijds geldende Wwft-Leidraad voor accountants).

Verder waren de transacties ongebruikelijk vanwege hun omvang, aard, frequentie of uitvoering (voorbeeld D2 uit de leidraad) en vermengden de vennoten zakelijk en privé op een ongeoorloofde manier (voorbeeld D9). Ook het betaalverkeer vertoonde een ongebruikelijk patroon, terwijl de gelden afkomstig waren uit onduidelijke, onwaarschijnlijke of onvoldoende gedocumenteerde bronnen (voorbeeld E3).

De accountant had een Wwft-melding moeten doen toen hij ten behoeve van de aangiften inkomstenbelasting door de vennoten - naar eigen zeggen zo goed en zo kwaad als het kon - de stukken van de firma had verwerkt tot een administratie. Hij had niet moeten wachten met de melding tot hij het concept-rapport van het BFT had ontvangen.

De accountant verklaarde dat hij de gebrekkige kennis van de Nederlandse taal en het administratieve onvermogen van beide vennoten als oorzaak van de ongebruikelijke toestand zag en geen diepgaand onderzoek had gedaan, omdat hij te goeder trouw was en "misschien heel erg naïef".

Maatregel

Waarschuwing. ([14/2009 Wtra AK](#))

- Leg bij het cliëntenonderzoek de persoonsgegevens vast nadat je de cliënt hebt geïdentificeerd en diens identiteit hebt geverifieerd.
- Doe een Wwft-melding als uit de samengestelde administratie ongebruikelijke transacties naar voren komen en wacht niet tot het BFT met conclusies komt.
- Wees ook professioneel-kritisch als de cliënten de Nederlandse taal niet goed kunnen spreken en administratief niet handig zijn.

2.1.11 STRUCTUREEL NEGATIEVE KAS, VERKOOP BUITEN KASSA OM

- Een omvangrijk negatief kassaldo in een niet sluitende administratie (ook al is dat bij de cliënt niet ongebruikelijk).
- De cliënt verzwijgt substantiële omzet bij de ob-aangifte.
- De cliënt rommelt met het btw-tarief.

- In de onderneming van de cliënt gaat veel contant geld om.
- De cliënt zegt dat hij sommige verkopen niet altijd aanslaat op de kassa.
- De administratie die de cliënt aanlevert, is structureel incompleet.
- De cliënt doet kennelijk veel bankopnames en aansluitende bankstortingen, maar verantwoordt die niet steeds in de administratie.
- Pogingen om de cliënt 'op te voeden' hebben geen effect.
- De in de ob-aangiften verantwoorde inkoop sluit niet aan bij de verkoop over diezelfde periode.
- De 'behaalde' omzet moet worden gereconstrueerd aan de hand van geschatte gemiddelde marges op inkoop.
- ook opnames van de bankrekening waren weergegeven;
- geen negatieve kas meer te zien was, terwijl uit inbeslaggenomen stukken bleek dat er een negatief kassaldo van ruim 74 mille bestond.

Tijdens zijn verhoor zei de accountant onder meer tegen de politie: "Ik doe de werkzaamheden niet zelf, dat doet een collega. De cliënt komt maandelijks langs met een ordner met kasafslagen en documenten enz. Hij stuurt per maand een Excel-document op. (...) Er zijn (...) zoveel correcties op, dat het eigenlijk geen kasboek is. Het is meer een overzicht van alle documenten die hij in een spreekwoordelijke schoenendoos (maandelijks) aanlevert. (...) Er zijn echter ook documenten (sic) die niet per kas betaald zijn, maar wel in het Excel-document zijn opgenomen. Er zijn echter ook uitgaven geweest die niet in de kas (sic) stonden, zoals bankstortingen en contant betaalde lonen." Volgens de accountant stelde de medewerkster van het kantoor de kasboeken "...eigenlijk ver achteraf" op. Toen de politie de stukken opvroeg, waren die nog niet helemaal af. "Na uw vraag hebben we alles afgemaakt."

Nee, ze hadden niet alles kunnen controleren. "Volgens mij missen we nog een Amex overzicht en het moet nog doorgesproken worden met de cliënt." Het kantoor deed maandelijks btw-aangifte "op basis van de maandelijkse Excel-bestanden van de cliënt". De accountant had de kasboeken "effe snel" bekeken, voordat hij ze naar de politie stuurde. "Ik heb ze niet gecontroleerd ..."

Discrepancies tussen de btw-aangiften en de kasboeken waren er zeker. Maar hij stuurde aan het einde van het jaar een suppletieaangifte nadat een en ander was gecontroleerd en besproken met de klant en er duidelijkheid bestond over de kasontvangsten. Tussentijdse correcties werden er volgens

Feiten

Een accountant deed de boekhouding en belastingaangiften voor een afhaal-toko. De politie begon een strafrechtelijk onderzoek naar de uitbater van de toko, die werd verdacht van witwassen en ondergronds (hawala)bankieren. De politie hield de cliënt aan, doorzocht de bedrijfsruimte van de toko en nam een computer en stukken in beslag. Op de computer stonden documenten waarin ontvangsten en uitgaven waren opgenomen.

De politie beval het kantoor van de accountant om het kasboek van de cliënt uit te leveren. De accountant stuurde met enige vertraging twee kasboeken toe. De politie stelde vast dat in de aangeleverde kasboeken:

- 46.355,93 euro meer aan omzet stond dan bleek uit de stukken die in beslag waren genomen bij de cliënt;
- meer stortingen op de bankrekening waren verantwoord dan de cliënt had geadministreerd;

hem niet doorgevoerd. De negatieve kas kon hij niet verklaren. “Een negatieve kas kan niet.”

In de kasboeken die hij aan de politie gaf, waren bepaalde inkopen lager dan in de kasboeken van dezelfde maanden die de politie eerder aantrof in de computer. Een collega van de accountant had die correcties gemaakt “op basis van de bankgegevens”.

De accountant bleek “echt verbaasd” dat de helft van de bankopnames niet terug te vinden was in de kasstukken. Hij had zijn medewerkster opgedragen een extra kolom te maken om de correcties van het kantoor zichtbaar te maken. Maar die kolom vertoonde onverklaarbare discrepanties met “wat we net gezien hebben”.

De politie concludeerde dat in tien maanden tijd fiscaal ruim 96 duizend euro minder was aangegeven dan vermeld stond in het

kasboek dat de accountant had bewerkt. Als je uitging van de stukken van de cliënt bedroeg de zwarte omzet zelfs bijna 170 duizend euro. De accountant en zijn kantoor hadden nooit een suppletieaangifte btw ingediend, ook al zei de accountant tegen de rechercheur van wel. Het kantoor van de accountant meldde pas na het verhoor dat in de toko een negatief kassaldo bestond.

Het OM trof schikkingen met de eigenaar van de toko over de boete en de ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel.

Oordeel

Kasboek op basis van schattingen

Na het politiebevel om ‘het kasboek van de cliënt’ uit te leveren, heeft de accountant zijn medewerkster opgedragen de kasadministratie sluitend te maken. Dat gebeurde louter op basis van schattingen, zo gaf de accountant toe. De accountant kon daarom niet menen

dat de aanpassingen zouden leiden tot een waarheidsgetrouw beeld van de vermogenspositie van de cliënt.

Aanpassen brondocumenten

De accountant heeft niet tegen de politie gezegd en ook niet expliciet in de overgelegde kasadministratie duidelijk gemaakt dat hij (of zijn kantoor) de omzetgegevens die de cliënt aanleverde heeft verhoogd om het negatieve kassaldi op te heffen. Dat hij de aanpassingen in de omzet heeft genoteerd in een aparte kolom betekent niet dat hij voldoende transparant is geweest. Zeker niet, nu de accountant heeft erkend dat ongeveer een kwart van de aanvullingen niet in die kolom staat, maar is verwerkt in reguliere, specifieke omzetposten. De accountant was daarom betrokken bij informatie waarvan hij wist dat die materieel niet juist en volledig was en die kon worden ervaren als misleidend. Hij heeft de politie niet ingelicht over de onjuistheid, de onvolledigheid en de misleiding. Of hij nu wel of niet de intentie had om het onderzoek door de politie te frustreren en de waarheidsvinding te bemoeilijken, maakt niet uit.

Ob-aangiften

Op basis van de omzetgegevens die de cliënt aanleverde, zijn de aangiften omzetbelasting ingediend. De accountant wist dat die gegevens op zijn minst onvolledig en daardoor onjuist waren. Daardoor heeft hij in strijd gehandeld met de *Wet op de omzetbelasting 1968* en de *Algemene wet inzake rijksbelastingen*.

Er is fiscaal ongeveer 96 mille minder omzet aangegeven als je uitgaat van de gegevens van de cliënt en bijna 170 duizend euro als je uitgaat van de door de accountant gecorrigeerde gegevens. Er is vanaf het begin nooit een suppletieaangifte omzetbelasting ingediend om de te laag opgegeven omzet te corrigeren. De gecorrigeerde omzet werd geboekt als 'omzet tabak' zolang daar-

voor een nultarief gold. Toen voor tabak het 21 procent-tarief ging gelden, werd de extra omzet anders verantwoord.

De accountant had met de belastinginspecteur moeten overleggen over de situatie. Door dit na te laten heeft hij met de aangiften een onjuiste voorstelling van zaken gegeven en voorkomen dat de Belastingdienst de cliënt in de smiezen kreeg.

Melding

Hoewel er bijna structureel een (omvangrijk) negatief kassaldo bestond en het bestaan van een negatieve kas een subjectieve indicator is, heeft de accountant pas veel later een Wwft-melding gedaan. Achteraf bezien had hij een en ander beter eerder kunnen melden, vond de accountant. Maar aan de andere kant vond hij een permanente negatieve kas bij de toko plausibel en had hij naar eigen zeggen verder geen redenen om aan de integriteit van de cliënt te twifelen.

Dat een negatieve kas bij een cliënt niet ongebruikelijk is, maakt het nog geen gebruikelijke transactie. Bovendien kon de accountant niet uitsluiten dat de negatieve kas samenhang met crimineel handelen inclusief witwassen. De accountant had veel eerder een melding moeten doen, want hij wist dat:

- in de onderneming van de cliënt veel contant geld omging;
- de cliënt hem drie jaar daarvoor al had gezegd dat hij verkochte telefoonkaarten niet steeds op de kassa aansloeg;
- de (aangeleverde) administratie van de cliënt structureel incompleet was;
- de cliënt kennelijk veel bankopnames en aansluitend bankstortingen deed, die niet steeds in de administratie werden verantwoord;
- het 'opvoeden' van de cliënt geen effect had;

- de in de ob-aangiften verantwoorde inkoop ad 1.502.000 euro niet aansloot bij de verkoop over diezelfde periode ad 1.494.000 euro;
- hij de 'behaalde' omzet reconstrueerde aan de hand van geschatte gemiddelde marges op inkoop.
- Hier geldt dan ook de indicator van 'administratieve systemen die door hun ontwerp of opzettelijk geen adequate mogelijkheid bieden transacties te volgen of voldoende bewijs te leveren'.

Maatregel

Tijdelijke doorhaling voor vier maanden.

[\(14/3059 Wtra AK\)](#)

- Licht de politie in als die de cliënt verdenkt en de cliënt jou onjuiste, onvolledige en misleidende gegevens verstrekt.
- Dien alleen een aangifte omzetbelasting in als je weet dat de verstrekte gegevens volledig, juist en bevredigend zijn.
- Overleg met de belastinginspecteur als de cliënt geen suppletie-aangiften doet.
- Doe bijtijds een melding van een negatieve kas.

2.1.12 MEDIABERICHTEN OVER BANDEN MET BENDE

- De cliënt geeft aan dat zij 27 huurpanden bezit, maar die worden niet vermeld in de ib-aangifte.
- De cliënt heeft alle aandelen in een club, maar die worden niet vermeld in de ib-aangifte.
- De Fiod treft veel contant geld aan bij de cliënt thuis (mogelijk 158 duizend euro).
- De cliënt heeft ruim drieënhalve ton van de rekening van de vennootschap gehaald.

- Volgens de ib-aangifte heeft de cliënt geen bank- of spaarsaldi.
- Volgens de ib-aangifte ontvangt de cliënt geen salaris uit het bedrijf.
- Het kasboek vertoont onduidelijkheden, zoals een negatief kassaldo en meer contante pin-opnames dan er als omzet is geboekt.
- De administratie is chaotisch en moeilijk compleet te krijgen.
- Er zijn onduidelijke geldleningen en schuldbekentenissen tussen de cliënt en derden.
- Veel leningen worden als privé-leningen geboekt in rekening-courant met de cliënt.
- Volgens mediaberichten wordt de cliënt ervan verdacht de stroman/strofvrouw te zijn van een schijnonderneming van een crimineel.
- De politie verhoort u daarom.

Feiten

Een registeraccountant boekte voor een Chinees/Japans restaurant de salaris- en financiële administratie in, stelde de jaarrekeningen samen en verzorgde de belastingaangiften vpb en ib. Het restaurant was in handen van een holding, waarvan een vrouw de aandelen had. Die holding had ook de aandelen van een bv die een horecaclub exploiteerde.

In de media verschenen berichten over een Japans restaurant, dat banden had met een Chinese bende. De bende zou zich bezig hebben gehouden met mensensmokkel, geweldsmisdrijven, identiteitsfraude, witwassen en internationale handel in soft- en harddrugs. Het restaurant in kwestie was de klant van de accountant. Volgens de berichten was de cliënt 'een strofvrouw voor de hoofdverdachte'. Die hoofdverdachte was een 34-jarige buitenlander, die achter de schermen de uitbater zou zijn van de club en het restaurant.

De politie kwam langs bij de accountant om alle originele bescheiden van de holding en haar vennootschappen te vorderen. De accountant praatte met de vrouw over de inval en stelde diverse vragen over haar vermeende betrokkenheid bij illegale activiteiten. Toen de vrouw uitlegde dat zij niet bij zulke activiteiten betrokken was, concludeerde de accountant dat hij de opdracht kon continueren en dat er geen ongebruikelijke transactie was die hij op basis van de Wwft zou moeten melden. Een verslag van het gesprek en zijn afwegingen legde de accountant vast in een notitie. Een maand later stak de accountant zijn licht op bij de strafrechtadvocate van de vrouw. De advocate zei hem dat er geen feitelijke basis was om de vrouw te verdenken. De accountant maakte hiervan een aantekening. De politie hoorde de accountant als getuige in het onderzoek naar onder anderen zijn cliënt. De accountant legde een verslag van het verhoor vast in een aparte notitie.

Nadat de vrouw de aandelen in de horeca-club had verkocht, kwam het BFT langs bij de accountant voor een onderzoek. In het dossier van de vrouw zag de toezichthouder enkele ongebruikelijke transacties. Desgevraagd zei de accountant dat hij de verdachte vriend kende van de vrouw, maar dat deze geen cliënt was van zijn kantoor. Hij vond dat hij voldoende had gedaan om vast te stellen of zijn cliënte was betrokken bij de kwestie door navraag te doen bij haar en bij haar advocaat. Gezien zijn ervaringen met de vrouw concludeerde hij dat zij niets te maken had met de strafzaak. Aan de politie had hij de hele administratie, de back up van het boekhoudpakket en de originele stukken gegeven.

Burgemeester en wethouders trok weliswaar de Drank- en Horecawet-vergunning in, omdat de vrouw van 'slecht levensgedrag' was en het restaurant een schijnonderneming.

Maar toen de vrouw daartegen bezwaar maakte, was de bezwaarschriftencommissie het in haar advies met de vrouw eens dat het nog niet vaststond dat de holding en de cliënte persoonlijk betrokken waren bij de vermeende strafbare feiten.

De commissie adviseerde het bezwaar tegen de intrekking gegrond te verklaren. Ook al stond in dat advies wel dat uit onderzoek van de Regionale researchedienst naar voren was gekomen dat zowel het restaurant als de cliënte betrokken waren bij de bende. Terwijl in haar woning een geluiddemper en 23 patronen, een geringe hoeveelheid verdovende middelen en een grote som cash geld waren aangetroffen. De vrouw was volgens de recherche echter niet degene die de uiteindelijke beslissingen nam. De bezwaarcommissie nam de verdenking serieus, maar was niet overtuigd van de betrokkenheid van de holding en de cliënte. Dat de politie hennepkwekerijen had aangetroffen in twee woningen die de vrouw verhuurde, vond de commissie onvoldoende om van slecht levensgedrag te spreken. Ook dat de bestuursrechter haar had aangemerkt als overtreder was geen bewijs dat de vrouw persoonlijk bij die hennepkwekerijen was betrokken. De accountant wees het BFT er nog op dat de vrouw in de bezwaarprocedure had aangegeven dat zij 27 panden in de verhuur had toen de eerste hennepkwekerij werd ontmanteld en dat zij onmogelijk al die panden kon controleren.

Volgens het BFT had de accountant echter de Wwft-bepalingen over cliëntonderzoek en de meldplicht overtreden en geen aanvullend onderzoek gedaan naar aanleiding van de aanwijzingen van fraude of onwettig handelen. In het dossier was ook niets te vinden over:

- zijn vragen naar de betrokkenheid van de vrouw;
- de redenen voor de politie-invalen bij het restaurant en bij haar thuis;

- de vragen over de grote hoeveelheden contant geld en de illegale werknemer die de politie aantrof in het restaurant.

Na het BFT-bezoek meldde de accountant bij de FIU-Nederland dat bij een inval in het huis van “een cliënt (...) een geluiddemper en 23 patronen waren aangetroffen, alsmede een geringe hoeveelheid verdovende middelen en een grote som contant geld (mogelijk 158.000 euro’s)”. Toen de cliënte werd veroordeeld tot tien maanden celstraf voor het faciliteren van de criminele activiteiten van de hoofdverdachte zegde de accountant de opdracht van de vrouw en haar vennootschappen op en deed hij een aanvullende melding bij de FIU-Nederland. Het BFT had toen al lang en breed een tuchtklacht tegen de accountant ingediend.

Oordeel

Melding

Dat de politie wellicht meer informatie had dan de accountant ontsloeg hem niet van de meldingsplicht. Het was namelijk niet uitgesloten dat het politieonderzoek zich op andere aspecten richtte dan de vraag of er sprake is of was van een ongebruikelijke transactie in de zin van de Wwft.

Dat de FIU-Nederland slechts vijf ongebruikelijke transacties als verdacht heeft aangemerkt, maakte de resterende elf ongebruikelijke transacties nog niet gebruikelijk.

De accountant heeft niet de juiste afweging gemaakt bij het aanvankelijk achterwege laten van de melding. Volgens de Hoge Raad ([03511/06](#)) is een vermoeden van fiscale fraude voldoende om je af te vragen of een transactie wellicht verband houdt met witwassen. Het is niet de taak van de accountant om te beoordelen of de transactie verdacht was maar of die gebruikelijk was.

Als de objectieve indicator - meer dan vijftien mille betaald in contanten, cheques aan toonder of soortgelijke betaalmiddelen -

niet ter zake doet, moet de accountant een subjectieve afweging maken. Hulpmiddelen daarvoor zijn de [Specifieke leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen](#) en de *guidelines* uit bijlage 2 bij die leidraad. Die bevatten destijds een onvolledige lijst met voorbeelden die niet kan worden gebruikt als checklist. Het BFT zag in zijn conceptrapport tien subjectieve indicatoren, waarin de accountant aanwijzingen had moeten zien voor een of meer ongebruikelijke transacties bij het restaurant:

- de vrouw had aangegeven dat zij 27 huurpanden bezat, maar die stonden niet in de ib-aangifte die de accountant opstelde;
- de vrouw had alle aandelen in de club, maar die stonden niet in de ib-aangifte die accountant opstelde;
- de Fiod zou veel contant geld bij de vrouw thuis hebben aangetroffen; de accountant noemde in zijn uiteindelijke melding bij de FIU-Nederland een mogelijk bedrag van 158 duizend euro;
- de vrouw had ruim drieënhalve ton van de rekening van de vennootschap gehaald;
- volgens de ib-aangifte had de vrouw geen bank- of spaarsaldi en had zij geen contant geld thuis;
- volgens de ib-aangifte over 2009 en 2010, die de accountant had opgesteld, ontving de vrouw geen salaris uit het restaurant;
- het kasboek vertoonde onduidelijkheden; zo was er bijvoorbeeld een negatief kassaldo en was meer gepind dan als omzet was geboekt;
- de administratie was chaotisch en moeilijk compleet te krijgen;
- er waren onduidelijke geldleningen en schuldbekentenissen tussen de vrouw en derden; veel leningen waren uiteindelijk als privéleningen geboekt in rekening-courant met de vrouw;
- de verdenking bestond dat de vrouw een strovrouw was en het restaurant een schijnonderneming.

Nadat de accountant het conceptrapport van het BFT had gelezen, had hij meteen een melding moeten doen.

In hoger beroep zegt het College van Beroep voor het bedrijfsleven dat de accountant meteen had moeten melden dat:

- de vrouw ruim 350 duizend euro in rekening-courant had onttrokken aan het bedrijf;
- er onduidelijke geldleningen en schuldbekentenissen bestonden tussen de vrouw en derden;
- waarvan er uiteindelijk veel geboekt zijn als privéleningen in rekening-courant;
- de Fiod een grote som contant geld bij de vrouw thuis heeft aangetroffen.

De accountant moet zich een professioneel oordeel vormen over de vraag of een transactie een ongebruikelijk karakter heeft of niet. Zo ja, moet hij de transactie melden. Dat een opsporingsdienst al van die ongebruikelijke transactie op de hoogte is, ontslaat hem niet van zijn meldingsplicht. De accountant moet ook niet gaan speculeren over de richting van het opsporingsonderzoek, over de informatie die de opsporingsdienst vermoedelijk al heeft en welke informatie andere instanties hebben over de kwestie.

Dat de FIU-Nederland elf van de zestien uiteindelijk gemelde transacties niet heeft aangemerkt als verdacht, is een terugblik-redenering. Op het moment dat hij kennisnam van de feiten kon de accountant nog niet weten hoe de FIU de meldingen zou waarderen. Ook als de ongebruikelijke transacties niet direct gerelateerd zijn aan de werkzaamheden van de accountant moeten deze worden gemeld.

Het college heeft in de coffeshop-uitspraak van 2015 ([13/2906 Wtra AK](#)) gezegd dat je niet moet wachten met melden tot je concrete aanwijzingen hebt, maar iedere

ongebruikelijke transactie moet melden waarvan je vermoedt dat die verband kan houden met witwassen of financiering van terrorisme.

Verder had de accountant de cliëntrelatie niet moeten voortzetten nadat hij had gehoord dat zij werd verdacht van strafbare feiten.

Hij heeft niets vastgelegd over zijn afwegingen om een Wwft-melding achterwege te laten. Vastleggen in het programma 'CaseWare' is onvoldoende.

Maatregel

Berisping. ([AWB 15/43](#) en [14/822 Wtra AK](#))

- Meld een transactie als je op grond van jouw professioneel oordeel meent dat die een ongebruikelijk karakter heeft.
- Meld een ongebruikelijke transactie ook als de Fiod of politie daarvan al op de hoogte is.
- Meld ongebruikelijke transacties ook als je nog geen concrete aanwijzingen hebt.
- Meld iedere ongebruikelijke transactie waarvan je vermoedt dat die verband kan houden met witwassen of financiering van terrorisme.
- Meld ongebruikelijke transacties ook als die niet direct gerelateerd zijn aan de accountantswerkzaamheden.
- Leg alle overwegingen omtrent mogelijk ongebruikelijke transacties vast in het dossier.
- Verbreek de relatie met de cliënt als deze wordt verdacht van (betrokkenheid bij) strafbare feiten.

2.1.13 VASTGOED VAN GELIEERDE STICHTING

- Niet-marktconforme transacties met een verbonden partij die een dominante invloed heeft.

Feiten

Een accountant gaf drie achtereenvolgende boekjaren goedkeurende controleverklaringen af bij de jaarrekeningen van een stichting die 2500 wooneenheden beheerde voor een gelieerde zorgstichting. In deze jaren hadden beide stichtingen dezelfde bestuurders en commissarissen en werkten beide stichtingen samen op basis van een overeenkomst.

Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) bracht de woonstichting onder bij de afdeling bijzonder beheer, omdat de stichting niet voldeed aan de financiële beoordelingskaders van het fonds. Het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV), de voorloper van de Autoriteit Woningcorporaties (Aw), plaatste de stichting onder verscherpt toezicht. De stichting diende een herstelplan in dat de toezichthouder onvoldoende vond om de financiële continuïteit binnen een aanvaardbare termijn te herstellen.

Nadat de vastgoedadministratie was verbeterd, voerde de accountant een controle uit zonder uitdrukkelijk aandacht te besteden aan de bedrijfswaarde van de panden die 'om niet' werden verhuurd. Deze verhuur leverde immers geen kasstroom op en viel onder de materialiteitsgrens van de controle. Twee interim-bestuurders van de stichting wilden verrassingen voorkomen en lieten de accountant de bedrijfswaarde van het sociale vastgoed in het laatste boekjaar diepgaander controleren.

De bestuurders waren er niet zeker van dat de accountant bij de controle van de jaarrekening over het vorige boekjaar de bedrijfswaarde van het bezit had gecontroleerd op

juistheid en stelden daar kritische vragen over in een gesprek. Zo wilden zij weten of complexgewijze verkopen waren meegerekend, want die zouden de bedrijfswaarde opstuwten, terwijl het WSW niet akkoord was met complexgewijs verkopen. En had de accountant ook gecontroleerd of de WWS-punten voor de bedrijfswaardeberekening juist, actueel en volledig waren?

Nadat de accountant de jaarrekening over het laatste boekjaar had goedgekeurd kwam een adviesbedrijf met een vastgoedinventarisatie, waaruit bleek dat de contractsituatie bij twee derde van de contracten onduidelijk was. Zo was van 74 ruimtes niet bekend bij welk contract deze hoorden en of de ruimtes 'om niet' in gebruik waren. Van het balanstotaal van 212.474.000 euro bestond 178.566.000 euro uit vastgoed.

De Aw klaagde er bij de Accountantskamer onder meer over dat de accountant niet voldoende geschikte controle-informatie had over het (significante) frauderisico dat samenhang met de verbondenheid van de twee stichtingen, en dat de accountant de niet-marktconforme transacties tussen de twee stichtingen over het hoofd had gezien en onvoldoende geschikte controle-informatie had verkregen over de rechtmatige besteding van publieke middelen. Verder had de accountant volgens de toezichthouder onvoldoende geschikte controle-informatie over de juistheid en de volledigheid van de waardering van het geëxploiteerde sociale vastgoed.

Oordeel

Bij verbonden partijen moet de accountant op grond van Standaard 550 (paragraaf 14) informatie vragen bij het management en anderen binnen de entiteit. Verder moet de accountant inzicht krijgen in de interne beheersmaatregelen die het management heeft getroffen voor transacties van verbonden

partijen. Als de accountant daarbij stuit op mogelijke frauderisicofactoren moet hij/zij volgens paragraaf 19 en Standaard 240 de risico's op een afwijking van materieel belang ten gevolge van fraude inschatten.

In de controleperiode waarvoor de accountant verantwoordelijk was, zijn beide stichtingen weinig nieuwe transacties met elkaar aangegaan en heeft de accountant verder nooit enig signaal gekregen dat de woonstichting een oneigenlijke of onzakelijke rol speelde. Op basis van de rapportage van het adviesbureau stelde de Aw dat de netto huurinkomsten van de woonstichting verre van marktconform waren. De accountant wist echter niets van dit onderzoek, dat pas uitkwam nadat hij zijn controleverklaring had afgegeven. Hij hoefde daarom bij de controle geen niet-marktconforme transacties met verbonden partijen te vermoeden. Volgens paragraaf 19 van Standaard 550 hoeft de accountant alleen een stap extra te zetten als een verbonden partij dominante invloed heeft of als er andere frauderisicofactoren bestaan. Dat daarvan in dit geval sprake is, heeft de autoriteit niet aannemelijk gemaakt.

Bij de waardering van het sociaal vastgoed, een post van materieel belang, had hij echter onvoldoende geschikte controle-informatie. Hij heeft de verwachte huuropbrengsten vergeleken met de daadwerkelijke huuropbrengsten, terwijl niet duidelijk was waarop hij de verwachte huuropbrengsten baseerde. Ook had hij moeten onderzoeken of het onderscheid tussen bedrijfs-, maatschappelijk en zorg-onroerend goed van belang was. Voor de volledigheid van de vastgoedportefeuille had hij dus meer moeten doen dan slechts verwijzen naar een vergelijking van de vastgoedadministratie met de opgelegde aanslagen onroerendezaakbelasting.

Maatregel

Berisping. ([18/724 Wtra AK](#))

- Extra controlewerkzaamheden doen als verbonden partij dominante invloed heeft.

2.1.14 NIET-VERSTUURDE EINDNOTA'S

- Onverklaarde omzet.
- Eindafrekening blijft uit, tenzij de klant piept.
- Eerdere fraude met bankrekeningnummers, termijnbedragen en excasso's.
- Miljoenenboetes toezichthouder.
- Ondernemingskamer stelt wanbeleid vast.

Feiten

Een registeraccountant controleerde de jaarrekeningen van Groene Energie Administratie (hierna: Greenchoice) en van Energie Concurrent, dat in dat boekjaar 70 procent van de Greenchoice-aandelen bezat. Het resultaat na belastingen was 554 duizend euro bij een netto-omzet van 269,5 miljoen euro. Greenchoice verantwoordde de omzet in de jaarrekening door de ingekochte volumes aan gas en elektra te vermenigvuldigen met het gemiddeld verkooptarief dat was ontleend aan de klantendatabase. Greenchoice bracht maandelijks een voorschot in rekening bij klanten, die één keer per jaar een afrekening ontvingen. Het boekjaar viel niet samen met het jaar waarover werd afgerekend. Daarom werd het verschil tussen de verantwoorde omzet en de berekende maar nog niet afgerekende voorschotten in de balans verantwoord onder de post 'Nog te verrekenen inzake elektra en gas'. Volgens de jaarrekening van Greenchoice ging het hierbij om 4,4 miljoen euro.

De accountant werkte al jaren voor de groene-energieleverancier. In een pre-audit-meeting met onder anderen de Greenchoice-directie besprak hij dat in voorgaande jaren een omvangrijke post aan onverklaarde omzet was geconstateerd. Volgens de notulen van de meeting kwam dit door onjuiste query's voor de nog te factureren omzet aan elektra en gas. Uit de notulen bleek verder dat het voltallige controleteam zich volledig bewust was van het belang om rekening te houden met een mogelijke afwijking van materieel belang ten gevolge van fraude.

Andere risico's die werden besproken betroffen het doorbreken van de waardekringloop, onrechtmatige excasso's, aanpassing van de termijnbedragen, verwijderen van klanten, niet-versturen van jaarnota's die wel werden aangemerkt als betaald en manipulatie van bankrekeningen. In het verleden, aldus de notulen, heeft Greenchoice fraude gepleegd door bankrekeningnummers, termijnbedragen en excasso's aan te passen. De procedures rondom de in- en excasso zijn toen aangepast, net als de bevoegdheden van de medewerkers in de klantendatabase. De accountant schatte het frauderisico laag in gezien de functiescheiding. Het controleteam zou bij een interimcontrole de opzet, het bestaan en de werking van de genoemde interne-beheersingsmaatregelen beoordelen en bij de eindejaarscontrole diverse gegevensgerichte werkzaamheden uitvoeren om het frauderisico te beperken. Het frauderisico van onvolledige opbrengstverantwoording werd laag ingeschat gezien de "aanwezige AO/IB" bij Greenchoice en "onze ervaringen uit het verleden".

Na de interimcontrole en vóór de eindcontrole legde de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) Greenchoice twee boetes ([103608](#)) op van in totaal ruim twee miljoen euro wegens overtreding van de Colportagewet. In de jaarrekening stonden deze boetes onder het hoofd 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'. De directie van Greenchoice

vocht de boetes aan en reserveerde er geld voor in de balans. In een bespreking zei de directie tegen de accountant dat de omstreden verkooppraktijken twee jaar eerder waren gestopt. Volgens het memo van de bespreking zag het accountantskantoor daarom geen aanleiding de dienstverlening aan Greenchoice stop te zetten. Ook een bedrijfsbezoek van de NMa, die niets zei over laakbare of strafbare feiten, was geen reden om de dienstverlening te staken. In het directieverslag, dat was opgenomen in het accountantsrapport bij de jaarrekening, stond over het NMa-onderzoek dat het zou gaan om eindnota's waarbij Greenchoice twijfelde aan de meterstanden die de netbeheerder had opgegeven. Greenchoice had dit gerepareerd voor de nog niet verstuurd eindnota's van ex-klanten. De energieleverancier zou nu zelf de verantwoordelijkheid nemen om de juiste eindstanden te achterhalen. Het NMa-onderzoek was nog niet afgerond, maar de verwachting was dat de NMa in december met een boetebesluit zou komen. Onder 'Overige gegevens' werd dit in de jaarrekening vermeld als belangrijke gebeurtenis na balansdatum.

Tien dagen nadat de accountant een goedkeurende verklaring afgaf bij de jaarrekening legde de NMa Greenchoice twee nieuwe boetes op van in totaal 7,2 miljoen euro wegens het niet of niet tijdig verzenden van eindafrekeningen aan een grote groep kleinverbruikers. Volgens het boetebesluit verwijderde Greenchoice een deel van de opgemaakte eindafrekeningen opzettelijk uit het bestand dat naar de drukker ging. Greenchoice had speciale software om afnemers te selecteren die nog geld terug moesten krijgen. Geselecteerde afnemers ontvingen de eindafrekening alleen wanneer zij zelf contact opnamen met Greenchoice. Een groot deel van de eindafrekeningen werd daardoor te laat verzonden en het eindsaldo op de eindafrekening niet financieel verrekend. Directieleden en medewerkers noemden dit

“illegaal schonen” en er werd bijgehouden hoeveel geld hiermee werd achtergehouden. Deze praktijk was algemeen bekend binnen het bedrijf en sommige medewerkers hadden er moeite mee. Greenchoice paste de processen echter niet aan, maar betaalde aan het einde van het volgende boekjaar wel 9,3 miljoen euro terug aan ongeveer dertigduizend ex-klanten.

Een paar maanden later weigerde grootaandeelhouder Eneco (30 procent) op de algemene aandeelhoudersvergadering de jaarrekening van Greenchoice vast te stellen. Eneco wilde eerst de uitkomsten zien van het onderzoek dat een ander accountantskantoor deed naar de juistheid van de cijfers en goedkeurende verklaringen, ook die in het verleden. Twee jaar later stelde de Ondernemingskamer net als de onderzoeker vast dat de directie zich had bezondigd aan wanbeleid.

Drie weken na het onderzoek van het andere kantoor keurde de accountant de geconsolideerde jaarrekening van Energie Concurrent goed. Vervolgens deed zijn kantoor een incidentmelding bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM) over Greenchoice. De AFM klaagde er bij de Accountantskamer over dat de controleleider geen goedkeurende verklaringen had mogen afgeven bij de jaarrekeningen van Greenchoice en dochter Energie Concurrent omdat hij onvoldoende controlewerkzaamheden had verricht.

Oordeel

De accountant vond dat de klacht ten onrechte uitging van Standaard 240, terwijl een accountantscontrole niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. Eindafrekeningen niet tijdig versturen, is geen fraude en was ook niet materieel. Dat Greenchoice niet voldeed aan de regelgeving valt hooguit onder Standaard 250.

De Accountantskamer wijst op het onderzoek van de NMa, waaruit bleek dat “de financiële verrekening van het eindsaldo dat op de

eindafrekening wordt weergegeven” uitbleef. Volgens de NMa ging het om opzettelijke en systematische handelingen die voortvloeiden uit een expliciete keuze van het bestuur van Greenchoice. Het niet-verrekenen valt daarom onder paragraaf 11 van Standaard 240, waarin fraude wordt omschreven als een opzettelijke handeling door het management, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding met het doel een onrechtmatig of onwettig voordeel te behalen. Het is ook fraude omdat Greenchoice met deze jarenlange praktijk voormalige klanten kon benadelen én activa aan het bedrijf kon onttrekken. En die onttrekkingen konden leiden tot een afwijking van materieel belang.

Daarom is ook paragraaf 35 van Standaard 240 over de kwalitatieve materialiteitsaspecten van fraude relevant. Volgens deze paragraaf moet de accountant zijn controlewerkzaamheden aanpassen als hij een al dan niet materiële afwijking constateert en reden heeft om aan te nemen dat die het gevolg is of kan zijn van fraude waarbij het management betrokken is. Op grond van deze standaard én het fundamentele beginsel van deskundigheid en zorgvuldigheid had de accountant steeds professioneel-kritisch moeten zijn. Paragraaf 10 van de Standaard schrijft de accountant bovendien voor de frauderisicofactoren te onderkennen en in te schatten en voldoende geschikte controle-informatie te verzamelen over de ingeschatte materiële frauderisico's. Het gaat er niet om dat de accountant de ‘vermeende’ fraude niet heeft ontdekt, maar dat hij onvoldoende controlewerkzaamheden heeft verricht met het oog op het risico van een materiële afwijking als gevolg van fouten of fraude.

Maatregel

Waarschuwing ([14/3085 Wtra AK](#))

- Interne-beheersingsmaatregelen testen na eerdere fraude.

Zie voor AO/IB ook de paragrafen [2.2.2](#), [2.2.7](#) en [2.4.4](#).

2.2 CONTANTEN EN KAS

Contante kasstromen en stortingen nopen bijna altijd tot nader onderzoek. Niet alleen bij gedoogde coffeeshops, maar ook bij abortusklinieken, plantengroothandels, administratiekantoren en beleggingsfondsen.

2.2.1 COFFEESHOP ZONDER INKOOP- EN KASADMINISTRATIE

- Entiteiten die zich met gedoogde en tegelijk buitenwettelijke activiteiten inlaten.
- Kassaldo bij coffeeshop dat voorhanden is in de vorm van liquide middelen.
- Inkoopadministratie en kasadministratie ontbreken.
- Vijftig kilo wiet in voorraad (met een waarde van ongeveer 250 duizend euro).
- Bijna drie ton aan contanten bij cliënt aanwezig.

Feiten

Een administratiekantoor deed de inkoop- en voorraadadministratie van een coffeeshop. Een accountant stelde de jaarstukken samen en gaf een samenstellingsverklaring af over twee boekjaren. Bij een boekenonderzoek stelde de Belastingdienst vast dat de kasadministratie ontbrak en dat de kladbrieftjes van de inkopen niet waren bewaard. De accountant staakte zijn werkzaamheden voor deze cliënt en andere coffeeshops, maar meldde nooit iets bij de FIU-Nederland.

Volgens het BFT had de accountant twee meldingen moeten doen, omdat de coffeeshop een kassaldo aanhield van 504.420 respectievelijk 499.750 euro, terwijl de onderliggende kasadministratie en overige administratieve bescheiden ontbraken. Bovendien had de accountant op grond van

Standaard 4410 en Standaard 240 nader onderzoek moeten doen bij het samenstellen van de jaarrekeningen en/of meer gegevens over de ontbrekende kasadministratie moeten opvragen.

Oordeel

Melding

De accountant voerde onder meer ter verdediging aan dat de coffeeshophouder de hoge kassaldi zag als werkkapitaal en dat de administrateur en de coffeeshophouder beaamden dat de kasstand juist was. De accountant had een en ander niet kunnen controleren omdat hij geen controle- maar een samenstelopdracht had. Hij zag de hoge kasstand als “een stuk werkkapitaal” en vond het juist netjes dat men dat als hoge kas aangaf in plaats van er een zwartgeldcircuit op na te houden. Er was geen sprake van hele hoge, onverklaarbare marges, waarmee hij vermogen opbouwde dat van anderen zou zijn.

Volgens de Accountantskamer blijkt de ongebruikelijkheid echter alleen al uit het ontbreken van de inkoopadministratie en de kasadministratie. De accountant had een en ander moeten melden hoewel:

- het toezicht op de branche al stevig was;
- ook deze coffeeshop regelmatig werd gecontroleerd door overheidsinstanties;
- het documenteren van de inkopen bij een coffeeshop per definitie problematisch is.

De regels van de Wwft geven de accountant geen ruimte om te beoordelen of een verplichte melding opportuun is.

Nader onderzoek

Volgens de accountant was er wel degelijk een kasadministratie. Alleen werd die niet dagelijks maar periodiek bijgehouden. Met de inkoopkant van de wiet had hij zich nooit beziggehouden, omdat “er nimmer een

aantoonbare inkoopfactuur is” en de inkopen werden bijgehouden door het administratiekantoor. De jaarrekening werd maar één keer per jaar opgesteld, zodat het gebrek aan dagelijks inzicht in de kas geen belemmering was voor de accountant.

De Accountantskamer vindt dat de accountant gezien het hoge kassaldo geen genoeg had mogen nemen met een overzicht van de inkopen per maand. Hij had de onderliggende stukken moeten bekijken, ook al zouden daarop de namen van leveranciers ontbreken. En waarom werd het kasgeld niet gestort bij een bank? Uit de belastingrechtspraak blijkt dat je van een coffeeshopouder mag verlangen dat deze een inkoop- en voorraadadministratie bijhoudt van de softdrugs. Dat het kassaldo nu eenmaal altijd zo hoog was, is geen rechtvaardiging om de werkzaamheden uit paragraaf 14 van de Standaard 4410 achterwege te laten.

De Accountantskamer legt geen maatregel op. De accountant heeft weliswaar onprofessioneel gehandeld door geen Wwft-melding te doen en ondeskundig en onzorgvuldig gehandeld door zich niet te houden aan paragraaf 14 van Standaard 4410. Maar gezien de bijzondere omstandigheden hoefde een en ander de accountant “in dit geval niet te zwaar worden aangerekend”. Het ging hier namelijk om een coffeeshop, waar de overheid de verkoop van softdrugs gedooft, terwijl de inkoop en bevoorrading wordt beschouwd als crimineel handelen. Bovendien was de accountant al tot het inzicht gekomen dat het eigenlijk onmogelijk is om diensten te verlenen in deze branche zonder daarbij op gespannen voet te komen met de geldende gedrags- en beroepsregels. Daarom was hij uiteindelijk gestopt met zijn werkzaamheden voor deze cliënt en voor andere coffeeshops. De Accountantskamer vindt dat werkzaamheden voor zulke cliënten “een onaanvaardbaar en nauwelijks te

vermijden risico van niet integer handelen” in zich bergen. Wellicht zou de beroepsgroep geen diensten meer moeten verlenen aan “entiteiten die zich met gedoogde en tegelijk buitenwettelijke activiteiten inlaten”, zoals een coffeeshop.

In hoger beroep zei de accountant desgevraagd dat de ongeveer vijftig kilo in voorraad gehouden wiet een waarde vertegenwoordigde van ongeveer 250 duizend euro en dat er na de inbeslagname van ongeveer 42 kilo wiet (met een waarde van ongeveer 210 duizend euro) nog ongeveer 280 duizend euro contant geld aanwezig was. Omdat de accountant in de loop van de tijd wisselende verklaringen heeft afgelegd over de balanspost ‘kassaldo’, die voor de jaarrekening materiële betekenis had, is het College van Beroep voor het bedrijfsleven strenger. Het college gaat er op grond van de verklaringen van de accountant van uit dat tenminste een deel van dit kassaldo ook daadwerkelijk voorhanden was in de vorm van liquide middelen. Alleen al hierom had de accountant melding moeten maken van een ongebruikelijke transactie. Van een accountant die diensten verleent aan een onderneming in een risicovolle branche, mag worden verwacht dat hij extra kritisch en oplettend te werk gaat.

Maatregel

Waarschuwing.

([AWB 14/602](#) en [13/2906 Wtra AK](#))

- Extra kritisch en oplettend te werk gaan als je diensten verleent aan een onderneming in een risicovolle branche.
- Bij hoog kassaldo behalve naar maandoverzicht inkopen ook kijken naar de onderliggende stukken.

2.2.2 ABORTUSKLINIEK ZONDER KASBOEK

- Een inzichtelijke administratie voor bankstortingen en contante ontvangsten ontbreekt.
- Een transactie is ongewoon complex of groot of heeft anderszins buitengewone patronen.
- Een transactie heeft geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel.
- *Checks & balances* in de administratieve organisatie ontbreken.

Feiten

De Fiod deed een onderzoek bij een stichting die onder meer een abortuskliniek exploiteert. De Fiod vermoedde dat de stichting patiënten-aantallen had gemanipuleerd om meer subsidie te kunnen aanvragen bij het College voor Zorgverzekeringen. Verder zou er een omvangrijke stroom contanten zijn zonder dat een kasboek werd bijgehouden. Omdat veel essentiële formulieren waren weggegooid, was controle onmogelijk. Maar op basis van een reconstructie ging de Fiod ervan uit dat in drie boekjaren minstens 130 duizend euro aan contante ontvangsten van 'niet-AWBZ-verrichtingen' niet was verantwoord. Na twee jaar trok de interim-directeur van de stichting de jaarrekening over het tweede boekjaar in omdat deze geen juist beeld gaf. Een accountant voerde de cijfers voor de jaarrekening in een model van een ander accountantskantoor in, op basis van de administratie van de stichting. Twee accountants van dat andere accountantskantoor voerden de controle uit.

De controlerend accountants hadden na het intrekken van de jaarrekening afstand genomen van hun goedkeurende verklaring bij de jaarrekening over twee boekjaren. De Fiod hoorde de twee accountants als getuigen. De accountant die de jaarrekening

aanleverde werd aanvankelijk ook verhoord als getuige, maar later als verdachte. Het OM sepondeerde de strafzaak tegen laatstgenoemde accountant omdat diens aandeel in de subsidiefraude gering was, maar nam de drie accountants wel tuchtrechtelijk op de korrel. De directeur van de stichting werd strafrechtelijk veroordeeld wegens het oplichten van het College voor Zorgverzekeringen met twee valselijk opgemaakte subsidieaanvragen. Hij werd wel vrijgesproken van (het medeplegen van) witwassen van ruim drieënhalf ton.

Oordeel

Onvoldoende onderzoek bij samenstellen jaarrekening

De accountant-administratieconsulent die de cijfers aanleverde zei dat de contante baten bescheiden waren en voortvloeiden uit de gebruikelijke activiteiten. Zij werden gestort bij de bank en vervolgens in de financiële administratie verwerkt. Hij vond dat hij als administratieve dienstverlener geen onderzoekplicht had en geen professioneel-kritische instelling aan de dag hoefde te leggen. Bovendien had hij geen samenstellingsverklaringen afgegeven.

De accountant bereidde de jaarrekeningen van de stichting voor door gegevens in te typen in een model van het andere accountantskantoor. Uit dat model ontstond een jaarrekening die hij vervolgens stuurde naar het andere kantoor. Volgens NV COS 4410 paragraaf 14 had hij dieper moeten ingaan op het ontbreken van een behoorlijke kasadministratie.

Nalaten Wwft-melding

De [NBA-Handreiking 1124: Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme \(Wwft\)](#), waarnaar het OM verwijst, zijn geen bindende voorschriften. Volgens de richtsnoeren hoeft de accountant niet te melden

als een transactie volgens hem niet geschikt is om verband te houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering. Hij moet wel melden als een transactie ongewoon complex of groot is of anderszins buitengewone patronen vertoont. Ook moet hij melden als die transactie geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel heeft. Tenzij er een legitieme economische of juridische reden is voor het ongewone, waardoor de op het eerste gezicht ongebruikelijke transactie toch verklaarbaar wordt. Het enkele feit dat een kasadministratie ondeugdelijk is, levert volgens het OM al een subjectieve indicator op voor een ongebruikelijke transactie. De Accountantskamer denkt daar anders over, omdat:

- de accountant de context moet beoordelen waarbinnen de feiten zich voordoen;
- als de interpretatie van het OM juist is de wetgever een ondeugdelijke kasadministratie wel zou hebben aangemerkt als een objectieve indicator;
- de medische verrichtingen hier tot de gebruikelijke activiteiten van de stichting behoorden;
- het contante betaalverkeer bescheiden was en een gebruikelijk patroon vertoonde;
- de contante ontvangsten niet afkomstig waren uit een misdrijf;
- de dienstverlening van de accountant gebruikelijk was en niet afweek van die in voorgaande jaren.

Uitvoering controles

De twee accountants zeiden dat zij hun controle baseerden en mochten baseren op de *checks & balances* in de administratieve organisatie.

Zij hadden de administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) bij de stichting echter niet behoorlijk in kaart gebracht en aanbevelingen gedaan voor de inrichting daarvan. De accountants hebben ook niet aannemelijk gemaakt dat zij konden steunen op de AO/IB.

De veronderstelling dat medici of administratieve functionarissen geen *incentive* hebben voor welke fraude dan ook getuigt volgens de Accountantskamer van een onvoldoende professioneel-kritische instelling. De accountants hebben het risico van fraude daardoor ten onrechte niet onderkend en geen adequate risico-analyse gemaakt.

Goedkeurende verklaringen

Voor de jaarrekeningcontrole gold volgens de accountants een controletolerantie van 5 procent, maar voor de subsidieregeling lag die op 1 procent. Daarbij waren niet alleen de aantallen, maar ook de aard van de behandelingen en de hoedanigheid van de patiënt van belang. Bij de controle van de subsidiedeclaraties hebben zij de aantallen wel gecontroleerd, maar de soorten behandelingen niet, omdat dit onmogelijk was. Over de hoedanigheid van de patiënten hebben zij helemaal niets gezegd. Volgens de Accountantskamer schoot de controle-opzet daardoor tekort, terwijl de assuranceverklaringen van de register-accountant bij de subsidiedeclaraties niet afgestemd waren op de gebruiker: het College voor Zorgverzekeringen.

In hoger beroep zei het College van Beroep voor het bedrijfsleven dat een accountant ook een professioneel-kritische instelling moet hebben als hij administratieve diensten verleent. De samensteller had de directie moeten wijzen op het ontbreken van een inzichtelijke administratie voor bankstortingen en contante ontvangsten. En hij had de directie moeten adviseren een kasboek aan te leggen om de ontvangsten en de reden van betaling bij te houden.

Ook als de directie tegenover hem zou hebben bevestigd dat de contante betalingen volledig waren verantwoord, had hij de directie moeten wijzen op de nodige verbeteringen.

De betalingen moeten immers niet alleen worden verantwoord, maar ook worden vastgelegd voor controle en verificatie. Het geld was ontvangen voor behandelingen die deels werden gefinancierd uit publieke middelen. Daarbij werd per behandeling bepaald hoeveel de patiënt daaraan (vrijwillig) moest bijdragen. Omdat de accountant wist dat de stichting subsidies ontving, moest hij begrijpen dat de stichting de verrichte werkzaamheden, de kosten en de opbrengsten nauwgezet moest verantwoorden.

Over de meldingsplicht zegt het college dat het ontbreken van een kasadministratie alléén in dit geval geen ongebruikelijke transactie was die gemeld moet worden op grond van de Wwft. Ook vindt het college dat de accountant bij gebrek aan verantwoording niet zonder meer hoefde te vermoeden dat de stichting meer (of minder) in contanten ontving dan er op de rekening werd gestort.

Maar zelfs als hij dit wel moest vermoeden, was dat nog geen reden geweest om aan te nemen dat deze transacties weleens verband konden houden met witwassen of financieren van terrorisme. De herkomst van de bedragen was weliswaar niet gedocumenteerd, maar die was wel bekend omdat het geld werd ontvangen in de reguliere praktijk van de stichting.

Maatregel

Hoewel de drie accountants inderdaad geen Wwft-melding hoefden te doen, hebben zij onvoldoende doorgevraagd. Berisping voor de controlerend accountants, waarschuwing voor de samensteller. ([AWB 14/690 en 14/691](#) en [13/2338, 13/2340 en 13/2341 Wtra AK](#))

- Bij samenstellwerkzaamheden nader onderzoek doen als een behoorlijke kasadministratie ontbreekt (het ontbreken van

een kasadministratie alléén is geen ongebruikelijke transactie als de contante betalingen een legale reden hebben).

- Administratieve organisatie en interne beheersing behoorlijk in kaart brengen.
- Adviseren een kasboek aan te leggen om de contante ontvangsten en de reden van betaling bij te houden.
- Bij controle alleen steunen op de AO/IB als je weet dat die in orde is.
- Het risico van fraude onderkennen en een adequate risicoanalyse maken.
- Incentives administratieve functionarissen voor fraude professioneel-kritisch beoordelen.
- Transacties die geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel hebben melden, tenzij er een legitieme economische of juridische reden is voor het ongewone, waardoor de op het eerste gezicht ongebruikelijke transactie toch verklaarbaar wordt.

2.2.3 CONTANTE STORTINGEN EN PRIVÉLENINGEN

- Veel kasgeld waarvan de herkomst niet gedocumenteerd en niet verifieerbaar is.
- Negatieve kas.
- (Terugbetalingen van) leningen zonder contract.
- Betaling van aanzienlijke bedragen zonder dat de reden en de betaalbaarstelling gedocumenteerd is.
- Privéleningen van/aan een bedrijf.

Feiten

Een administratiekantoor uit Zuid-Holland verwerkte administraties, vervaardigde jaar-rapportages, verzorgde loonadministraties en deed de aangiften omzetbelasting, inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting voor diverse cliënten, waaronder een eenmanszaak. Uit onderzoek van de Belastingdienst bleek onder meer dat de administratie van die zaak tekortschoot en verkoopbonnen en facturen niet doorlopend waren genummerd. In vijftien maanden was er in totaal voor 491.740 euro aan contanten gestort op de bankrekening van de eenmanszaak. Het kantoor had hiervan 202.920 euro als uitgave opgenomen in het kasboek ('Van Kas, aan Bank'). Waar de resterende 288.820 euro vandaan kwam, was niet duidelijk. Indien alle stortingen naar de bank als uitgaven in het kasboek waren geboekt, zou een negatief kassaldo resteren.

De eigenaar van het administratiekantoor had van de klant gehoord dat die ervoor zorgde dat diens bankrekening in de min stond. Vanwege juridische problemen met de Fiod wilde de klant namelijk voorkomen dat er beslag werd gelegd op zijn vermogen. Daarom bewaarde hij de contante opbrengst van de verkopen in principe cash. Als hij iemand moest betalen, stortte hij het verschuldigde bedrag bij de bank, die het geld vervolgens overmaakte. De eigenaar van het administratiekantoor ging ervan uit dat de stortingen uit de contante verkopen afkomstig waren. Hij had geen aansluiting gemaakt met het kasboek of kassaldo.

De eenmanszaak had verder in twaalf maanden tijd zeven keer een 'uitgeleend' bedrag per bank 'terugontvangen' van een stichting. De bedragen varieerden van 4400 euro tot 54.400 euro, met een totaal van anderhalve ton. Leencontracten ontbraken. De klant was al enige tijd penningmeester van de stichting, die al vóór het boekenonderzoek van de

Belastingdienst failliet was verklaard. De eigenaar van het administratiekantoor ging ervan uit dat het ging om een privélening. Hij deed geen Wwft-melding, omdat hij dacht dat de meldingsplicht alleen gold voor een registeraccountant en wellicht ook voor een accountant-administratieconsulent. Als hij het geweten had dan had hij wel gemeld!

Maar het was te laat. Het OM vervolgde de man, omdat hij de contante stortingen van ruim vierehalve ton en de ongebruikelijke transacties van ruim anderhalve ton niet had gemeld. In de strafzaak voerde de eigenaar van het administratiekantoor ter verdediging aan dat de stichting de lening netjes terugbetaalde per bank en de betalingen door een registeraccountant waren gecontroleerd. Omdat de faillissementscurator van de stichting de terugbetalingen niet frauduleus vond, hoefden de transacties niet te worden gemeld. En omdat de meldingsplicht nog maar net bestond en de verdachte de regels niet kende, was er geen sprake van boze opzet.

Oordeel

De rechtbank zegt dat ook een administratiekantoor onder de Wwft valt als dat activiteiten verricht die bedrijfsmatig vergelijkbaar zijn met die van een externe registeraccountant dan wel een externe accountant-administratieconsulent.

De contante stortingen zijn volgens de [indicatoren](#) D2, E1, E3, J4 en J7 ongebruikelijke transacties.

Er was een zeer omvangrijke kasstroom, waarvan de herkomst niet gedocumenteerd en niet verifieerbaar was. Er was zelfs sprake van een negatieve kas. De verklaring van de cliënt, "waarmee verdachte klaarblijkelijk genoeg heeft genomen", neemt het ongebruikelijke karakter van de bewuste transacties niet weg. Ook de terugbetalingen van de 'leningen' zijn ongebruikelijk. Daarbij wijst de rechtbank op de indicatoren

D2, E3, J4, J7, J9 en J10. Het betalen van aanzienlijke bedragen zonder gedocumenteerde reden en zonder gedocumenteerde betaalbaarstelling is ongebruikelijk. En juist privéleningen zijn ongebruikelijk. Dat een registeraccountant de boeken van de stichting controleerde en dat de curator de terugbetalingen niet frauduleus zou vinden, maakt niet uit: de herkomst van de bewuste transacties wordt er niet door verklaard.

Volgens vaste rechtspraak van de Hoge Raad is het bij ordeningswetgeving als de Wwft voor een veroordeling voldoende dat iemand de feiten opzettelijk heeft begaan. De dader hoeft niet opzettelijk de (meldings)regels te hebben overtreden. Het maakt wat dat betreft niet uit of de verdachte de regels wel of niet kende. Maar de rechtbank vindt dat je wel van een onderneming mag verwachten dat zij op de hoogte is van de toepasselijke regels – bijvoorbeeld via de beroepsorganisatie - en een zekere deskundigheid heeft van het terrein waarop zij zich begeeft.

Kortom, de verdachte heeft als externe administratie- en belastingconsulent zijn poortwachtersfunctie niet vervuld en zijn belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid genegeerd. Door niet te melden heeft hij de overheid de mogelijkheid ontnomen om zicht te krijgen op geldstromen die kunnen wijzen op criminaliteit en om achterliggende strafbare feiten op te sporen.

Maatregel

Boete twintigduizend euro, waarvan tien-duizend euro voorwaardelijk. De boete mag in vier termijnen van 25 honderd euro worden betaald. De verdachte is niet eerder in aanraking gekomen met politie en/of justitie, heeft meegewerkt aan het onderzoek en heeft maatregelen getroffen om herhaling te voorkomen. Dat de verdachte bancaire betalingen als vanzelfsprekend 'legitiem'

vindt, baart de rechtbank overigens wel zorgen. ([09/994179-16](#))

- Zorgen dat u op de hoogte bent van de toepasselijke regels – bijvoorbeeld via de beroepsorganisatie - en een zekere deskundigheid hebt van het terrein waarop u zich begeeft.
- Ongebruikelijke transacties melden om de overheid de mogelijkheid te geven zicht te krijgen op geldstromen die kunnen duiden op criminaliteit en om achterliggende strafbare feiten te kunnen opsporen.

2.2.4 GEEN INZICHT IN HERKOMST CONTANT GELD

- Contant geld met onduidelijke herkomst in beheer.

De kwestie speelde enkele jaren vóórdat de Wwft werd ingevoerd. Een man die later zou worden verdacht van drugshandel en belastingontduiking klopte met “een grote hoeveelheid contant geld” aan bij een accountant. Hij vroeg de accountant dit geld voor hem te beheren. De accountant vond het verzoek niet gebruikelijk en vroeg expliciet om inzicht in het vermogen van deze cliënt. Hoewel de cliënt dat weigerde, ging de accountant wel in op diens verzoek om het geld te beheren. Het OM vervolgde de drugs-handelaar en de accountant strafrechtelijk.

Oordeel

Volgens de rechtbank aanvaardde de accountant daarmee “willens en wetens de aanmerkelijke kans (...) dat het geldbedrag afkomstig was uit belastingontduiking, althans uit enig misdrijf”. Daardoor heeft hij zich in zijn hoedanigheid van accountant schuldig gemaakt aan het witwassen van een

groot geldbedrag. “De rechtbank rekent het verdachte aan dat hij er aldus aan heeft bijgedragen dat opbrengsten van misdrijven aan het zicht onttrokken worden en daaraan een schijnbaar legale herkomst wordt verschaft. Deze handelwijze vormt een bedreiging van de legale economie en tast de integriteit van het financiële en economische verkeer aan.”

Volgens een psychiater was de toen 62-jarige accountant volledig toerekeningsvatbaar. De rechtbank neemt die conclusie over en legt een taakstraf op. Om de accountant voor recidive te behoeden krijgt deze ook nog een voorwaardelijke gevangenisstraf. Omdat hij niet het initiatief tot het witwassen nam en de accountant er slechts in beperkte mate van heeft geprofiteerd, valt zijn straf lager uit dan die van de drugshandelaar.

Maatregel

Taakstraf 180 uur, zes maanden cel voorwaardelijk. ([09/535637-05](https://www.rechtspraak.nl/Organisatie/09/535637-05))

- Vragen naar herkomst contant geld.

2.2.5 HARDNEKKIG WEIGEREN KASGELD TE STORTEN, OMZETSTIJGING 462 PROCENT

- Negatieve kasstroom.
- De Fiod valt binnen bij de cliënt.
- De cliënt weigert voortdurend om kasgelden te storten.
- De Belastingdienst stopt de ob-teruggaven.
- De klant wordt gefeliciteerd met een omzetstijging van 462 procent in vijf maanden tijd.

Feiten

De dga van een plantengroothandel nam voor 17.600 euro per jaar een ‘controller abonnement’ bij een accountantskantoor. Het abonnement hield onder meer in dat het kantoor zorgde voor de administratie en de officiële stukken. Namens het kantoor voerden twee accountants de werkzaamheden uit. De accountant-administratieconsulent was verantwoordelijk voor de administratie. De registeraccountant trad op als adviseur bij onder meer de herstructurering en financiering van de groothandel, de nieuwbouw van een bedrijfspand en de civiele procedure die een voormalige leverancier tegen de groothandel had aangespannen. Rabobank drong er bij de dga op aan een factoringovereenkomst met De Lage Landen te effectueren en een stil pandrecht te vestigen. De Lage Landen wilde met het oog hierop de saldi verifiëren die openstonden bij enkele Duitse debiteuren. De RA stuurde negen geadresseerde debiteurenconfirmaties door naar de dga. De documenten waren opgemaakt op blanco papier; de dga moest de saldi invullen. Hij stuurde vijf van de negen debiteurenconfirmaties ingevuld en ondertekend terug naar het accountantskantoor.

Op advies van de registeraccountant richtte de dga vanwege de aanzienlijke groei een nieuwe holding op, samen met enkele nieuwe werkmaatschappijen. De nieuwe holding sloot een gewijzigde factoringovereenkomst, waarin onder meer stond dat de onderneming elke maand een debiteurenlijstje moest sturen naar De Lage Landen. De dga en de registeraccountant spraken af dat laatstgenoemde het debiteurenbeheer ter hand nam voor rekening en risico van de dga. De accountant zou op gezette tijden debiteurengegevens naar De Lage Landen toemailen. In de praktijk liep het anders: de accountant-administratieconsulent stuurde de lijsten door in opdracht van de dga, zonder dat de registeraccountant deze te zien kreeg.

Nadat de handelsrelatie met de belangrijkste toeleverancier spaak liep, kocht de groothandel zijn planten voortaan rechtstreeks van kwekers. De voormalige leverancier was *not amused* en begon een civiele procedure. Korte tijd later verstreekte de registeraccountant een samenstellingsverklaring bij de jaarrekening van de onderneming.

Toen de Belastingdienst de teruggaven omzetbelasting opschortte, zag de registeraccountant de inkoop- en verkoopfacturen pas. De aangiften omzetbelasting werden namelijk verzorgd door de accountant-administratieconsulent. De Belastingdienst vond de lay-out van de inkoop- en verkoopfacturen verdacht veel gelijkenissen vertonen. Volgens de registeraccountant kwam dat doordat de facturen met hetzelfde programma waren opgesteld.

Op een bepaald moment feliciteerde de AA de dga per e-mail met de omzetstijging van 462 procent over de eerste vijf maanden van dat jaar. De maand daarop riep de dga de hulp in van de registeraccountant: of hij naar het bedrijf kon komen, want de Fiod was binnengevallen. De registeraccountant hoorde toen dat de Belastingdienst een direct opeisbare vordering had van bijna vijf ton. Rabobank bleek bereid de betaling van de naheffingsaanslag te financieren op basis van de informatie die de registeraccountant aanreikte. Niet lang daarna kwam de RA erachter dat de dga zijn vennootschappen had verkocht aan een stichting in Duitsland en hem hierover onjuist had geïnformeerd. De registeraccountant keerde de dga de rug toe. Zes maanden later werd de dga privé failliet verklaard.

Rechercheurs van de Fiod voltooiden hun strafrechtelijk onderzoek naar de onderneming. Daaruit kwam naar voren dat de dga vermoedelijk had gefraudeerd met valse inkoop- en verkoopfacturen, terwijl er sprake was van zeer hoge kasstromen. Gedurende

deze onderzoeken werden de twee accountants aangemerkt als medeverdachten van oplichting.

Zij werden echter niet strafrechtelijk vervolgd. Wel diende het Openbaar Ministerie een klacht in tegen de registeraccountant. Onder meer omdat hij bij het opstellen van de inbrengverklaring zonder aanvullende controlewerkzaamheden was uitgegaan van de jaarrekening, terwijl daarbij alleen een samenstellingsverklaring was verstrekt en hij onvoldoende had vastgesteld of er belemmeringen waren om de opdracht tot afgifte van de inbrengverklaring te accepteren. Verder zou hij de bank verkeerd hebben geïnformeerd en te laat een Wwft-melding hebben gedaan.

Oordeel

Bij de inbrengverklaring heeft de accountant ondeskundig en onzorgvuldig gehandeld. Uit de opdrachtbevestiging blijkt dat hij zou zorgen voor het debiteurenbeheer. Uit het strafrechtelijk onderzoek bleek dat de werkelijke inkopen en verkopen tussen november 2009 en oktober 2010 leidden tot een negatieve geldstroom van 1,8 miljoen euro. Daartegenover stond een positieve geldstroom van drie miljoen euro van betalingen en ontvangsten per kas. Het openstaande debiteurensaldo was grotendeels gebaseerd op gefingeerde verkoopfacturen. De accountant wist van de contante in- en verkopen door de groothandel. De negatieve kasstroom had voor de registeraccountant aanleiding moeten zijn om nader onderzoek te doen naar het debiteurensaldo toen hij een inbrengverklaring afgaf. Hij kon daarbij niet zonder meer uitgaan van informatie uit de jaarrekening over 2009, omdat daarbij uitsluitend een samenstellingsverklaring was afgegeven. Door in de tekst van de debiteurenconfirmaties tegenover met name De Lage Landen te suggereren dat er assurance werd gegeven heeft hij niet integer gehandeld.

De accountant heeft ook niet integer gehandeld door Rabobank en De Lage Landen bewust onvolledig te informeren bij de financiering van de naheffingsaanslag. Pas na de telefoongesprekken met deze geldschieters nam hij contact op met de afdeling Juridische Zaken van het accountantskantoor en vroeg hij of hij de dienstverlening voor de plantengroothandel kon continueren.

De accountant heeft op geen enkel moment vraagtekens geplaatst bij de handelwijze van zijn opdrachtgever dan wel bij de informatie die de opdrachtgever hem verstrekte. De inval van de Fiod en de voortdurende weigering van de dga om kasgelden te storten, gaven daar echter alle aanleiding voor.

De accountant meldde de ongebruikelijke transacties van zijn opdrachtgever pas nadat hij tijdens de verhoren door de Fiod-rechercheurs te horen kreeg hoe de vork in de steel zat. Dat er mogelijk sprake was van ongebruikelijke transacties had hem al duidelijk moeten zijn toen de Belastingdienst de ob-teruggaven stopte. Verder hadden de mail van de accountant-administratieconsulent over de enorme omzetsijging en de inval van de Fiod hem de wenkbrouwen moeten doen fronsen.

Maatregel

Berisping. ([12/1955 Wtra AK](#))

- Bij negatieve kasstroom nader onderzoek doen naar het debiteurensaldo voordat je een inbrengverklaring afgeeft.
- Nader onderzoek doen bij de cliënt als de Belastingdienst de ob-teruggaven staakt, de Fiod daar binnenvalt, de cliënt hardnekkig weigert om kasgelden te storten.

2.2.6 CONTANTE OMZET ZONDER APARTE BOEKHOUDING

- Bij gebrek aan een afzonderlijke boekhouding kunnen de werkelijke kasinhoud en de contante kasstroom niet worden geverifieerd.
- Contante betalingen boven de vijftienduizend euro aan of via de accountant die vermoedelijk samenhangen met witwassen.

Feiten

Drie potentiële kopers onderhandelden over de aankoop van een bakkerij. Namens de bakkerij verstrekte een externe adviseur de gegadigden drie prognoses, die waren gebaseerd op de jaarrekeningen over twee boekjaren en op een actuele kolommenbalans. De omzetcijfers bleven flink achter bij de prognoses en de kopers wilden alsnog een korting op de koopprijs. Zij kregen de definitieve jaarrekening over het tweede boekjaar, waarbij twee accountants een samenstellingsverklaring hadden afgegeven. Het belangrijkste verschil tussen deze jaarrekening en het eerder verstrekte concept was de omzet van een winkel van het bedrijf. Deze gegevens waren nog niet beschikbaar toen de conceptjaarrekening werd opgesteld.

De kopers schakelden een accountant in van een ander kantoor, die na onderzoek onder meer concludeerde dat:

- tussen de conceptjaarrekening en de definitieve jaarrekening 2012 een verschil bestond van 174.164 euro na belasting respectievelijk 232.220 euro voor belasting op een totaalresultaat van 1,3 miljoen euro;
- na het opmaken van de conceptjaarrekening met terugwerkende kracht 122.943 euro aan contante omzet was bijgeboekt, waarmee de totale contante omzet in dat boekjaar uitkwam op 141.989,95 euro, terwijl de gemiddelde contante omzet over de drie voorgaande jaren 40.442 euro bedroeg;

- het kassaldo met 49 duizend euro was verhoogd;
- een nadere onderbouwing voor de contante omzet van de winkel ad 122.943 euro en de voorraadwaarde van dertigduizend euro ontbrak, terwijl medewerkers van het (samenstellend) accountantskantoor vertelden dat de eigenaren van de bakkerij deze opgave mondeling verstrekten;
- de desbetreffende omzet niet als separate journaalpost was verwerkt, maar dat alle oorspronkelijk gemaakte kasboekingen waren aangepast, waardoor de boeking van de extra omzet niet zichtbaar was voor derden, zoals de Belastingdienst;
- de onderzoeker vergeefs de oorspronkelijk geboekte kasbladen had opgevraagd;
- er volgens de medewerkers van het accountantskantoor nieuwe kasbladen waren geschreven die aansloten op de boekingen die waren aangepast in de financiële administratie;
- de kasbladen geen controletellingen bevatten waaruit aansluiting met het daadwerkelijk aanwezige contante geld bleek;
- er geen detaillaansluiting bestond tussen het facturatiesysteem en de verantwoorde opbrengsten in de financiële administratie;
- het accountantskantoor een en ander uitsluitend controleerde op basis van bankontvangsten, aangeleverde blauwe boekjes en kasstaten.

De kopers lieten conservatoire (derden)beslagen leggen onder de bakkerij en brachten een dagvaarding uit. Uiteindelijk troffen zij een schikking met de verkopers, maar dienden wel een klacht in tegen de samenstellend accountants.

Oordeel

Volgens vaste rechtspraak (zoals [AWB 13/823](#)) bestaat in beginsel geen verificatieplicht bij het opstellen van een samenstellingsverklaring. De verantwoordelijkheid voor de juistheid van de informatie in de samen-

stellingsverklaring ligt primair bij de opdrachtgever. Tenzij de samenstellend accountant had moeten twifelen aan de juistheid of volledigheid van de verkregen informatie of die informatie anderszins onbevredigend is.

De tuchtrechter heeft al eerder gezegd ([AWB 14/690 en 14/691](#)) dat de accountant, die contante ontvangsten ziet, de cliënt daar in ieder geval op moet wijzen en moet vragen de ontvangsten bij te houden met de reden van betaling, bijvoorbeeld in een kasboek. Dit geldt óók als de cliënt desgevraagd bevestigt dat de contante betalingen volledig worden verantwoord. De accountants hebben jarenlang toegelaten dat de bakkerij voor de winkelomzet geen afzonderlijke boekhouding bijhield. Daardoor konden zij de herkomst en samenstelling van de extra contante omzet niet verifiëren. Zij hebben de contante omzet aangenomen op basis van een papieren exercitie, terwijl de werkelijke kasinhoud niet werd of kon worden vastgesteld. De accountants hadden de bakker moeten aanspreken op het ontbreken van een toereikende boekhouding en hadden het met terugwerkende kracht geboekte bedrag niet zonder meer mogen verwerken in de jaarrekening. Door een en ander te laten passeren bij het samenstellen van de jaarrekening hebben zij ondeskundig en onzorgvuldig gehandeld.

Of een transactie ongebruikelijk is, kun je vaststellen aan de hand van subjectieve en objectieve indicatoren uit de (destijds nog niet ingetrokken) [Bijlage bij Uitvoeringsbesluit Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme](#). Voor externe accountants is de objectieve indicator voor contante transacties: "Transacties van € 15.000 of meer betaald aan of door tussenkomst van de beroepsbeoefenaar in contanten, met cheques aan toonder of soortgelijke betaalmiddelen."

De tuchtrechter heeft al eerder gezegd ([AWB 14/602](#)) dat je niet alleen een Wwft-melding moet doen als er concrete aanwijzingen bestaan voor witwassen of financiering, maar dat *iedere* ongebruikelijke transactie moet worden gemeld. Volgens de Accountantskamer gaat het hier om twee meldenswaardige contante transacties die beide boven de vijftienduizend euro uitkomen en dus ongebruikelijk zijn in de zin van de Wwft. In hoger beroep zegt het College van Beroep voor het bedrijfsleven echter dat in de indicator staat dat het om contante transacties van boven de vijftien mille moet gaan, die zijn “betaald aan of door tussenkomst van de beroepsbeoefenaar”. Daarvan was in dit geval geen sprake, want:

- de 122.943 euro betreft een bedrag dat de bakkerij alsnog in de boekhouding had verwerkt en in de jaarrekening opgenomen wilde zien;
- het gaat niet om contante transacties van meer dan vijftienduizend euro elk, maar om een totaalbedrag dat is ontstaan door een grote hoeveelheid kleine contante transacties.

Bovendien hoefden de accountants bij de boeking geen verband te zien met witwassen. De boeking was het gevolg van extra contante omzet in de bakkerswinkel. Die omzetsijging was niet onverwacht hoog. Volgens het college hoefden de accountants dan ook niet te vermoeden dat de bakkerij zwart geld witwaste.

Maatregel

Waarschuwing.

([AWB 15/660](#) en [15/132](#) en [15/133 Wtra AK](#))

- De opdrachtgever vragen voor de contante winkelomzet een afzonderlijke boekhouding bij te houden, al dan niet in een kasboek.
- Iedere ongebruikelijke transactie melden, mits die vermoedelijk samenhangt met witwassen

(of terrorismefinanciering); een concrete aanwijzing hiervoor is niet nodig.

- Alleen contante betalingen melden die boven de vijftien mille uitkomen.
- Contante-omzettransacties niet melden als de klant dit alsnog verwerkt in de boekhouding en laat verwerken in de jaarrekening.

2.2.7 OMVANGRIJK KASVERKEER EN VALSE DIVIDENDOVEREENKOMSTEN

- Dividendovereenkomsten op briefpapier van een bank die er niets mee van doen heeft.
- Omvangrijk kasverkeer met beleggers.
- Totaal geen functiescheiding.

Feiten

Een accountant stelde de jaarrekeningen samen van een vastgoedbeleggingsfonds en gaf daarbij samenstellingsverklaringen af. Het fonds was in handen van één dga en had volgens de AFM geen vergunning nodig, omdat er minder dan honderd beleggers waren en de inleg steeds boven de vijftig mille uitging. De dga was ook oprichter/directeur van een assuratiekantoor, dat als agent optrad voor een bank. De bank wilde de beleggingsactiviteiten niet via haar rekeningen laten lopen. Het kantoor van de accountant opende een speciale derden-geldenrekening voor het fonds en liet de gelden daarop storten. De accountant leende zeventig mille van de cliënt.

Bij gebrek aan voldoende gegevens publiceerde en deponeerde het fonds over vier boekjaren slechts voorlopige jaarstukken bij de Kamer van Koophandel. Daarna bleek dat een dividendovereenkomst met een

belegger was geprint op briefpapier van de bank en dat in dat contract het deposito-garantiestelsel van toepassing was verklaard. De accountant meldde dit bij de AFM. Er volgden onderzoeken van de AFM en DNB. De accountant vroeg dezelfde informatie op als deze toezichthouders en stelde vast dat:

- er door de jaren heen verschillen waren met de posities in de financiële administraties;
- er contracten in contanten waren volgestort;
- dividenden soms contant werden uitbetaald.

Op basis van de verstrekte informatie verwerkte de accountant de stortingen, de opnamen en de dividendbetalingen in een 'beleggerssubadministratie', waarin hij onderscheid maakte tussen mutaties per bank en mutaties per kas. Voor de mutaties per kas gebruikte hij de kwitanties die waren opgeborgen bij de beleggingscontracten. Zo herleidde hij de balansposities voor de desbetreffende jaren en berekende deze opnieuw. Hij voltooide de jaarrekeningen over drie boekjaren, die daarna werden vastgesteld en gedeponereerd. Het fonds gebruikte de derdengeldenrekening van het accountantskantoor toen niet meer.

Volgens de toezichthouders hield het fonds zich aan de Wet op het financieel toezicht. De accountant concludeerde dat hij zijn samenstellingsopdracht voor het nieuwe boekjaar kon continueren. Op basis van informatie die hij van de dga kreeg stelde hij de jaarrekening samen. Enige tijd later overleed de dga. Kort vóór zijn overlijden waren er diverse mutaties. De nieuwe fonds-directeur doorzocht de kantoorlocaties en vond contracten die de dga voor iedereen verborgen had gehouden. Deze contracten hadden niet geleid tot een zichtbare geldstroom en het was onduidelijk of er geld was ingelegd, hoeveel en waarvoor dat dan was

gebruikt. De accountant meldde deze feiten aan de AFM en DNB en gaf zijn opdracht terug.

Oordeel

Lening en gebruik derdengeldenrekening

Het is niet aan te bevelen dat een accountant geld leent van een cliënt en zijn kantoorrekening laat gebruiken om regelmatig ingelegde gelden op te laten storten. Maar er is geen rechtsregel en dus ook geen gedrags- en/of beroepsregel die dit categorisch verbiedt. Het aangaan van een lening bij een cliënt is wél een forse bedreiging voor de objectiviteit. Het openen van een derdengeldenrekening voor het storten van gelden door investeerders in het fonds kan een bedreiging vormen voor de naleving van het integriteits- of professionaliteitsbeginsel.

De lening van zeventig mille is schriftelijk vastgelegd, heeft een looptijd van tien jaar met een rente van 6,75 procent per jaar, zonder aflossingsverplichting. Als zekerheid is een pandrecht gevestigd op de klantenportefeuille van het toenmalige accountantskantoor. Volgens zijn dossier is de lening noodzakelijk wegens een echtscheiding, maar wel zakelijk en aangegaan onder "zakelijke condities". De accountant had het bedrag ook van een familielid kunnen lenen, maar wilde dat "om verschillende redenen niet", terwijl geld lenen bij de bank die hij had benaderd "wat tijd" in beslag zou nemen.

Het accountantskantoor was volgens het dossier qua omzet op jaarbasis niet afhankelijk van het fonds en de accountant had een familielid dat borg stond, zodat hij de lening van het fonds zo nodig direct kon aflossen. Verder schreef de accountant in het dossier dat zijn kantoor een goede debiteur was en dus voldoende zekerheid kon bieden, dat "de naam van het kantoor bij niemand in beeld komt" en dat er een louter zakelijke relatie tussen hem en het fonds bestond.

Omdat de jaarstukken van het fonds door verschillende mensen werden samengesteld, was volgens de accountant geborgd dat deze lening net zo werd behandeld als de andere. Over het openen van een derdengeldrekening als ontvangstadres had de accountant genoteerd dat hij daardoor “extra controle” kon uitoefenen.

Met deze afspraken heeft de accountant afdoende waarborgen getroffen om te voorkomen dat zijn professioneel of zakelijk oordeel ongepast werd beïnvloed door zijn cliënt. Zo heeft hij de bedreiging voor de naleving van het objectiviteitsbeginsel teruggebracht tot een aanvaardbaar niveau. Het gebruik van de derdengeldrekening had hij echter moeten stoppen toen hij zijn opdracht teruggaf.

Aanwijzingen voor fraude

Het fonds hield zelf geen primaire beleggersadministratie bij en een kasregistratie ontbrak. Uit de ‘beleggerssubadministratie’ van de accountant blijkt dat een groot deel van de ontvangsten, aflossingen en ‘dividendbetalingen’ contant verliep, waarbij het ging om bedragen van enige duizenden tot enkele honderdduizenden euro’s. Nadat dividendovereenkomsten op briefpapier van de bank waren opgedoken, waarvan sommige de bank als contractspartner vermeldden, waren er opnieuw serieuze aanwijzingen voor fraude of onwettig handelen. Het omvangrijke kasverkeer, waarop de accountant stuitte bij de reconstructie, had aanleiding moeten zijn om nader onderzoek te doen en de interne beheersing te toetsen. De accountant zou dan hebben vastgesteld dat de interne beheersing zeer belangrijke lacunes vertoonde.

Dat er totaal geen functiescheiding was en een primaire beleggersadministratie en een kasadministratie ontbraken, had tot de conclusie moeten leiden dat hij op geen

enkele wijze kon vaststellen dat de reconstructie een volledig beeld gaf van de transacties met beleggers. Zonder kasadministratie konden de herleide kassaldi immers niet worden geverifieerd aan de hand van het kasgeld dat destijds feitelijk aanwezig was en ook niet worden getoetst aan een primaire registratie van kasmutaties. De volledigheid van de reconstructie was daardoor geheel afhankelijk van de kwitanties en andere documenten die de leiding van het fonds alsnog gaf.

Vanwege de bevindingen bij de reconstructie had de accountant toen al zijn samenstellingsopdracht moeten teruggeven. Door toch de jaarrekeningen samen te stellen en daarbij samenstellingsverklaringen af te geven, heeft de accountant in strijd met gehandeld met (paragraaf 16 van) Standaard 4410 en met de Standaarden 240 en 250.

Meldingsplicht

De accountant had zelf een Wwft-melding moeten doen. In zijn dossier verwijst de accountant naar de (toenmalige versie van de) [NBA-Handreiking 1124: Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme \(Wwft\)](#). Daarin staat dat een accountant moet melden in een situatie als deze. De accountant heeft niet aangetoond dat medewerkers van het assurantiekantoor meldingsprocedures in gang hadden gezet. Het is ook ongeloofwaardig dat het assurantiekantoor Wwft-meldingen zou doen over transacties die niet over zijn boeken zijn gelopen en waarvan geen kasregistratie aanwezig was. Dat er veertien dividendovereenkomsten opdoken op briefpapier van de bank is een subjectieve meldingsindicator.

Maatregel

De accountant wist dat beleggers betrekkelijk grote bedragen aan het fonds hadden

toevertrouwd, terwijl daarvan geen behoorlijke administratie werd bijgehouden. Hij had daarom zonder diepgaander onderzoek nooit samenstellingsverklaringen mogen afgeven bij de jaarrekeningen.

Berisping. ([15/1928 Wtra AK](#))

- Nader onderzoek doen en interne beheersing toetsen bij omvangrijk kasverkeer.

2.2.8 'SWIPE'-TRANSACTIES MET ONVERKLAARBAAR LAGE MARGE OP CURAÇAO

- Lingeriebedrijf laat buitenlandse klanten contant geld opnemen met creditcard en vraagt daarvoor 0,5 in plaats van 2 procent.
- Het door de samensteller aanbevolen kasboek voor deze 'swipe'-omzet ontbreekt.
- 'Verdichte' boekingen zonder onderbouwing in het boekhoudsysteem.

Feiten

Een accountant werkte voor een dochteronderneming uit de CPG Worldwide Group op Curaçao. Hij stelde de jaarrekeningen samen en gaf daarbij een samenstellingsverklaring af. De onderneming was aanvankelijk een farmaceutisch bedrijf, werd daarna omgekat naar een postorderbedrijf voor lingerie, maar stortte zich al gauw op financiële dienstverlening.

Toen het 'Venezuela valutatoerisme' op gang kwam, bood het lingeriebedrijf ook wisselservices aan. Daarbij namen 'dollartoeristen' met hun creditcard Amerikaanse dollars op bij het bedrijf. Een praktijk die bekend staat als 'swipen'.

Het lingerie- en swipebedrijf hield zijn administratie aanvankelijk bij met het boekhoudprogramma Exact, waarin de facturen werden opgemaakt en de omzet werd geboekt. Het bedrijf voerde stapsgewijs "het meer geavanceerde boekhoudprogramma Twinfield" in. De omzet uit de swipetransacties werd nog verwerkt in Exact, terwijl de lingerie-omzet werd bijgehouden in Twinfield. De in Exact geboekte swipe-omzet werd verantwoord als 'Cadivi omzet'. De totale swipe-omzet bedroeg 64.282.144 US dollar en de totale lingerie-omzet ongeveer 400.000 US dollar. Het totaalbedrag van de swipe-omzet werd met één boeking in Twinfield gezet.

Justitie opende een strafrechtelijk onderzoek naar de groep, enkele groepsondernemingen en de Nederlands-Antilliaanse familie die de aandelen hield. Een jaar later werd de accountant gehoord als getuige in het opsporingsonderzoek. Het lingerie/swipebedrijf werd ervan verdacht de Landsverordening toezicht bank- en kredietwezen 1994, de Regeling Deviezenverkeer Curaçao en Sint Maarten en de Landsverordening Deviezenverkeer te hebben overtreden. De accountant legde tijdens het verhoor uit hoe de jaarrekening werd samengesteld. "De klant voert de administratie in het Twinfield pakket. Wanneer ze klaar zijn met het verwerken van de transacties dan leveren ze het aan bij Signature. Wij hebben een password van de klant. Mijn medewerkers loggen in Twinfield en halen de benodigde informatie op." Volgens de accountant leverde de klant zelf ook documenten aan, zoals de eindsaldi op de verschillende bankrekeningen. De beginsaldi had hij al van de jaarrekeningen die hij in de jaren daarvoor had samengesteld. De accountant leverde deze documenten desgevraagd aan de officier van justitie.

Als eindverantwoordelijke voor het samenstellen wist de accountant dat het bedrijf lingeerie verkocht en als tweede inkomstenbron de commissies uit creditcards had. Wat er onder de administratie zat, werd niet getoetst. “Het betreft immers een samenstellingsopdracht”. De accountant vergeleek wel de omzet van het ene jaar met de omzet uit het andere jaar, maar meer ook niet. “De administratieve organisatie en interne controle rondom de volledigheid van de credit card commissies valt niet onder onze werkzaamheden bij een samenstellingsopdracht. De klant boekt alles in Twinfield, wij trekken alle saldi van de grootboekrekeningen over naar Caseware en vanuit daar maken we de jaarrekening op.”

Op de vraag of hij wist dat er contanten werden uitbetaald na een creditcardtransactie antwoordde de accountant: “Ja. Dat is de cost of sales. Althans deels. Men swiped een credit card en men krijgt contanten terug. Het verschil is de commissie en dus de winstmarge van het bedrijf.”

Bij de margebeoordeling hield de accountant er rekening mee dat er contanten werden uitbetaald. Het ging in zijn beleving niet om grote bedragen, omdat creditcardopnames nu eenmaal zijn gelimiteerd tot 2500 dollar.

De Rechtbank Overijssel [veroordeelde](#) de broers achter CPG tot vijf respectievelijk zes jaar cel. De zaak was één van de kwesties die leidde tot de geruchtmakende [megaschikking](#) van 775 miljoen euro voor ING. Op Curaçao betaalde het accountantskantoor [38.000 euro](#) aan het Openbaar Ministerie. Het diende ook een tuchtklacht tegen de accountant in omdat hij samenstellingsverklaringen had afgegeven zonder voldoende deugdelijke grondslag, Standaard 240 en Standaard 250 onvoldoende had nageleefd en ongebruikelijke transacties niet tijdig had gemeld.

Oordeel

In het algemeen geldt volgens artikel 4 van de (destijds geldende) NV COS 4410 dat het doel van een samenstellingsopdracht het verzamelen, verwerken, rubriceren en samenvatten van financiële informatie is. De accountant is daarbij beperkt verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de financiële informatie die hij samenstelt. Op basis van de samenstellingswerkzaamheden kan een accountant geen zekerheid geven over de getrouwheid van een financieel overzicht. De accountant is wel verplicht de werkzaamheden professioneel, deskundig en zorgvuldig uit te voeren. Wanneer hij constateert dat de verstrekte gegevens onjuist, onvolledig of anderszins onbevredigend zijn, mag hij deze volgens artikel 14 van deze standaard niet zonder meer verwerken en moet hij volgens artikel 13 alsnog extra werkzaamheden uitvoeren. De accountant heeft daarbij een zekere beoordelingsruimte en -vrijheid, maar hij moet nadere vragen stellen als de gebruiker van de jaarrekening de gegevens als misleidend (kan) ervaren. In artikel 16A staat dat de accountant moet handelen volgens Standaard 240 en Standaard 250 als hij/zij bij de uitvoering van een samenstellingsopdracht stuit op signalen van fraude of onwettig handelen. Maar waren die signalen er wel?

Volgens het OM had de accountant moeten vragen om aanvullende informatie, omdat er ‘verdichte boekingen’ in Twinfield stonden zonder verdere onderbouwing, omdat de Exact-administratie van het bedrijf niet aansloot bij de jaarrekeningen, omdat een kasadministratie ontbrak en omdat de verantwoorde brutowinstmarge onverklaarbaar laag was.

De accountant zei dat hij de Exact-boekingen in de jaarrekening had gecorrigeerd, omdat daarin verwerkte facturen nog moesten worden gecrediteerd of betrekking hadden op het voorgaande dan wel het volgende

boekjaar. De omzet corrigeerde hij aan de hand van de creditcardtotalen en de debiteurenstand per jaareinde die het bedrijf bijhield. De swipe- respectievelijk lingerie-omzet heeft hij vastgesteld aan de hand van de grootboekkaarten. En de swipe-omzet uit het tweede boekjaar is in detail geboekt in Exact en vervolgens via een of enkele voorafgaande journaalposten overgezet naar Twinfield, waarmee vervolgens de jaarrekening werd samengesteld.

De volledige administratie met alle individuele transacties was dus beschikbaar en toegankelijk in Exact. De kostprijs van de verkopen heeft de accountant beoordeeld aan de hand van de brutowinstmarges. Ondanks het ontbrekende - en door hem aanbevolen - kasboek had de accountant volledig zicht op de verwerking van de omzet, omdat het gros van de transacties volledig giraal verliep, de uitgiftes van het gepinde geld werden verantwoord in Exact, de kasopnames ten behoeve van contante betalingen bleken uit bankafschriften en het bedrijf de openstaande debiteurenpositie bijhield.

De significant lagere brutomarge was volgens de accountant te verklaren door de concurrentie die feller was geworden. Maar volgens het OM strookt die verklaring niet met de e-mail waarin hij onder meer schreef dat de marge van 0,5% hem "onwaarschijnlijk" leek in vergelijking met "het ervaringscijfer van 2%".

Wat vindt de Accountantskamer hiervan? De accountant had de marge en de crediteuren nader moeten onderzoeken toen hij zag dat de wisselmarge 1,5 procent lager was dan gebruikelijk. Door dit achterwege te laten heeft hij in strijd gehandeld met Standaard 4410 en het fundamentele beginsel van deskundigheid en zorgvuldigheid. Het OM heeft echter niet voldoende onderbouwd dat

de andere drie genoemde punten de accountant noopten tot aanvullende werkzaamheden, omdat de accountant het ontbreken van de kasadministratie heeft opgevangen door andere bronnen te raadplegen.

Volgens het OM waren er talloze 'red flags' en had accountant geen genoegen mogen nemen met de oppervlakkige uitleg van zijn cliënt en moeten doorvragen naar de aard en omvang van de verdichte boekingen en de herkomst van de miljoenen aan contante dollars. De accountant had volgens het OM ook alerter moeten zijn op frauderisico's en professioneel-kritischer op het niet-naleven van wet- en regelgeving.

De Accountantskamer vindt dat het OM niet aannemelijk heeft gemaakt dat het lingerie/swipebedrijf illegaal bankierde in de boekjaren waarin de accountant de jaarrekeningen samenstelde. Het OM heeft alleen een krantenbericht overgelegd uit een later jaar, waaruit niet blijkt dat de beschreven praktijken zich ook voordeden in de boekjaren waarover de accountant de jaarrekening samenstelde. Het OM heeft evenmin onderbouwd dat het bedrijf toen niet de benodigde machtiging of vergunning had en dat de accountant dit had moeten weten.

De accountant heeft aangegeven dat de Centrale Bank, de regering en het parlement wisten en zelfs stimuleerden dat inwoners van Venezuela op grote schaal dollars inwisselden op Curaçao. Bij zijn samenstellingswerkzaamheden hoefde de accountant de andere genoemde signalen niet op te merken en dus niet te handelen volgens Standaard 240 en/of 250.

De accountant hoefde ook de ongebruikelijke transacties niet te melden. De Landsverordening melding ongebruikelijke transacties van Curaçao geldt namelijk niet voor samenstellingsopdrachten.

Maatregel

Waarschuwing.

(nog niet definitief, [17/2276 Wtra AK](#))

- “Onwaarschijnlijk” lage wisselmarges ook bij samenstelopdracht nader onderzoeken.
- Kasadministratie aanbevelen, maar bij het ontbreken daarvan zo veel mogelijk andere bronnen raadplegen.

2.2.9 CONTANTE UITGAVEN NIET ONDERBOUWD, NIET-AANSLUITENDE KASSTATEN

- Contante uitgaven zonder onderliggende bonnen.
- Kasstaten sluiten herhaaldelijk niet aan op de grootboekmutaties.
- Negatief kassaldo.
- Niet onderbouwde contante mutaties in de salarissen.
- (Extra) pinopnames door klanten.

Feiten

Twee broers exploiteerden in een vennootschap onder firma een grote hal, waar zij onder andere opslagruimtes en postbussen verhuurden en een lunchroom uitbaatten. In de hal zat ook een PostNL Business point, een postkantoor en een fulfilment webshop. Een accountantskantoor voerde de loonadministratie voor alle medewerkers, codeerde en verwerkte de financiële administratie, stelde de jaarrekening samen en verzorgde de ob- en ib-aangiften. De financieel administrateur van de firma stuurde maandelijks kasstaten naar het accountantskantoor. Daarin waren de gegevens verwerkt uit de elektronische kassa.

Het accountantskantoor vroeg de firma vergeefs de informatie over met name contante uitgaven gesplitst en gespecificeerd

aan te leveren. Daarom boekte het accountantskantoor de contante uitgaven zonder onderliggende bonnen in eerste instantie als algemene kosten, met de bedoeling een en ander verder uit te zoeken bij het samenstellen van de jaarrekening. In de loop van het boekjaar bleken de kasstaten herhaaldelijk niet aan te sluiten op de grootboekmutaties en het theoretische kassaldo niet op het werkelijke kassaldo. Er was zelfs sprake van een negatief kassaldo. Desgevraagd zei de firma, zonder enige onderbouwing, dat het ging om contante mutaties in de salarissen en extra pinopnames door klanten.

Nog vóór de afloop van het boekjaar liet de firma de accountant in een persoonlijk gesprek weten de administratie onder te brengen bij een administratiekantoor. Het accountantskantoor zou de boekhouding over het lopende boekjaar afronden, maar de samenstellingswerkzaamheden staken. Enige tijd later nam het administratiekantoor contact op met de accountant over de post contante uitgaven; het accountantskantoor had die geboekt als ‘overige algemene kosten’.

Vijf maanden later stelde de firma de accountant aansprakelijk voor het verkeerd boeken van pintransacties. Volgens de advocaat van de firma gebruikten enkele webshophouders in het pand de pinauto-maat van de firma, omdat zij zelf geen pinauto-maat hadden. Die pintransacties werden daarna contant terugbetaald uit de kassa. Het bedrag van in totaal 30.861,66 euro was dus geen omzet. De firma klaagde er bij de Accountantskamer over dat de accountant bij de post ‘contant uitbetaald’ ongeveer 27 duizend euro niet correct heeft geboekt, waardoor de jaarrekening niet klopte en de firma schade leed.

Oordeel

De klacht is ongegrond. Het accountantskantoor heeft de administrateur er al aan het

begin van het boekjaar op gewezen dat de kas “echt een enorm belangrijk onderdeel” van de administratie is en dat “de kasregistratie nog aangepast moet worden zoals we besproken hebben”. Ook heeft het kantoor aangegeven hoe het maandelijks kasoverzicht eruit zou moeten zien, zodat achteraf kan worden herleid waar eventuele verschillen zijn ontstaan en hoe die kunnen worden opgelost. Verder stuurde het kantoor de administrateur bij wijze van voorbeeld een uitgewerkt kasoverzicht over de eerste maand toe. Het accountantskantoor heeft de firma dus al meteen duidelijke instructies gegeven over het inrichten van de kasoverzichten.

Desondanks vertoonden de kasstaten onduidelijkheden. Toen het kantoor de firma in de loop van het jaar om uitleg vroeg over 9.977,31 euro aan ‘contante uitgaven’ in de kasstaat zei de administrateur dat het bedrag 1.880,52 euro moest zijn en dat het ging om “contante uitbetaling op basis van extra pinnen door de klant”. De administrateur reageerde niet toen het kantoor vroeg om een aangepaste kasstaat. Ook op nieuwe vragen over het kasverschil kreeg het kantoor geen antwoord. De negatieve kas in oktober en november verklaarde de firma desgevraagd uit “contante tegenboekingen van de correctie salarissen”. Maar de kasstaten bleven vragen oproepen. De accountant heeft de posten waarover vragen bestonden tijdelijk geboekt onder ‘overige algemene kosten’ met de bedoeling daar verder onderzoek naar te doen bij het samenstellen van de jaarrekening. Omdat de klant vertrok heeft hij de opdracht niet kunnen afronden en is hij niet meer toegekomen aan het uitzoeken en correct boeken van de vraagposten.

Maatregel

Geen. ([19/508 Wtra AK](#))

- Duidelijke instructies geven voor de kasadministratie en het inrichten van kasoverzichten.
- Vragen stellen over onduidelijkheden.
- Onduidelijke posten tijdelijk apart boeken om die later uit te zoeken bij het samenstellen van de jaarrekening.

2.2.10 CONTANTE BONUSSEN EN ‘COMMISSIEBETALINGEN’

- Contante betalingen aan inkopers en klanten in het Midden-Oosten.

Feiten

NRC Handelsblad publiceerde enkele artikelen over de betaling van ‘*third party commissions*’ door SHV-kleindochter Econosto Mideast in Dubai. Volgens de krant werd de controlerend accountant geïnformeerd over contante betalingen aan inkopers en klanten van SHV-dochter Eriks. De accountant besprak de betalingen met de financieel bestuurder van Econosto-moeder Eriks. Volgens de directeur ging het om bonussen voor eigen medewerkers, maar volgens de journalisten om contante commissiebetalingen aan derden. Zulke commissiebetalingen zijn heel gewoon in het Midden-Oosten, zei de financieel directeur. Deze voegde eraan toe dat de accountant het bedrijf al eerder had gewaarschuwd dat commissiebetalingen “beschouwd zouden kunnen worden als omkoping”.

In een conference call met de cliënt gaf de accountant aan dat hij ongebruikelijke transacties moest doormelden. Uit het verslag van het telefoongesprek zou volgens de krant blijken dat de accountant adviseerde

de betalingen niet te laten lopen via de Nederlandse vennootschap, maar via derden. In zijn accountantsverslag aan Eriks waarschuwde de accountant ervoor dat de “misleidende” *cash commission payments* bij Econosto Mideast mogelijk in strijd waren met de Nederlandse wetgeving. Later keurde hij niettemin de jaarrekening van Eriks goed.

Nadat deze accountant was opgevolgd door een kantoorgenoot maakte het kantoor in de accountantsverslagen geen melding meer van de omstreden commissies. Een kantoorgenoot repte wel van contante ‘stafbonussen’ die voor fiscale problemen konden zorgen. De krant suggereerde dat het kantoor het betalen van steekpenningen hielp “begraven onder een dikke laag zand”.

SOBI diende een klacht in tegen zeven registeraccountants, die jarenlang zouden hebben geweten van de omkopingsfraude maar niets hadden gemeld bij de bevoegde autoriteiten en die het belang van de klant zwaarder lieten wegen dan hun integriteit. Het ging om de controlerend accountant van Econosto Mideast en zes andere accountants.

Oordeel

De onderbouwing bestaat uit vier krantenartikelen uit NRC Handelsblad. Drie daarvan heeft SOBI overgelegd. In het vierde artikel wordt een memo genoemd, waarvan de controlerend accountant een afschrift zou hebben ontvangen. Volgens SOBI schreef een directielid van Econosto hierin dat de accountant het bedrijf al twee maanden eerder had gewaarschuwd dat de betaling van commissies beschouwd konden worden als omkoping. SOBI heeft dit vierde krantenartikel noch het memo overgelegd aan de Accountantskamer. Er is dus niet aangetoond dat de accountants wisten van de frauduleuze gedragingen die de dochter zou hebben gepleegd.

Wat de zes andere accountants betreft: als zij al wisten van de vermeende fraude hoefden zij die toen niet te melden. Deze meldplicht gold destijds onder bepaalde voorwaarden alleen voor de controlerend accountant van Econosto Mideast. SOBI heeft niet aangetoond dat de andere accountants ooit de controlerend accountant van deze dochter zijn geweest.

Voor de bewering dat de accountants geen melding hebben gedaan bij de autoriteiten draagt SOBI volgens de Accountantskamer “nog niet het begin van bewijs” aan.

Maatregel

Geen. ([17/918-919 Wtra AK](#), [17/921-924 Wtra AK](#) en [17/926 Wtra AK](#))

- Klant waarschuwen voor mogelijke strafbare betalingen.
- Klant wijzen op meldplicht.

2.3 GEKNOEI MET CIJFERS

Posten en cijfers aanpassen of weglaten is niet per se frauduleus. Maar als de kopers, financiers of beleggers van het bedrijf daarvoor op het verkeerde been worden gezet kan het wel degelijk rieken naar fraude.

2.3.1 GROTE BESTELLING VERZWEGEN VOOR KOPER

- Een scheepsbouwcontract ter waarde van 110 miljoen dollar staat niet in de jaarrekening en kan een koper van het bedrijf op het verkeerde been zetten.

Feiten

Rederij Dockwise nam zeetransportbedrijf Fairstar over. Kort na de overname bleek echter dat de voormalige ceo en cfo van Fairstar een jaar daarvoor een schip hadden besteld voor 110 miljoen dollar. Bij een due diligence-onderzoek kwam namelijk een *shipbuilding*-contract boven water, dat was gedateerd op 3 mei 2011. De bestelling van het schip stond echter niet in de jaarrekening over dat boekjaar, die de controlerend accountant goedkeurde. Als dat wel het geval was geweest, zou Dockwise minder hebben betaald.

De rederij en het zeetransportbedrijf stelden de directeuren aansprakelijk, omdat zij de order verborgen hadden gehouden. Tijdens de civiele procedure over deze kwestie zeiden de directeuren dat de investeringsverplichting ultimo 2011 nog niet bestond, omdat het scheepsbouwcontract pas eind mei 2012 was getekend. De Rechtbank Amsterdam geloofde daar weinig van en houdt de directeuren aansprakelijk wegens het verzwijgen tegenover de koper en het niet-vermelden in de jaarrekening ([HA ZA 13-97](#)).

De kwestie belandde bij de tuchtrechter toen de twee voormalige directeuren van Fairstar een klacht indienden tegen de accountant die aanvullend onderzoek deed naar het bestaan en de datering van het scheepsbouwcontract. De accountant was als opdrachtgerichte kwaliteitsbewaker betrokken bij de controle van de jaarrekening. Hij vroeg de controleleider en de seniorleden van het controleteam hoe het zat met het contract. Zij bleken niets te weten van het contract. De okb-partner liet de rederij weten dat er aanwijzingen waren voor mogelijke onregelmatigheden en dat hij die op grond van [artikel 26 Wta](#) nader moest onderzoeken. Hij stelde vast dat de verplichting vóór het einde van het boekjaar was aangegaan en in de jaarrekening verwerkt had moeten worden. Na herziening keurde hij de jaarrekening goed.

Oordeel

De accountant is objectief gebleven en heeft zich niet onder druk laten zetten door de rederij of het zeetransportbedrijf. Hij heeft de twee directeuren tijdens de interviews expliciet gevraagd naar de ondertekening van de diverse documenten. De twee zeiden toen dat zij hun handtekeningen wel herkenden, maar niet precies wisten wanneer zij die hadden gezet. Op de zitting bleek dat zij hierover bewust hebben gezwegen. Volgens het College van Beroep voor het bedrijfsleven wordt de conclusie van het aanvullend onderzoek geschraagd door de feiten die de accountant heeft vastgesteld.

Maatregel

Geen. ([AWB 14/298](#) en [13/2343 Wtra AK](#))

- Doorvragen en aanvullend onderzoek doen bij verzwegen verplichtingen.

2.3.2 GROTE BELANGEN, ÉÉN BAAS

Combinatie van de volgende factoren:

- grote financiële belangen;
- het risico van een gebrekkige administratie;
- de onderneming wordt feitelijk geleid door één persoon;
- de omvangrijke bankfinanciering hangt af van behaalde ratio's;
- de marktomstandigheden zijn verslechterd;
- de materie is complex;
- en veel posten hebben een aanmerkelijk subjectief element.

Feiten

In 2016 veroordeelde de Rechtbank Overijssel Ger Visser (de man schuwde de openbaarheid niet) tot drieënhalf jaar cel wegens valsheid in geschrifte en faillissementsfraude ([07/996513-12](#) en [08/996128-13](#)). Visser stelde de huurinkomsten veel te rooskleurig voor door huurcontracten te vervalsen. Zo troggelde hij tientallen miljoenen euro's aan bankkredieten af voor vastgoedprojecten. Zijn zoon kreeg één jaar cel wegens zijn aandeel in de faillissementsfraude ([08/996130-13](#)). Visser was feitelijk de eigenaar en de directeur van de Eurocommerce Groep die zich onder meer bezighield met projectontwikkeling, vastgoedbeleggingen en de exploitatie van hotels en restaurants. Zijn zoon, vrouw en dochter waren medeaandeelhouders.

Een extern accountant gaf bij drie jaarrekeningen van Eurocommerce een goedkeurende verklaring af. Daarbij onderhandelde hij namens zijn kantoor zowel over het honorarium als over het huurcontract voor het pand van Eurocommerce, waarin het kantoor huisde. De nauwe zakelijke banden vertroebelden kennelijk het oordeelsvermogen van de accountant. Eurocommerce ging

failliet bij gebrek aan huurinkomsten en sleepte het accountantskantoor in haar val mee: het kantoor en de bv van de controlerend accountant gingen beide failliet.

Oordeel

Onafhankelijkheid

De samenloop van de controle-opdracht en de huurrelatie was een forse bedreiging voor de onafhankelijkheid. Eurocommerce had de accountant en het accountantskantoor namelijk toegezegd:

- een verhuiskosten-/herinrichtingsvergoeding te betalen van 175 duizend euro;
- een 'overstappremie' te betalen van acht ton;
- de tot medio 2012 lopende huurverplichting over te nemen voor de oude kantoorruimte;
- alsnog een omstreden post onderhanden werk van ongeveer tweeënhalve ton te betalen.

De accountant heeft de huurrelatie en de financiële toezeggingen ten onrechte niet gezien als een mogelijke bedreiging voor zijn onafhankelijkheid en ten onrechte ontkend dat de verhouding tussen de honoraria voor het overige werk en controlewerk een bedreiging als gevolg van eigenbelang inhielden. Ook negeerde hij het risico van zelftoetsing, dat groot was omdat de Eurocommerce Groep haar kolommenbalansen aanleverde aan het kantoor, waarna het controleteam in nader overleg met de controller van de Eurocommerce Groep de jaarrekeningen opstelde. Bovendien telden de jaarrekeningen veel posten met een flink subjectief element.

Het controleteam voor de jaarrekeningen 2010 bestond uit drie personen, onder wie de accountant, die het merendeel van de controlewerkzaamheden zelf uitvoerde. De tweede 'toezierend' vennoot trad feitelijk op als een regulier lid van het controleteam en voerde ook inhoudelijk controlewerkzaam-

heden uit. Dat hij is opgetreden als ‘reviewer’ of ‘deskundig sparring partner’, zoals de accountant beweerde, blijkt niet uit de stukken. De review door een tweede partner stelde dus feitelijk niets voor, zodat de samenstelling van het controleteam geen passende waarborg was tegen de bedreigingen.

Waardering onroerend goed

De accountant controleerde onvoldoende of het onroerend goed juist was gewaardeerd, terwijl daar vanwege een stelselwijziging alle redenen voor was. Eurocommerce Groep baseerde zich voor de waardering van het onroerend goed vooral op het rapport van een makelaar die de groep had ingeschakeld. Volgens paragraaf 8 van NV COS 500 had de accountant de competentie, de capaciteiten en de objectiviteit van de deskundige moeten evalueren en inzicht moeten zien te krijgen in (de geschiktheid van) diens werk. En volgens paragraaf A48 had hij zonder meer de relevantie, de volledigheid en de betrouwbaarheid van de gegevens moeten onderzoeken, de uitkomsten daarvan moeten afwegen en die afweging en de conclusie daaromtrent moeten vastleggen.

De accountant ging ook voorbij aan andere informatie die tot nader onderzoek noopte. Zo werd een pand in Rijswijk, dat volledig leegstond, toch tegen kostprijs gewaardeerd op 69,7 miljoen euro. De accountant had op zijn minst moeten nagaan wat een actuele waardering (taxatie, waarde-indicatie of anderszins) zou uitwijzen en welke concrete vooruitzichten er zouden bestaan op substantiële verhuur van dat pand. Ook omdat de accountant zelf in het *Strategisch plan inzake de controle-aanpak* schreef dat het steeds moeilijker werd om panden te verkopen en te verhuren, had hij aanvullende controlewerkzaamheden moeten verrichten.

Rubricering langlopende en kortlopende schulden

Volgens zijn controle-aanpak was de accountant van plan de rubricering van schulden gegevensgericht te controleren aan de hand van de financieringscontracten. Dat deed hij echter niet. Hij baseerde zich bij de controle van de schulden op standaardbankverklaringen, uitgaande geldstromen en actuele bankstanden.

Uit een bankverklaring bleek onder meer dat een van de banken aan de Eurocommerce Groep vier kredietfaciliteiten had verstrekt in de vorm van een rekening-courant. Op dat moment was de debetstand daarvan 88,5 miljoen euro. Die stand week materieel af van de 52,6 miljoen euro aan kortlopende schulden die in de jaarrekening 2010 waren opgenomen. In het controledossier zat een brief waarin onder meer stond dat Eurocommerce in de financieringsverhoudingen geen ingrijpende wijzigingen verwachtte, dat de bankrelatie spoedig zou eindigen en dat er dan sprake moest zijn van herfinanciering en/of financiering uit eigen middelen.

De accountant had ook deze brief op professioneel-kritische wijze moeten onderzoeken, de meest recente contracten van de Eurocommerce Groep met de bank moeten opvragen en evalueren en hierover contact moeten zoeken met de bank.

Gezien deze conclusie over de schulden had de accountant ook onvoldoende (geschikte) controle-informatie over de juistheid van de continuïteitsveronderstelling. Hij had (aanvullende) controlewerkzaamheden moeten uitvoeren, omdat de marktomsomstandigheden moeilijk waren en de vooruitzichten onzeker, terwijl de voorraad onverkochte en/of niet verhuurde panden groeide en de financiers de druk opvoerden om te voldoen aan de ratio's en financieringsvoorwaarden. Daarbij kwam dat Eurocommerce zeer afhankelijk was van externe financiering, waardoor het zeer twijfelachtig was of zij het komende jaar

zelfstandig aan de verplichtingen kon voldoen. De accountant had van de Eurocommerce Groep moeten verlangen dat zij een nadere analyse van de continuïteitsvooruitzichten had gemaakt en had die analyse intensief moeten beoordelen.

Maatregel

Doorhalingen met niet-herinschrijvings-termijn van vier maanden, één maand respectievelijk één maand. ([14/2615 Wtra AK](#), [14/3294 Wtra AK](#) en [14/3295 Wtra AK](#))

- Evalueer de competentie, de capaciteiten en de objectiviteit van de ingeschakelde waarderingsdeskundige en probeer inzicht te krijgen in (de geschiktheid van) diens werk.
- Bij dreigende herziening van de bankrelatie de meest recente contracten opvragen en evalueren en hierover contact zoeken met de bank.
- Aanvullende controlewerkzaamheden uitvoeren als de onderneming in zwaar weer verkeert en de continuïteit en het voldoen aan de financieringsvoorwaarden onzeker is.

2.3.3 OMSTREDEN GEANTEDATEERD DIVIDENDBESLUIT EN VERSCHOVEN BATE

- Een bate (van 754.721 euro) in de halfjaarcijfers uit hoofde van een eenmalige opdracht, die in het voorgaande jaar is afgerond (terwijl dit in de balans van het vorige boekjaar moest staan als nog te factureren omzet).
- Dividenduitkeringen, terwijl de dividendbesluiten nog omstreden zijn.

- Een afwijkende winstverdeling op basis van valse facturen voor management fees.
- Privé-uitgaven worden geboekt als zakelijke kosten met behulp van valse facturen.

Feiten

De AquaServa Groep was een bedrijf dat drinkwaterinstallaties beheerde en onderhield en daarover technisch adviseerde. De groep had drie dochterbedrijven: ProCas, AquaServa en Safe Water Solutions. Een van de aandeelhouders wilde uit de onderneming stappen. De andere aandeelhouders zouden na diens vertrek een nieuwe bv oprichten, samen met de moeder-bv en de aandeelhouder van deze moeder. Een extern bureau bepaalde alvast de waarde van twee dochters aan de hand van een quick scan en informatie van twee aandeelhouders. De aandelen van ProCas zouden 3,98 respectievelijk 2,62 miljoen euro waard zijn. Een accountant beoordeelde de halfjaarcijfers met toelichting van de drie dochters en gaf bij alle drie een verklaring van oordeelonthouding af. De projectadministratie van twee dochters en de voorraadadministratie bij de derde dochter waren volgens de accountant “onvoldoende geschikt” om de omzet en kostprijs omzet respectievelijk de voorraadwaarde te kunnen beoordelen. Daardoor kon hij niet vaststellen of er eventueel correcties noodzakelijk waren. De accountant schreef dat hij “geen enkele zekerheid” gaf omdat hij niet voldoende geschikte informatie kon verkrijgen om een conclusie op te baseren.

Volgens de ava-notulen van een van de dochters zou aan drie aandeelhouders in het boekjaar vóór de verkoop een interim dividenduitkering worden uitgekeerd van 3,6, 1,8 en nog eens 1,8 miljoen euro. Bij de oprichting van de nieuwe moeder-bv gaf de accountant een inbrengverklaring af. Volgens zijn oordeel was de waarde van de

voorgenomen inbreng ten minste gelijk aan het bedrag van de stortingsplicht ad 1,89 miljoen euro, exclusief het agio. POSU, de nieuwe moeder-bv, kocht de aandelen die twee aandeelhouders hadden in de drie dochters. De koopsom bestond uit 2,2 miljoen euro en een variabele component van maximaal vier ton. Na de koop begonnen de aandeelhouders van POSU en de dochters een civiele procedure tegen de twee aandelenverkopers. De moeder beëindigde de opdracht met het accountantskantoor en diende een klacht in tegen de accountant.

Oordeel

De [Rechtbank Amsterdam \(C/13/563946 / HA ZA 14-438\)](#) vindt dat de accountant onrechtmatig heeft gehandeld respectievelijk tekort is geschoten in de uitvoering van zijn opdracht. De accountant moet AquaServa twee ton betalen en aan de curatoren een schadebedrag dat nog moet worden vastgesteld. Deze zaken hangen nog in hoger beroep. Wij beperken ons hier verder tot de tuchtzaak.

Oordeelonthouding en inbrengverklaring

Gezien de gebreken in de (voorraad)-administratie had de accountant zo veel aanvullende werkzaamheden moeten verrichten tot hij (conform NV COS 2400, paragraaf 27) een goedkeurende beoordelingsverklaring, een conclusie met beperking (waarbij hij het probleem moet beschrijven dat tot die beperking leidt) dan wel een afkeurende beoordelingsverklaring kon geven. Door een verklaring van oordeelonthouding af te geven, zei de accountant feitelijk dat er geen redenen waren voor een verklaring met beperking of een afkeurende verklaring. De accountant had op basis van aanvullende werkzaamheden (zie de paragrafen 19 en 20 van NV COS 2400) moeten onderbouwen waarom er geen afwijkingen van materieel belang zouden zijn.

Hij heeft wel administratieve gebreken geconstateerd, maar heeft er bewust voor gekozen geen nader onderzoek in te stellen - uit vrees dat de transactie anders in gevaar zou komen. In de halfjaarcijfers is ten onrechte een bate van 754.721 euro opgenomen uit hoofde van een eenmalige opdracht (het zogenoemde COA-project), die in het voorgaande jaar was afgerond. Daarom had dit bedrag verantwoord moeten worden als nog te factureren omzet in de balans van het vorige boekjaar en niet als bate in het jaar daarop. Door onvoldoende onderzoek te doen, heeft de accountant het risico aanvaard dat afwijkingen van materieel belang verborgen bleven en dat de beoordeelde (half)jaarrekening onjuistheden bevatte.

Dividenduitkering

De accountant wist of kon weten dat de dividendbesluiten geantedateerd waren toen hij een samenstellingsverklaring verstrekke bij de jaarrekening van AquaServa en ProCas, want:

- in het boekjaar vóór de verkoop is aan de aandeelhouders feitelijk een dividend uitgekeerd van 300.000 euro dan wel 388.960 euro volgens de jaarrekening van ProCas;
- het was niet aannemelijk dat de aandeelhouders definitief hadden besloten toen al bijna vier ton uit te keren, maar de accountant heeft dit bedrag wel als 'voorgenomen dividenduitkering' vermeld in de jaarrekening over het vorige boekjaar van ProCas, die hij heeft samengesteld;
- uit e-mailberichten blijkt dat de aandeelhouders in het jaar van de verkoop nog correspondeerden over de winstverdeling en de vraag of zij de 50:25:25-verdeling met extra management fees konden veranderen in drie gelijke delen;
- de besluitvorming over de dividenduitkering begon pas in het voorjaar van de verkoop definitiever vorm te krijgen;

- uit niets blijkt dat de aandeelhouders al in het boekjaar daarvoor tot uiteindelijke verdeling van de winstuitkering hebben besloten;
- uit deze correspondentie blijkt wel dat de accountant van meet af aan op de hoogte was;
- de accountant de uiteindelijke winstverdeling dus anders had moeten verwerken in de jaarrekeningen 2008 van ProCas en AquaServa.

De accountant moet ook hebben geweten dat de notulen van de ava geen juist beeld gaven van de besluitvorming over de dividenduitkering en mocht daarom geen genoegen nemen met dit document. Een extra reden om er geen genoegen mee te nemen, was dat in deze notulen – die nota bene bijna een jaar na dato en pas na herhaaldelijk aandringen werden opgestuurd – staat dat dividend wordt uitgekeerd aan een aandeelhouder die toen nog niet bestond. Door het document desondanks kritiekloos en zonder nader onderzoek te aanvaarden, heeft de accountant mede een situatie in de hand gewerkt waarin het dividendbesluit is geantedateerd.

De accountant had POSU en haar directeur daarom moeten informeren. De accountant wist dat POSU met de toenmalige dga's sprak over de overname van aandelen en kon dus ook weten dat deze informatie van materiële invloed zou kunnen zijn op de bereidheid van POSU om de aandelen te kopen voor de overeengekomen prijs. Bij het opstellen van de inbrengverklaring had de accountant POSU over deze onttrekkingen moeten informeren. Er was namelijk afgesproken dat de aandelen vanaf het nieuwe boekjaar voor rekening en risico zouden zijn van de AquaServa Group en dat alle dividend en andere uitkeringen, die toen nog niet waren vastgesteld, toekwamen aan de AquaServa Group. De accountant wist dus dat zijn cliënt, de AquaServa Group, recht had op de

extra dividenduitkering, maar heeft die informatie niet met haar gedeeld.

Management fees

Uit e-mailcorrespondentie blijkt duidelijk dat op oneigenlijke titel een andere winstverdeling is vastgesteld met facturen voor management fees en met medeweten van de accountant. De accountant had een en ander niet mogen aanvaarden en had de achteraf opgemaakte en onjuiste facturen niet mogen verwerken in de jaarrekening van ProCas. Ook hierover had hij de directeur van POSU moeten informeren.

Privé-uitgaven

De accountant heeft geaccepteerd dat privé-uitgaven zijn geboekt als zakelijke kosten. Zo staat in een e-mail aan een directeur van een tegelzet- en interieurbouwbedrijf: "Je kunt de rekening van de badkamer van het appartement (...) sturen naar ProCas (...) onder vermelding van, voor u uitgevoerd herstellen tegelwerk van diverse douche- en toiletruimtes COA-Project". Toen een bedrijfsleidster van AquaServa aan haar baas vroeg waarvoor een factuur was die ze op haar bureau had aangetroffen, kreeg zij als antwoord: "Dat is zo'n privé klusje wat ik wegschrijf op COA. Hou ik in apart bestandje bij."

Een paar maanden later schreven de aandeelhouders van AquaServa, ProCas en Safe Water Solutions elkaar dat zij hadden afgesproken bij één hunner privé vijftig mille te declareren "en dat weg te stoppen in het COA-project". Het lijstje van een andere aandeelhouder was namelijk "volgelopen". De andere twee kregen twee weken de tijd om hun lijstjes vol te maken en het daarna af te sluiten – "vol of niet vol". Op de lijst wordt verwezen naar een overzicht met de factuur van het tegelzetbedrijf en de factuur waarnaar de bedrijfsleidster vroeg. Op de lijst staan verder facturen voor werkzaamheden die

volgens de bijgevoegde specificatie niets van doen hadden met het COA-project.

Maatregel

De accountant heeft zich weinig gelegen laten liggen aan de regels. Door zijn handelwijze heeft hij er feitelijk aan bijgedragen aan dat:

- de winst van de overgenomen dochters oneigenlijk werd afgeroomd;
- de werkelijke gang van zaken in de jaarrekeningen werd verhuuld;
- de directeur van POSU als medekoper op het verkeerde been is gezet voor wat betreft de waarde van de aandelen.

De accountant heeft alleen gelet op de belangen van enkele (oud-)cliënten en tijdens de tuchtprocedure niet laten blijken dat hij de laakbaarheid van zijn gedrag inziet. Doorhaling, met een herinschrijvingsverbod van anderhalf jaar. ([AWB 15/241 en AWB 15/255](#) en [14/318 Wtra AK](#))

- Nader onderzoek doen als u administratieve gebreken constateert.
- De gedupeerde mede-opdrachtgever informeren over een onbevoegde dividenduitkering.

2.3.4 (NIET-UITGEVOERDE) CONTROLE ALS KEURMERK VOOR BELEGGERS

- Aanzienlijke afwaardering.
- Onzekerheid over de voortgang van een beleggingsproject.
- Overeenkomsten voor managementvergoedingen en leningen ontbreken.
- Rekening-courantverhoudingen met de directeur zijn niet vastgelegd.
- Kosten worden niet goed

toegerekend en onderbouwd.

- Privé-uitgaven worden bekostigd van de zakelijke bankrekening.
- De opdrachtgever maakt goede sier met controle door het kantoor, terwijl dat geen controle uitvoert.

Feiten

Beleggingsfonds Centurion wierf beleggers voor investeringen in vakantiehuizen in Costa Rica. Het fonds was niet controleplichtig, maar schakelde toch een accountant in. Centurion maakte in zijn voorlichtingsmateriaal goede sier met de betrokkenheid van de accountant, die ook de jaarrekening zou controleren. Voordat Centurion failliet ging en de drie beleggingsfraudeurs van het fonds werden veroordeeld voor valsheid in geschrifte en bedrieglijke bankbreuk (zie [08-996003-15](#), [08-996002-15](#) en [08-996022-15](#)) gaf de accountant verschillende controle- en accountantsverklaringen af en bracht hij diverse assurancerapporten uit over opgaven die Centurion deed aan de beleggers.

Na enkele jaren brachten de accountant en zijn medewerker een management letter uit, waarin zij onder meer een verlies constateerden. In de definitieve versie schreven zij dat hun bevindingen een goede basis konden vormen om in de toekomst te komen tot een (samenstellings)verklaring bij de jaarrekeningen van de vennootschappen uit de Centurion-groep.

De AFM gelastte Centurion om aanvullende (financiële) informatie te leveren over enkele producten. Op verzoek van Centurion zetten de accountant en zijn medewerker uiteen waarom het voor de controller van Centurion onmogelijk was om de gevraagde informatie te herleiden uit de financiële informatie. In de financiële administratie ontbraken namelijk kostenplaatsen. De gevraagde informatie was wel 'extracomptabel' te reproduceren.

Maar als dat met terugwerkende kracht moest gebeuren, ging dit ten koste van de betrouwbaarheid van de informatie. Er moest dan namelijk worden gewerkt met aannames die waren gebaseerd op inschattingen van de directie. Na het faillissement bleek de inleg van in totaal 33 miljoen euro volledig verdwenen.

Oordeel

Niet integer

In het informatiemateriaal van Centurion staat dat het accountantskantoor de controle van de jaarrekening zou verzorgen en daarnaast (volledige) controle zou uitoefenen op het nakomen van investeringsbeloften inzake de aankoop van gronden en op de aflossing van de obligatieleningen. De accountant heeft een reeks controleverklaringen en assurancerapporten verstrekt aan Centurion. Maar ondanks zijn opdracht en zijn herhaald verzoek heeft hij niet de kans gekregen om de jaarrekening over een van de boekjaren te controleren. Het kantoor heeft bij latere jaarrekeningen geen controleverklaringen verstrekt.

In hun concept-management letter hebben de accountants geschreven dat:

- de waarde van de gronden in een van de projecten aanzienlijk was afgewaardeerd;
- er onzekerheid bestond over de voortgang van een project;
- er sprake was van ontbrekende managementvergoedings- en leningsovereenkomsten;
- rekening-courantverhoudingen met de directie niet waren vastgelegd;
- de interne organisatie gebreken vertoonde op het vlak van toerekening en onderbouwing van kosten;
- privé-uitgaven werden bekostigd van de zakelijke bankrekening.

Behalve het belang van zijn opdrachtgever moet de accountant ook het algemeen

belang dienen en de fundamentele beginselen in acht nemen bij zijn werkzaamheden.

Zo eist het integriteitsbeginsel onder meer dat de accountant:

- eerlijk zakendoet;
- de waarheid geen geweld aandoet;
- vermijdt dat hij in verband wordt gebracht met informatie die onjuist of misleidend is of een verkeerde indruk wekt.

Bij een bedreiging moet de accountant beoordelen of hij de relatie met een cliënt kan continueren. Volgens (artikel 21 lid 2 van) de VGBA moet de accountant de professionele dienst weigeren of beëindigen als hij bij een bedreiging niet in staat is een toereikende maatregel te treffen.

Naar aanleiding van de bevindingen die de accountants beschreven in de concept-management letter hadden zij zich in ieder geval moeten afvragen of de uitlatingen van Centurion over de betrokkenheid van het kantoor niet moesten worden ingetrokken. Bijvoorbeeld de herhaalde mededeling dat 'de accountant' de jaarrekening zou controleren, terwijl dit feitelijk nooit is gebeurd.

De controles van de investeringsbeloften/-afspraken/-structuur wekten een verkeerde indruk over de werkzaamheden die waren uitgevoerd en de waarde die beleggers mochten hechten aan de controleverklaringen en assurancerapporten op de website van Centurion. Ook al konden beleggers in het handelsregister zien dat het kantoor geen controleverklaring bij een jaarrekening had afgegeven - de accountant moest zich niettemin houden aan de VGC/VGBA. Bovendien had de accountant Centurion kunnen vragen:

- de informatie over het controleren van de jaarrekening niet meer in het informatiemateriaal op te nemen;
- alsnog duidelijk te zijn over de mate van zekerheid die kon worden ontleend

aan de controleverklaring en de assurancerapporten;

- de informatie voor (potentiële) beleggers op de website van Centurion te verwijderen.

Gezien de geconstateerde feilen in de financiële administratie en andere bevindingen hadden de accountants de juistheid van de opgaven over de aangekochte gronden nader moeten onderzoeken.

Beleggen van leningen

In zijn assurancerapport schreef de accountant niet duidelijk dat de 'waarde van de grond' volgens hem sloeg op de aankoop prijs van de grond, rekening houdend met enkele 'overlopende posten'. Daarmee heeft de accountant niet voldaan aan paragraaf 46 van NV COS 3000, waarin staat dat de conclusie in een assurancerapport duidelijk moet worden geformuleerd.

Conclusie

Al met al heeft de accountant een naïeve kijk op de reikwijdte van zijn betrokkenheid bij de activiteiten van de fraudeurs en de werking van de fundamentele beginselen. Gezien zijn houding bij de tuchtrechter begrijpt hij totaal niet hoezeer hij tekort is geschoten.

Maatregel

Tijdelijke doorhaling van drie maanden voor de accountant, waarschuwing voor de medewerker (nog niet definitief).

[\(16/1534 en 16/1535 Wtra AK\)](#)

- Bij feilen in de financiële administratie de juistheid van de opgaven over de investeringen nader onderzoeken.
- Duidelijk zijn tegenover beleggers in verklaringen.

2.3.5 GELD LENEN OM LENINGEN AF TE LOSSEN

- Investeerders overhalen en obligatieleningen uitgeven, terwijl de mogelijkheid om terug te betalen twijfelachtig is.
- Onderliggende informatie voor leningen wordt niet gegeven.

Feiten

De huisaccountant schreef een directeur van drie bv's dat hij ondanks herhaalde verzoeken nog steeds niet de benodigde informatie had om de jaarrekening af te ronden.

De Belastingdienst had al een naheffingsaanslag van 71.943 euro opgelegd, omdat de vpb-aangifte niet was ingediend. De directeur kon alleen nog bezwaar maken wanneer er alsnog een correcte aangifte vennootschapsbelasting werd ingediend. Maar ook daarvoor had de accountant de gevraagde informatie nodig. Bezwaar maken was noodzakelijk, omdat de continuïteit van de onderneming in gevaar zou komen als de naheffingsaanslag moest worden betaald. De continuïteit was toch al twijfelachtig vanwege de vele discussies met de Belastingdienst en de trage betaling van (belasting)schulden.

Tot dan toe had de directeur de verplichtingen kunnen financieren met obligatieleningen. Hoe die precies in elkaar staken, was echter onduidelijk voor de accountant, die vermoedde dat de directeur leningen aantrok om aan de verplichtingen van andere leningen te voldoen. En dat was uiteraard niet toegestaan. De onderneming zou de leningen alleen kunnen terugbetalen als die voldoende renderende activiteiten gingen ontwikkelen. Kortom, de accountant vroeg de directeur opnieuw om afschriften te verstrekken van de leningsovereenkomsten en de onderliggende businessplannen.

In een bespreking met de accountant haalde de directeur twee echtparen over om een ton in de onderneming te steken. Een half jaar later gaf de accountant de samenstel-opdracht voor de bv van de directeur terug, omdat de administratie nog niet juist en volledig was aangeleverd en de vragen en herhaalde verzoeken niet afdoende beantwoord. De directeur had alleen maar aangegeven dat hij meer tijd nodig had en dat hij geen bankmutaties meer kon opvragen of achterhalen. De accountant adviseerde de directeur de geconstateerde omissies aan te passen en een andere accountant in te schakelen om de jaarrekening samen te stellen. Met de andere werkzaamheden zou de accountant stoppen zodra de onderneming een nieuwe accountant had gevonden.

Nadat de drie bv's failliet waren gegaan, dienden de twee echtparen een klacht in tegen de accountant. Zij hadden 1,8 ton respectievelijk 596.500 euro verloren door frauduleus handelen en oplichting. Zij klaagden erover dat de accountant bij de besprekingen niets had gezegd over de problemen bij de bv, zijn samenstelopdracht niet tijdig had teruggegeven en ten onrechte geen Wwft-melding had gedaan.

Later dienden de echtparen opnieuw een klacht in, samen met een vijfde geldschietter die zijn geld had gestoken in een dochter-bv van dezelfde directeur. Ook bij deze bv maande de accountant de directeur herhaaldelijk en steeds dringender om informatie te leveren, zodat de jaarrekening kon worden samengesteld en gedeponereerd.

De ouders van de directeur besloten hun aandelen in de dochter-bv te verkopen en een vordering van zeven ton op de dochter-bv kwijt te schelden. Op verzoek van de directeur heeft de accountant hiervoor de financiële positie van de dochter-bv in kaart gebracht. Die rapportage is besproken tijdens een

overleg. Later heeft een andere bv van de directeur obligaties uitgegeven om werkkapitaal voor de dochter te genereren. De accountant verleende toen administratieve ondersteuning aan beide bv's. Uiteindelijk gaf de accountant ook deze opdracht terug en stopte hij zijn administratieve dienstverlening.

In de tweede klacht verwijten de vijf geldschietters de accountant onder meer dat hij aan de opdracht bij de dochter-bv is begonnen zonder een goed beeld te hebben van de onderneming, te laat is gestopt en ook bij deze bv geen Wwft-melding heeft gedaan.

Oordeel

Eerste klacht

De accountant heeft desgevraagd bevestigd dat hij een zogenoemde Ponzi-fraude vermoedde toen hij de brief aan de directeur schreef; een fraude dus, waarbij hoge rendementen worden uitbetaald vanuit aange trokken investeringen. Hoewel de directeur geen gefundeerde antwoorden gaf op de vragen van de accountant gaf de accountant pas veel later de samenstelopdracht terug. Dat was te laat. De paragrafen 14 en/of 16a van Standaard 4410 en de feiten dwongen hem om de directeur eerder, verder en dieper door te zagen en om aanvullende informatie te vragen. De accountant heeft te laat te weinig onderzoek gedaan voordat hij de samenstelopdracht teruggaf en daarmee ondeskundig, onbekwaam en onzorgvuldig gehandeld.

De accountant zegt enerzijds dat hij niet heeft kunnen vaststellen dat er onoorbare dingen gebeurden bij zijn opdrachtgever, maar anderzijds dat hij een Ponzi-fraude vermoedde. Volgens [artikel 16 Wwft](#) (zoals die destijds gold) moet je niet alleen melden wanneer er concrete aanwijzingen bestaan voor witwassen of het financieren van terrorisme, maar iedere ongebruikelijke transactie melden voor zover die verband

kan houden met witwassen of het financieren van terrorisme.

De accountant had al ongebruikelijke transacties geconstateerd, maar wilde daar met zijn brief meer duidelijkheid over krijgen. Hij had toen echter al moeten melden dat er gelden werden aangetrokken zonder dat die konden worden terugbetaald.

Hoger beroep

In hoger beroep bevestigt het College van Beroep voor het bedrijfsleven deze uitspraak met een fraai exposé. Je moet een uitgevoerde of voorgenomen ongebruikelijke transactie “onverwijld” melden aan de FIU als je weet dat de transactie ongebruikelijk is. In paragraaf 4.2.2 van de [Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme van 10 november 2008](#) (inmiddels vervangen door de [NBA-Handreiking 1124: Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme \(Wwft\)](#)) staat dat de accountant moet beoordelen of het gaat om:

- een activiteit die geschikt is om verband te houden met witwassen van geld of terrorismefinanciering;
- complexe, ongewoon grote transacties of ongebruikelijke transactiepatronen;
- een activiteit zonder een duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel.

De accountant beschreef in zijn brief expliciet dat hij vermoedde dat leningen werden aangetrokken om aan de verplichtingen uit hoofde van andere leningen te voldoen, terugbetaling van de aangetrokken financiering niet mogelijk was zonder voldoende rendement en die manier van handelen niet is toegestaan. Daarmee omschreef de accountant een vermoeden van fraude. Want als het geld van de obligaties inderdaad wordt gebruikt om de verplichtingen uit andere leningen te voldoen, gaat het om een activiteit zonder

een duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel.

Tegen de Accountantskamer heeft de accountant volgens het proces-verbaal van de zitting gezegd dat hij vermoedde dat het ging om Ponzi-fraude. Het college ziet die verklaring als een bevestiging van wat de accountant schreef in zijn brief. Dat de accountant de precieze feiten en details rondom de obligaties niet kende, doet niets af aan de verplichting om de transacties te melden. Je moet daar volgens de vaste rechtspraak niet mee wachten tot je concrete aanwijzingen voor witwassen of het financieren van terrorisme hebt.

Ook het college vindt dat de accountant te laat zijn opdracht heeft teruggegeven. Op grond van Standaard 4410 moet de samensteller Standaard 240 volgen als hij stuit op aanwijzingen van fraude of onwettig handelen. Volgens (paragraaf 38 aanhef en onder b) van Standaard 240 moet de accountant zich bij een afwijking ten gevolge van (vermoede) fraude afvragen of hij/zij wel kan doorgaan en stoppen als doorgaan op grond van de toepasselijke wet- of regelgeving onmogelijk is. Het schriftelijk uitgesproken fraudevermoeden had op zichzelf al aanleiding moeten zijn om stoppen te overwegen. Uit het dossier blijkt niet dat de accountant de klant heeft gemeld dat hij dit overwoog.

Ook toen hij de belangrijke informatie over de obligatieleningen en de verantwoording van uitgaven niet kreeg, had de accountant moeten overwegen de opdracht terug te geven en de redenen daarvoor moeten bespreken met de klant. Maar het enige dat de accountant met de klant heeft besproken is diens betalingsachterstand en de tijdelijke werkstop. Pas veel later heeft hij de opdracht teruggegeven en dat is niet voortvarend genoeg.

Het argument dat de accountant de samenstellwerkzaamheden jarenlang probleemloos

heeft kunnen uitvoeren, doet er niet toe. Volgens paragraaf 12 van Standaard 240 moet de accountant immers tijdens de hele opdracht een professioneel-kritische instelling houden en rekening houden met een mogelijke afwijking van materieel belang ten gevolge van fraude. Ook al is de cliënt naar zijn oordeel steeds eerlijk en integer geweest – dat deze steeds te laat de benodigde informatie aanleverde, had aanleiding moeten zijn voor extra waakzaamheid.

Tweede klacht

De klacht van de echtparen is grotendeels hetzelfde als hun eerste en wordt dus niet inhoudelijk behandeld. Voor de vijfde geldschietster, die nu voor het eerst klaagt, ligt dat anders. Ook tegenover hem heeft de accountant tuchtrechtelijk verwijtbaar gehandeld, omdat hij ook een Ponzi-fraude moest vermoeden bij de dochter-bv van de directeur.

De accountant was niet betrokken bij het besluit van de ouders om hun aandelen in de dochter-bv te verkopen en hun vordering van zeven ton op de dochter-bv kwijt te schelden. De accountant verleende toen wel administratieve ondersteuning aan beide bv's, maar dat bewijst niet dat hij wist van de investeringen. Zijn aanwezigheid bij het overleg over de aandelenverkoop zegt ook weinig, omdat niet duidelijk is dat de accountant wist dat de koper (die nu opnieuw klaagt) op dat moment concrete investeringsplannen had. Door de financiële positie van de dochter-bv in kaart te brengen en het overleg hierover bij te wonen, heeft de accountant zich echter wel laten associëren met de dochter-bv. Dat had hij moeten voorkomen omdat hij de directeur al bijna een jaar verdacht van Ponzi-fraude bij andere bv's en de accountant met zijn betrokkenheid ten onrechte vertrouwen wekte bij potentiële investeerders. Daardoor heeft de accountant niet integer gehandeld.

Maatregel

Berisping 1 ([17/473 Wtra AK](#) en [18/152](#)) en berisping 2 ([18/999 Wtra AK](#) nog niet definitief)

- Ongebruikelijke transactie meteen melden bij vermoeden voor zover die verband houden met witwassen of terrorismefinanciering, dus niet wachten op concrete aanwijzingen.
- (Samenstel)opdracht teruggeven als je Ponzi-fraude vermoedt.

2.3.6 OPGEBLAZEN ACTIVA

- Geen.

Feiten

Bernard L. Madoff, de directeur en eigenaar van beleggingsfonds Bernard Madoff Investment Securities (BMIS), werd in 2009 door de Amerikaanse rechter veroordeeld tot een gevangenisstraf van 150 jaar wegens fraude. Door het faillissement van zijn fonds leden investeerders en beleggers enorme verliezen.

Het Nederlandse Citco verleende hand- en spandiensten aan het beleggingsfonds als administrateur, als *custodian*/bewaarder en als *payment bank*. BMIS belegde miljoenen voor diverse *feeder funds*, zoals Fairfield Sentry, Fairfield Sigma en Fairfield Lambda. Een registeraccountant van een Nederlands accountantskantoor verstrekke goedkeurende verklaringen bij de jaarrekeningen van de Fairfield-fondsen over drie boekjaren; twee kantoorgenoten deden dat over de drie voorgaande boekjaren.

Gedupeerde beleggers dienden een klacht in tegen de eerstgenoemde accountant en eisten later een schadevergoeding van de accountant bij de Rechtbank Amsterdam.

Ook de curator van de Fairfield-fondsen diende een claim in.

Oordeel

Mede gezien de inhoud van de destijds geldende standaarden en richtlijnen had de accountant volgens de Accountantskamer voldoende basis voor zijn goedkeurende verklaringen. Er waren destijds geen *red flags* die wezen op mogelijke frauduleuze praktijken. Voor aanvullende controlemaatregelen of een verklaring van oordeelonthouding was daarom geen reden. Aan de uitgevoerde controlewerkzaamheden kon de accountant een redelijke mate van zekerheid ontleen over het bestaan, de eigendom en de waarde van de omstreden activa. Het verloop van de beleggingsresultaten hoefde geen aanleiding te zijn voor nader onderzoek.

Daarbij komt dat het in de Verenigde Staten toegestaan en niet ongebruikelijk was om zowel beheerder, custodian als *broker* te zijn van een beleggingsfonds. Mede omdat de itco-vennootschappen onder toezicht stonden van De Nederlandsche Bank en de Securities and Exchange Commission (SEC) waren de uitgevoerde controlewerkzaamheden toereikend. De SEC had in de loop der jaren verschillende 'soms diepgravende onderzoeken' gedaan naar de activiteiten van Madoff en daarin geen aanleiding gezien hem van fraude te verdenken. De accountant mocht er destijds dan ook van uitgaan dat het uitgeoefende toezicht adequaat was.

Volgens de Accountantskamer mocht de accountant om drie redenen ook afgaan op de verklaringen van Madoff zelf. Ten eerste vanwege diens reputatie. Ten tweede vanwege de goedkeurende SAS 70-verklaring die een ander accountantskantoor had afgegeven over de interne beheersing bij BMIS. En ten derde vanwege het verslag van een bezoek dat de kantoorcollega's in Bermuda hadden afgelegd. Om die reden had de accountant ook niet

hoeven nagaan hoe ver de controles door de accountant van de fraudeur reikten. Evenmin had de accountant navraag hoeven doen bij de instellingen waar de aandelen en US Treasury Bills waren geboekt, omdat dit weinig zin zou hebben gehad. Daar komt bij dat andere accountants ook geen bewijzen van fraude hebben gevonden bij de andere cliënten van de fraudeur.

Het Gerechtshof Amsterdam bevestigde in hoger beroep de afwijzing van de claim van Colima en de claimstichting. In het arrest van het hof staan tien argumenten waarom de controlerend accountant de piramidefraude niet had hoeven ontdekken:

- de verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude ligt primair bij de controlecliënt en niet bij de (controlerend) accountant;
- dat een andere accountant vijftientig frauderisicofactoren traceert bij een specifiek onderzoek, betekent niet dat er ook aanwijzingen zijn voor fraude of onregelmatigheden die nopen tot nader onderzoek in het kader van de controlewerkzaamheden (hierop valt naar de mening van de auteur wel iets af te dingen: volgens de tuchtrechter en de beroepsregels nopen risicofactoren tot extra controlewerkzaamheden);
- dat een uitvoerende partij alle essentiële functies combineert (administrator, payment bank en custodian) is niet ongebruikelijk in de effectenwereld;
- de fondsen stonden onder toezicht van de SEC respectievelijk DNB en de accountants mochten ervan uitgaan dat dit toezicht adequaat functioneerde;
- bij relatief eenvoudige beleggingsfondsen hoeft een redelijk handelend en redelijk bekwaam accountant niet steeds alle attentiepunten na te lopen voor veel complexere organisaties, als daarvoor geen concrete aanleiding bestaat;
- twintig jaar lang twijfelde niemand aan Madoff;

- een controlerend accountant hoeft niet kritischer te zijn dan zijn vakgenoten (de beroepsgroep en niet het maatschappelijk verkeer bepaalt dus de norm);
- wereldwijd heeft alleen de Canadese tuchtrechter de controlerend accountants van feeder funds op de vingers getikt, maar daarbij ging het om een systeemgerichte in plaats van gegevensgerichte controle.

“Zodra mensen de afloop van een onverwachte gebeurtenis kennen, zijn zij geneigd te denken dat zij de uitkomst hadden kunnen voorzien,” zei de Rechtbank Amsterdam in eerste instantie. Dat een controlerend accountant materiële onjuistheden in de jaarrekeningen niet ontdekt, wil dus nog niet zeggen dat hij tekort is geschoten. Daar staat tegenover dat dit een uitzonderlijke zaak is en dat de accountant altijd alert moet zijn op fraudesignalen.

Maatregel

Geen ([11/6 Wtra AK](#)) resp. vordering afgewezen ([200.162.226/O1](#))

- Geen.

2.3.7 KOSTENVERSCHUIVINGEN TUSSEN PROJECTEN

- Een zwakke interne beheersing, met name bij complexe projecten (ook al is dit op zichzelf nog geen frauderisico);
- Een riskmanagementafdeling van twee personen is verantwoordelijk voor de risicobeheersing van complexe projecten in tientallen landen;
- Kostenverschuivingen tussen projecten.

Feiten

(Deze uitspraak is nog niet definitief, want er is hoger beroep tegen aangetekend. Er staat

echter voldoende lesstof in om toch in deze editie op te nemen, met name over de controlewerkzaamheden in groepsverband en over de rol van de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelaar.)

Een groepsaccountant/lead partner en een engagement partner controleerden met hun team de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekeningen 2011 van Royal Imtech. Begin 2012 gaven zij een goedkeurende controleverklaring af. Royal Imtech nv was tot haar faillissement in 2015 de moedermaatschappij van een technisch dienstverlenend concern in onder meer elektrotechniek, automatisering en werktuigbouw. Het concern telde acht divisies die werkten in tientallen landen.

Voor de geconsolideerde jaarrekening hanteerde Imtech de IAS/IFRS. De enkelvoudige jaarrekening werd opgesteld op basis van het Burgerlijk Wetboek (Boek 2 Titel 9), waarbij Imtech de waarderingsgrondslagen van de geconsolideerde jaarrekening toepaste.

Begin 2013 kondigde Imtech in een persbericht een forensisch onderzoek aan naar mogelijke onregelmatigheden bij projecten in Polen. Twee maanden later deponeerde het bedrijf een mededeling bij de Kamer van Koophandel: uit het onderzoek zou kunnen blijken dat de jaarrekening 2011 ernstig tekortschoot omdat er op projecten in Polen en Duitsland afwaarderingen nodig waren. Kort daarna verklaarde de lead partner dat niet meer kon worden gesteund op de eerdere controleverklaring bij de jaarrekening 2011.

De curatoren van Imtech dienden een klacht in tegen de lead partner, de engagement partner en de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelaar (OKB'er). (Deze klacht van driehonderd pagina's zou de eerste zijn uit een serie klachten over deze kwestie).

Oordeel

Volgens de controleaanpak van de groeps-accountant was Imtech een sterk gedecentraliseerde onderneming c.q. projectorganisatie en actief in veel landen. De beursgenoteerde onderneming had een groeistrategie en op centraal niveau een zwakke interne beheersing voor wat betreft de activiteiten en uitgevoerde projecten van de groepsonderdelen. De twee accountants concludeerden daarom dat zij voor de controle van de geconsolideerde cijfers niet konden steunen op de centrale interne-beheersingsinstrumenten.

In zo'n situatie moet de groepsaccountant bij de opzet van de controle extra scherp zijn op risico's van materiële afwijkingen, op instructies voor de accountants van groepsonderdelen en de leden van het controleteam en op de werkzaamheden van de accountants van groepsonderdelen en hun rapportages. De groepsaccountant moet inspelen op wat de lokale accountants constateren en met een professioneel-kritische blik bekijken en beoordelen wat de accountant van een groepsonderdeel rapporteert.

Wat betreft het risicobeheersingssysteem voor complexe projecten moet de accountant inzicht hebben in de interne beheersomgeving, relevante bedrijfsrisico's onderkennen, de significantie van deze risico's inschatten en inschatten hoe groot de kans is dat deze risico's zich voordoen. Uit een notitie van het controleteam blijkt dat de riskmanagement-afdeling van Imtech bestond uit twee personen en verantwoordelijk was voor de risicobeheersing van complexe projecten in alle landen. Werkmaatschappijen moesten voor bepaalde projecten een formulier en een vragenlijst invullen in het riskmanagement-systeem, maar de RM-afdeling wist niet of al die projecten daadwerkelijk waren aangemeld. De afdeling monitorde alleen de financiële ontwikkeling van projecten.

De lead partner en de engagement partner concludeerden dat het risk management voor complexe projecten effectief was en verwachtten niet dat zij moesten steunen op de werkzaamheden van de RM-afdeling. De accountants hebben echter wel het project-overzicht van de RM-afdeling gebruikt om projecten te selecteren die de lokale accountants nader moesten onderzoeken, zonder afdoende vast te stellen of dit volledig was. Omdat over lopende grote projecten niet werd gerapporteerd aan de RM-afdeling en de accountants niet hebben onderzocht of alle complexe projecten waren aangemeld, hadden zij onvoldoende inzicht in de interne risicobeheersing binnen Imtech. Temeer omdat zij ook niet hebben onderzocht hoe Imtech Duitsland de risico's beheerste en wanneer de RM-afdeling op het hoofdkantoor in Gouda werd betrokken bij Imtech Duitsland. Dit is ernstig, omdat Imtech Duitsland een significant groepsonderdeel was.

Het gebrek aan inzicht wreekt zich omdat volgens de accountant van Imtech Duitsland een functiescheiding binnen de IT-systemen ontbrak en de interne beheersing duidelijk gebreken vertoonde ten aanzien van de waardering van projecten en de controle van de crediteurenadministratie. De controlerend accountants hebben de communicatie van de accountant van het groepsonderdeel niet geëvalueerd, zoals Standaard 600.42 voorschrijft. De bevindingen over de interne beheersing zijn echter geen frauderisico's en volgens de Duitse accountant waren er geen indicaties voor fraude.

Imtech Duitsland leverde ongeveer 26 procent van de omzet en ongeveer 40 procent van het resultaat na belastingen. De controlerend accountants vonden Imtech Duitsland daarom een significant groepsonderdeel. In de *group audit instructions* (GAI) zijn op groepsniveau drie significante risico's

geïdentificeerd: onderhanden projecten, opbrengstverantwoording en debiteuren. Het was daarom niet voldoende om instructies te geven in de GAI, de rapportages van de Duitse accountant te beoordelen en overleg te voeren. Volgens Standaard 520.6 hadden de controlerend accountants ook de gerapporteerde cijfers nader moeten analyseren op bruikbaarheid in de geconsolideerde jaarrekening, de Duitse accountant nader moeten bevragen over de uitgevoerde werkzaamheden en de dossiervastleggingen moeten beoordelen waarmee deze zijn antwoorden onderbouwde.

Uit geautomatiseerde analyses blijkt dat er overboekingen waren tussen verschillende projecten binnen het Imtech-concern. De lead partner heeft aan de accountant van Imtech Industry International gevraagd om aanvullende controlewerkzaamheden uit te voeren. Deze accountant constateerde dat vanuit vijf andere projecten voor in totaal drie miljoen euro aan kosten was overgeboekt naar één project, maar dat aanwijzingen voor fraude ontbreken.

Volgens de Accountantskamer hebben de controlerend accountants te snel en vrijwel kritiekloos de bevindingen van de accountant van het groepsonderdeel overgenomen. De vijf overboekingen zijn onderzocht als geïsoleerde incidenten, terwijl de accountants zich hadden moeten afvragen of de bevindingen een aanwijzing vormden voor mogelijke verdere onregelmatigheden en/of fraude. Hun onderzoek bestond vooral uit navraag doen bij het management van Imtech-onderdelen.

Uit de geautomatiseerde analyses komen mogelijke aanwijzingen voor fraude naar voren: zo werden verliezen naar voren gehaald en de verliezen van genoemd project 'tactisch' verschoven. De accountants hadden (volgens Standaard 600.42, 600.43 en 600.44)

ook andere kostenverschuivingen en mogelijke kostenverschuivingen bij andere groepsonderdelen moeten onderzoeken. Als er tussen projecten wordt geschoven met kosten mag je van een professioneel-kritisch accountant verwachten dat deze evalueert of de verschuivingen wijzen op een mogelijke materiële afwijking ten gevolge van fraude. Hij moet de betrouwbaarheid van eerder verkregen controle-informatie bezien en bedacht zijn op mogelijke samenspanning van werknemers, management en/of derden. De controlerend accountants hebben dit risico onvoldoende onderkend en beoordeeld (en daardoor in strijd gehandeld met Standaard 240.7, 240.12, 240.31, 240.35 en 240.36).

Ook de OKB'er heeft op dit punt (en op andere punten) een steek laten vallen. Hebben de groepsaccountant en zijn engagement partner niet onderkend dat het verschuiven van kosten tussen projecten een indicatie is van frauduleuze verslaggeving - de OKB'er schrijft in zijn EQCR-notitie dat hij de significante oordeelsvormingen inzake frauderisico's heeft gereviewd. Wat zijn inhoudelijke afwegingen over de significante frauderisico's waren, heeft hij echter niet vastgelegd, terwijl hij zonder alle onderliggende stukken te lezen, had kunnen zien dat er met kosten tussen projecten werd geschoven. Een professioneel-kritische OKB'er moet in zo'n situatie evalueren of de geconstateerde kostenverschuivingen bij verschillende onderdelen van de groep een aanwijzing zijn voor een mogelijke materiële afwijking ten gevolge van fraude. Door dit niet te doen, heeft hij in strijd gehandeld met Standaard 220 (alinea 20).

Maatregel

Tijdelijke doorhaling van drie maanden resp. één maand en berisping (nog niet definitief, [18/276](#), [18/277](#) en [18/328 Wtra AK](#))

- Als groepsaccountant inspelen op wat de lokale accountants constateren en met een professioneel-kritische blik bekijken en beoordelen wat de accountant van een groepsonderdeel rapporteert.
- De lokale accountant nader bevragen over de uitgevoerde werkzaamheden.
- De interne beheersing bij significante groepsonderdelen onderzoeken.
- Afzonderlijke kostenverschuivingen in onderling verband zien en ook onderzoeken bij andere groeps-onderdelen.

2.3.8 VERKEERDE VERREKENPRIJZEN VOORRAAD

- Problemen met administratie-software, de vaste verrekenprijs en het onderhanden werk.
- Overgang naar een nieuw voorraadadministratiesysteem.

Feiten

Een accountant gaf goedkeurende verklaringen af bij de jaarrekeningen over vier boekjaren van schaarliftfabriek Holland Lift. Over het daaropvolgende boekjaar verstrekke een ander accountantskantoor aanvankelijk een goedkeurende verklaring, maar trok die later

in. In het tweede boekjaar van de eerste accountant ging de fabriek over van Exact Dos op Exact Globe. Bij die conversie waren eerst de voorraadaantallen ingevoerd en pas later de prijzen. Omdat bij de voorraad staal de verkeerde verrekenprijzen waren gehanteerd, gaven de cijfers enkele jaren een te florissant beeld.

Holland Lift en eigenaar SMP International eisten bij de Rechtbank Noord-Holland een schadevergoeding van onder andere het eerste kantoor. De accountant zou toerekenbaar tekort zijn geschoten bij de uitvoering van de controle-opdracht dan wel onrechtmatig hebben gehandeld door de controle niet zorgvuldig uit te voeren.

Oordeel

De rechtbank vindt niet dat de accountant had moeten ontdekken dat de cijfers niet deugden. Het enkele feit dat achteraf blijkt dat er fraude is gepleegd, betekent nog niet dat de accountant toerekenbaar tekort is geschoten in de nakoming van zijn verplichtingen. Het bestuur en de toezichthouders van de onderneming zijn primair verantwoordelijk voor de jaarrekening en het voorkomen en ontdekken van fraude. En het is de verantwoordelijkheid van de leidinggevenden om risico's te beheersen die zouden kunnen leiden tot afwijkingen van materieel belang in de financiële overzichten. Zulke beheersingsmaatregelen sluiten fraude echter niet uit.

Gezien de inherente beperkingen van een controle bestaat een onvermijdelijk risico dat niet alle afwijkingen van materieel belang worden ontdekt, ook al is de controle adequaat opgezet en uitgevoerd conform de Standaarden (zoals Standaard 240). Daarbij is het lastiger om een materiële afwijking ten gevolge van fraude te ontdekken dan eentje ten gevolge van andere fouten, omdat fraude opzettelijk kan worden verhuld. De mogelijkheid dat de accountant een fraude ontdekt, hangt af van vele factoren. Zoals de behendigheid van de dader, de omvang en frequentie van de manipulaties, de mate van samenspanning, het relatieve belang van de individuele bedragen waarmee is gemanipuleerd en de positie van de betrokkenen. In geval van directiefraude is het risico dat de accountant de materiële afwijking niet ontdekt nog groter dan bij fraude door werknemers.

Of de controlerend accountant zich heeft gehouden aan de Standaarden hangt af van de controlewerkzaamheden die hij feitelijk heeft uitgevoerd, de toereikendheid van de controle-informatie die hij heeft verkregen met deze werkzaamheden en de juistheid

van de accountantsverklaring die hij heeft afgegeven na het evalueren van de verkregen controle-informatie. Kortom: het niet ontdekken van een mogelijke fraude betekent dus niet per definitie dat de accountantscontrole niet deugt.

De accountant is in dit geval om vier redenen niet toerekenbaar tekortgeschoten. Ten eerste was het niet zijn primaire opdracht onderzoek te doen naar mogelijke fraude. Ten tweede signaleerde hij meteen al de problemen met het Globe-systeem, de vaste verrekenprijs en het onderhanden werk en stelde toen als oplossing voor een partieel roulerende inventarisatie in te voeren. Dit advies is ook opgevolgd, waardoor in de loop van dat boekjaar 70 procent van de voorraad is geteld. Ten derde heeft hij wel degelijk onderzocht of de waarde van de voorraad in het grootboek overeenkwam met die in de subadministratie. Ten vierde hoefde hij er niet op bedacht te zijn dat hij bij zijn verzoek om nadere informatie valse Excel-sheets toegestuurd kreeg. De accountant heeft steekproefsgewijs 158 voorraadtellingen gedaan bij wisselende producten. De directie kwam desgevraagd met bevredigende verklaringen voor de grote voorraden. De opvolger vond het controledossier van de accountant voldoende om daarop te kunnen steunen. De rechtbank wijst de vordering tegen de accountant daarom af.

Maatregel

Claim afgewezen ([228492 HA ZA 15-441](#))

- Meteen de problemen signaleren bij de voorraadwaardering.
- Een oplossing voorstellen om dit op te lossen.
- Onderzoeken of de waarde van de voorraad in het grootboek overeenkomt met die in de subadministratie.
- Steekproefsgewijs de voorraad tellen.

Zie ook [2.1.5 'Functiescheiding "meer dan voldoende", maar slechts twee directieleden'](#) en [2.4.4 'Veroordelingen belastingfraude, onvolledige opbrengstverantwoording'](#).

2.4 BELASTINGKWESTIES

Veel fraude is fiscaal gedreven. Belasting besparen mag, maar blijf aan de goede kant van de grens en wees argwanend tegenover constructies en verzoeken om btw-teruggave.

2.4.1 ABC-TRANSACTIE MET ZEILJACHT

- Registergoed wordt op één dag twee keer verkocht, eerst voor drie ton, daarna acht ton.
- Btw-teruggaveverzoek voor een pleziervaartuig.

Feiten

Een ondernemer was dga van een bv en eigenaar van een Ltd naar het recht van de Britse Maagdeneilanden. De dga had de activiteiten van de bv geleidelijk elders ondergebracht, waardoor de bv nauwelijks nog iets deed. Rond de eeuwwende droeg de bv vrijwel alle kosten van de restauratie en renovatie van een zeiljacht. Naast het exploiteren van een vliegtuig was dit de enige activiteit binnen de vennootschap. Voordat de dga het schip privé kocht voor 129.327 euro (285.000 gulden), werd het gebruikt als charterschip in de Middellandse Zee. Ruim twee jaar later verkocht de dga het schip eerst aan de bv voor 272.268 euro (600.000 gulden). Op dezelfde dag leverde hij de schuit onderhands - dus buiten een notaris om - voor 816.804 euro (1,8 miljoen gulden) door aan de Ltd.

Tegen de fiscus zei de ondernemer dat het van meet af aan de bedoeling was dat de economische eigendom van het schip in handen moest komen van de bv, als belegging die moest gaan renderen door de restauratie/renovatie. Door mee te varen in klassieke zeilraces zouden de naamsbekend-

heid en het rendement toenemen. Maar voordat het schip te water ging, werd het al eigendom van de Ltd, waardoor de bv het schip dus nooit 'in de vaart' heeft gehad. Uit derdenonderzoek bij een jachthaven maakt de belastinginspecteur op dat het schip gedeeltelijk was gerenoveerd en er was geïnvesteerd in apparatuur en uitrusting om het schip zeilklaar te maken voor lange-afstandszeilwedstrijden. In totaal heeft de bv 777.760,69 euro (1.713.959 gulden) uitgegeven aan het schip.

Over drie boekjaren diende de bv suppletie-aangiftes in, waarbij in totaal 51.783,58 euro werd teruggevraagd. Over een van die jaren kreeg de vennootschap 16.154 euro terug. De fiscus kwam met een ob-naheffing van 142.940 euro, omdat het om een binnenlandse levering ging, waarop geen nultarief of verlaagd tarief van toepassing was. In het derde boekjaar voer het Brits-Maagdelijke schip vanuit de haven in IJmuiden naar Rotterdam met toestemming van een douaneambtenaar. In de Rotterdamse haven nam het deel aan een défilé, waarna de eigenaar via Engeland naar Amerika voer. Uit stukken blijkt verder dat het schip anderhalf jaar later in Antigua & Barbuda was en tegelijkertijd vervoerd zou worden van Palma de Mallorca naar Martinique. Omdat de scheepseigenaar ten onrechte btw heeft teruggevraagd, kreeg hij bovendien een boete. Hij vocht de naheffing en de boete aan.

Oordeel

De rechtbank vermindert de naheffing met 81.101 euro in plaats van tot dat bedrag, omdat het wel degelijk gaat om een pleziervaartuig en het nultarief niet van toepassing is. De rechtbank zet een streep door de boete, omdat die zonder aankondiging is opgelegd. In hoger beroep wordt het schrappen van de boete bevestigd en de naheffing aangepast.

Omdat de boete op formele gronden wordt doorgehaald, mogen we het ten onrechte terugvragen van btw zien als een belastingvergrijp, waaraan een bonafide accountant zijn handen niet moet willen branden ([09/664](#)).

Maatregel

Naheffing 81.101 euro, geen boete. ([10-00280](#))

- Verzoek om btw-teruggave controleren.

2.4.2 NEGATIEF EIGEN VERMOGEN, MEER PAARDEN MAAR EVENVEEL VOER

- Een (forse) schuld aan de zaak van 538.665 euro zonder leningcontract of op basis van een geantedateerd nep-leningcontract.
- De teruggevraagde ob is gebaseerd op nota's die niet zijn betaald.
- De terugvraagde ob is gebaseerd op nota's die afkomstig zijn van een gelieerde onderneming.
- Een negatief eigen vermogen.
- Hoge schulden.
- De cliënt betaalt uw facturen ook niet.
- Er staat een verkeerd btw-percentage in de facturen.
- De goederenstroom wordt volledig gedekt door een lening van de leverancier.

Feiten

Een accountant-administratieconsulent c.q. RB-belastingadviseur stelde de rekeningen samen en deed de ob-aangiften van een paardenhandel. Het bedrijf was een bv in oprichting en was in handen van twee

broers. Het kantoor van de accountant had gedurende drieënhalf jaar kwartaalaangiften omzetbelasting ingediend en een bedrag van in totaal 157.247 euro teruggevraagd voor de paardenhandelaren.

Een van de broers had een eenmanszaak, waarmee hij handelde in Lusitano-paarden. De accountant stelde een overeenkomst van geldlening op tussen de bv i.o. en de eenmanszaak. Daarbij leende de eenmanszaak vier ton uit aan de bv i.o. Vervolgens werd over dat kwartaal 17.062 euro omzetbelasting teruggevraagd.

De Belastingdienst zag in het verzoek aanleiding om enkele vragen te stellen aan de accountant. Die wees er in zijn antwoord op dat zijn cliënt in paarden handelde en dat het door de economische crisis slecht ging in deze branche. Daarom was er in dat kwartaal geen belaste omzet geweest. De accountant stuurde de fiscus een kopie toe van de vier onderliggende facturen die tezamen iets meer dan een ton beliepen.

De Belastingdienst begon een boekenonderzoek, dat uitmondde in een strafrechtelijk onderzoek. De Fiod vond een afwerkingsmemorandum, waarin de accountant onder meer vaststelde dat de schuld aan de eenmanszaak 538.665 euro bedroeg, terwijl daarvoor een leningcontract ontbrak. De accountant vroeg zich daarom af of dat nog gemaakt moest worden.

Het Openbaar Ministerie verdacht de broers ervan dat zij via de bv i.o. en de eenmanszaak vooral op papier handelden in paarden en omzetbelasting terugvroegen op basis van valse en onbetaalde facturen. Het OM diende een klacht tegen de accountant in, omdat die een valse leningovereenkomst had opgemaakt (of laten opstellen) en die daarna verstrekke aan de Belastingdienst, terwijl hij wist dat het contract

geantedateerd en inhoudelijk niet conform de waarheid was. De accountant was volgens het OM bovendien onvoldoende zorgvuldig bij het verwerken van zeer twijfelachtige gegevens voor de aangiften omzetbelasting, omdat er meer dan voldoende twijfel bestond over de juistheid van die informatie en naliet (tijdig) melding te maken van een ongebruikelijke transactie.

Oordeel

Btw-aangiften

De accountant die verantwoordelijk is voor de ingediende aangiften omzetbelasting moet altijd nagaan of de cliënt volgens de regels van het belastingrecht wel btw mag terugvragen en of die btw op basis van ontvangen facturen echt moet worden betaald. Dat moet niet alleen op grond van het integriteitsbeginsel (vermijd dat je in verband wordt gebracht met informatie die materieel onjuist of misleidend is), maar ook volgens het deskundigheids- en zorgvuldigheidsbeginsel. Zeker als het om aanzienlijke bedragen gaat. De accountant moet waarborgen treffen voor het naleven van deze beginselen en daarom letten op signalen die wijzen op het indienen van onjuiste aangiften. Naarmate er meer btw wordt teruggevraagd, moet de accountant beter opletten.

(Zie ook [13/2415 Wtra AK](#), [paragraaf 2.4.6.](#))

In dit geval is de accountant niet alert genoeg geweest, omdat er voldoende aanwijzingen waren die hem aan het twijfelen hadden moeten brengen over de juistheid van de facturen, mede gezien de hoogte van de bedragen. Zo betaalde de bv i.o. de nota's niet en waren die nota's afkomstig van een onderneming van een van de broers. Dat de kosten van voer, veearts en personeel vrijwel hetzelfde bleven, terwijl de voorraad paarden verdubbelde, had ook te denken moeten geven. Bovendien had de bv i.o. een negatief eigen vermogen, hoge schulden en werden

de facturen van de accountant zelf ook niet betaald. Tenslotte had de accountant als RB-fiscalist moeten zien dat er een verkeerd btw-percentage in de facturen stond.

Verder had de accountant de opdrachtgever om inzage moeten vragen in de gegevens van de desbetreffende bankrekening, de verkregen financiering en de levering van de paarden. Als de accountant bij de uitvoering van de opdracht constateert dat de verstrekte gegevens onbevredigend zijn, moet hij volgens Standaard 4410 immers overwegen of hij alsnog inlichtingen moet inwinnen of de verkregen toelichtingen verifiëren. Als de accountant deze verplichting was nagekomen, was het vervalsen van de facturen mogelijk eerder aan het licht gekomen en had hij in dat kwartaal wellicht geen aangifte ingediend. Dat de Belastingdienst in eerste instantie geen vraagtekens heeft gezet bij de eerdere aangiften en de facturen, ontsloeg de accountant niet van die verplichtingen.

Leningcontract

De accountant heeft het leencontract kennelijk opgesteld zonder acht te slaan op bovengenoemde signalen. Omdat de accountant moest vermijden dat hij in verband wordt gebracht met informatie die materieel onjuist of misleidend is, had hij nader moeten onderzoeken of de geldlening en de leveranties echt bestonden voordat hij het contract opstelde.

In het leningcontract zijn op zijn minst de ondertekeningdatum vals alsmede de zinsnede dat de eenmanszaak een bedrag van vier ton zou hebben "verstrekkt" en de bv i.o. dat bedrag in ontvangst heeft genomen.

Uit de stukken blijkt dat de bv i.o. bedragen schuldig is gebleven en dat die schulden met het contract moesten worden omgezet in een langlopende lening. De accountant had deze onjuistheden op minstens drie momenten

kunnen zien. Het OM heeft echter niet aannemelijk gemaakt dat de accountant de onjuistheden opzettelijk in de overeenkomst heeft gezet. Uit zijn afwerkingsmemoranda en besprekingsverslagen valt af te leiden dat de accountant de bestaande, voorgespiegelde situatie schriftelijk wilde vastleggen.

Dat in de aantekeningen een andere datum is vermeld, wil niet zeggen dat de accountant er bewust een onjuiste ondertekeningsdatum onder heeft gezet. Bovendien komt de andere datum in de overeenkomst niet terug en zou die datum ook op de aanvang van de leningen hebben kunnen slaan. Of de accountant het nu wel of niet opzettelijk deed, hij heeft in ieder geval wel verwijtbaar onzorgvuldig gehandeld, met name ook omdat hij de Belastingdienst verkeerd informeerde.

Melding

Volgens de accountant werd de goederenstroom van paarden volledig gedekt door een lening van de leverancier. Dit maakt de transactie echter niet minder ongebruikelijk. Of transacties samenhangen met crimineel handelen moet de accountant niet beoordelen, maar de FIU-Nederland. Hij kende zoveel feiten en omstandigheden die wezen in de richting van een ongebruikelijke transactie dat hij een melding niet achterwege had mogen laten.

Maatregel

De accountant heeft de signalen van fraude gemist en krijgt daarom een berisping. ([15/2041 Wtra AK](#)) In hoger beroep is om formele redenen een streep gezet door de berisping. Omdat de klacht te laat was ingediend, had de Accountantskamer deze niet inhoudelijk mogen behandelen, zei het College van Beroep op 14 december 2017. Het oordeel (zaaknummer 16/288) werd te laat gepubliceerd om naar te kunnen linken in dit boek. Ondanks de vernietiging van de

maatregel om formele redenen, vormen de feiten uit deze zaak inhoudelijk nog altijd leerzame 'rode vlaggen'. Om die reden is deze paragraaf gehandhaafd.

- Ga bij de aangiften omzetbelasting altijd na of de cliënt volgens de regels van het belastingrecht wel btw mag terugvragen en controleer of die btw op basis van ontvangen facturen echt moet worden betaald.
- Vraag om inzage in de gegevens van de bankrekening waarmee de betalingen (zouden) zijn verricht en de financiering is verkregen (ook als de Belastingdienst in eerste instantie geen vraagtekens heeft gezet bij de eerdere ob-aangiften en de facturen).
- Stel alleen een contract op voor een lening die echt bestaat.
- De Belastingdienst correct informeren.
- Een melding doen als de transactie ongebruikelijk is, of die samenhangt met crimineel handelen beoordeelt de FIU-Nederland wel.

2.4.3 RONDREKENING KLOPT NIET, FISCUS ONDERZOEKT BTW-FRAUDE

- Over zeven aaneengesloten maanden is er geen informatie beschikbaar.
- Op basis van de gegevens die wél beschikbaar zijn, klopt de rondrekening niet.
- De fiscus heeft een boekenonderzoek ingesteld in verband met mogelijke btw-fraude.

Feiten

Het Openbaar Ministerie speelde informatie over btw-fraude door een vennootschap onder firma door aan het BFT. Uit deze informatie bleek dat twee accountants-administratieconsulenten vermoedden dat de vof betrokken was bij btw-fraude. Zij hadden echter geen melding gedaan bij de FIU-Nederland.

De eerste accountant was kantoorleider van het accountantskantoor dat de jaarstukken van de vof samenstelde. De tweede was verantwoordelijk voor de samenstelling. Een relatiemanager onderhield de contacten met de firmanten. Het kantoor zette de werkzaamheden voor de firma stop toen een advocaat meldde dat de firmanten een aanvraag tot schuldsanering wilden indienen.

Twee maanden later kreeg het accountantskantoor van een administratiekantoor de schriftelijke vraag of er vaktechnische bezwaren bestonden om de samenstel- en fiscale werkzaamheden voort te zetten. De samenstellend accountant zag geen bezwaren. In het kader van een onderzoek sprak het BFT met de samenstellend accountant en de relatiemanager. Het bureau vond dat de accountant en de kantoorleider de vennoten van de firma in persoon hadden moeten identificeren, hun identiteit moeten verifiëren en de fiscale fraude hadden moeten melden als ongebruikelijke transactie.

Oordeel

Identificatie

De samenstellend accountant (en niet de kantoorleider) had de plicht om de identiteit van de cliënt persoonlijk vast te stellen en te verifiëren. De firmanten hebben weliswaar een kopie van hun rijbewijs gefaxt en die kopieën zitten in het dossier. Maar dit is onvoldoende om de identiteit vast te stellen

en te verifiëren. Dat de relatiemanager de identiteit van de firmanten kende, is geen excuus.

Melding

De accountants zeiden niets te weten van de onjuiste btw-aangiften. Zij kregen niet alle gegevens waarom zij vroegen en stelden vast dat er informatie over zeven aaneengesloten maanden ontbrak. In hun ogen kon de rondrekening over 2007, op basis van de gegevens die wél beschikbaar waren, niet juist zijn. Maar: "Wij hadden niet het idee dat er sprake zou zijn van fraude ..."

De accountants hadden wel hun vraagtekens bij de uitkomsten van hun berekening, met name toen de firma geen nadere informatie wilde verstrekken om de jaarcijfers te kunnen opstellen.

De accountants hadden zich terdege kunnen en moeten realiseren dat de afwijkende uitkomsten van hun berekening wellicht voortvloeiden uit frauduleus handelen en dus duiden op een ongebruikelijke transactie. Op de brief, waarin het administratiekantoor informeerde naar mogelijke bezwaren tegen de opdracht aanvaarding, had de samenstellend accountant namelijk een post-it-memobriefje geplakt met een vraag aan de kantoorleider: "...wat voor reactie gaan we geven? Btw-fraude melden? 2007 + 2008 nog niet af".

Bij de Accountantskamer hielden de accountants vol dat zij nog geen fraude vermoedden en eerst nog eens wilden kijken naar de opgevraagde stukken. Maar erg geloofwaardig is dat niet. De samenstellend accountant had namelijk aan het administratiekantoor teruggeschreven dat de kantoorleider en hij wisten dat de fiscus een boekenonderzoek had ingesteld in verband met verschuldigde omzetbelasting. Die kennis had een extra reden moeten zijn om te vermoeden dat er sprake was van een ongebruikelijke transactie in de vorm van btw-fraude. Aangezien belastingfraude

volgens de Hoge Raad ([03511/06](#)) de basis kan vormen voor witwassen, moet een vermoeden van fiscale fraude leiden tot een vermoeden van een witwastransactie.

Maatregel

Berisping. ([12/1168](#) en [12/1169 Wtra AK](#))

- Stel de identiteit van de cliënt als samenstellend accountant persoonlijk vast en verifieer deze (en laat dit niet over aan de kantoorleider); een gefaxte kopie van het rijbewijs is onvoldoende.
- Doe een melding bij vermoeden btw-fraude.

2.4.4 VEROORDELINGEN BELASTINGFRAUDE, ONVOLLEDIGE OPBRENGST- VERANTWOORDING

- Er is een gebrek aan onafhankelijkheid, als uw voormalige baas en kantorgenoot commissaris is bij de cliënt, waar uw kantoor al jarenlang de boeken controleert.
- De opbrengstverantwoording is onvolledig.
- De opdrachtgever is twee keer veroordeeld wegens belastingfraude.
- Bij een netto vordering op de grootste debiteur en de saldo-bevestiging door dit bedrijf zit een verschil van tienduizenden euro's.
- Overschrijding van de kredietlimiet, terwijl de externe financier dan direct het gehele bedrag kan opeisen waardoor de continuïteit wordt bedreigd.
- De omvang van de crediteuren daalt ten opzichte van de kostprijs van de omzet, terwijl de bedrijfsactiviteiten groeien.

- Een groot verschil bij de aansluiting van de saldbalans op de subadministratie.
- Ongegronde correctieboekingen in grootboekrekeningen.

Feiten

Een accountant gaf goedkeurende verklaringen af bij twee jaarrekeningen van rundvleesverwerker Weyl. Voordat hij zelf verantwoordelijk werd voor de controle maakte hij deel uit van het controleteam. De leider van dat team was commissaris en adviseur bij Weyl toen zijn opvolger de boeken controleerde. Weyl werd feitelijk geleid door één man: de directeur-eigenaar. Daarnaast bestond de directie uit een financieel directeur. De onderneming was sterk afhankelijk van de financiering door banken en de factoringmaatschappij. Deze geldschieters twijfelden hevig aan de echtheid van de inkoopfacturen. De dga en de financieel directeur gaven toe dat facturen nep waren en dat de debiteurenpositie te hoog was weergegeven. De banken zetten de financiering stop en het bedrijf ging kort daarna failliet.

Uit intern onderzoek van het accountantskantoor bleek dat er van alles mis was met de financiële verantwoording en dat de controle op veel punten niet deugde. Uit het onderzoek dat een ander kantoor later uitvoerde in opdracht van de curatoren bleek dat Weyl de resultaten in twee boekjaren met miljoenen euro's had opgepoetst. De dga en de financieel directeur werden door de strafrechter veroordeeld wegens belastingfraude ([08/996029-10](#)). De celstraffen van twee respectievelijk anderhalf jaar werden bevestigd in hoger beroep ([21-004100-12](#)). De controlepartner ruimde daarna het veld bij het kantoor.

Oordeel

Onafhankelijkheid

Dat zijn voormalig superieur en kantoor-genoot commissaris was bij Weyl, had de accountant moeten zien als een bedreiging voor zijn onafhankelijkheid. Hij heeft onder diens leiding meegewerkt aan de controles van tenminste drie eerdere jaarrekeningen. Die jarenlange samenwerking leidde tot een zekere vertrouwdheid. De accountant trof geen maatregelen om ongewenste beïnvloeding te voorkomen.

Frauderisico's

In de controleplanning voor het eerste jaar vormden de frauderisico's geen aandachtspunt. Conform de Audit Checklist werd met de financieel directeur wel over fraude gesproken, maar van dat gesprek ontbrak een verslag. In 'Planning Document NP' was de onvolledige opbrengstverantwoording aangemerkt als frauderisico, maar uit het dossier blijkt niet tot welke (extra) controlewerkzaamheden dat heeft geleid. De accountant wist dat de dga vanwege de bonus en financieringseisen baat had bij het opfleuren van de cijfers en wist ook dat de dga al twee keer strafrechtelijk was veroordeeld wegens belastingfraude. Desondanks schreef de accountant in het planningsdocument dat het management "een integere indruk" maakte, zonder dit te onderbouwen. Volgens Standaard 240 (paragraaf 77) had de accountant de aanvaardbaarheid van de geboekte journaalposten en andere correcties moeten onderzoeken. Maar handmatige memoriaalboekingen van meer dan 75 mille analyseerde hij niet.

Bij de planning van de controle voor het tweede jaar werd het onderwerp fraude besproken in aanwezigheid van de accountant. De directie beantwoordde de vragen naar het bestaan van frauderisico's echter allemaal ontkennend, ook de vraag over vermoede of

daadwerkelijke overtredingen dan wel fraude. De accountant wist echter dat de dga twee keer was veroordeeld wegens belastingfraude. De accountant sprak ook met de financieel directeur over fraude, maar maakte daarvan (opnieuw) geen gespreksverslag.

Volgens de accountant bestond er geen risico dat het management medewerkers van de administratie onder druk zette bepaalde boekingen uit te voeren. Omdat hij al langere tijd bij de cliënt over de vloer kwam, "voelde" hij dat. In de analyse van de handmatige journaalposten schreef de accountant onder meer: "Het risico dat er frauduleuze boekingen worden gemaakt, is laag". Uit het dossier bleek niet dat deze posten zijn onderzocht en welke informatie hierover was gevraagd bij de Weyl-medewerkers die betrokken waren bij de financiële rapportage. Of de autorisatie en onderbouwing van de handmatige journaalposten waren gecontroleerd viel ook niet op te maken uit het dossier.

De accountant heeft kortom:

- geen oog gehad voor inherente risico's;
- geen oog gehad voor adequate waarborgen in de interne beheersing;
- volgens het dossier helemaal geen frauderisico's onderkend;
- ten aanzien van het frauderisico niet gedaan wat hij volgens de controleaanpak van plan was.

Debiteuren en factoring

Volgens de consolidatiestaat en saldibalans bedroeg het debiteurensaldo aan het einde van het tweede boekjaar 12.637.000 euro:

- 60.550.000 euro aan debiteuren;
- minus 1.500.000 euro aan voorziening dubieuze debiteuren;
- minus 14.809.000 euro aan 'unapplied receipts';
- minus 32.012.000 euro voor de factoringmaatschappij.

De netto vordering op de grootste debiteur, Weyl Rusland - geen groepsmaatschappij - was 2.725.215 euro.

Volgens het planningsdocument was de waardering van vorderingen een significant risico. De accountant had de autorisatie van facturen echter niet beoordeeld en controleerde de volgende onderdelen onvoldoende:

- de aansluiting van de saldibalans op de subadministratie over de ouderdom van de voorraden;
- het debiteurensaldo van het begin van het tweede boekjaar dat niet aansloot op het saldo van het einde van het vorige boekjaar;
- een saldobesteviging van Weyl Rusland;
- een tussenrekening waarop 'niet-afgeletterde' ontvangsten stonden;
- de debiteurensaldi die de directie opgaf.

De accountant zei dat hij bovengenoemde posten in het derde boekjaar op dezelfde manier heeft gecontroleerd als in het tweede. Volgens de consolidatiestaat en saldibalans bedroeg het debiteurensaldo aan het einde van het derde boekjaar 8,8 miljoen euro:

- 54.336.000 euro aan debiteuren;
- minus 850.000 euro aan voorziening dubieuze debiteuren;
- minus 4.864.000 euro aan 'unapplied receipts';
- minus 38.164.000 euro voor de factoringmaatschappij.

De netto vordering op Weyl Rusland, de grootste debiteur bedroeg 2.624.526 euro. Er zat een verschil van 33 mille tussen deze en de saldobesteviging door dit bedrijf. Een groot deel van de 'unapplied receipts' betrof de zes jaren tot en met het tweede boekjaar 2008; in feite was er in het derde boekjaar een debetpost van 4.851.993 euro. De factoringmaatschappij had feitelijk een krediet verstrekt van 39,3 miljoen euro,

zodat de kredietlimiet van 36 miljoen euro was overschreden. Toch stelde de accountant geen nader onderzoek in.

Crediteuren

Ook op deze jaarrekeningpost had de accountant onvoldoende toereikende controle-informatie. "Met name het niet verrichten van controlewerkzaamheden omtrent de volledigheid van de verantwoorde inkoopfacturen is daarbij opmerkelijk", vindt de Accountantskamer.

Vooraf zag de accountant de volledigheid van de schulden als "een significant risico". Een "attentiepunt" voor de controle was ook dat de omvang van de crediteuren daalde ten opzichte van de kostprijs van de omzet, terwijl een stijging voor de hand lag omdat de bedrijfsactiviteiten toenamen. Toch heeft hij een en ander onvoldoende gecontroleerd.

Verder heeft de accountant:

- voor de lijncontrole inkoop maar één transactie bekeken;
- niet gekeken naar debetbedragen, vreemde valuta, IC-schulden en overige posten;
- bij de aansluiting van de saldibalans op de subadministratie crediteuren niet gekeken waar de informatie van de directie hierover vandaan kwam en of die juist en volledig was, terwijl er een verschil van in totaal 731.000 euro was;
- er geen rekening mee gehouden dat de directie bedragen in Oracle kon veranderen;
- de juistheid en volledigheid van een facturenlijst niet onderzocht.

Vóór de controle van het derde boekjaar zag de accountant bij het debiteurensaldo significante risico's en daarom was hij van plan de werking van de interne-beheersingsmaatregelen te testen. Die test had echter weinig om het lijf, omdat die zich beperkte tot vier lijncontroles van de 'betaling van onjuiste prijzen',

‘onrechtmatige betalingen (als gevolg van ongeautoriseerde factuur)’ en ‘onrechtmatige betalingen (handmatige)’.

Bij de aansluiting van de saldibalans op de subadministratie was een verschil gevonden van 788.000 euro. Het was niet duidelijk in hoeverre de accountant dit had onderzocht. Uit de cijferbeoordeling van de crediteuren-saldi aan het einde van het tweede en derde boekjaar bleek dat de verhouding tussen crediteuren en de kostprijs omzet was gestegen van 10,3 tot 13,3 procent. De accountant schreef daarover na een gesprek met de financieel directeur in het dossier. “De toename in de crediteuren komt doordat Weyl (...) meer ingekocht en geproduceerd (50%) heeft. Dit ligt in lijn met de verwachtingen. Derhalve akkoord.” De accountant had die toelichting echter niet geverifieerd. Bij de voortgezette controle werd in het controledossier verwezen naar twee facturenoverzichten. De herkomst, juistheid en volledigheid hiervan onderzocht de accountant niet.

Continuïteit

De jaarrekening over het derde boekjaar was op basis van continuïteit opgesteld. Weyl had de kredietlimiet met 3,3 miljoen euro overschreden. Bij overschrijding van de limiet kon de financier het gehele bedrag direct opeisen. Omdat Weyl sterk afhankelijk was van externe financiering was dit een bedreiging voor de continuïteit. De accountant had moeten onderzoeken in hoeverre de factoringmaatschappij gevolgen verbond aan de limietoverschrijding en aan Weyl om een nadere analyse van de continuïteitsvooruitzichten moeten vragen. Voor de inschatting die Weyl maakte van de continuïteit heeft hij echter geen afzonderlijke controlewerkzaamheden uitgevoerd, zodat hij op dit punt onvoldoende (geschikte) controle-informatie had.

Fraude

De accountant heeft de waardekringloop op meerdere onderdelen “volstrekt onvoldoende” onderzocht. De verbandscontrole was feitelijk inhouds- en zinloos. De controle was ontoereikend opgezet en uitgevoerd. Als de accountant de controles wel zorgvuldig en deskundig had gepland en uitgevoerd, professioneel-kritisch te werk was gegaan en voldoende en geschikte controle-informatie had gehad dan had hij de ongegronde correctieboekingen in de grootboekrekeningen voorraden/inkopen, debiteuren en crediteuren blootgelegd. De Accountantskamer gelooft echter niet dat de accountant wist van de fraude of fraude vermoedde.

In hoger beroep wordt dit oordeel bevestigd. De klagende curatoren komen met ‘zeven ernstige aanwijzingen’ die samen suggereren dat de accountant een vermoeden had van de fraude en vervolgens niets deed. Maar zij erkennen ook dat zij daarvoor geen concrete bewijzen hebben.

Maatregel

Het gaat om veel tekortkomingen in de controles bij twee opvolgende boekjaren, waarbij de accountant onder meer diverse frauderisico's niet of onvoldoende onderkende. Zo werd de onderneming geleid door één persoon, die eerder was veroordeeld voor belastingfraude. Doorhaling met een niet-herinschrijvingstermijn van drie maanden. ([16/86](#), [16/87](#) en [16/88](#) respectievelijk [14/2716](#), [15/151](#) en [15/714 Wtra AK](#))

- Maatregelen treffen om ongewenste beïnvloeding van de controlewerkzaamheden te voorkomen.
- De vooraf geïdentificeerde frauderisico's daadwerkelijk onderzoeken.
- (Alle) handmatige memoriaalboekingen analyseren.

- Frauderisico's bespreken met de directie en de gespreksverslagen in het dossier stoppen.
- Onderzoeken en onderbouwen waarom bepaalde frauderisico's laag zijn (een 'gevoel' is niet voldoende).
- De herkomst, juistheid en volledigheid van facturen-overzichten onderzoeken.
- De waardekringloop voldoende onderzoeken.

2.4.5 AFHAALTRANSACTIES TEGEN NULTARIEF

- De buitenlandse afnemer van de goederen bij een afhaaltransactie is niet duidelijk.

Feiten

Een groothandel in computerapparatuur en computeronderdelen leverde processors (Simms/CPU's) 'af-magazijn' aan onder meer ondernemingen in andere lidstaten van de EU. Voor deze zogenoemde afhaaltransacties hanteerde de groothandel het 'nultarief'. Deze transacties zorgden voor meer dan een derde tot bijna de helft van de omzet.

Volgens [Mededeling 38](#) van het ministerie van Financiën gelden verschillende voorwaarden voor het nultarief bij levering 'af-fabriek' of 'af-magazijn'. Een vrachtbrief of de eigen- vervoersadministratie van de leverancier zijn niet voldoende om het intracommunautaire karakter van de levering aan te tonen. Degene die de geleverde goederen in ontvangst neemt, moet een schriftelijke verklaring ondertekenen, waarin op zijn minst de naam van de afnemer staat. Als de afnemer de goederen niet persoonlijk in ontvangst neemt, moet dat de naam zijn van degene die dat namens de afnemer doet. Verder moeten in de verklaring staan wat het kenteken is van

het voertuig waarmee de goederen zullen worden vervoerd, het nummer van de factuur waarop de geleverde goederen zijn gespecificeerd, de plaats waarheen de afhaler de goederen zal vervoeren, alsmede de toezegging dat de afnemer bereid is aan de Belastingdienst desgevraagd nadere informatie te verstrekken omtrent de bestemming van de goederen. Bij afhaaltransacties zonder een vaste afnemer en contante betaling zal er een factuur moeten zijn met het buitenlandse btw-identificatienummer van de afnemer of andere bescheiden waaruit het intracommunautaire karakter van de levering blijkt. Als die documenten ontbreken zal de leverancier "de aanspraak op toepassing van het nultarief niet zonder meer kunnen rechtvaardigen". De staatssecretaris raadt de leverancier, die dan het risico van naheffing wil vermijden, aan gewoon Nederlandse btw aan de koper in rekening te brengen.

De Belastingdienst onderzocht de aangiften omzetbelasting van de groothandel en stelde vast dat die de voorwaarden voor levering tegen het nultarief niet strikt had nageleefd. De groothandel moest na enig gesteggel ongeveer 1,8 miljoen euro (vier miljoen gulden) nabetalen, inclusief boete. De controlerend accountant, die goedkeurende verklaringen afgaf bij de jaarrekeningen van de groothandel, kreeg een tuchtklacht tegen zich.

Oordeel

De accountant kende de eisen die [Mededeling 38](#) stelde aan de administratie. Hij had zich er grondig van moeten vergewissen dat de groothandel feitelijk voldeed aan die voorwaarden en niet mogen afgaan op wat de groothandel hem hierover zei. Te meer omdat de afhaaltransacties een derde tot bijna de helft van de omzet uitmaakten en de groothandel het risico liep van een zeer omvangrijke navordering. De kopie van een 'afhaalverklaring' uit de administratie, die de

accountant ter verdediging overlegde, onderstreept dat de leveringen niet voldeden aan de eisen voor het nultarief. Daarop ontbrak namelijk de naam van degene die de goederen in ontvangst heeft genomen. Dat gemis had juist aanleiding moeten zijn om nader onderzoek in te stellen. Omdat de accountant dit heeft nagelaten, had hij geen goedkeurende verklaringen mogen afgeven.

Maatregel

Waarschuwing. ([AWB 03/957 en 03/958](#))
De fout kostte het accountantskantoor een schadevergoeding van 1,6 miljoen euro plus wettelijke rente. ([182198](#))

- Een nultarief willen we allemaal wel; kijk dus goed naar de regels voor de toepasselijkheid.

2.4.6 BEKENTENIS NEPFACTUREN, WEIGERING CORRECTIE AANGIFTE

- Grote investering, terwijl de cliënt in een 'financieel penibele positie' verkeert.
- Voor de ob-aangifte geen inzage krijgen in de mutaties op de bankrekening.
- Bekentenis van de cliënt dat hij nepfacturen in de administratie heeft gestopt.

Feiten

Een accountant annex FB-belastingadviseur was eindverantwoordelijk voor de financiële administratie, het samenstellen van de jaarrekeningen en het verzorgen van de belastingaangiften van een melkveehouder. De boer vertikte het om hem de bankafschriften te laten zien, waardoor het accountantskantoor onvoldoende inzicht kreeg in de financiële administratie. Het kantoor stopte daarom met de financiële administratie en

het samenstellen van de jaarrekening, maar bleef nog wel ob-aangiften doen.

De boer investeerde naar eigen zeggen gedurende drie jaar in totaal twaalf miljoen euro in stallen en melkmachines en ontving daarvoor in totaal 2,2 miljoen euro aan omzetbelasting terug. De accountant plaatste vraagtekens bij enkele facturen, waarop de teruggaven waren gebaseerd, maar de boer wuifde de twijfels weg. Ten onrechte. In werkelijkheid werd er geen stal gebouwd en geen enkele melkmachine gekocht.

De boer biechtte de accountant later op dat er nepfacturen van leveranciers in de administratie zaten. Er was dus sprake van btw-fraude. De accountant vroeg de boer meteen om de ob-aangiften te corrigeren en schortte zolang zijn ob-werkzaamheden op. Kort daarna beëindigde de boer de relatie met het kantoor en verkocht zijn bedrijf. Het bedrijf werd spoedig daarop failliet verklaard. De boer werd in hoger beroep veroordeeld tot twee jaar en vijf maanden cel ([21-001814-16](#)).

Een jaar nadat de Belastingdienst een bezoek aan het accountantskantoor bracht, deed de Fiod daar een inval in het kader van een strafrechtelijk onderzoek tegen de boer. De Fiod vermoedde btw-fraude en nam het dossier over de boer in beslag. Het Openbaar Ministerie diende een klacht in tegen de accountant.

Oordeel

Ob-aangiften

Bij het indienen van ob-aangiften moet de verantwoordelijke accountant altijd (laten) nagaan of die voldoen aan de fiscale regels. Volgens de regels kun je alleen btw teruggaven op basis van daadwerkelijk betaalde facturen. Volgens het fundamentele beginsel van integriteit moet de accountant zich distantiëren van informatie die naar zijn

oordeel materieel onjuist of misleidend is. En op grond van het fundamentele beginsel van deskundigheid en zorgvuldigheid moet dat vooral als het bij btw-aangiften om aanzienlijke bedragen gaat. De accountant en zijn medewerkers moeten daarom letten op signalen van onjuiste aangiften. En naarmate de aangiften resulteren in hogere teruggaven moeten zij beter opletten.

De accountant lette hier onvoldoende op. Er waren voldoende aanwijzingen die hem hadden moeten doen twifelen aan de juistheid van de facturen bij drie aangiften. Vooral ook omdat de boer voorheen veel lagere bedragen terugvroeg. De accountant heeft de Belastingdienst zelf geschreven dat de boer in een “financieel penibele positie” verkeerde. Daarom is het weinig aannemelijk dat de boer voldoende financiering had kunnen krijgen voor de grote investeringen die hij voorwendde. De accountant had nog meer moeten gaan twifelen toen hij ondanks aandringen geen inzage kreeg in de mutaties op de bankrekening waarmee de facturen werden betaald. Hij had de facturen nader moeten onderzoeken en niet mogen afgaan op de bevestiging van de adviseur van de boer.

De Accountantskamer trekt een parallel met de verplichting uit de standaard voor samenstelopdrachten (Standaard 4410). Volgens deze standaard moet de accountant, als de gegevens onbevredigend zijn, overwegen om alsnog inlichtingen in te winnen of de verkregen toelichtingen te verifiëren. Volgens de fundamentele beginselen van integriteit en deskundigheid en zorgvuldigheid uit de VGC (die toen van kracht was) had de accountant dit ook moeten doen bij de ob-aangiften. Als de accountant dat in dit geval inderdaad had gedaan, was het vervalsen van de facturen mogelijk eerder aan het licht gekomen en waren de frauduleuze aangiften mogelijk niet ingediend. Dat de Belastingdienst destijds geen vraagtekens

plaatste bij de aangiften en de facturen doet niets af aan de verplichting om nadere vragen te stellen.

De bekentenis van de boer dat hij in het verleden nepfacturen in zijn administratie had zitten, valt in beginsel onder de geheimhoudingsplicht van de accountant. Volgens artikel A-140.7 van de VGC zijn er echter situaties waarin een accountant verplicht is dan wel waarin het maatschappelijk juist is vertrouwelijke informatie bekend te maken. In [artikel A-100.20](#) van de VGC werd de confrontatie met fraude expliciet genoemd als een situatie waarin de accountant juridisch advies zou kunnen inwinnen om te bepalen of hij al dan niet verplicht is de fraude te melden aan de aangewezen instanties. In [artikel A-100.21](#) van die verordening werd gesuggereerd dat de accountant zijn werkzaamheden dan stopt. De Accountantskamer wijst ook nog op het sinds 2014 geldende integriteitsbeginsel en de artikelen 7 en 9 van de [VGBA](#), die bepalen dat de accountant zich distantieert van niet-integer handelen en niet-integere informatie.

Ook al gold de VGBA nog niet toen de boer zijn zonden opbiechtte – de Accountantskamer vindt het tegen de achtergrond van de genoemde bepalingen uit de VGBA en de VGC van belang dat de accountant de cliënt heeft gevraagd om de ingediende aangiften te corrigeren nadat deze de fraude had opgebiecht en dat de cliënt dit verzoek vervolgens naast zich heeft neergelegd. Daardoor ontstond voor de accountant de plicht om betrokkenheid bij materieel onjuiste informatie te vermijden. Gezien de hoogte van de ten onrechte teruggegeven btw-bedragen en gezien het maatschappelijk belang dat een grote fraude met gemeenschapsgeld zo spoedig mogelijk aan het licht komt, had de accountant zijn geheimhoudingsplicht moeten doorbreken en aan

de Belastingdienst moeten melden dat hij onjuiste aangiften had ingediend.

Melding

Conform de interne meldprocedure heeft de accountant op de dag van de bekentenis een schriftelijke fraudemelding gedaan bij de compliance officer van het kantoor. Volgens die procedure besliste de compliance officer over het melden aan de FIU-Nederland en mocht een individuele accountant niet op eigen houtje een Wwft-melding doen. Uit de wettekst volgt niet ondubbelzinnig dat de accountant de melding door een ander kan laten doen.

Volgens de [toenmalige versie](#) van de *Richtsnoeren voor de interpretatie van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT) voor belastingadviseurs en accountants* (bladzijde 9) is een eigen meldprocedure voor kantoren echter toegestaan. Maar gezien hun lagere status kunnen deze richtsnoeren per definitie niets afdoen aan een wettelijke verplichting. In de memorie van toelichting ([MvT; TK 2011-2012, 33 238 nr. 3, bladzijde 7](#)) staat dat de Wwft “thans nog (is) gericht op individuen” en dat de wet wordt aangepast aan de praktijk, zodat ook (de compliance officer van) het kantoor de melding kan doen. Het is namelijk efficiënter dat de toezichthouder overtredingen van de Wwft bestuursrechtelijk afdoet, zoals met een boete of last onder dwangsom, dan een tuchtklacht indienen tegen accountants in loondienst, zoals de accountant in kwestie.

Volgens de kantoorprocedure voeren “de accountmanager en verantwoordelijke accountant” een eerste beoordeling uit. De procedure schrijft voor dat de accountant zijn “overwegingen om al dan niet tot melding van het vermoeden van fraude bij de compliance officer over te gaan” schriftelijk vastlegt. De procedure laat dus kennelijk de mogelijkheid open dat de accountmanager en verantwoor-

delijke accountant de compliance officer niet inlichten. Als zo’n meldprocedure al overeenstemt met de Wwft, mist die de waarborg dat (de compliance officer van) het kantoor de meldingsplicht van de Wwft naleeft, omdat de accountmanager en de verantwoordelijke accountant de vrijheid hebben af te zien van een melding aan de compliance officer. Daardoor wordt de verantwoordelijkheid voor de naleving van de meldingsplicht er niet duidelijker op.

Daar komt bij dat de compliance officer (volgens de accountant) geen Wwft-melding heeft gedaan omdat tot 1 november 2008 onduidelijk was of btw-fraude kon worden aangemerkt als witwassen. Dat argument snijdt geen hout, omdat je ongebruikelijke transacties ook moet melden als je niet weet of er strafbaar is gehandeld. De accountant heeft niet bestreden dat het ongebruikelijk is om nepfacturen in de administratie te stoppen. Over de ongebruikelijkheid van die transactie kon geen twijfel meer bestaan na het bezoek van de Belastingdienst.

Hoewel de meldprocedure van het kantoor niet waterdicht is en het kantoor de btw-fraude niet heeft gemeld, kon de accountant volstaan met een melding aan de compliance officer. Het is in de praktijk kennelijk gebruikelijk dat niet de individuele accountant maar het kantoor de Wwft-melding doet. De accountant werkte in loondienst en mocht er dus van uitgaan dat hij moest voldoen aan de kantoorprocedure. Door de wijziging van de Wwft medio 2018 kunnen accountants in loondienst extern de melding overlaten aan de compliance officer van het kantoor. Wel moeten zij intern een melding doen volgens de kantoorprocedure.

Maatregel

Berisping. ([13/2415 Wtra AK](#))

- Ga bij het indienen van ob-aangiften altijd na of die voldoen aan de fiscale regels.
- Vraag alleen btw terug op basis van daadwerkelijk betaalde facturen.
- Onderzoek die facturen nader en ga niet alleen af op de bevestiging van de adviseur van de cliënt.
- Distantieer u van informatie die naar uw oordeel materieel onjuist of misleidend is, met name als de cliënt weigert de aangiften te corrigeren.
- Let beter op signalen van onjuiste aangiften naarmate de aangifte resulteert in een hogere teruggave.
- Doe meteen een (interne) melding als de cliënt bekend dat hij in het verleden nepfacturen in zijn administratie had zitten.
- Doorbreek de geheimhoudingsplicht als de btw-teruggaven hoog zijn, omdat de maatschappij er belang bij heeft dat een grote fraude met gemeenschapsgeld snel bekend wordt.

2.4.7 PRODUCTIELIJN IN OEZBEKISTAN EN PORSCHE CAYENNE I*

- Naast familielid fungeert als stroman m/v.
- Handelstransactie met Oezbekistan of een ander *non-complying country*.
- Contante transacties met een buitenland doen, zonder onderliggende stukken.
- (Opzettelijk) te weinig omzetbelasting afdragen.

Feiten

Het BFT deed een regulier onderzoek naar de naleving van de Wwft bij een accountantskantoor. Een accountant-administratieconsulent was verantwoordelijk voor de dossiers van twee werk-bv's en een houdster-bv van een man en/of zijn vrouw.

De man mocht na een eerder faillissement geen statutair (mede)bestuurder meer zijn van een rechtspersoon. Bij een van de werk-bv's fungeerde de vrouw als stroman. Deze bv deed contante transacties met Oezbekistan, dat een *non-complying country* was en is. Uit het accountantsdossier blijkt dat deze bv over twee boekjaren respectievelijk zes ton en 5,1 miljoen euro te weinig omzetbelasting heeft betaald.

Deze bv is daarom nadien failliet verklaard. Het accountantskantoor beëindigde later de relatie met de bv's.

De accountant was ook verantwoordelijk voor het dossier van een nv van deze klant, waarvoor een aparte poot van het accountantskantoor trustwerkzaamheden uitvoerde. De accountant was (mede) bestuurder van enkele dochters van de nv, die de enige klant was van de trustpoot.

Oordeel

De accountant wist bij het samenstellen van de jaarrekening over het eerste boekjaar in ieder geval dat de onderneming van de man en de vrouw in zwaar weer verkeerde en om die reden opzettelijk geen of te weinig belasting afdroeg. Hij had dit als ongebruikelijke transactie (fraude) moeten melden. Verder wist hij na afloop van het tweede boekjaar dat de man en de vrouw contant de Porsche Cayenne hadden aangeschaft en de vijftigduizend euro hiervoor hadden gehaald uit de noodlijdende en frauderende vennootschap. Gezien de verwantschap met de andere ondernemingen en de vermoedelijke frauduleuze herkomst van de vijftig mille

had de accountant hiervan melding moeten maken.

De stromanconstructie met de vrouw hoefde de accountant inderdaad niet te melden, omdat het BFT niet heeft aangetoond dat zij eigenlijk maar een stroman was en de onderneming feitelijk geheel en zelfstandig door de man werd gedreven.

In het dossier van de nv had de accountant niet hoeven melden dat het vermogen van het Luxemburgse familiefonds en de identiteit van rechthebbenden werden verhuuld voor de Belgische fiscus. Voor die verhulling heeft het BFT “geen begin van bewijs” geleverd. Datzelfde geldt voor een factuur, die het BFT ongebruikelijk vindt.

Maatregel

Berisping in plaats van waarschuwing.
([AWB 14/596](#) en [13/2762 Wtra AK](#))

- Melden dat een vennootschap van de cliënt (opzettelijk) te weinig omzetbelasting afdraagt.
- Melden dat een vennootschap contante transacties doet met een leverancier in een *non-complying country*.
- Melden dat een noodlijdende vennootschap van de cliënt contant een auto koopt voor de ubo.

**) het oordeel over het cliëntenonderzoek staat in par. [2.6.5 'Productielijn in Oezbekistan en Porsche Cayenne II'](#)*

2.4.8 VAGE STRUCTUUR MET JERSEY TRUSTS EN LTD, DIRECTEUR IN SCHULDSANERING

- Trust oprichten terwijl je de inhoud van de trustakten niet kent.

- De insteller/*settlor* van de trust is óók de begunstigde/*beneficiary*.
- De cliënt zit in de schuldsanering en wil een commanditaire vennootschap oprichten, waarvan hij directeur is en een limited de beherend vennoot is.
- Een ‘fiduciaire’ verkoop van de aandelen van die Ltd aan een andere Ltd, waarbij de koper de koopprijs verschuldigd blijft en de aandelen in onderpand bij de verkoper blijven.
- Een ‘irrevocable Jersey Trust’ voor de duur van 99 jaar.
- Een gering ingelegd vermogen bij een trust.
- Een vage en verhullende zeggenschapsstructuur zonder acceptabele verklaring.
- Een juridische structuur die geen reëel doel lijkt te dienen.

Feiten

Een “professionele partij” adviseerde en bemiddelde bij het oprichten van buitenlandse vennootschappen. (Uit de uitspraak blijkt niet of de adviseur een accountant is of belastingadviseur. De casus is er echter niet minder instructief om.) Zo bemiddelde de adviseur onder meer tussen een trust company en cliënten om zogeheten Jersey Trusts op te richten. De adviseur zei de inhoud van de trustakten niet te kennen. Hij ontving de trustakte in pdf in zijn mailbox en verstuurde die dan naar de cliënt. Het BFT stelde bij een onderzoek vast dat de adviseur acht trusts had opgericht, waarbij de insteller/*settlor* óók de begunstigde/*beneficiary* was. De adviseur had dit echter niet gemeld als ongebruikelijke transacties. In deze acht zaken hebben cliënten voor 3250 euro een Nederlandse commanditaire vennootschap gekocht. De beherend vennoot van de cv was een limited, waarvan de aandelen in een trust zaten. Er werd honderd

Britse pond ingebracht. De insteller was en bleef economisch eigenaar van het trustvermogen. Volgens het BFT is de bedoeling van een trust echter juist dat de insteller zich wil distantiëren van het (toekomstige) vermogen van de trust. Als de insteller tevens de begunstigde is, distantieert de insteller zich alleen van het vermogen tegenover de buitenwereld en staat het versluieren dan wel het afschermen van vermogen voorop. De adviseur had die ongebruikelijke situatie moeten melden.

In een ander dossier zat een persoon in de schuldsanering, terwijl die een arbeidsovereenkomst had als directeur bij een cv, waarvan Kansas Ville Ltd beheerend vennoot was. In een fiduciaire overeenkomst had Atlanta Worldwide Ltd de aandelen van Kansas Ville Ltd gekocht. ‘Fiduciair’ houdt hier in dat de koper de koopprijs verschuldigd blijft en de aandelen in onderpand bij de verkoper blijven. De echtgenote van de commanditaire vennoot werd in een ‘side-letter’ aangemerkt als ‘protector’. Ook dit vond het BFT een ongebruikelijke constructie die gemeld had moeten worden.

Op aandringen van het BFT meldde de adviseur de oprichting van genoemde Jersey Trusts en de constructie met Kansas Ville Ltd bij de FIU-Nederland. Hij zegt echter alleen dat de settlor en de begunstigde vermoedelijk dezelfde persoon zijn, terwijl dit al lang zeker is. In de melding over Kansas Ville Ltd zei de adviseur niet dat de ‘directeur’ in de schuldsaneringsregeling zat en zweeg deze over de inhoud van de fiduciaire overeenkomst. De melding was dus niet volledig, want volgens [artikel 16 van de Wwft](#) moet die de volgende gegevens bevatten:

- de identiteit van de cliënt en, voor zover mogelijk, de identiteit van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd;
- de aard en het nummer van het identiteitsbewijs van de cliënt;
- de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie;
- de omvang en de bestemming en herkomst van de gelden, effecten, edele metalen of andere waarden die bij een transactie betrokken zijn;
- de omstandigheden op grond waarvan de transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt;
- een omschrijving van de desbetreffende zaken van grote waarde bij een transactie boven de vijftienduizend euro.

Het BFT maande de adviseur met een last onder dwangsom (van tienduizend euro) om binnen twee weken de meldingen aan te vullen met de volgende gegevens:

- de omvang en de bestemming van de herkomst van de gelden;
- de namen van de ingestelde trusts;
- dat het gaat om een ‘irrevocable Jersey Trust’ voor de duur van 99 jaar;
- een beschrijving van de structuur;
- de oprichtingskosten van 3250 euro;
- het eerste ingelegde vermogen van honderd Britse pond.

De adviseur vulde de acht meldingen over de Jersey Trusts bijtijds aan, maar was te laat met die over Kansas Ville Ltd. De adviseur moet daarom de dwangsom betalen, maar vecht die aan bij de rechtbank. De bedrijfsstructuren bij de trusts zijn wel degelijk transparant. Het kan goed zijn dat de insteller en de begunstigde niet dezelfde persoon zijn, omdat de adviseur de inhoud van de trustakten niet kent. Bovendien is tijdens het onderzoek een harde schijf gecrasht waardoor gegevens verloren zijn gegaan.

Oordeel

De rechtbank vindt het niet aannemelijk dat de adviseur niet weet wie de begunstigten zijn. De adviseur heeft het BFT immers zelf

laten weten dat de insteller bij acht trusts dezelfde persoon is als de begunstigde. Dat de adviseur gegevens heeft verloren door het crashen van een harde schijf komt voor diens risico. Als voorbeelden van ongebruikelijke transacties noemt het BFT onder meer het gebruik van rechtspersonen of vennootschappen waarvan de zeggenschapsstructuur niet transparant is of die qua karakter of inrichting geschikt zijn om de identiteit van de belanghebbende te verhullen, terwijl de beroepsbeoefenaar daarvoor geen acceptabele verklaring kan geven. Ook het veelvuldig wisselen van juridische structuren of een juridische structuur die geen reëel doel lijkt te dienen, zijn een voorbeeld.

De adviseur heeft geen specifieke en acceptabele verklaring kunnen geven voor de structuur die zijn cliënten hebben gekozen. Het verluieren dan wel afschermen van vermogen of oneigenlijke belastingbesparing staat voorop bij het ogenschijnlijke doorknippen van de band tussen de insteller van de trusts en het (toekomstige) vermogen. Overheidsinstanties kunnen daardoor niet achterhalen wie er achter de bedrijfsstructuur zit. Dat de cliënten net als andere ondernemers verplicht zijn om omzet-, loon- en vennootschapsbelasting af te dragen en dat de Nederlandse cv's en de bestuurders worden ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en de limiteds bij het Companies House in Groot-Brittannië is geen contra-indicatie voor ongebruikelijkheid.

In de zaak van Kansas Ville Ltd lijkt het de bedoeling om te verhullen dat de 'directeur' de eigenaar is van de cv en om geldstromen of vermogen te verhullen. De rechtbank gelooft niet dat de cliënt radeloos was en verder wilde met zijn leven en dat dit de enige reden zou zijn voor de constructie.

Maatregel

Boete 14.500 euro en een dwangsom van tienduizend euro. ([AWB 09/3234 BC-T2 en AWB 09/3236 BC-T2](#))

- Een volledige Wwft-melding doen met gegevens over de identiteit van de cliënt en de ubo, over de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie, over de omvang, bestemming en herkomst van de gelden en over de omstandigheden rond de transactie.

2.4.9 INGEWIKKELDE CONSTRUCTIE NIET PER SE ONGEBRUIKELIJK

- Een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur.
- Ubo is belanghebbende via trust.
- Gebruik tussenholdings om 'vermogen onbelast op te laten stromen naar de uiteindelijk gerechtigde'.
- Voor de bank en compliance-doeleinden is de ubo een andere dan de feitelijke.

Feiten

Het BFT controleerde enkele dossiers van een registeraccountant met een eenmanszaak. In een van de dossiers had een cliënt een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur. De accountant identificeerde de uiteindelijk belanghebbende op basis van de notitie die een belastingadviseur van een groot accountantskantoor had opgesteld voor de aanvraag van een bankkrediet. Daaruit bleek dat de onderneming van de cliënt via twee Nederlandse bv's, een vennootschap in Luxemburg, een aandeelhouder op de British Virgin Islands en een Stichting Particulier Fonds op Curaçao in handen was van een trust

waarvan de cliënt de insteller was. De trust was volgens de fiscalist bedoeld “om het vermogen in de vennootschapsstructuur te (blijven) beschermen en af te schermen van invloeden van buitenaf, alsmede om de opvolging van de onderneming veilig te stellen”. De belastingadviseur noemde de trust een “fiscaal vriendelijk instrument”. De buitenlandse tussenholdings waren volgens hem opgericht om “vermogen onbelast op te laten stromen naar de uiteindelijk gerechtigde”.

Officieel moet de insteller van zo’n structuur “vanuit compliance doeleinden” worden aangemerkt als uiteindelijk belanghebbende. Maar feitelijk was dat “niet correct”, omdat de cliënt geen enkel juridisch of economisch recht had op het vermogen van de trust. Voor de bank kon de cliënt echter wel als insteller van de trust worden geïdentificeerd, meende de op schijn en werkelijkheid hinkende belastingadviseur.

Het BFT vond deze constructie een ongebruikelijke transactie, omdat er sprake was van “een niet-transparante bedrijfsstructuur die geschikt is om de identiteit van de ubo te verhullen of oneigenlijk belasting te besparen”. Daarom had de accountant een verscherpt cliëntenonderzoek moeten uitvoeren en de transactie moeten melden aan FIU-Nederland. Omdat de accountant dit had nagelaten, legde het BFT hem een boete op van 7500 euro.

De accountant vond dat hij de Wwft-meldplicht niet had overtreden, omdat uit de notitie van de belastingadviseur blijkt dat de structuur een legitieme reden had en geen verband hield met witwassen of het financieren van terrorisme.

Oordeel

Het enkele feit dat het BFT de zeggenschaps- en eigendomsstructuur complex vindt, is

niet voldoende om een transactie te bestempelen als ongebruikelijk noch om te veronderstellen dat die verband houdt met witwassen of financiering van terrorisme. Voor zo’n verband bestaat in dit dossier geen aanwijzing.

Op grond van de Wwft hoefde de accountant dus niets te melden. Wel kan de accountant “wellicht worden verweten” dat hij alleen maar de notitie van de fiscalist heeft opgevraagd en niet nader heeft onderzocht of er legitieme fiscale, juridische of commerciële redenen waren voor de opgezette structuur. Maar over NV COS 240 ging deze procedure niet. Al met al heeft het BFT in dit geval niet aangetoond dat de structuur samenhangt met witwassen of terrorismefinanciering.

Maatregel

Geen. ([ROT 15-7794](#), [ROT 16-2873](#))

- Verscherpt cliëntenonderzoek doen in geval van een niet-transparante bedrijfsstructuur die geschikt is om de identiteit van de ubo te verhullen of oneigenlijk belasting te besparen.
- Voor de zekerheid onderzoeken of er legitieme fiscale, juridische of commerciële redenen zijn voor een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur.

2.4.10 BEWERINGEN FAMILIELID IN SCHEIDING, ONGEBRUIKELIJK LAAG LOON

- Lijfrente-uitkeringen in opeenvolgende boekjaren wijken sterk van elkaar af.
- Dga keert zich een ongebruikelijk laag c.q. geen loon uit.

Feiten

Een accountant verzorgde de jaarlijkse belastingaangifte voor de bv van zijn broer en de aangifte inkomstenbelasting voor de broer – die was gescheiden - in privé. Na de echtscheiding voerden de broer en zijn ex diverse procedures over de alimentatie en de boedelscheiding. Na veel gedoe bereikten zij tijdens een zitting bij het gerechtshof overeenstemming over de volgende regeling:

- de broer betaalt zijn ex eenmalig tien mille aan achterstallige partneralimentatie;
- de ex ziet af van verdere partneralimentatie;
- de broer betaalt voor één kind driehonderd euro per maand aan kinderalimentatie;
- de ex krijgt de echtelijke woning en betaalt daarvoor het bedrag van de overbedeling;
- de ex zal 86.625,17 euro overmaken ten gunste van de broer van de accountant.

De notaris passeerde de boedelscheidingsakte, de vrouw maakte het bedrag over naar de derdenrekening van de notaris, die het doorstortte naar de broer. Een jaar later zei de broer tegen zijn ex dat hij de kinderalimentatie van driehonderd euro te hoog vond en niet meer kon betalen. Hij diende een verzoekschrift in bij de rechtbank om de alimentatie te wijzigen. Daarbij voegde hij de ib-aangiften over twee jaren, alsmede de jaarrekening van zijn bv over één boekjaar, die de accountant had opgesteld.

Oordeel

Ib-aangiften

Als een accountant namens zijn cliënt aangiften inkomstenbelasting indient en/of belasting terugvraagt, moet hij of zij altijd (laten) nagaan of is voldaan aan de eisen van het belastingrecht. Volgens het integriteitsbeginsel van de VGBA moet de accountant vermijden dat hij in verband wordt gebracht met materieel onjuiste of misleidende informatie. De accountant moet maatregelen treffen om de naleving van deze beginselen

te waarborgen. Hij en zijn medewerkers moeten letten op signalen die duiden op het indienen van onjuiste aangiften.

De accountant moet beter opletten naarmate de ingediende aangiften resulteren in hogere teruggaven.

In dit geval was de accountant niet waakzaam genoeg, omdat er voldoende aanwijzingen waren die twijfel zaaiden over de juistheid van de schulden en de betaalde alimentatie, zoals de broer die had opgegeven. Dat de broer echt schulden had is niet gebleken. De accountant heeft de verklaringen van zijn broer niet geverifieerd en ook niet gekeken naar stukken waaruit het bestaan van de leningen blijkt. Er was dus geen enkele basis om géén vermogen in box 3 op te geven.

Onjuiste opgave alimentatie

Uit de ib-aangifte blijkt dat de broer 16.688 euro aan alimentatielasten heeft afgetrokken, maar slechts de afgesproken tien mille heeft betaald. Het bedrag bestaat uit de tien mille aan achterstallige partneralimentatie plus de beslagkosten. Beslagkosten horen echter niet tot het alimentatiebedrag dat je fiscaal kunt aftrekken. De accountant heeft daarom in de ib-aangifte een onjuist alimentatiebedrag als aftrekpost vermeld.

Onjuistheden in administratie bv

De man gebruikte zijn bv na zijn ontslag enerzijds als stamrecht-bv voor een lijfrente-uitkering en anderzijds voor de uitoefening van mediation-activiteiten. Volgens het jaarverslag was de netto omzet uit mediation-activiteiten 13.925 euro en in het jaar daarop 41.080 euro. Op grond van [artikel 12a van de Wet op de loonbelasting 1964](#) (zoals die toen gold) had de man zich hiervoor als dga een gebruikelijk loon moeten uitkeren. De lijfrente-uitkeringen in de boekjaren wijken sterk van elkaar af: 26.182 respectievelijk 11.862 euro. Door het loon en de lijfrente-uitkeringen te manipuleren, leek de man

minder inkomsten te hebben, heeft hij ten onrechte diverse toeslagen ontvangen en probeerde hij de kinderalimentatie te verminderen, zegt zijn ex-vrouw. Volgens de gebruikelijkloonregeling uit bovengenoemd wetsartikel moet een werknemer met een aanmerkelijk belang in de onderneming waar hij werkt zichzelf minstens 44 mille per jaar aan loon uitkeren of een lager loon als dat gebruikelijk is bij soortgelijke dienstbetrekkingen zonder aanmerkelijk belang. Als het loon voor een werknemer zonder aanmerkelijk belang hoger is dan moet de ab-werknemer zichzelf ongeveer evenveel uitkeren als het hoogste loon van de overige werknemers. De ex-man had hiervan slechts onder bijzondere omstandigheden mogen afwijken. Bijzondere omstandigheden doen zich hier echter niet voor.

Voordat de accountant de ib-aangifte indiende had hij zijn broer in ieder geval moeten vragen waarom hij het loon op nihil had gesteld en had hij die toelichting kritisch moeten toetsen. Het had de accountant meteen duidelijk moeten zijn dat het op nihil gestelde loon in belangrijke mate afweek van het loon dat in het economisch verkeer gebruikelijk is voor de werkzaamheden die de broer verrichtte. Als de broer zou volharden in zijn mening dat hij zichzelf geen loon moest uitkeren, zonder daarop een bevredigende toelichting te geven, dan had de accountant diens aangifte niet moeten indienen.

Maatregel

De accountant wist dat de stukken zouden worden ingebracht in de gerechtelijke alimentatieprocedure tussen zijn broer en diens ex en dat de hoogte van de alimentatie (mede) zou worden bepaald aan de hand van deze stukken. Door de stukken desondanks zonder meer op te stellen op basis van de informatie van zijn broer heeft hij in strijd gehandeld met de fundamentele beginselen

van integriteit, objectiviteit, en deskundigheid en zorgvuldigheid.

Berisping. ([16/1328 Wtra AK](#))

- Altijd nagaan of is voldaan aan de eisen van het belastingrecht wanneer u namens uw cliënt aangiften inkomstenbelasting indient en/of belasting terugvraagt.
- Letten op signalen die duiden op het indienen van onjuiste aangiften.
- Beter opletten naarmate de ingediende aangiften resulteren in hogere teruggaven.
- Vragen waarom klant loon op nihil heeft gesteld.
- Geen aangifte indienen als klant volhardt in onjuist standpunt.

2.4.11 VRAAG OF ZWARTE ONTSLAGVERGOEDING MOET WORDEN AANGEGEVEN

- Vraag van belastingplichtige of deze een ontvangen ontslagvergoeding aan de belasting moet opgeven.

Feiten

Een accountant in business adviseerde een dga bij de verkoop van de helft van zijn aandelen in zijn onderneming. Een jaar na de verkoop adviseerde hij de dga bij de afwikkeling van zijn echtscheiding. De dga kwam met zijn ex overeen dat zij schoonmaakwerkzaamheden voor zijn bedrijf zou (blijven) doen en hij de partneralimentatie zou verhogen met het betaalde brutosalairis als het bedrijf de arbeidsovereenkomst met de vrouw beëindigde. De accountant hielp het stel met de afkoop van de hypotheek op hun woning, totdat de dga het genoeg vond en hem vroeg daarmee te stoppen.

Twee jaar na de verkoop kregen de dga en zijn andere aandeelhouder ruzie. Afgesproken werd dat de dga de rest van zijn aandelen zou verkopen aan de andere grootaandeelhouder en dat beide partijen niets meer van elkaar tegoed hadden. Meteen na levering van de aandelen droeg de verkrijgende grootaandeelhouder de aandelen over aan de holding van de accountant, die bestuurder werd van de onderneming. Het bedrijf ontsloeg de ex-vrouw en gaf haar een gouden handdruk van twaalfhonderd euro contant.

De vrouw vroeg de accountant of zij dat bedrag aan de belasting moest opgeven of niet. Volgens de opname die de vrouw van het gesprek maakte, antwoordde de accountant: “Nou, als ik jou was zou ik dat zeker niet doen. (...) Ik zou het gewoon keurig niet op de bank zetten (...) Gewoon elke week gewoon je opnames doen die je normaal doet en dan eh (...) ...en een keer steeds vijftig euro minder ... verdelen of (...) Kijk het zou niet slim zijn dat je in een keer denkt nou ik ga eerst het geld opmaken dan neem je niks op want dan zou iemand een keer een vraag kunnen stellen van waar heb jij van geleefd de afgelopen paar maanden das niet handig (...)”

Oordeel

Op de zitting bij de Accountantskamer bevestigt de accountant dat hij de opgenomen uitspraken heeft gedaan. Niet namens de onderneming, maar op persoonlijke titel, “uit emotie en persoonlijke betrokkenheid” bij de ex-vrouw, die het door de echtscheiding (financieel) erg zwaar had. Volgens de accountant heeft hij geen advies gegeven, maar alleen gezegd wat hij in haar situatie zou doen. Als hij had geweten dat de vrouw het gesprek opnam, zou hij het nooit hebben gezegd.

Het antwoord over het niet opgeven aan de Belastingdienst was een advies en de accountant wist dat zijn voorstel belastingontduiking inhield. Daarom adviseerde hij ook het geld niet op de bank te zetten en elke week de gebruikelijke opnames te blijven doen. De accountant had bovendien aan de ex moeten vragen waar het geld vandaan kwam.

Maatregel

Tijdelijke doorhaling voor drie maanden.
([17/594 Wtra AK](#))

- Leg cliënt de belastingvoorschriften uit en adviseer deze om zich daaraan te houden.

2.4.12 CYPRIOTISCHE TRUSTSTRUCTUUR MET MERKENRECHT ADVISEREN EN OPZETTEN

- Klant betaalt een onzakelijk hoge royaltyvergoeding voor het gebruik van het merk dat hij voor een zacht prijsje heeft verkocht aan een offshore bv, te weten ongeveer 250 maal de koopsom.
- Er zijn geen legitieme of bedrijfs-economische redenen voor de enorme royaltyvergoedingen.
- De royaltyvergoedingen missen een zakelijk karakter.
- De verkoop van het merkenrecht heeft geen legitieme zakelijke achtergrond, maar lijkt bedoeld om de winst af te romen en belasting te ontduiken.
- De betalingen verlopen via een truststructuur, die iedere reële economische betekenis mist en is opgezet om Nederlandse inkomsten- en vennootschapsbelasting te ontlopen.

- De cliënt een structuur aanraden die hem blootstelt aan het risico van fiscale problemen en strafvervolging.

Feiten

De dga van Spits Wall Coverings in Schoonhoven – een groothandel in onder meer behang en wandbekleding – was klant van een accountantskantoor uit de top tien. Bij een doorstart kocht hij het merk Dutch Wall Coverings. Een belastingadviseur van het kantoor adviseerde de dga het merk onder te brengen in een Cypriotische truststructuur. Met het merk werd ongeveer 2,6 miljoen euro per jaar omgezet.

Het accountantskantoor stelde voor dat de eigenaar van het merk Dutch Wall Coverings, te weten Dutch Decor bv, het merk zou verkopen aan een partij die Spits zou aanwijzen. De royaltyvergoeding voor het gebruik zou dan 260 duizend euro zijn, ofwel 10 procent van de jaaromzet. De dga zou de hoogte van de royaltyvergoeding aanmerken als zakelijk en gebruikelijk in het maatschappelijk verkeer. De betaalde vergoeding zou worden ondergebracht in een internationale truststructuur. Zo'n structuur hield volgens het kantoor in dat de dga geen zeggenschap meer had over de winsten en gelden. Dit kon de financiering van de Spits-activiteiten dus belemmeren. De gewenste truststructuur had volgens het kantoor als tweede nadeel dat die tot allerlei discussies met de fiscus kan leiden. De dga zou zich aan strikte regels moeten houden om te voorkomen dat de Nederlandse Belastingdienst “met succes tot belastingheffing op winsten, inkomsten of dividenden bij u of Spits kan overgaan”.

De truststructuur houdt in zijn algemeenheid in, zo legde het kantoor uit, dat de dga rechten, belangen, octrooien, patenten en/of andere belangen en vermogensbestanddelen direct of indirect onderbrengt in een rechtspersoon,

die is opgericht naar buitenlands recht en gevestigd is in het buitenland. De juridische eigendom is daarbij (in naam) niet of niet langer in handen van de dga of één van diens rechtspersonen. De dga stelt als *settler* de trust in, die in dit geval de aandelen koopt van een offshore vennootschap op de Virgin Islands. Die offshore vennootschap koopt de aandelen van een Cypriotische vennootschap, waarin het merk wordt ondergebracht. De kosten voor het opzetten van de structuur waren zestienduizend euro ex btw, die voor het in stand houden minstens vierduizend euro per jaar. In 2013 declareerde het kantoor zestig mille per jaar.

In een “toelichting op het fenomeen trust” gaf het kantoor aan dat in deze Angelsaksische rechtsfiguur een schenker (*settlor*) de juridische eigendom van vermogen overdraagt aan een *trustee*, die het vermogen ten goede moet laten komen aan de *beneficiaries*. In een *trust deed* en een *letter of wishes* kan de settlor aangeven hoe het vermogen wordt uitgekeerd aan de *beneficiaries*. Er zijn *revocable*, *irrevocable*, *discretionary* en *non-discretionary* trusts. Bij een *irrevocable trust* kan de settlor de trust niet eenzijdig ongedaan maken en zijn vermogen niet terugkrijgen. Bij een *discretionary trust* kan de trustee zelfstandig – dus los van de settlor – het uitkeringsbeleid bepalen, omdat de trust deed en de *letter of wishes* daartoe de ruimte geven. Als de Spits-dga een *irrevocable discretionary trust* oprichtte, zou hij als in Nederland wonende settlor in beginsel niet meer belast kunnen worden over het overgedragen vermogen. Het kantoor voegde hieraan toe dat de Belastingdienst “niet erg ingenomen” is met de rechtsfiguur trust. Maar op dat moment (eind 2006) wist de fiscus nog niet hoe hij inkomstenbelasting kon heffen over de *irrevocable discretionary trusts*. Bij de *ib-aangifte* werd weliswaar gevraagd of de belastingplichtige betrokken is bij een trustvermogen. Maar volgens de fiscalisten van het kantoor waren de geleerden het er niet over

eens of de belastingplichtige die vraag op basis van de bestaande wetgeving moest beantwoorden. Als begunstigden namelijk niet weten dat zij begunstigden zijn, kunnen zij dat ook niet vermelden, aldus de redenering.

Het kantoor gaf aan dat het geen uitspraak zou doen over de risico's die zijn verbonden aan de truststructuur. Het was dus de verantwoordelijkheid van de dga om zich door een adviseur ter plaatse te laten adviseren over de bedrijfseconomische, juridische en fiscale gevolgen van het opzetten van een truststructuur. Het kantoor legde de contacten met de lokale adviseurs, maar was niet verantwoordelijk voor de juistheid en volledigheid van de adviezen die deze verstrekten en evenmin voor de uitvoering en de werking van de truststructuur. Verder werd de dga erop gewezen dat de Belastingdienst de truststructuur en de ondernemingen wellicht strafrechtelijk zou gaan onderzoeken. Omdat het kantoor niet de fiscale houdbaarheid van de structuur beoordeelde, kon het geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden over het al dan niet welslagen van een eventuele fiscale procedure.

De dga ging akkoord met de voorstellen en de structuur kwam er als volgt uit te zien. Naar Cypriotisch recht werd de Royal Dutch Trust Ltd ingesteld (RDT). De dga was de insteller en samen met zijn toenmalige vrouw en anderen tevens begunstigde. RDT was economisch eigenaar van de aandelen van Parkman Enterprises Ltd, een rechtspersoon naar het recht van de Britse Maagdeneilanden. Ostara Trust Ltd was juridisch eigenaar van de aandelen van Parkman en trad op als trustee van RDT. Parkman hield ook alle aandelen in Solandra, zoals de Cypriotische Ltd van de dga heette. Dutch Decor verkocht de merkrechten van Dutch Wall Coverings voor 6250 euro ex btw aan Solandra. Volgens de licentieovereenkomst

die het accountantskantoor opstelde, betaalde Spits als vergoeding jaarlijks 10 procent van de jaaromzet die het behaalde met de verkoop van deze merkproducten. Op deze manier werd de winst van Spits afgeroomd ten gunste van Solandra, dat in Cyprus 10 procent belasting betaalde over de winst. Solandra zou haar winst onbelast kunnen uitkeren aan de dga van Spits.

Zeven jaar na het optuigen van deze structuur schreef het vaktechnisch bureau van het accountantskantoor in een memo dat:

- de royalty's ongeveer 250 maal de koopsom voor het merkrecht (6250 euro) bedroegen;
- het evident was dat Spits Wall Coverings zulke hoge royalty's nooit zou hebben betaald aan een onafhankelijke derde;
- de truststructuur was opgezet om Nederlandse inkomsten- en vennootschapsbelasting te ontlopen;
- de truststructuur iedere reële economische betekenis miste;
- het accountantskantoor onjuiste ib- en vpb-aangiften had gedaan.

Na een onderzoek beschouwde de Belastingdienst Solandra als een juridische huls zonder feitelijke activiteiten en met een marionet- of harlekijnbestuur, dat werd aangestuurd door de dga en/of zijn belastingadviseur. De transacties tussen Spits en Solandra misten een zakelijk karakter en waren volgens de fiscus uitsluitend ingegeven door de wens van de dga om belasting te besparen via het afromen van winsten van Spits, ten gunste van Solandra. De accountmanager van het kantoor, die de senior audit manager van Spits was, haalde een dag voor het boekenonderzoek bijlagen van facturen uit de administratie. Hij verving die door bijlagen waarop onder andere het woord 'Cyprus' was vervangen door 'internationale advisering'. Op deze manier wilde het kantoor suggereren dat het

niets van doen had met de truststructuur, terwijl het tot in detail betrokken was bij de uitvoering. Door doelgericht stukken uit de administratie te verwijderen en e-mails over de Cypriotische truststructuur te wissen, had de dga niet voldaan aan de administratieverplichtingen van artikel 52 lid 1 en 52 lid 6 AWR. De Belastingdienst legde de dga een navorderingsaanslag op en stelde strafrechtelijk onderzoek in naar enkele betrokkenen. Onder wie ook de controlerend accountant die de jaarrekeningen goedkeurde.

Het Openbaar Ministerie seponde de zaak tegen de controlerend accountant – die op dat moment bestuursvoorzitter was van het kantoor - wegens gebrek aan bewijs. De senior audit manager kwam met het OM een boete van 7500 euro en een werkstraf van 40 uur overeen. Het OM diende een tuchtklacht in tegen beide accountants. Volgens het OM hebben zij de materiële post royalty's niet diepgaand en kritisch genoeg gecontroleerd, zodat de goedkeurende verklaringen geen deugdelijke grondslag hadden. Verder hadden zij de Cyprus-trustconstructie moeten melden als ongebruikelijke transactie en had de senior audit manager de factuurspecificaties niet mogen aanpassen om de werkelijke aard van de werkzaamheden voor Spits te verbergen voor de Belastingdienst. De ondernemer was vanwege de naheffing en boete niet content met de dienstverlening van het accountantskantoor en diende bij Rechtbank Rotterdam een schadeclaim in van ruim 1,7 miljoen euro.

Voor de AFM was de kwestie aanleiding voor een onderzoek naar de beheersing van integriteitsrisico's bij het accountantskantoor. Die deugde niet volgens de toezichthouder, die een boete van negen ton oplegde. Het kantoor tekende daartegen beroep aan bij de Rechtbank Rotterdam, die de boete verlaagde tot 855 duizend euro.

Oordeel

Accountantskamer

Het staat niet vast dat de accountants, onder wie de latere bestuursvoorzitter van het kantoor, hebben geweten of hebben moeten beseffen dat de dga en/of kantoorgenoten de trustconstructie hebben opgezet met het vooropgezette doel de heffing van de vennootschaps- en de inkomstenbelasting te ontduiken. De controlepartner had echter wel bedacht moeten zijn op de (fiscale) voetangels en klemmen die kleven aan de truststructuur. Zeker nadat hij de financieel directeur van Spits vroeg hoeveel winst er werd afgeroomd met de truststructuur en ervan uitging dat de winsten buiten Nederland zouden worden geparkeerd en direct naar privé zouden gaan. In de opdrachtbevestiging aan de Spits-dga schreef hij zelfs dat de fiscus “niet erg ingenomen” is met de rechtsfiguur trust. Dat was een extra reden om risico te houden met het risico van fraude.

De andere accountant had zich bovendien bewust moeten zijn van het frauderisico toen hij de dga mailde dat deze geld, dat eerder was overgeboekt naar de trust op Cyprus, naar privé mocht overboeken. Op grond van de [Standaard 240](#) en [Standaard 315](#) hadden de accountants een en ander in de controledossiers moeten vastleggen. De bestuursvoorzitter had het moeten constateren als dit niet was gebeurd en de leden van het controleteam daarover dan vragen moeten stellen. Hij was namelijk eindverantwoordelijk voor de controles en hij kende de opdrachtbevestiging.

De Accountantskamer vindt het op zichzelf niet onaanvaardbaar dat de accountants bij de controles gebruik hebben gemaakt van informatie die zij kregen van de fiscalisten van de vestiging in 's-Hertogenbosch. Maar zij hadden wel de vakbekwaamheid en de objectiviteit van de deskundigen moeten beoordelen en moeten nagaan of de fiscalisten voldoende hadden

gedaan voor de controle van de desbetreffende balanspost en of dat voldoende controle-informatie opleverde. Dat de accountants naar eigen zeggen niet deskundig waren op het gebied van trusts had juist een reden moeten zijn om zich nader in de materie te verdiepen en niet blind te varen op de mededelingen van fiscalisten.

Dat de fiscalisten lid zijn van een beroepsvereniging is niet voldoende om je helemaal te verlaten op hun informatie. Dat één van de fiscalisten binnen het kantoor de grootste autoriteit was op het gebied van truststructuren, zegt op zichzelf ook niet voldoende over zijn vakbekwaamheid en helemaal niets over zijn objectiviteit. Dat de truststructuur was geadviseerd en geïmplementeerd door de fiscalisten kan hun objectiviteit als deskundigen zelfs bedreigen. Dat hebben de accountants niet onderkend.

De controle-informatie die de accountants putten uit e-mailberichten was onvoldoende in de zin van [Standaard 500](#) of [Standaard 620](#). Daaruit kun je namelijk niet opmaken hoe en op grond waarvan de fiscalisten hebben vastgesteld en beoordeeld dat de licentieovereenkomst een zakelijk karakter had, de overeenkomst was gesloten met een niet aan de dga of Spits gelieerde partij en de dga daadwerkelijk de zeggenschap over “winsten en gelden” had prijsgegeven. De accountants mochten bij de controles dus niet steunen op deze e-mailberichten, die twijfels hadden moeten oproepen over hoe de truststructuur precies was opgezet.

Ook mochten de accountants zich niet baseren op wat de fiscalisten verder schreven over het zakelijke karakter en de fiscale toelaatbaarheid van de licentieovereenkomst als onderdeel van de truststructuur. Temeer omdat er onder de fiscalisten van het kantoor verschillend werd gedacht over het zakelijke karakter van de truststructuur.

Volgens het OM hadden de accountants de cliënt niet alleen bij het begin van de dienstverlening maar voortdurend moeten monitoren en de transacties rond de structuur moeten melden op basis van de subjectieve indicatoren. De bestuursvoorzitter had extern moeten melden bij de FIU-Nederland. De controleleider had intern moeten melden, bijvoorbeeld bij de compliance officer van het kantoor. Dat de fiscalisten de truststructuur hebben geadviseerd en geïmplementeerd ontslaat de accountants niet van de verplichting om een ongebruikelijke transactie te melden.

Het verwijt over niet-melden is terecht - ook al wisten de accountants niet of hoefden zij niet per se te weten dat de constructie was opgezet om belasting te ontduiken, de dga een beslissende stem had binnen de truststructuur en er vanuit de trust uitkeringen aan de dga in privé zijn gedaan. Zoals gezegd hadden zij niet mogen afgaan op wat de Bossche fiscalisten zeiden over het zakelijke karakter van de licentieovereenkomst en de fiscale toelaatbaarheid van de truststructuur. De beschikbare informatie en hun (naar eigen zeggen) beperkte kennis van de fiscale aspecten van de truststructuur waren voldoende reden om de licentieovereenkomst en de truststructuur te zien als een ongebruikelijke transactie. Vanwege de onduidelijkheid over de fiscale toelaatbaarheid van de truststructuur hadden zij bovendien moeten vermoeden dat de transactie misschien verband hield met witwassen. Bij belastingfraude is er namelijk genoeg reden om aan te nemen dat er sprake kan zijn van witwassen, zo heeft de Hoge Raad meermaals gezegd (zie ook de paragrafen [2.4.2](#) en [2.4.6](#)).

Dat de controleleider – om wat voor reden dan ook - de facturen voor Spits heeft aangepast, is niet eerlijk en niet oprecht en dus in strijd met het integriteitsbeginsel, zegt de Accountantskamer tot slot in haar oordeel

waarover het College van Beroep voor het bedrijfsleven april 2020 zou oordelen in hoger beroep.

College van Beroep voor het bedrijfsleven

Het college vindt net als de Accountantskamer dat de eindverantwoordelijk controlepartner de (fiscale) haken en ogen van de truststructuur en het risico van fraude had moeten onderkennen bij de controle van de post royalty's. Op grond van Standaard 500 en Standaard 620 moet een controlerend accountant namelijk de vakbekwaamheid en de objectiviteit van de deskundige beoordelen en vaststellen of diens werkzaamheden voldoende controle-informatie opleveren. Daarvoor moet de accountant inzicht verwerven in het deskundigheidsgebied. De accountant heeft de concrete uitwerking en toepassing van de truststructuur niet nader onderzocht, terwijl hij dat ook had moeten doen als hij inderdaad mocht vertrouwen op de juiste werking van de interne compliance- en kwaliteitsbeheersingsmechanismen en geen signalen heeft ontvangen dat de truststructuur fiscaal ontoelaatbaar was. De controlepartner heeft niet onderkend dat de fiscalisten, op wie hij vertrouwde, de structuur zelf hebben geadviseerd en geïmplementeerd en dat dit een bedreiging voor hun objectiviteit kon opleveren. De accountant had zich dus extra kritisch moeten opstellen nu de bedenkers en verkopers van het product zeiden dat er geen fiscale problemen te verwachten waren. Bovendien waren er meer redenen om te verifiëren of er voldoende werkzaamheden waren verricht om de trustconstructie fiscaal toelaatbaar te vinden. Zo woedde binnen het kantoor een discussie over de toelaatbaarheid van de constructie, stonden er stonden grote belangen op het spel en lag de kwestie zeer gevoelig.

Wat de collega-fiscalisten mailden en vertelden over het zakelijke karakter en de fiscale toelaatbaarheid van de licentieovereenkomst

als onderdeel van de truststructuur levert niet voldoende controle-informatie op. De accountant had in de statuten van de betrokken onderneming(en) moeten nagaan of de licentieovereenkomst was gesloten met een gelieerde partij en de directie moeten vragen naar de motieven achter en uitvoering van die overeenkomst. Hierdoor vloeide immers jaarlijks een substantieel deel van de omzet van Spits weg, vanwege het gebruik van een merk dat kort daarvoor nog voor een fractie van dat bedrag was gekocht en vervolgens verkocht aan een trustfonds dat de dga van Spits had opgericht.

Verder vindt het college net als de Accountantskamer dat de accountant de licentieovereenkomst in samenhang met de truststructuur had moeten beschouwen als een ongebruikelijke transactie. Spits betaalde ruim twee ton per jaar aan royalty's voor het gebruik van het merk, dat het kort daarvoor had verkocht voor 6250 euro. Deze betalingen kwamen via buitenlandse rechtspersonen terecht in een Cypriotische trust, die de dga van Spits had opgericht. Dat er onduidelijkheid bestond over de fiscale toelaatbaarheid van de truststructuur was voldoende reden om te veronderstellen dat de transactie mogelijk samenhang met witwassen.

Dat de controlecliënt gebruik maakt of wil maken van een of meer tussengeschakelde buitenlandse rechtspersonen of vennootschappen zonder dat daarvoor legitieme fiscale, juridische of commerciële redenen aanwezig (lijken te) zijn, is al een subjectieve aanwijzing voor een ongebruikelijke transactie. Het college heeft al meermaals gezegd dat je niet alleen moet melden als er concrete aanwijzingen bestaan voor witwassen of het financieren van terrorisme, maar dat iedere ongebruikelijke transactie moet worden gemeld.

Rechtbank Rotterdam

De belastingadviseurs en accountants hebben niet gehandeld zoals redelijk bekwame en redelijk handelende vakgenoten te werk zouden zijn gegaan. Een redelijk bekwaam en redelijk handelend belastingadviseur raadt zijn cliënten namelijk geen structuur aan die neerkomt op belastingontduiking. Die stelt zijn cliënten ook niet bloot aan het risico van fiscale problemen en strafvervolgning. Het kantoor heeft dit wel gedaan. Enkele medewerkers zijn zelfs actief betrokken geweest bij het implementeren en uitvoeren van die structuur en hebben de Belastingdienst daarover onjuist en onvolledig geïnformeerd. Het moge zo zijn dat de ene adviseur binnen het kantoor niet precies wist wat de andere adviseur wist. Binnen het kantoor was echter zonder meer bekend dat Spits geen legitieme reden had om enorme royaltyvergoedingen te betalen aan Solandra. Vanuit bedrijfseconomisch oogpunt was dat geen rationele handelwijze en het was evident dat de transacties tussen Solandra en Spits een zakelijk karakter misten. Het kantoor heeft het gehele proces begeleid en was volledig op de hoogte van de relevante feiten. Bij zijn advisering had het kantoor er rekening mee moeten houden dat er geen deugdelijke bedrijfseconomische reden was voor de enorme royaltyvergoedingen. Het kantoor wist dat de verkoopovereenkomsten voor het merkenrecht geen legitieme zakelijke achtergrond hadden en alleen waren bedoeld om belasting te ontduiken. Het kantoor stelde licentieovereenkomsten op, terwijl het wist dat in Solandra geen activiteiten plaatsvonden en geen merken waren ontwikkeld.

Het verweer dat zulke licentieovereenkomsten geoorloofd zijn zolang er voldoende afstand is tussen beide partijen en het verweer dat een irrevocable discretionary trust fiscaal wel degelijk wordt erkend, veegt de rechtbank van tafel. Het is nooit de

bedoeling geweest dat er afstand zou bestaan tussen de betrokken partijen en dat de Spits-dga volledig de macht zou verliezen over de bedragen die Spits aan Solandra als 'licentievergoedingen' uitkeerde. Verder doet het kantoor of de constructie is opgezet om belasting te vermijden, terwijl die is opgezet om belasting te ontduiken. De advisering van en begeleiding was erop gericht de cliënt te faciliteren bij het misleiden van de Belastingdienst. Het kantoor bracht de dga in contact met zijn relaties in Cyprus om de geadviseerde structuur te realiseren.

Door te adviseren over deze truststructuur en te begeleiden bij het opzetten is het kantoor ernstig toerekenbaar tekortgeschoten bij de uitvoering van de opdracht. De rechtbank ontbindt de opdrachtovereenkomst en veroordeelt het kantoor de gedeclareerde bedragen terug te betalen, want de advisering en begeleiding hebben uiteindelijk geen enkele waarde gehad voor de dga en zijn bv's. De aansprakelijkheid voor de schade die voortvloeit uit het adviseren en opzetten van een ontduikingsstructuur kan een groot kantoor als dit niet contractueel uitsluiten. Een beroep op dergelijke exoneratiebedingen zijn naar de maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar. Met de adviezen en begeleiding heeft het kantoor bewust roekeloos gehandeld. Het kantoor moet hebben geweten dat zulk gebruik van die structuur niet rechtmatig was. Het wist ook dat bij ontdekking problemen met de Belastingdienst dreigden en heeft geprobeerd relevante informatie aan de Belastingdienst te onthouden. Het accountantskantoor is in beginsel aansprakelijk voor de schade die de dga c.s. daarvan hebben geleden. De dga was echter persoonlijk betrokken bij de registratie van licentierechten namens Solandra, bij de licentieovereenkomsten, bij de vooruitbetalingen en bij uitkeringen van de trust aan hemzelf. De dga heeft dus ook "eigen

schuld” aan die schade, zodat het kantoor slechts de helft daarvan hoeft te vergoeden.

De rechtbank vindt de AFM-boete terecht, omdat uit het onderzoek naar aanleiding van drie incidenten is gebleken dat het kantoor de vormgeving en uitvoering van het integriteitsbeleid niet op orde had en dus geen nieuwe incidenten kon voorkomen. Omdat de boete veel later is opgelegd dan dertien weken na voltooiing van het onderzoek verlaagt de rechtbank de boete tot 855 duizend euro. Tegen dit vonnis kon nog beroep worden aangetekend.

Maatregel

Berisping ([16/2883](#) en [16/2884 Wtra AK](#) en [18/226](#) resp. [19/9](#) en [19/27](#)) en terugbetaling van 127.372,24 euro aan honorarium en een voorschot van twee ton op de nader vast te stellen schadevergoeding ([C/10/503430 / HA ZA 16-555](#), nog niet definitief) en AFM-boete 855 duizend euro (nog niet definitief, [ROT 19/1076](#)).

- Alleen (offshore) constructies opzetten die een reële bedrijfseconomische en legitieme basis hebben.
- Niet blindvaren op het oordeel van kantoorfiscalisten als niet duidelijk is dat de fiscus een fiscale constructie toestaat.
- Nagaan of fiscalisten van kantoor voldoende objectieve controle-informatie hebben geleverd.
- Nagaan of een licentieovereenkomst, die jaarlijks een flink deel van de kosten uitmaakt, is gesloten met een gelieerde partij en de directie vragen naar de motieven achter en uitvoering van die overeenkomst.

2.4.13 BELGISCHE BANKREKENING EN 'LENING' MOEDER

- Verkeerde datum op geldleningsovereenkomst.
- Verwarring over de bedoeling van een overboeking.

Feiten

Een vaste cliënt van een accountant kreeg ruim vier ton bijgeschreven op zijn bankrekening bij de Belgische KBC-bank. Dit bedrag kwam van de Belgische bankrekening van zijn hoogbejaarde en in Nederland wonende moeder. De zoon had de overschrijvingsopdracht een maand eerder zelf gegeven met behulp van de volmacht die hij had. De zoon had herhaaldelijk met de accountant besproken hoe het aanzienlijke vermogen van zijn moeder fiscaal het gunstigst kon worden overgedragen.

Later praatte hij ook met belastingadviseurs van een ander accountantskantoor. Eén van hen schrijft in een handgeschreven notitie over die bespreking onder meer: “Box 3 x schenking -> 10.000 – 12.500 ð schenking 1 jan 2013 => aangifte voor 1 mrt 2014 (...) aangifte schenkbelasting verzorgen.” Een andere medewerker noteerde: “January 2013 => schenking € 400.000 (...)” Nog dezelfde dag gaf de zoon dit kantoor een schriftelijke opdracht om de aangifte schenkbelasting 2013 te verzorgen. Het kantoor schreef kort daarna aan de Belastingdienst Breda dat de moeder gebruik wil maken van de inkeerregeling voor wat betreft de aangiften inkomstenbelasting over de tien jaren vóór 2013.

Het kantoor kwam erachter dat de zoon in december 2012 al de opdracht had gegeven om de 403.000 euro over te schrijven naar zijn KBC-rekening, maar dat de termijn om over dat jaar aangifte schenkbelasting te doen inmiddels was verstreken. De zoon maakte zich zorgen over de mogelijke boete wegens de late aangifte.

Uit interne correspondentie van het kantoor over een beroep op de inkeerregeling bleek dat een fiscalist voorstelde om het bedrag in eerste instantie aan te merken als een lening en in het volgende boekjaar om te zetten in een schenking. Zijn collega's zagen echter allerlei haken en ogen, omdat de datum waarop de schenking gedaan moest zijn "wel erg ver" lag van de daadwerkelijke schenking. Ook vonden zij het lastig te bewijzen dat het een lening was omdat de zoon zijn volmacht meteen had gebruikt. Bovendien zou de schenking van 100.000 euro belastingvrij moeten worden vormgegeven als schenking onder opschortende voorwaarde, terwijl daarvan geen sprake was. "Werken wij hier überhaupt aan mee? Het opstellen van een leningsovereenkomst/aanpassen van schenkingsovereenkomst terwijl dit nooit de bedoeling is geweest lijkt mij niet geheel passen binnen de werkwijze", aldus de collega's van de fiscalist.

De zoon bevestigde per e-mail dat hij telefonisch contact had met de medewerkers over de optie om het geschonken bedrag in eerste instantie te beschouwen als een lening en later als deels belastingvrije schenking om de hypotheek af te lossen. De drie medewerkers van het accountantskantoor lieten weten dat zij de transactie zagen als een schenking en dat zij niet wilden meewerken aan deze constructie.

Nadat het accountantskantoor de inkeer van de moeder had begeleid, nam het kantoor van de oorspronkelijke accountant de aangiften voor de volgende jaren over. In de ib-aangiften stond een schuld van 403.865 euro, met wat toelichtende krabbels dat het ging om een lening van de moeder. De registeraccountant stuurde enkele stukken aan de Belastingdienst, waaronder een gescande en geantedeerde overeenkomst van geldlening tussen moeder en zoon.

Drie maanden later opende de Belastingdienst een feitenonderzoek bij de oorspronkelijke accountant, die bekende dat de overeenkomst van geldlening achteraf was opgemaakt. Bij de doorzoeking van het kantoor troffen de rechercheurs verschillende versies aan van één gespreksverslag. In de meest uitgebreide versie was een zinsnede over de lening toegevoegd, die moet worden omgezet in een schenking. Uit een analyse van de handgeschreven notities bleek dat er verschillende inkten waren gebruikt. De Fiod concludeerde dat de uitgebreide versie "vermoedelijk vals" was en dat het idee van de lening vermoedelijk pas later was opgekomen.

Het Openbaar Ministerie diende een klacht in tegen de accountant, omdat die zijn cliënt vergaand heeft gefaciliteerd bij het plegen van belastingfraude door bij een schenking een geldleningsovereenkomst op te maken, aantekeningen en documenten in zijn dossier daarvoor aan te passen en de overdracht van de vier ton in de ib-aangifte te verwerken conform de leenovereenkomst.

Oordeel

De accountant bestrijdt dat hij iets heeft gefaciliteerd. De cliënt heeft een pleitbaar standpunt over de aangiften. Het stond niet vast wat precies de bedoeling was toen de cliënt het bedrag overmaakte en de cliënt heeft er pas na ontvangst nader advies over ingewonnen. De zoon en zijn moeder mochten de vermogensoverheveling zo vormgeven dat de zoon zo min mogelijk schenkbelasting hoefde te betalen. Combinaties van lenen en schenken in termijnen zijn volstrekt gebruikelijk en legaal.

De Fiod heeft volgens de accountant zonder meer van het andere accountantskantoor aangenomen dat het zou gaan om een schenking. Dat daarna ook bij de cliënt de twijfel toesloeg, is niet zo vreemd. De cliënt

is immers niet financieel en fiscaal onderlegd en vertrouwde op het accountantskantoor. Als de Belastingdienst vond dat de cliënt gebonden was aan het standpunt dat het andere accountantskantoor namens hem en zijn moeder innam, had de fiscus dat kenbaar kunnen maken.

Het antedateren van de geldleningsovereenkomst vindt de accountant uiteraard onjuist, maar voor de zoon had dit geen meerwaarde. Het kantoor had de onjuiste datering van de geldleningsovereenkomst door de cliënt inderdaad moeten opmerken. Dat dit niet is gebeurd, is niet zozeer bewijs voor een vooropgezet plan van de accountant als wel een contra-indicatie. Want als de accountant zich had gerealiseerd dat hij bezig was met iets onoorbaars dan had hij hier natuurlijk wel acht op geslagen.

Door de werkwijze binnen het kantoor van de accountant is het heel goed mogelijk dat er verschillende versies bestaan van gespreksverslagen. Uit de verklaringen blijkt dat het gebruikelijk is dat gespreksverslagen worden aangepast of voorzien van handgeschreven notities. Volgens een andere getuige kan iedereen de notities aanpassen en op een eigen manier opslaan. Soms werkte de accountant thuis nog aan gespreksverslagen. Uit het proces-verbaal van de Fiod-rechercheur blijkt niet op welk moment de notities zijn gemaakt. De inktvergelijking is volgens de accountant geen bewijs voor de vervalsingen die het OM vermoedt. Kortom, het OM heeft zijn vermoedens onderbouwd met meer vermoedens die misschien genoeg zijn voor een verdenking, maar niet voldoende om een tuchtklacht wegens schending van het integriteitsbeginsel te onderbouwen.

De Accountantskamer is onder de indruk van deze argumenten en vindt dat het OM onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt dat

de accountant zijn cliënt opzettelijk heeft gefaciliteerd bij het plegen van belastingfraude. Uit de aantekeningen en correspondentie van het andere accountantskantoor blijkt alleen dat dit kantoor uitging van een schenking, maar niet dat de moeder en de financieel en fiscaal niet-onderlegde zoon dit wilden. De Accountantskamer vindt het niet vreemd om van een lening te spreken als een zoon geld overboekt voor een hoogbejaarde moeder. Het OM heeft niet aangetoond dat een lening niet de bedoeling kan zijn geweest, omdat de zoon zelf genoeg geld had. Verder is het niet ongebruikelijk om als ouder vermogen op een legale en fiscaal zo gunstig mogelijke manier over te hevelen naar een of meer kinderen, bijvoorbeeld door een lening aan te gaan en telkens de aflossingen kwijt te schelden.

Dat de geldleningsovereenkomst pas schriftelijk is vastgelegd nadat de Belastingdienst daarover vragen stelde, betekent niet per se dat de overeenkomst niet al eerder mondeling is aangegaan. De aanvullingen op verschillende gespreksnotities roepen wel vragen op, maar het is niet duidelijk wanneer en met welk doel die gespreksnotities zijn aangevuld.

De Accountantskamer vindt echter wel dat de accountant aanvullende informatie had moeten vragen over de geldleningsovereenkomst toen hij die verwerkte in de ib-aangifte. Hij heeft de datum niet gecontroleerd en heeft niet onderzocht of de overschrijving van vier ton bedoeld was als schenking of lening. Door de contacten met het andere accountantskantoor had de accountant redelijkerwijs kunnen constateren dat de verstrekte gegevens onjuist, onvolledig of anderszins onbevredigend waren.

In hoger beroep bevestigt het College van Beroep voor het bedrijfsleven de uitspraak van de Accountantskamer. Het OM baseert zijn standpunt voor een belangrijk deel op

documentatie die afkomstig is van het andere accountantskantoor. Maar die zegt op zichzelf niets over wat zich heeft afgespeeld tussen de accountant en zijn cliënt. Dat de accountant de overeenkomst zelf heeft geantedateerd is niet aangetoond. Maar hij had de datering inderdaad moeten controleren en eventueel moeten voorzien van een toelichting voordat hij het contract naar de Belastingdienst stuurde. Verder vindt ook het college dat de verschillende versies van de gespreksverslagen vragen oproepen. Maar dat is onvoldoende concreet bewijs dat de accountant achteraf een schijnwerkelijkheid heeft willen creëren door gespreksverslagen aan te passen.

Maatregel

Berisping ([17/1098 Wtra AK](#) en [18/62](#))

- Bedoeling van een overboeking nader onderzoeken als die niet duidelijk is en het verschil fiscaal relevant is.
- Datering lenings- of schenkingsovereenkomst controleren.

2.4.14 HUURDER DECLAREERT 1,2 TON BIJ VERHUURDER

- Facturen met substantiële bedragen worden niet betaald en er komen geen aanmaningen.
- De facturen van de accountant worden laat betaald.
- Hoge facturen van huurder aan verhuurder.
- Oplopende crediteurenstand, terwijl er geen omzet wordt gerealiseerd.
- Kortlopende schulden overtreffen de activa.
- Voor onderhanden projecten worden geen kosten geactiveerd.
- Bankafschriften worden steeds te laat aangeleverd.

Feiten

Een accountant stelde voor drie bv's de jaarrekeningen samen en verzorgde de ob- en ib-aangiftes van de onderneming respectievelijk de dga's en hun echtgenotes in privé. De dga's waren twee broers die zich bezighielden met projectontwikkeling. Dat deden zij al eerder via een vennootschap onder firma die failliet werd verklaard, net als de broers zelf. De accountant wist dat.

In het kader van een strafrechtelijk onderzoek stelde de Belastingdienst/Fiod een boekenonderzoek in en hoorde de broers. De rechercheurs onderzochten het cliëntdossier in het pand van het accountantskantoor, in het bijzijn van de accountant. De administraties van de bv's bleken voor ruim zes ton aan valse facturen te bevatten, onder meer van een advocatenkantoor en twee andere ondernemingen. De broers gaven toe dat zij de tientallen nepfacturen zelf hadden gemaakt om daarmee omzetbelasting terug te vragen bij de Belastingdienst. In drie boekjaren hebben zij ten onrechte in totaal 128.411 euro aan omzetbelasting ontvangen. Nadat de accountant zijn dienstverlening had gestaakt, diende het Functioneel Parket van het Openbaar Ministerie een klacht tegen de accountant in, omdat die onvoldoende zorgvuldig had gehandeld door twijfelachtige gegevens van zijn cliënten te verwerken in de ob-aangiften.

Oordeel

Als een accountant verantwoordelijk is voor het indienen van aangiften omzetbelasting namens de cliënt moet hij/zij altijd nagaan of daarbij is voldaan aan de regels van het belastingrecht. Volgens die regels mag alleen btw worden teruggevraagd die daadwerkelijk moet worden betaald op basis van ontvangen facturen. Volgens de VGC respectievelijk [VGBA](#) moet de accountant dan waarborgen dat de fundamentele beginselen worden nageleefd. De accountant moet oog hebben

voor signalen die wijzen op het indienen van onjuiste aangiften. En naarmate de ingediende aangiften omzetbelasting resulteren in hogere teruggaven moeten zij beter opletten.

Volgens het OM werden de bewuste facturen nooit betaald en werden er geen aanmaningen ontvangen. Daardoor bleven de facturen lange tijd als schuld op de balans staan, terwijl de bv's in de drie boekjaren geen omzet van betekenis maakten en de post crediteuren in het laatste boekjaar opliep.

De accountant zei dat het in deze sector in de ontwikkelingsfase niet ongebruikelijk is om kosten te maken zonder omzet te realiseren. De bv's voerden hun administratie op basis van het factuurstelsel. Maar de facturen riepen geen vragen op omdat werd verwezen naar diverse projectnamen en -plaatsen die de accountant kende. Wel leverden de klanten steeds erg laat hun bankafschriften aan, maar die waren niet noodzakelijk om ob-aangiften op te stellen. In het laatste boekjaar heeft hij bij gebrek aan bankafschriften overigens geen jaarrekening meer samengesteld.

Verder had de accountant geen zicht op betalingsherinneringen, omdat die niet naar hem maar naar zijn cliënten werden gestuurd. De medewerkers van het kantoor hebben de facturen niet klakkeloos en kritiekloos in de administratie verwerkt, omdat hij en zijn medewerkers wel degelijk vragen hebben gesteld. De accountant bemoeide zich over het algemeen niet met de verwerking van de administraties van cliënten, omdat dit praktisch onmogelijk was. De medewerkers kregen instructies uit een handboek, waarin ook de indicatoren voor fraude stonden.

Volgens de Accountantskamer liep de crediteurenstand bij alle bv's op, terwijl er weinig tot geen omzet werd gerealiseerd. De accountant wist dat de financiële situatie bij de bedrijven slecht was. Zelf moest hij soms twee jaar wachten tot zijn facturen werden betaald. Het slechte betalingsgedrag van zijn

cliënten was voor hem uiteindelijk een reden om de laatste jaarrekening niet meer samen te stellen, maar alleen nog de administratie te verwerken voor zover dat nodig was om de aangiften omzetbelasting te kunnen doen.

De feiten en omstandigheden hadden in ieder geval in het laatste boekjaar aanleiding moeten zijn om nadere vragen te stellen aan de broers. De accountant had de aangeleverde facturen niet zonder meer moeten verwerken in de administratie en op basis daarvan aangiften omzetbelasting mogen indienen. De accountant wist immers van het eerdere faillissement van de firma en wist als crediteur hoe slecht de bv's er financieel voor stonden. Hij had kunnen en moeten weten dat de crediteurenstand opliep. Drie facturen - voor in totaal 124.360,86 euro - hadden vragen moeten oproepen, omdat zij van een huurder kwamen, terwijl huurders geen facturen plegen te sturen aan verhuurders. Ook de medewerkers hebben te weinig vragen gesteld bij de facturen die zij verwerkten, terwijl zij dat wel hadden moeten doen gezien de hoogte van de facturen en de uitblijvende omzet.

In de jaarrekeningen over de twee eerste boekjaren stond dat er gereede twijfels waren over de continuïteitsveronderstelling van de bv vanwege de kortlopende schulden die groter waren dan de totale activa. Ook riep het vragen op dat er onderhanden projecten zouden zijn, terwijl de kosten daarvoor niet waren geactiveerd. De accountant was kortom niet alert genoeg en heeft in strijd gehandeld met het vakbekwaamheids- en zorgvuldigheidsbeginsel. Ook heeft hij zijn medewerkers onvoldoende begeleid en in de smiezen gehouden.

Maatregel

Waarschuwing. ([18/488 Wtra AK](#))

- Medewerkers die de administratie voeren en de ob-aangiften doen voldoende begeleiden.
- De ob-aangiften zelf controleren als niet-accountants die opstellen.

2.4.15 ONJUIST OB-TARIEF

- In omzetoverzichten voor ob-aangiften wordt steeds het nultarief gehanteerd.
- Kasadministratie ontbreekt.
- Uitbetaling zwart loon.
- Deel van de omzet wordt buiten de administratie gehouden.
- Kantoorverbouwingen worden zwart gedaan.
- Klant verstrekt onjuiste jaarcijfers aan huisbankier.
- Privégoederen in de bedrijfsadministratie verwerkt als zakelijke kosten.

Feiten

Een accountant stelde voor een advocatenkantoor de jaarrekening samen, verzorgde de fiscale aangiften en voerde “een salarisadministratie”. Als medebestuurder van de Stichting Derdengeldenrekening van het advocatenkantoor meende de accountant onregelmatigheden te zien. Hij raadpleegde de deken van advocaten en stapte niet lang daarna op als bestuurder van de stichting en accountant van het kantoor.

Een controlerend ambtenaar van de Belastingdienst kwam op het kantoor van de accountant voor een boekenonderzoek in een ander dossier. De accountant vertelde de ambtenaar spontaan over het advocatenkantoor waar hij was vertrokken. Niet lang daarna stond de Fiod op de stoep van het

advocatenkantoor voor een fraudeonderzoek. De advocaat van het kantoor diende een klacht in tegen de accountant en overlegde in de procedure onder meer een pagina uit een Fiod-stuk, waaruit bleek dat de spontane mededelingen van de accountant de aanleiding waren voor het boekenonderzoek.

De mededelingen kwamen er volgens de advocaat op neer dat het advocatenkantoor geen kasadministratie zou hebben gevoerd, zwart loon zou hebben uitbetaald, omzet buiten de administratie zou hebben gehouden, verbouwingen zwart zou hebben laten doen, onjuiste jaarcijfers zou hebben verstrekt aan de huisbankier en aankopen van privégoederen als zakelijke kosten in de bedrijfsadministratie zou hebben verwerkt. Verder zou het kantoor de omzet uit toevoegingen ten onrechte als onbelaste omzet hebben vermeld op de ingediende ob-aangifte, terwijl hierop het algemene ob-tarief van 19 c.q. 21 procent van toepassing is of omzet hebben verzwegen. De accountant had er nog op gewezen dat voor toevoegingen het algemene ob-tarief geldt.

Oordeel

De Accountantskamer verklaart een groot deel van de klacht niet-ontvankelijk (want te laat ingediend) en de rest ongegrond. De advocaat gaat zonder succes in hoger beroep. De accountant heeft namelijk toegegeven dat de Fiod hem inderdaad heeft verhoord als mogelijke verdachte in het strafrechtelijk onderzoek naar de advocaat. Daarbij is echter niet besproken dat de accountant zich had terugtrokken als medebestuurder van de stichting derdengeldenrekening en de deken van advocaten had geraadpleegd. Dat hij is gehoord bewijst ook niet dat hij daar een (vermeend onterechte) beschuldiging over de derdengeldrekening van de advocaat zou hebben herhaald.

De accountant erkent dat hij de betrokken ob-aangiften heeft ingediend, maar hij

baseerde zich daarbij op de omzetoverzichten die de advocaat hem verstrekke. Volgens de advocaat zou voor bijna alle omzet het nul-tarief gelden. Toen de accountant hierover vragen stelde, gaf de advocaat geen opheldering. De accountant stopte daarom met het indienen van de ob-aangiften voor het advocatenkantoor.

Later bleek dat het ging om toevoegingsomzet, waarop het reguliere ob-tarief wel degelijk van toepassing is. De verstrekke omzetoverzichten waren dus fout en de melding van de accountant hierover was dan ook niet in strijd met de waarheid. Volgens het College van Beroep voor het bedrijfsleven waren de ob-aangiften over de toevoegingsomzet onjuist en de verklaring van de accountant aan de Belastingdienst juist.

Maatregel

Geen ([17/670 Wtra AK](#) en [18/452](#))

- Stoppen met ob-aangifte doen als de klant daarvoor onjuiste informatie verstrekt.
- De klant erop wijzen dat hij het verkeerde ob-tarief hanteert voor (een deel van) zijn omzet.
- De Belastingdienst informeren als de klant te weinig omzet wil aangeven.

2.5 FACTUREN

Facturen bevatten niet zelden sporen van fraude: vergeten btw-nummers, fictieve omschrijvingen of fictieve afnemers. Ook als facturen helemaal ontbreken, zou dat de wenkbrauwen moeten doen fronsen. Maar soms is er niets aan de hand.

2.5.1 'ADVIESDIENSTEN' VIA TSJECHISCHE U-BOCHT

- 'Bemiddelingsvergoeding' of 'adviesdienst' wordt betaald via een offshore vennootschap.

Feiten

Een registeraccountant in business liet zich op interim-basis inhuren door SNS Property Finance (SNS PF) om deze vastgoedtak van de bank te herstructureren. Hij ontving hiervoor 225 euro per uur. Buck G., zijn oude werkgever die hem de klus bezorgde, vroeg daarvan een derde als kick back: de accountant betaalde een bemiddelingsvergoeding van 75 euro voor elk uur dat hij bij SNS PF declareerde. G. liet de accountant deze fee betalen via een externe vennootschap.

De accountant stuurde kopieën van de facturen die hij indiende bij SNS PF. De externe vennootschap berekende de omvang van de fee en stuurde de accountant facturen voor 'adviesdiensten'. De accountant betaalde deze facturen. Daarna stuurde G. facturen op naam van een vennootschap in Tsjechië aan de externe vennootschap voor 'consultancy services'.

De accountant bracht via G. twee nieuwe adviseurs aan bij SNS PF. De accountant en G. spraken af dat de accountant hiervoor een bemiddelingsvergoeding ontving van 7,50 euro voor elk uur dat de twee adviseurs declareerden bij SNS PF. Deze vergoeding

werd verrekend met de bemiddelingsfee van 75 euro per uur. De accountant stuurde hiervoor facturen aan de externe vennootschap waarop als omschrijving 'adviesdiensten' stond.

SNS Reaal opende een intern onderzoek naar de contracten van SNS PF met externe medewerkers. De Fiod verhoorde de accountant over de facturen. De NBA diende een klacht in tegen de accountant, omdat hij voor de bemiddelingsvergoeding valse facturen had gestuurd met als omschrijving 'adviesdiensten'. De NBA wees daarbij op een arrest van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden ([200.145.510-01](#)) en concludeerde daaruit dat op de accountant de zware verdenking rustte dat hij zich schuldig had gemaakt aan valsheid in geschrifte.

Oordeel

De fundamentele beginselen van integriteit, van deskundigheid en zorgvuldigheid en van professioneel gedrag brengen mee dat de accountant bij zijn dienstverlening en zakelijk optreden misverstanden moet voorkomen over de doelstelling en reikwijdte van de opdracht, de omvang van zijn verantwoordelijkheid en zijn optreden in het concrete geval.

Facturen bureau

De tenaamstelling en de omschrijving van de werkzaamheden op de ontvangen facturen stemden niet overeen met de werkelijkheid. De accountant wist waar de - niet gespecificeerde - facturen op sloegen en controleerde steeds of het aantal uren en de bemiddelingsvergoeding correspondeerden met het aantal uren dat hij en de twee adviseurs declareerden bij SNS PF. De accountant had in ieder geval uitleg moeten vragen aan G. om daarna voor zichzelf te kunnen beoordelen of die facturen niet misleidend waren.

Facturen accountant

Hoewel we het in dit boek niet hebben over accountants die zelf frauderen – het is immers evident dat dit niet mag – staan we hier toch even stil bij de valse facturen die de aangeklaagde accountant zelf verstuurde. De accountant vond de omschrijving van de facturen die hij zelf heeft opgemaakt voor de aanbrengrvergoeding voor de twee adviseurs correct, omdat deze facturen een rechtmatige titel hadden, voor alle betrokken partijen helder en volledig te herleiden waren en ook voldeden aan de overige factuurvereisten in de zin van de *Wet op de omzetbelasting*. De omschrijving ‘fee’ was inderdaad juist geweest, maar dat is slechts een klein foutje. In feite ging het om creditering.

De Accountantskamer vindt het echter “niet nauwgezet” en in strijd met het deskundigheids- en zorgvuldigheidsbeginsel als een accountant een factuur op naam stelt van een persoon die de dienst niet heeft verleend en die de factuur niet zelf hoeft te betalen. In de strafzaak wordt de accountant veroordeeld wegens omkoping en valsheid in geschrifte, maar vrijgesproken van oplichting.

Maatregel

Berisping respectievelijk taakstraf van 180 uur. ([15/930 Wtra AK](#) en [16/994053-13 \(P\)](#))

- Uitleg vragen aan de opdrachtgever om voor uzelf te kunnen beoordelen of de facturen misleidend zijn of niet.

2.5.2 TE HOGE COURTAGES

- Courtages die ongebruikelijk hoog zijn (een ‘aangebrengeef’ betalen aan een ander dan de aanbrengrer hoeft echter niet perse te wijzen op witwassen of belastingfraude).

- Betalingen die niet overeenstemmen met onderliggende contracten.
- Een vermoeden van fiscale fraude (want dat is in het algemeen aanleiding voor een vermoeden dat de transactie verband kan houden met witwassen).

Feiten

Tijdens een onderzoek bij een accountantskantoor stuitte het BFT op facturen die gericht waren aan twee projectontwikkelaars. De twee waren cliënt van een accountant van een ander kantoor. De accountant had samenstellingsverklaringen afgegeven bij de jaarrekeningen van de projectontwikkelaars over twee boekjaren. Daarnaast verzorgde de accountant voor deze cliënten de aangiften vennootschapsbelasting. Het BFT vond zeven betalingen ongebruikelijk, omdat het zou gaan om belastingfraude met valse facturen. De accountant had die transacties volgens de toezichthouder moeten melden bij de FIU-Nederland. Bij zes van de zeven betalingen ging het om vergoedingen voor het aanbrengen van vastgoed. De vergoedingen werden rechtstreeks betaald aan de bemiddelaar en niet via de notaris. Bij de zevende betaling ontvingen de zoon en schoondochter van de cliënt in twee termijnen vijftien mille als aanbrengrcommissie voor de aankoop van een onroerende zaak, die hun eigendom was. De vergoeding werd overgemaakt op een bankrekening ten name van de schoondochter.

Oordeel

Intern melden

De meldplicht geldt ook voor de accountant die jaarrekeningen samenstelt voor de opdrachtgever. Dat had de Accountantskamer al eerder gezegd ([13/2415 Wtra AK](#), zie [par. 2.4.6](#)). Het samenstellen van de jaarrekening vormt immers van oudsher een van de belangrijkste beroepsactiviteiten van

accountants. Bovendien staat dat expliciet in de [Memorie van Toelichting bij de Wwft](#). Het was niet de bedoeling van de wetgever om de reikwijdte van de meldplicht te beperken tot accountants die belast zijn met de uitvoering van een wettelijke controle.

Uit de NV COS 4410 volgt dat de jaarrekening wordt samengesteld aan de hand van financiële informatie die een entiteit aanlevert, zodat de accountant die kan verzamelen, verwerken, rubriceren en samenvatten. Ook daarbij kan de accountant stuiten op aanwijzingen dat er geld is witgewassen of gebruikt voor het financieren van terrorisme.

In tegenstelling tot [13/2415 Wtra AK](#) (zie par. 2.4.6) zegt de Accountantskamer nu duidelijk dat ook de accountant in loondienst onder de meldplicht valt. De accountant moet een ongebruikelijke transactie dus binnen veertien dagen melden aan de FIU-Nederland, maar mag ook intern melden en de externe FIU-melding overlaten aan de compliance officer van het kantoor. (De nieuwe Wwft voorziet de mogelijkheid om de melding standaard in handen te geven van de compliance officer van een wettelijke basis, omdat ook rechtspersonen en vennootschappen meldingsplichtig worden.)

Ongebruikelijk of niet?

Betalingen van facturen voor de aankoop van percelen door cliënten vallen onder de Wwft. Volgens de omschrijvingen gaat het bij zes van de zeven betalingen om een vergoeding voor bemiddeling. De zevende betaling is gebaseerd op een contract met een persoon. Het BFT ziet verschillende signalen voor ongebruikelijkheid:

- de betalingen zijn niet onderbouwd;
- de vergoedingen zijn heel hoog;
- de omschrijvingen op de factuur ('aanbrengeef');
- het tijdstip van uitbetalen;

- de betrokkenheid van meerdere partijen;
- het ontbreken van professionele experts.

Volgens het BFT is er gewerkt met valse facturen, net als bij de [Klimop-vastgoedfraude](#). Bij zes betalingen gaat het om 'witwassen', bij de zevende om belastingfraude. Ook vermoedens van belastingfraude moeten worden gemeld.

De accountant zegt dat het om normale facturen gaat, die niet zijn gebruikt om geld wit te wassen. De twee cliënten zijn al jaren projectontwikkelaar en zij schakelen doorgaans geen makelaars in. Zij hebben personen met 'rechten/belangen' betaald om het verwachte ontwikkelingsvolume af te kopen. De betalingen hangen niet samen met de aankoopprijs maar met de verwachte waarde van het ontwikkelde project als het klaar is. De zeven vastgoedtransacties zijn gedaan in een tijd dat de vastgoedmarkt 'booming' was.

De Accountantskamer vindt de genoemde signalen geen reden om te vermoeden dat de zeven transacties verband hielden met witwassen respectievelijk belastingfraude. Ook al zijn de betaalde vergoedingen "veel hoger (...) dan de gebruikelijke courtages van bedrijfsmakelaars". Dat de 'aanbrengeef' in twee gedeelten werd betaald aan een ander dan de aanbrengeer hoeft ook nog niet te wijzen op witwassen op belastingfraude.

In hoger beroep sluit het College van Beroep voor het bedrijfsleven zich hierbij aan. Eerder zei het college al ([AWB 14/602](#), zie ook par. [2.2.1](#) en [2.2.6](#)) dat accountants op grond van [artikel 16 van de Wwft](#) niet alleen moeten melden wanneer er concrete aanwijzingen bestaan voor witwassen of terrorismefinanciering, maar dat *iedere* ongebruikelijke transactie moet worden gemeld. Ook bij het uitvoeren van een samenstellingsopdracht of administratieve werkzaamheden moet een accountant alert zijn op signalen.

Als een accountant zijn diensten verleent aan een onderneming in een risicovolle branche – zoals de projectontwikkeling volgens het BFT is – mag je verwachten dat zij of hij extra kritisch en oplettend te werk gaat.

In dit geval deed de accountant al langere tijd (samenstellings-)werkzaamheden voor twee cliënten. De accountant kende hun ondernemingen en hun manier van werken en wist dat:

- de twee projecten ontwikkelden voor eigen rekening;
- het binnen de wereld van de projectontwikkeling niet ongebruikelijk is om bij de verwerving van onroerende goederen bemiddelingskosten en ‘fees’ aan derden te betalen;
- de hoogte van die kosten en fees niet gerelateerd hoeft te zijn aan de aankoopwaarde, maar gebaseerd kan zijn op de (verwachte) waarde van het te realiseren project.

De inhoud van de facturen gaven de werkelijkheid weer en waren gebaseerd op daadwerkelijke betalingen in verband met de verkoop van onroerende zaken bij twee vastgoedprojecten. De commissies waren niet gebaseerd op de verkoopprijs van het vastgoed, maar op het ontwikkelingsvolume van het project.

Het BFT heeft niet onderbouwd dat de gefactureerde bedragen in verhouding tot de geleverde diensten zo hoog waren dat dit een aanwijzing kon zijn voor witwassen. Het bureau veronderstelde dat het ging om een courtage, die meestal bestaat uit een percentage van de verkoopprijs. Maar in dit geval gaat het om een fee of commissie voor het aanbrenge van een onroerende zaak of voor het bemiddelen bij de verwerving van dat vastgoed.

Dat de vergoedingen rechtstreeks aan de bemiddelaar werden betaald en niet via de notaris hoeft niet per se te wijzen op mogelijke witwastransacties. Ook betalen in twee termijnen op een bankrekening ten name van de schoondochter hoefde de accountant in dit geval niet ongebruikelijk te vinden of te zien als een aanwijzing voor een poging om geld aan het zicht van de fiscus te onttrekken. De betaling stemde namelijk overeen met het verkoopcontract, waarin een aanbrengcommissie was bedongen voor de (schoon-)vader.

Consequente lijn

Het college vindt – in tegenstelling tot het BFT – dat de Accountantskamer niet afwijkt van deze uitspraken: [14/904 Wtra AK](#), [14/2009 Wtra AK](#), [14/3059 Wtra AK](#) en [12/1168](#) en [12/1169 Wtra AK](#) (zie de paragrafen [2.5.3](#), [2.1.10](#), [2.1.11](#) en [2.4.3](#) van deze uitgave). De voorbeelden van subjectieve indicatoren zijn slechts een hulpmiddel bij de professionele oordeelsvorming. Uiteindelijk gaat het erom of de accountant op grond van de bekende feiten en omstandigheden kon beslissen dat de transactie niet ongebruikelijk was. In zijn algemeenheid zal een vermoeden van fiscale fraude aanleiding zijn om ook te vermoeden dat de transactie verband kan houden met witwassen. In dit geval had de accountant echter geen aanleiding om te vermoeden dat de ontvangers van het geld die bedragen mogelijk zouden proberen te onttrekken aan het zicht van de fiscus.

Maatregel

Geen. ([AWB 15/386](#) en [14/905 Wtra AK](#))

- Iedere ongebruikelijke transactie melden die mogelijk verband houdt met witwassen of terrorismefinanciering, ook als er geen concrete aanwijzingen voor witwassen of terrorismefinanciering bestaan.

- Ook bij het uitvoeren van een samenstellingsopdracht of administratieve werkzaamheden alert zijn op signalen van witwassen of terrorismefinanciering.
- Intern melden bij de compliance officer volstaat als je in loondienst bent, er een compliance officer is en er waarborgen zijn dat deze de melding doet aan de FIU-Nederland (zie ook Wwft nieuw).

2.5.3 ZEER HOGE PROVISIEBETALINGEN ZONDER FACTUREN

- Er ontbreken facturen van betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet.
- Excessief hoge provisiebetalingen.
- De directie verstrekt gegevens die onjuist, onvolledig of anderszins onbevredigend zijn.

Feiten

Een accountant stelde de jaarrekeningen samen voor de houdster- en werkmaatschappij van een handelaar in financiële producten, die derivaten verkocht aan Vestia en andere woningcorporaties. Ook assisteerde hij de handelaar bij het verwerken van de financiële administratie en verzorgde hij de salarisadministratie voor één werknemer. De handelaar betaalde aanzienlijke bedragen aan de - later ontslagen - treasurer van Vestia. Van die provisiebetalingen waren er geen facturen en bij het samenstellen van de jaarrekening stelde de accountant geen vragen over het ontbreken van facturen voor de grootboekrekening 'Provisie ...'. Hij gaf gewoon een samenstellingsverklaring af.

Toen hij de conceptjaarrekening over het volgende jaar besprak, stelde hij het gemis

van facturen voor deze post wél aan de orde. Maar ook nu bleven de facturen uit en gaf hij een samenstellingsverklaring af bij de jaarrekening. Het jaar daarop gebeurde hetzelfde. Toen de zaak-Vestia een affaire werd, beëindigde het kantoor van de accountant de opdracht.

Het Openbaar Ministerie vond twee jaar later dat de accountant:

- zonder voldoende deugdelijke grondslag samenstellingsverklaringen had afgegeven bij drie jaarrekeningen omdat ruim een derde van de omzet zonder facturen werd uitbetaald aan één persoon;
- de betalingen ten onrechte niet had gemeld bij de FIU-Nederland.

Oordeel

Ontbrekende facturen

Wanneer de accountant bij een samenstellingsopdracht constateert dat de verstrekte gegevens onjuist, onvolledig of anderszins onbevredigend zijn, mag hij deze gegevens niet zonder meer verwerken. In dit geval had de accountant moeten constateren dat de verstrekte gegevens onvolledig en/of onbevredigend waren omdat facturen ontbraken. Het ging om provisiebetalingen aan een van de belangrijkste relaties van de derivatenverkoper, terwijl die betalingen ruim een derde deel van zijn omzet uit maakten. De accountant had alert moeten zijn op voldoende broninformatie en had geen genoegen mogen nemen met alleen bankafschriften. Toen hij de gevraagde facturen niet kreeg, had hij zijn opdracht moeten teruggeven.

Ten aanzien van de laatste twee jaarrekeningen heeft de accountant dit (min of meer) erkend. Bij de eerste jaarrekening was het ontbreken van de facturen echter niet aan de orde gekomen. De accountant had daar toen echter zelf over moeten beginnen en moeten afwegen of de aangereikte informatie wel toereikend en juist was. Hij heeft zijn

samenstelwerkzaamheden met onvoldoende diepgang verricht.

Melden

De provisiebetalingsen maakten ruim een derde deel van de omzet van de derivatenverkoper uit, terwijl er geen facturen van waren. Volgens het OM is dat een subjectieve indicator om te melden. Volgens de Accountantskamer kwam de situatie overeen met de volgende twee voorbeelden van de [subjectieve indicator](#) voor accountants, te weten:

- “administratieve systemen die door hun ontwerp of opzet geen adequate mogelijkheid bieden transacties te volgen of voldoende bewijs te leveren”;
- “betalingen voor verleende diensten die excessief hoog lijken in relatie tot de verleende diensten (...) betalingen voor niet gespecificeerde diensten (...) aan adviseurs”.

Maatregel

Berisping. ([14/904 Wtra AK](#))

- Zorg voor voldoende bron-informatie en geef de opdracht terug als je de gevraagde facturen of gegevens niet krijgt.
- Ga na of de verstrekte gegevens juist, volledig en bevredigend zijn.
- Meld het ontbreken van facturen van (provisie)betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet.

2.5.4 ONTBREKEND BEWIJS VAN BETALING

- Betalingsbewijs koopsom ontbreekt na overname.

Feiten

De voormalig directeur van een logistiek-bedrijf nam de inventaris en de goodwill over van de vestiging in Schiphol-Rijk.

Het bedrijf en de koper steggelden over de betaling van de overnamesom van 175 mille, waarvan de koper vijftig mille pas later zou betalen. Een accountant stelde de jaarrekeningen van de nieuwe eigenaar samen en gaf daarbij een samenstellingsverklaring af. Enige tijd later werd het bedrijf failliet verklaard. De curator deed aangifte van bedrieglijke bankbreuk tegen de bestuurders van het bedrijf en tegen de stichting die het betalingsverkeer van de onderneming afhandelde. Penningmeester van deze stichting was de koper; voorzitter was een financier en minderheidsaandeelhouder van de onderneming.

Oordeel

De accountant heeft aangegeven dat de koper en het bedrijf een koopovereenkomst hadden gesloten, waarbij de koper de vestiging op de luchthaven Schiphol-Rijk met terugwerkende kracht heeft overgenomen.

De accountant heeft aangetoond dat het verschuldigde bedrag volledig was betaald en aangegeven hoe een en ander in de jaarrekening van dat boekjaar is verwerkt. Dat de accountant op de hoogte had moeten zijn van een “fundamentele fout” toen hij de jaarrekening samenstelde, staat niet vast. Het enkele feit dat de curator aangifte heeft gedaan tegen de bestuurders van het bedrijf en de stichting en heeft gezegd dat hij geen bewijs van betaling van de koopsom heeft ontvangen, zegt niet genoeg. De accountant mocht uit de stukken, waarover hij destijds beschikte, en uit de toelichting van de koper concluderen dat de verschuldigde koopsom namens de koper was voldaan.

Maatregel

Geen. ([AWB 15/181](#) en [14/12 Wtra AK](#))

- Nagaan of de koopsom na een overname is voldaan, alvorens de transactie te verwerken in de jaarrekening.

2.5.5 'LICENTIES'

- Een factuur voor 'intellectueel eigendom', die de fiscus die niet zou hebben aanvaard als zij voldoende was geïnformeerd.

Feiten

Een grootaandeelhouder verkocht de helft van zijn aandelen in een bedrijf in meet-, regel- en procestechiek. De verkoper zou nog de helft van de winst krijgen over het volgende boekjaar. De boekhouder van de koper zou de hoogte daarvan bepalen. De verkoper wilde zijn vennootschap nog één ton laten factureren bij de meet- en regel-bv wegens "doorberekende ontwikkelingskosten" en kwam met drie scenario's om de winst te verdelen; in twee daarvan zou hij "een speciale factuur" sturen. De boekhouder van de koper had een voorkeur voor het scenario zonder speciale factuur, omdat zo'n factuur ongebruikelijk en fiscaal-juridisch onjuist is. Na overleg met zijn accountant koos de verkoper echter voor de speciale factuur. Deze factuur zou de winst van de meet- en regel-bv drukken; de koper liep in dit scenario geen fiscaal risico, zei de verkoper.

De koper wilde de speciale factuur alleen accepteren als de Belastingdienst de aftrek van de factuur als 'zakelijke kosten' toestond. Alle gemaakte uren waren immers al gefactureerd in de managementvergoeding. De bv van de verkoper paste de omschrijving en de datum van de factuur aan. De omschrijving werd 'afrekening vergoeding kennis (intellectueel eigendom) en licenties over de periode 2010 tot en met 2013'. De accountant polste de Belastingdienst, die akkoord ging met de aftrek van de factuur als een soort afkoopsom van de kennis. Aan de betrokken belastingadviseur schreef de accountant vervolgens triomfantelijk: "Zo zie je maar, als je het maar probeert."

De belastingadviseur was vooral bezorgd over de aftrekbaarheid van de loonbelasting op holding-niveau "aangezien een vergoeding voor kennisoverdracht kan worden gezien als een aanvulling op de managementvergoeding".

De accountant zei dat hij duidelijk met de inspecteur had besproken dat het een afkoop was van de kennis en geen vergoeding voor arbeid. De accountant en de boekhouder bleven het op diverse punten oneens met elkaar, onder meer over de factuur. De accountant schreef dat er voor de boekhouder en de belastingadviseur van de koper een uitdaging zou moeten liggen om er fiscaal het maximale voor hun cliënt uit te slepen binnen de afspraken met de fiscus en dat het er niet op leek dat zij dat deden. De boekhouder schreef terug dat de koper nooit akkoord was gegaan met die factuur. Hij voegde eraan toe dat de accountant deze factuur had geïnitieerd, louter en alleen vanwege de wens van de verkoper om belaste omzet te creëren in zijn holding. "Jullie hebben het om die reden toen de naam 'afrekening vergoeding kennis en licenties' gegeven. Deze gang van zaken is onacceptabel voor ons."

Oordeel

De accountant heeft niet kunnen uitleggen waarom de omschrijving van de factuur van 'doorberekende ontwikkelingskosten' is gewijzigd in 'afrekening vergoeding kennis (intellectueel eigendom) en licenties'. Hij heeft alleen gezegd dat dit zonder bedoeling is gebeurd. Desgevraagd kon hij evenmin uitleggen voor welke kennis de vergoeding moest worden betaald. De accountant heeft daardoor:

- geen maatregelen genomen om de bedreiging voor de naleving van de fundamentele beginselen weg te nemen;
- nagelaten bij de verkoper nadere inlichtingen te vragen en verkregen informatie te verifiëren;

- ten onrechte niet geprobeerd de verkoper te overtuigen dat de dubieuze factuur onjuist was;
- nagelaten zich te distantiëren van het gebruik van die factuur.

Dat de Belastingdienst akkoord was gegaan met de factuur op basis van de inlichtingen die de accountant had verstrekt, doet niets af aan de verplichtingen van de accountant. De Belastingdienst wist namelijk niet dat de omschrijving van de factuur was gewijzigd en dat die aanpassing omstreden was. De accountant had ervoor moeten zorgen dat hij niet in verband werd gebracht met oneerlijk en onoprecht zakendoen.

Maatregel

Berisping. ([AWB 15/746](#) en [15/637 Wtra AK](#))

- Belastingdienst voorzien van de juiste informatie als u de fiscus vraagt of iets aanvaardbaar is.

2.5.6 CREDITNOTA'S EN VERREKENING BMW 520D

- Nota's verrekenen door een auto te leveren.

Feiten

Bij een strafrechtelijk onderzoek naar mogelijk witwassen zagen rechercheurs van de Fiod dat een accountantskantoor werkzaamheden uitvoerde voor verschillende rechtspersonen van een verdachte. Het kantoor had wegens openstaande facturen een vordering van 101.383,29 euro op diverse vennootschappen rondom de cliënt. De verantwoordelijke accountant en de cliënt losten dit op door Nederlandse vennootschappen van de cliënt 46.383,29 euro te laten crediteren, terwijl buitenlandse vennootschappen van de cliënt een nieuwe factuur kregen van 41.000 euro. De cliënt

kon daarna nog eens 5.383,29 euro crediteren en het resterende bedrag van 55.000 euro verrekenen door een BMW 520d te leveren aan het kantoor dan wel de accountant.

Bij een doorzoeking van het kantoor troffen Fiod-rechercheurs diverse facturen, creditfacturen en e-mailberichten aan die samenhangen met bovenstaande transacties. De Fiod zag nu ook de accountant als verdachte. Het Openbaar Ministerie klaagde er bij de Accountantskamer over dat de accountant zich vermoedelijk had schuldig gemaakt aan valsheid in geschrift door opzettelijk valse facturen op te maken en/of te gebruiken.

Oordeel

De accountant heeft aangegeven dat het om een betalingsregeling van het kantoor met de cliënt ging en dat het kantoor in vijf jaar diverse werkzaamheden had uitgevoerd voor de Spaanse en Zwitserse ondernemingen van de cliënt. Het kantoor declareerde de uren echter bij diens Nederlandse ondernemingen. Assistenten hadden de uren niet altijd verantwoord bij de juiste ondernemingen en om een en ander te corrigeren, moesten de facturen worden herverdeeld. Op de facturen voor de Spaanse en Zwitserse ondernemingen hoorde geen btw te staan, dus dat moest worden aangepast. Die facturen konden echter niet worden gemaakt met de software van Alure. Het kantoor had, zo voegde de accountant eraan toe, de gebruikelijke procedures gevolgd en de facturen op een transparante manier verwerkt in de kantooradministratie.

Gezien dit verweer vindt de Accountantskamer dat het OM onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt dat de accountant zich heeft bezondigd aan valsheid in geschrift. Daarbij speelt mee dat de Fiod de accountmanager voor deze cliënt niet heeft gehoord, terwijl dit wel voor de hand had gelegen. De tuchtrechter vindt verrekening door een auto te

leveren weliswaar “niet zeer gebruikelijk”, maar ook niet zonder meer tuchtrechtelijk laakbaar. De Accountantskamer is het met de accountant eens dat de betaling en de aflossing van de schuld op een juiste en transparante manier zijn verwerkt in de administratie. En inderdaad de uren-specificaties zijn niet accuraat opgesteld, zoals de accountant erkent, maar de klacht gaat over de verdenking dat de accountant valse (credit)facturen heeft opgemaakt.

In hoger beroep komt het College van Beroep voor het bedrijfsleven tot dezelfde conclusie. Het college vindt dat je van het OM zorgvuldig onderzoek mag verwachten “zonder vooringenomenheid”. Objectief bezien heeft het OM onvoldoende bewijs overgelegd, want het is inderdaad mogelijk dat in de praktijk bij de (vele) ondernemingen van de cliënt niet steeds alle werkzaamheden per zes minuten op de juiste onderneming zijn geboekt, zoals de accountant zegt.

Het OM heeft dit alternatieve scenario ten onrechte niet onderzocht. Het heeft het zelfs niet nodig gevonden de voormalige accountant-manager te horen die meer licht op de zaak had kunnen werpen. De accountant heeft daarentegen zowel in eerste aanleg als in hoger beroep een plausibele verklaring gegeven voor de aangepaste facturen die zijn verstuurd aan de buitenlandse vennootschappen en die onderbouwd met gespreksaantekeningen. Daaruit blijkt dat hij inderdaad al enige tijd met de cliënt sprak over het opzetten van een Zwitserse onderneming.

Maatregel

Geen. ([17/1263 Wtra AK](#) en [18/1018](#))

- Verrekeningen transparant verwerken in de administratie.

2.5.7 REËLE ZAKELIJKE TEGENPRESTATIE ONTBREEKT

- Geen.

Feiten

Een accountant stelde voor GDS Europe bv, een drukkerij die gespecialiseerd was in instructiehandleidingen en uitgaven over wetgeving, de jaarrekeningen samen en verzorgde de vpb-aangiften. Een kantoor-genoot van deze accountant controleerde de jaarrekening van de Stichting JAA Training Organisation, een klant van GDS. JAA verzorgde trainingen en cursussen over veiligheid in de luchtvaartbranche. De directeur van JAA was getrouwd met een vrouw die een onderneming had. De samensteller adviseerde haar de eenmanszaak om te zetten in een holding en een werkmaatschappij.

De directeur van GDS beunde bij, zonder dat het bestuur dat wist, als eigenaar van OTT Vastgoed bv. OTT participeerde in HPF Projecten bv, dat een hippisch bungalowpark wilde opzetten in Maarsch. De GDS/OTT-directeur benaderde de JAA-directeur om ook te participeren in het project. De JAA-directeur en zijn vrouw kochten 10 procent van de OTT-aandelen en verwierven daarmee een belang van 5 procent in HPF. Toen het echtpaar geen geld genoeg had, spraken de JAA-directeur en de GDS/OTT-directeur onder meer af dat GDS hem courtages/retourprovisies zou betalen voor de opdrachten die GDS van de stichting ontving. De JAA-directeur stuurde daarvoor namens 4-Midable holding en GR-8 Services - de bedrijven van zijn vrouw - facturen naar GDS. Daarop stonden werkzaamheden die feitelijk niet hadden plaatsgevonden en werd 5 procent in rekening gebracht van het drukwerk en 25 procent van de opmaakwerkzaamheden die de stichting liet uitvoeren. De JAA-directeur zou de bedragen investeren

in voornoemd paardenproject. Verder spraken de directeuren af dat een geïmmigreerde architect in dienst zou treden van GDS en dat de directeur een deel van diens salaris als management fee zou factureren aan de stichting. In drie jaar tijd betaalde de stichting hiervoor 70.058 euro aan GDS.

De fraude kwam uit toen de Fiod een huiszoeking deed bij de drukkerij en bij JAA. De fiscale recherche verdacht de JAA-directeur, de OTT-eigenaar en zijn dochter - die toen directeur van GDS was - van valsheid in geschrift, oplichting en witwassen. Tijdens een bespreking kort na de inval bekenden de vader en zijn dochter aan de samensteller dat zij betrokken waren bij een fraude, waaraan de JAA-directeur zou hebben meegewerkt. Aan de Fiod bekenden de drie verdachten dat JAA een deel van zijn omzet afdroeg aan twee bv's van de vrouw van de JAA-directeur. De bv's verstuurden voor in totaal 759.000 euro aan facturen, deels zonder dat er een tegenprestatie werd geleverd. Hierdoor is de stichting voor 395.000 euro benadeeld. Drie maanden na de huiszoeking door de Fiod ging GDS failliet.

Het bestuur van de Stichting Beheer JAA Training Organisation klaagde er bij de Accountantskamer vergeefs over dat de accountants de fraude hadden opgezet of daaraan hebben meegewerkt dan wel niet

hebben ingegrepen, terwijl zij ervan wisten. Ook zouden zij de jaarrekeningen van JAA hebben goedgekeurd en andere werkzaamheden hebben verricht, terwijl zij weet hadden van de fraude. De stichting diende ook een schadeclaim in tegen het kantoor, dat de constructies zou hebben geadviseerd.

Oordeel

De Accountantskamer verklaart de klacht (voor zover die op tijd is ingediend) ongegrond. De stichting heeft niet aangetoond dat de accountants op de hoogte waren van de fraude of dat hadden moeten zijn, ook al bediende het kantoor zowel JAA als GDS.

In de civiele zaak bestrijdt het kantoor opnieuw dat het van de fraude wist. De Rechtbank Noord-Holland onderzoekt niet eens of de accountants gelijk hebben, want de oud-directeur van GDS heeft zeer verwijtbaar gehandeld en de stichting schade berokkend. Zelfs al zou het kantoor hem dit inderdaad hebben geadviseerd, dan had hij dat advies naast zich neer moeten leggen en het kantoor de deur moeten wijzen.

Maatregel

Geen ([16/2226-7](#) en [16/2401+2 Wtra AK](#)) resp. claim afgewezen ([C/15/250770 / HA ZA 16-718](#)).

- Geen.

2.5.8 BRANCHEVREEMDE ACTIVITEITEN, BETALINGEN UIT HYPOTHEEKDEPOT

- Verbouwingen klant passen niet bij de activiteiten die zijn geregistreerd bij de KvK.
- Inkoopfacturen voor de gefactureerde werkzaamheden ontbreken.
- De klant verstrekt de inkoopfacturen ook niet na herhaaldelijk aandringen.
- Er wordt betaald vanuit een hypotheekdepot.
- Leverancier en afnemer wonen op hetzelfde adres.
- De curator van een klant draait een transactie terug.
- Een geleverd goed wordt niet geactiveerd maar blijft op de grootboekrekening staan als ‘te verrekenen posten’ (indicator J4).
- Er worden 360 uur gedeclareerd voor twee weken werk van medewerkers (indicatoren D2 en J2).
- Zeer hoge reis- en telefoonkosten voor een korte periode (indicator D2).

Feiten

De uitbaatster van een administratiekantoor deed werkzaamheden die mkb-accountants soms ook doen en waarvoor dezelfde Wwft-regels en -voorbeelden gelden als voor accountants. Voor één klant verwerkte zij facturen in de financiële administratie. Voor een andere maakte zij loonstroken en deed zij de aangifte loonbelasting. Over eerstgenoemde klant kwam een tip binnen bij Meld Misdaad Anoniem. Het Bureau Financieel Toezicht (BFT) ging kijken en dook in de administratie van de twee klanten.

De eerstgenoemde klant stond bij de Kamer van Koophandel ingeschreven als onderneming die doet aan handelsbemiddeling in

textiel, kleding, schoeisel en lederwaren, organisatieadvies verkoopt en grossiert in consumentenartikelen. In de administratie vond het BFT drie verkoopfacturen voor de verbouwingen van woningen.

Deze facturen waren alle drie betaald uit hypotheekdepots. Er waren echter geen inkoopfacturen die samenhangen met verbouwingen. Volgens de eigenaresse van het administratiekantoor had zij deze klant herhaaldelijk maar vergeefs gevraagd om inkoopfacturen.

Volgens wél aanwezige facturen kocht deze klant een partij hout en inventaris voor 25.000 euro en een vrachtauto voor 15.000 euro. De partij hout werd een week later voor 34.545,50 euro verkocht aan een andere partij, die op hetzelfde adres was gevestigd als de oorspronkelijke leverancier van de goederen. Volgens de factuur was er contant al 7500 euro aanbetaald. De oorspronkelijke leverancier werd een maand daarna failliet verklaard. Volgens een creditnota zouden bovengenoemde goederen zijn teruggegeven en heeft de curator deze verkocht.

De klant van het kantoor stuurde de koper van bovengenoemde goederen een factuur van 16.200 euro voor de 360 uur die zijn twee medewerkers in de gedeclareerde twee weken zouden hebben gewerkt.

De klant factureerde ook 2750 euro voor reis- en telefoonkosten. Uiteindelijk werd deze factuur geheel gecrediteerd, zo blijkt uit een creditnota.

Voor een tweede klant deed het kantoor de aangifte loonheffing. Daarvoor maakte het loonstroken op naam van een meneer en een mevrouw die samen op hetzelfde adres woonden. Het salaris van de man was in de ene maand 12.381,73 euro, terwijl het

weeksalaris in de daaropvolgende maand 6390 euro bedroeg. De vrouw ontving 4600 euro per maand aan salaris. Hoewel de klant geen administratie aanleverde over het dienstverband van de twee deed het kantoor niettemin loonaangifte namens de onderneming.

Het BFT deed aangifte omdat de kantoor-eigenaar de ongebruikelijke transacties pas jaren later meldde bij de FIU-Nederland. Daarna vervolgde het OM de man strafrechtelijk.

Oordeel

De eigenaresse van het kantoor had meer oog moeten hebben voor de subjectieve indicatoren uit de [Specifieke leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen](#). Met name de indicatoren D1 (transacties die niet passen in de normale bedrijfsuitoefening) en J2 (onverklaarbare discrepantie tussen geld en goederenstroom) vormden een reden om een verband met witwassen te vermoeden. Nu zijn de indicatoren en voor-

beelden uit de leidraad niet meer dan “aandachtspunten ter bewustwording”. Maar als meerdere voorbeelden van toepassing zijn, kan dat een belangrijke aanwijzing zijn voor een ongebruikelijke transactie. De rechtbank wijst daarbij met name op de aanwijzingen en indicatoren die hierboven zijn gemarkeerd als rode vlaggen. Verder maakt de rechtbank duidelijk dat het bij de Wwft-voorschriften gaat om ordeningsrecht. Daarin doet het er niet toe of je de meldingsplicht opzettelijk niet naleeft en dat je de regels en de voorbeelden uit de leidraad niet kende. Je moet je er gewoon aan houden. Bovendien mag je van de eigenaresse van een administratiekantoor wel een zekere deskundigheid op dit punt verwachten.

Maatregel

Boete van 10.000 euro, waarvan 4000 euro voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. ([13/845144-18](#))

- Vragen naar onderliggende stukken of andere informatie bij opvallende facturen.

2.6 CUSTOMER DUE DILIGENCE

Nagaan wat voor vlees u in de kuip heeft, is lastig. Een kopie van het paspoort laten toe faxen is niet voldoende en naarmate het risico groter wordt moet u meer doen om de uiteindelijk belanghebbende achter een transactie te identificeren.

2.6.1 GOEDE BEKENDEN

- Cliënten die u goed kent en/of familielid zijn.
- Een gefaxte kopie van het rijbewijs in het dossier is niet voldoende om de identiteit van de cliënt vast te stellen.

Feiten

Het BFT stelde bij een controle vast dat een accountantskantoor de Wwft niet naleefde, omdat de identiteit van enkele cliënten niet was vastgesteld en geverifieerd. In de klantdossiers zaten geen kopieën van het paspoort, rijbewijs of een ander identiteitsbewijs van de cliënten. Er waren ook geen gegevens over het document genoteerd.

Omdat de eigenaar geen accountant (meer) was, kon het BFT geen tuchtklacht indienen. Het bureau legde het kantoor daarom een boete op van vijftienhonderd euro.

De eigenaar vocht de boete zonder succes aan bij de Rechtbank Rotterdam. In hoger beroep voerde hij onder meer aan dat:

- hij de cliënten goed kende en een daarvan een familielid was;
- de identiteit niet bij elke (kwartaal)aangifte moet worden vastgesteld;
- het cliëntenonderzoek 'vormvrij' is en hij dus zelf mag weten hoe hij de identiteit vaststelt en verifieert;
- hij nooit een Wwft-melding heeft hoeven doen.

Oordeel

Het is niet voldoende om de cliëntgegevens alleen vast te leggen in onder meer fiscale aangiften, omdat:

- de cliënt op grond van die gegevens niet kan worden geïdentificeerd;
- het cliëntonderzoek vóór aanvang van de cliëntrelatie moet worden uitgevoerd en dus niet pas op het moment dat er - bijvoorbeeld - aangifte wordt gedaan.

Het cliëntonderzoek is niet geheel vormvrij. De wetgever wilde met de Wwft weliswaar een minder rigide systeem hanteren, waarbij een risicogeoriënteerde benadering het uitgangspunt is. Dat doet echter niets af aan de identificatie- en verificatieverplichtingen van deze wet. Accountants (of uitbaters van een administratiekantoor) hoeven dit niet jaarlijks te doen, maar de cliënten helemaal niet identificeren en hun identiteit verifiëren gaat te ver.

In [paragraaf 2.4.3](#) zagen we al dat de accountant de identiteit van de cliënt persoonlijk moet vaststellen en verifiëren. Een gefaxte kopie van het rijbewijs is niet voldoende.

Maatregel

Boete vijftienhonderd euro.
([16/720](#) en [ROT 15/5706](#))

- Cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren vóór aanvang van de cliëntrelatie.
- Ook de voor u bekende cliënten identificeren en hun identiteit verifiëren.
- Kopieën van het paspoort, rijbewijs of een ander identiteitsbewijs bewaren in het klantdossier.

2.6.2 LUXEMBURGSE HOLDING VOOR NEDERLANDS BEDRIJF

- Een buitenlandse holding van een puur Nederlandse vennootschap.

Feiten

Het BFT zag bij een nalevingsonderzoek in twee accountantsdossiers dat er geen cliëntenonderzoek was uitgevoerd. In het ene dossier ontbrak een kopie van het identiteitsbewijs van de enige aandeelhouder. In het andere dossier ontbrak een uittreksel van de Luxemburgse Kamer van Koophandel of andere informatie waaruit kan worden opgemaakt wie de aandeelhouder(s) was of waren van een Luxemburgse holding, die alle aandelen had van een bedrijf dat volgens de Kamer van Koophandel de enige aandeelhouder was van de Nederlandse opdrachtgever. Het kantoor kreeg drie weken de tijd om alsnog een deugdelijk cliëntenonderzoek uit te voeren. Het kantoor meldde dat hij het identiteitsbewijs van de enige aandeelhouder van het ene bedrijf inmiddels had ontvangen. Een paar maanden later stuurde het kantoor aan het BFT nadere informatie over de Luxemburgse holding. Het bureau kon daaruit echter niet afleiden wie de aandelen van de holding had(den).

Bijna een jaar na het onderzoek zei het kantoor dat er feitelijk geen werkzaamheden waren verricht voor de Luxemburgse holding van deze rechtspersoon. Het BFT wees het kantoor erop dat de cliëntrelatie dan had moet worden verbroken (op grond van [artikel 5 van de toenmalige Wwft](#)). Het bureau gaf het kantoor een waarschuwing en legde een boete op van vijftienhonderd euro. Het kantoor maakte hier bezwaar tegen en ging – toen dat ongegrond werd verklaard – in beroep bij de Rechtbank Rotterdam.

Oordeel

Tegen een waarschuwing kun je geen bezwaar maken, omdat dit geen officiële maatregel is. Het bezwaar en beroep tegen de boete zijn ongegrond.

Het accountantskantoor meent dat een cliëntenonderzoek niet nodig was, omdat het slechts voorbereidende werkzaamheden heeft uitgevoerd voor deze cliënt en meer niet. Er is volgens het kantoor dus geen sprake van een zakelijke relatie in de zin van de Wwft (“zakelijke, professionele, of commerciële relatie tussen een instelling en een natuurlijke persoon of een rechtspersoon, die verband houdt met de professionele activiteiten van die instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren”).

De cliënt heeft echter (een deel van) zijn administratie naar het kantoor gebracht met het verzoek de jaarrekeningen op te stellen en de fiscale aangiftes te doen. De accountant vond weliswaar dat er nooit sprake was van een zakelijke relatie, omdat de werkzaamheden nooit zijn uitgevoerd omdat de administratie ontoereikend was. Volgens de Wwft-definitie hoeft je echter niet al werkzaamheden te hebben verricht wil sprake kunnen zijn van een zakelijke relatie. Bovendien stond het bedrijf met een omzet van 2.755 euro wel op de ‘omzetlijst klanten’ van het kantoor. Het kantoor heeft desgevraagd toegegeven wel voorbereidend werk voor dit bedrijf te hebben gedaan en daarvoor ook tijd te hebben geschreven.

Een zakelijke relatie ontstaat niet pas als na de voorbereidende werkzaamheden duidelijk wordt of het kantoor iets voor de klant zou kunnen betekenen. Bovendien zou het kantoor naar eigen zeggen de jaarrekeningen hebben samengesteld en de fiscale aangiftes hebben verzorgd als de administratie daarvoor voldoende was geweest. Er was kortom

wel degelijk sprake van een zakelijke relatie. De boete is niet onredelijk. Het BFT vindt terecht dat een Luxemburgse rechtspersoon extra waakzaamheid vereist vanwege het risico op belastingfraude.

Maatregel

Boete vijftienhonderd euro. ([ROT 14/7630](#))

- Zorg voor een KvK-uittreksel met de aandeelhouders.
- Doe ook cliëntenonderzoek als u alleen voorbereidende werkzaamheden uitvoert voor een cliënt.
- Wees extra waakzaam als de opdrachtgever een rechtspersoon is uit een belastingparadijs vanwege het risico op belastingfraude.

2.6.3 LENINGEN UIT RISICOLAND ZONDER RENTE EN ZEKERHEDEN

- Lening zonder overeenkomst, zekerheden en renteverplichting (tenzij geldverstrekkers en -ontvangers moslim zijn).
- Betalingen zonder schriftelijke overeenkomst.
- (Uit)geleende gelden komen uit onduidelijke bronnen en zijn mogelijk afkomstig uit landen die op de *high risk and non-cooperative jurisdictions*-lijst van de Financial Action Task Force staan.
- Als meerdere subjectieve indicatoren van toepassing zijn, is dat een belangrijke aanwijzing voor ongebruikelijkheid.

Feiten

Een accountant verkocht zijn aandelen in het kantoor en begon een nieuw accountantskantoor. Hij nam ongeveer zestig oude cliënten

mee onder wie twee broers en hun vennootschappen. Toen de broers een nieuwe onderneming wilden opzetten, beschreef de accountant de business case om een financieringsaanvraag van vier ton te onderbouwen. De accountant wist dat een zwager anderhalve ton zou uitlenen. De broers deden wel vaker zaken met deze zwager en de accountant had een goede indruk van de man. Ook twee andere familieleden leenden geld uit aan de broers. Het Bureau Financieel Toezicht (BFT) kwam langs voor een periodiek onderzoek naar de naleving van de Wwft. Het BFT vroeg de accountant een aantal stukken te kopiëren uit twee onderzochte dossiers. Een dag later stuurde de accountant op verzoek van het BFT alsnog kopieën van het identiteitsbewijs en het rijbewijs van de broers.

Het BFT plaatste vraagtekens bij de in totaal 250 duizend euro die de broers via een tussenrekening van de bank hadden ontvangen uit het buitenland. Volgens het BFT ontbraken een leningovereenkomst, zekerheden, een renteverplichting en een regeling voor het geval er niet zou worden terugbetaald. Hoewel de drie geldverstrekkers geen vergoeding ontvingen voor hun leningen liepen zij wel debiteuren- en valutarisico's. Om het cliëntenonderzoek en de meldplicht te kunnen beoordelen, wilde het BFT informatie ontvangen die de klanten aan de accountant hadden verstrekt over de drie geldverstrekkers en de leningen. De accountant liet in een reactie weten dat familieleden van de aandeelhouders voor financiering hadden gezorgd, mede omdat de Nederlandse banken de geldkraan voor het mkb toen vrijwel hadden dichtgedraaid. De broers zijn van oorsprong buitenlands en praktiserend moslim. Het vragen van rente op uitgeleend geld is in islamitische kringen 'haram', dus wordt met andere woorden als ongewenst beschouwd. Daarom mijdt men bij voorkeur rentevragende banken en zorgt men in familieverband voor financiering. De familieband

geldt hierbij als beste zekerheidsstelling. Uit de documentatie van de accountant bleek dat twee geldverstrekkers ook handelden in gebruikte kleding en de broers inmiddels 165 duizend euro hadden afgelost.

Oordeel

Gezien de bijzondere omstandigheden van dit geval was er geen aanleiding om nader cliëntonderzoek in te stellen, meent de Accountantskamer. Er was geen verhoogd risicoprofiel, zodat de accountant de identiteit van de broers als ubo's van de vastgoed-bv niet hoefde te verifiëren. Het BFT vond tijdens het onderzoek echter twee formulieren 'Opdrachtaanvaarding/Formulier WWFT', die de accountant beide had ondertekend op zondag 31 januari 2010. Als bijlage bij deze formulieren bevonden zich twee kopieën van rijbewijzen van beide broers, die de accountant op dezelfde zondag heeft geverifieerd en geparafeerd en had genummerd met 'Eig-5 b/c' respectievelijk 'Eig-5 c'.

Uit de kopieën blijkt dat het rijbewijs van de ene broer is uitgegeven op 23 februari 2010 en

het rijbewijs van de andere op 26 oktober 2010. Deze identiteitsbewijzen kon de accountant volgens het BFT dus niet al op 31 januari 2010 hebben geverifieerd. De handgeschreven data op de kopieën van de identiteitsbewijzen en de formulieren 'Opdrachtaanvaarding/Formulier WWFT' lijken geantedateerd. De accountant kan de gewraakte stukken niet op de aangegeven dag hebben ondertekend, aangezien de afgifedata van de rijbewijzen van later datum zijn. Volgens de Accountantskamer heeft de accountant de documenten niet bewust willen antedateren door de verklaring naderhand te tekenen. Maar 'slordig' en onzorgvuldig is het wel.

In hoger beroep valt het oordeel strenger uit. Over de meldingsplicht heeft het College van Beroep voor het bedrijfsleven al eerder gezegd (zie [paragraaf 2.2.1](#)) dat je niet alleen moet melden wanneer er concrete aanwijzingen zijn voor witwassen of het financieren van terrorisme, maar dat iedere ongebruikelijke transactie moet worden gemeld zodra je vermoedt dat die verband kan houden met

witwassen of terrorismefinanciering. De Accountantskamer heeft dit toetsingskader niet juist omschreven. De accountant kon hier niet in redelijkheid concluderen dat er geen aanwijzingen waren voor witwassen (of het financieren van terrorisme), omdat zijn cliënten leningen kregen van heren uit Turkije en het geld mogelijk afkomstig was uit Turkije en/of Oekraïne. Dit zijn landen die destijds stonden op de lijst met *'high risk and non-cooperative jurisdictions'* van de Financial Actions Task Force (FATF).

Deze [Voorbeelden bij de subjectieve indicator voor het melden van ongebruikelijke transacties](#) kunnen dienen als hulpmiddel om de ongebruikelijkheid te beoordelen. Als één van deze situaties zich voordoet, ben je niet zonder meer verplicht te melden. Maar als meerdere voorbeelden van toepassing zijn, kan dat een belangrijke aanwijzing zijn dat het gaat om een ongebruikelijke transactie. Volgens de accountant zijn de geldverstrekkers allemaal familie van de twee broers en wonen zij alle drie in Turkije. Eén van hen heeft een (tweedehands)kledingbedrijf in Oekraïne, een tweede in de Verenigde Staten. Het college stelt vast dat de broers forse leningen zijn aangegaan zonder schriftelijke leningsovereenkomsten, zonder aflossings-schema's en zonder rentevergoeding en zekerheidstelling. In de documentatie van de lening en in de schriftelijke schuldbekentenissen die de accountant heeft overgelegd, ontbreken de adres- en woonplaatsgegevens van de geldverstrekkers. Verder was onduidelijk uit welk land of welke landen de gelden kwamen.

Volgens het college zijn hier de subjectieve indicatoren D2, E3 en J10 uit de *Specifieke leidraad* van toepassing, omdat de transacties door hun aard ongebruikelijk zijn, de herkomst van de gelden onduidelijk is dan wel onvoldoende gedocumenteerd en er betaald wordt zonder schriftelijke overeenkomst. Deze subjectieve indicatoren kunnen belang-

rijke aanwijzingen zijn voor ongebruikelijke transacties. In tegenstelling tot de Accountantskamer vindt het college dat de accountant de leningen wel had moeten melden bij de FIU-Nederland. De transacties hebben een ongebruikelijke karakter, ook al is het in de Turkse cultuur gebruikelijk om elkaar in familieverband zo nodig zakelijke leningen te verstrekken zonder dat daar direct een aanwijsbare tegenprestatie tegenover staat.

Volgens de accountant zijn de geldleningen (grotendeels) bedoeld om een bedrijfspan, een opslagloods en een fabrieksinrichting te financieren en dus zakelijk. Maar daarmee is niet duidelijk waar de girale overboekingen op de bankrekening van het bedrijf van de broers vandaan komen. Financiering uit het buitenland buiten de reguliere financiële sector om kan een hoger witwasrisico of risico op financiering van terrorisme met zich meebrengen. Zeker als de gelden mogelijk komen uit landen die destijds op de hoge-risicolijst van de FATF stonden. Alles overziende had de accountant moeten vermoeden dat deze transacties verband konden houden met witwassen of financiering van terrorisme en dus moeten melden.

Over het verifiëren van de identiteit heeft de Accountantskamer ten onrechte gezegd dat die verificatieplicht nog niet bestond voor de jaarrekening 2012. Maar een jaarrekening wordt na afloop van het boekjaar opgemaakt, dus in dit geval na 31 december 2012. En vanaf 1 januari 2013 moest de accountant het cliëntenonderzoek zo inrichten dat hij de uiteindelijk belanghebbenden kon identificeren en adequate, op het concrete risico gebaseerde, maatregelen nemen om hun identiteit te verifiëren.

Op grond van [artikel 3](#) van de Wwft moet de accountant het cliëntenonderzoek zo inrichten dat hij kan vaststellen of de natuurlijke persoon, die de cliënt vertegenwoordigt, daartoe bevoegd is, deze persoon altijd identificeren

en diens identiteit verifiëren. Ook al lukt het uiteindelijk niet - de accountant moet in elk geval proberen de identiteit van de uiteindelijk belanghebbende te achterhalen en zo mogelijk verifiëren. Mocht hij hierin niet slagen dan moet hij ten behoeve van het toezicht vastleggen op basis van welke informatie hij de conclusie heeft getrokken dat identificeren en verifiëren niet mogelijk is.

De Accountantskamer heeft de accountant terecht een waarschuwing opgelegd voor het antedateren van de identificatie- en verificatiedocumenten. Daarbij komt dat je volgens [artikel 11](#) van de Wwft vertegenwoordigers van een bv niet kunt identificeren respectievelijk de identiteit verifiëren aan de hand van een oprichtingsakte en een uittreksel uit het handelsregister. De accountant heeft de identiteit van de ubo van de twee bv's dus niet geverifieerd.

Maatregel

Waarschuwing. ([16/6 Wtra AK](#) en [16/766](#))

- Uiteindelijk belanghebbenden identificeren en adequate maatregelen nemen om de identiteit en de bevoegdheid van de klant te verifiëren.
- Bijtijds (een kopie van) de identiteitsbewijzen van cliënten opvragen, na aanvang van de cliëntrelatie is het te laat.
- Iedere ongebruikelijke transactie melden zodra je vermoedt dat die verband kan houden met witwassen of terrorismefinanciering.

2.6.4 PRODUCTIELIJN IN OEZBEKISTAN EN PORSCHE CAYENNE II*

- Naast familielid fungeert als stroman m/v van een bv die te weinig ob heeft afgedragen.

- Contante handelstransactie met Oezbekistan of een ander *non-complying country*, zonder stukken om de transacties te verifiëren.

Feiten

Het BFT deed een regulier onderzoek naar de naleving van de Wwft bij een accountantskantoor. Een accountant-administratieconsulent was verantwoordelijk voor de dossiers van twee werk-bv's en een houdster-bv van een man en/of zijn vrouw.

De man mocht na een eerder faillissement geen statutair (mede)bestuurder meer zijn van een rechtspersoon. Bij een van de werk-bv's fungeerde de vrouw als stroman. Deze bv deed contante transacties met Oezbekistan, dat een *non-complying country* was en is. Uit het accountantsdossier blijkt dat deze bv over twee boekjaren respectievelijk zes ton en 5,1 miljoen euro te weinig omzetbelasting heeft betaald. Deze bv is daarom nadien failliet verklaard. Het accountantskantoor beëindigde later de relatie met de bv's.

De accountant was ook verantwoordelijk voor het dossier van een nv van de klant, waarvoor een aparte poot van het accountantskantoor trustwerkzaamheden uitvoerde. De accountant was (mede)bestuurder van enkele dochters van de nv, die de enige klant was van de trustpoot. Volgens het dossier had de accountant niet vastgesteld wie de uiteindelijke belanghebbende van de nv was.

Oordeel

De gefailleerde bv deed contante transacties met een buitenland, terwijl er geen stukken waren waarmee die transacties konden worden geverifieerd. Ook had deze bv substantieel te weinig omzetbelasting afgedragen. De vrouw was als (mede)-directeur medeverantwoordelijk voor deze lage afdracht en zij was de ondernemer van

de andere werk-bv. Omdat deze omstandigheden een hoger risico op witwassen met zich meebrengen, had de accountant een aanvullend cliëntenonderzoek moeten uitvoeren. In de [Wwft](#) wordt echter niet omschreven wat dit aanvullende onderzoek concreet kan of moet inhouden. Het BFT had duidelijk moeten maken wat je meer kunt verlangen als de accountant al een kopie heeft van een identiteitskaarten van de man en de vrouw.

De nv was een nieuwe cliënt in de zin van de [Wwft](#), omdat de trustpoot van het accountantskantoor de nv in juni 2010 nog een rekening van ruim 86 mille stuurde voor begeleidingskosten, advies en verwerving. De accountant had gewoon moeten nagaan wie de uiteindelijke belanghebbende(n) was of waren en dat vastleggen. Alleen de identiteit van de ondernemer vaststellen was niet genoeg. Het is aan de accountant om het verscherpte cliëntenonderzoek inhoud te geven aan de hand van het kwaliteitshandboek van zijn kantoor. Alleen beschikken over kopieën van de identiteitsbewijzen is duidelijk niet voldoende.

Maatregel

Berisping in plaats van waarschuwing.
([AWB 14/596](#) en [13/2762 Wtra AK](#))

- Aanvullend cliëntenonderzoek doen bij verhoogde risico's op witwassen, zoals contante transacties met een buitenland zonder onderliggende stukken en een strovrouw-constructie.

*) *Deel II betreft het cliëntenonderzoek, deel I de melding (zie [2.4.7](#)).*

2.6.5 BESTUURDER IN INDIA, VERZOEK FISCUS INDIA, UBO ONBEKEND

- De ubo van de onderneming is niet bekend.
- De bestuurder van de onderneming woont in India.
- De Indiase fiscus vraagt om inlichtingen, terwijl de onderneming weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert.

Feiten

Het BFT onderzocht in 2014 in hoeverre een accountant de [Wwft](#) had nageleefd. Een van de zeven onderzochte dossiers betrof een bv en een Ltd. De bv was zestien jaar daarvoor opgericht en hield zich aanvankelijk bezig met softwareontwikkeling en programmering voor de lucht- en ruimtevaart. Tien jaar na de oprichting werden de aandelen verkocht aan een Indiase Ltd. De bv had één bestuurder.

Een jaar vóór het BFT-onderzoek vroeg de Indiase fiscus aan het accountantskantoor van de bv informatie over met name onderlinge transacties tussen de bv en de Ltd in de voorgaande jaren. De accountant was verantwoordelijk voor het dossier van de bv en had de jaarrekening samengesteld over een recent boekjaar. Naar aanleiding van het BFT-onderzoek stuurde de accountant informatie naar het BFT. Daarin werd namens de Ltd verklaard dat de bestuurder van de bv moest worden aangemerkt als *ultimate beneficial owner* van de rechtspersoon.

Oordeel

De accountant had de identiteit nog niet geverifieerd toen het BFT op bezoek kwam, maar heeft dit nadien alsnog gedaan. Dat is een omissie en een overtreding van de [Wwft](#). De accountant had bovendien onvoldoende informatie over de ubo van de bv.

Volgens het BFT noopten vijf omstandigheden tot nader cliëntonderzoek:

- het inlichtingenverzoek van de Indiase fiscus;
- de ubo was niet duidelijk vastgesteld;
- de (beoogde) activiteiten van de bv waren niet helemaal duidelijk;
- in de kantlijn van het concept van het ‘Share Purchase Agreement’ stond een aantekening over een ‘Side letter voor harde afspraak 60% afname’, terwijl in de overeenkomst sprake is van een recht voor de Ltd om de resterende zestig procent van de aandelen te kopen;
- de bestuurder van de bv woonde in India.

De Accountantskamer vindt dat de accountant een verscherpt cliëntonderzoek had moeten instellen, omdat:

- hij wist dat de Indiase fiscus om inlichtingen vroeg;
- hij de ubo van de bv niet kende;
- de bestuurder van de bv in India woont.

Het inlichtingenverzoek van de Indiase fiscus was onverwacht voor een onderneming die weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert. Daarom had de accountant juist alerter moeten zijn. Van frauduleuze transacties is overigens niets gebleken.

Maatregel

Berisping. ([15/2727 Wtra AK](#))

- Verscherpt cliëntenonderzoek doen als de bestuurder van de onderneming in India woont, de ubo van de onderneming niet bekend is en de Indiase fiscus om inlichtingen vraagt, terwijl de onderneming weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert.

2.6.6 WAARSCHUWING VOORGANGER OVER VEROORDEELDE WITWASSER

- Verstrekking hypothecaire lening aan hennepkweker.
- Veel contant geld voorhanden.
- Vage antwoorden op vragen.
- Negatieve kas.
- Onbekende stortingen uit privé.
- Ontvangst 56 duizend aan contante betalingen van onbekende klanten.
- Bajesverleden wegens witwaspraktijken (waarvoor voorganger waarschuwt).

Feiten

Het Bureau Financieel Toezicht (BFT) deed een controlebezoek bij een vestiging van een “middelgrote organisatie op het gebied van accountancy en juridische en fiscale advisering”. De toezichthouder was getipt door de politie, die onderzoek deed naar een cliënt van het kantoor: een beveiliging van onder anderen bekende artiesten. De cliënt zou een grote hoeveelheid contant geld voorhanden hebben, die afkomstig was van hennepsteelt. Een paar jaar eerder had de voormalige accountant van de persoonsbeveiliging het accountantskantoor nog per e-mail gewaarschuwd: “Nog even voor de goede orde: op vraagstellingen werd veelal onduidelijke beantwoording ontvangen. Als voorbeeld de negatieve kas: onbekende stortingen die naar zeggen uit privé voortkwamen”.

Volgens het BFT had deze e-mail aanleiding moeten zijn voor een verscherpt cliëntenonderzoek. In de [Specifieke leidraad naleving Wwft voor accountants, belastingadviseurs, administratiekantoren en alle overige instellingen](#) staan voorbeelden om ongebruikelijke transacties te kunnen herkennen. Het BFT wijst met name op de voorbeelden D2, D3,

E1, E3 en J2 uit (de inmiddels niet meer geldende) [bijlage 1](#) bij de Leidraad.

De tweede aanleiding voor het BFT-onderzoek was een tip van meldpunt Meld Misdaad Anoniem over een andere cliënt van het kantoor. Deze cliënt had een paar jaar daarvoor een hypothecaire lening verstrekt aan een hennepkweker. Volgens het BFT heeft het kantoor ten onrechte geen verscherpt cliëntenonderzoek ingesteld, niet voldaan aan de monitoringsverplichting en verzuimd tijdig ongebruikelijke transacties te melden.

De toezichthouder legde een boete op van 50.000 euro en verklaarde het bezwaar van het kantoor hiertegen ongegrond. Het accountantskantoor ging in beroep bij de Rechtbank Rotterdam.

Oordeel

De rechtbank verlaagt de boete tot 7500 euro, omdat het BFT na verandering van het boetebeleid had moeten uitgaan “van het meest gunstige resultaat voor de overtreder”. Maar inhoudelijk krijgt de toezichthouder gelijk. De rechtbank vindt dat de accountant de opmerking van zijn voorganger serieus had moeten nemen. Niet alleen door een verscherpt cliëntenonderzoek in te stellen, maar ook door de klant te blijven monitoren. Dat het kantoor een intern handboek heeft, zegt weinig. “Het gaat om de feitelijke invulling van die procedures” en daarin is het kantoor tekortgeschoten.

Gezien de aangehaalde voorbeelden uit bijlage 1 had het kantoor de bankmutaties, die het boekte in de administratie van de eenmanszaak van de beveiligder, moeten melden als ongebruikelijke transacties. Niet alleen vanwege de opmerking van de voorganger, maar ook omdat het kantoor voor de beveiligder in 2014 in totaal voor 55.760,01 euro inclusief btw aan contante ontvangsten van onbekende klanten heeft geboekt.

Volgens de accountant zei de beveiligder desgevraagd over de contanten dat de personen die hij beveiligt, met name de bekende artiesten, anoniem willen blijven. De Belastingdienst zou er daarom mee akkoord zijn gegaan. Volgens de rechtbank is dat geen plausible verklaring voor de contante betalingen en heeft het kantoor niet aangetoond dat de fiscus hier inderdaad in heeft toegestemd.

Het kantoor had het ongebruikelijke karakter van deze transacties moeten onderkennen en meteen moeten melden. Temeer omdat het kantoor ook wist dat de klant in hechtenis had gezeten wegens witwaspraktijken.

Maatregel

Boete van 7500 euro. ([ROT 18/3227](#))

- Vragen naar het waarom van contante betalingen.
- Je opvolger waarschuwen voor verdachte bijzonderheden bij de klant.

Zie voor cliëntenonderzoek ook de paragrafen [2.1.10](#), [2.4.3](#) en [2.4.9](#).

2.7 DIVERSEN

Tot slot een paar uiteenlopende kwesties die onder meer laten zien dat een jonge accountant zich kritisch moet durven opstellen tegenover de controlepartij en dat u ook de uitkomst van een fraudeonderzoek kritisch moet bezien.

2.7.1 AFSPRAAK OM UITKERING TE BEHOUDEN

- Een frauduleuze afspraak over het toeschrijven van de volledige winst aan een van de vennoten, zodat de andere vennoot zijn uitkering kan behouden.

Feiten

Een accountant-administratieconsulent stelt de jaarrekening samen van een vennootschap onder firma. Volgens de vof-overeenkomst krijgen de twee vennoten ieder de helft van de winst. Zij hebben mondeling echter afgesproken dat de ene vennoot het volledige jaarresultaat opgeeft bij zijn aangifte inkomstenbelasting. De andere vennoot betaalt hij maandelijks contant 450 euro om diens werkloosheidsuitkering niet in gevaar te brengen. Dit ging goed totdat de werkende vennoot wilde stoppen met de firma vanwege een “vertrouwensbreuk”. Voor de afwikkeling stuurde hij de werkloze vennoot een beëindigingsvoorstel. Daarin stond onder meer dat de werkende vennoot extra inkomstenbelasting moest betalen over het “winstaandeel” van de werkloze vennoot “vanwege het feit dat u uw uitkering van het UWV wilde behouden”. Verder staat er dat de winsten voor iedere vennoot 50 procent bedragen volgens de vof-akte, maar dat mondeling is afgesproken dat de werkende vennoot de volledige winsten in zijn aangifte inkomstenbelasting zou verantwoorden. In de aangiften over vier boekjaren was de

afsprake ook zo verwerkt. Voor de ib-aangifte inkomstenbelasting 2010 wilde de werkende vennoot de winst ook volledig toerekenen in de aangifte van de werkloze vennoot.

De accountant stuurde het voorstel toe met de tekst: “Indien u niet akkoord kan gaan met het beëindigingsvoorstel dan zijn wij genoodzaakt om de andere vennoot te adviseren om zijn aangifte inkomstenbelasting over de jaren 2006 t/m 2009 te corrigeren en dit nader toe te lichten bij de belastingdienst. Het mag dan duidelijk zijn dat uw uitkering over de jaren 2006 t/m heden in het geding zal komen.” De werkloze vennoot wijst het voorstel af en dient een klacht in tegen de accountant. De vennoot verwijt hem een vorm van chantage, maar niet dat hij de frauduleuze afspraak jarenlang verwerkte in de jaarrekening. De Accountantskamer maakt daar echter wel een opmerking over.

Oordeel

Volgens de Standaard 4410 (16 en 16A) moet een accountant, die bij de uitvoering van een samenstellingsopdracht afwijkingen van materieel belang constateert, overleggen met de opdrachtgever over de noodzakelijke aanpassingen. Als er niets wordt aangepast en het financieel overzicht daardoor misleidend is, moet de accountant zijn opdracht teruggeven. Als de accountant bij de uitvoering van een samenstellingsopdracht stuit op aanwijzingen van fraude of onwettig handelen, moet hij volgens [Standaard 240](#) en [Standaard 250](#) nagaan of hij zijn opdracht nog wel kan continueren. Dat heeft de accountant niet gedaan, hoewel hij op zijn laatst op de hoogte is geraakt van de frauduleuze afspraak door het beëindigingsvoorstel.

Al bij het opstellen van de jaarrekening over 2009 had hij kunnen en moeten constateren dat in de cijfers van de vof sprake was van

een afwijking van materieel belang nu de winst voor honderd procent aan één vennoot werd toegeschreven. Conform NV COS 240 en 250 had hij zijn opdracht moeten teruggeven. De accountant heeft het frauduleuze gedrag daarentegen gebruikt als pressiemiddel om de vennoot 3650 euro te laten betalen voor de beëindiging van de samenwerking. Dat is niet integer en niet professioneel.

Maatregel

Waarschuwing. ([12/412 Wtra AK](#))

- Opdracht teruggeven als de klant een afspraak maakt die tegen de regels is.

2.7.2 BAAS NIET GECONTROLEERD BIJ RISICO ZELFTOETSING

- Een verzoek van de controleleider om jezelf in het controledossier op te voeren als uitvoerder van controlewerkzaamheden die hij zelf heeft uitgevoerd, zodat hij de controlestukken kan ondertekenen als 'reviewer'.

Feiten

Een accountant droeg zijn ondergeschikte kantoorgenote op het controledossier 'op orde te brengen'. Dat kwam erop neer dat de ondergeschikte zichzelf op werkprogramma's en vragenlijsten van zeer materiële jaarrekeningposten vermeldde als degene die de controlehandelingen had uitgevoerd in plaats van de controlerend accountant. De accountant tekende die controlestukken vervolgens als 'reviewer' af. Het Openbaar Ministerie diende een klacht in tegen de accountant en de ondergeschikte. Dit oordeel gaat over laatstgenoemde.

Oordeel

Omdat zij niet zelf de controlewerkzaamheden heeft uitgevoerd die in de werkprogramma's staan, had de ondergeschikte accountant zich in die controledocumenten niet als uitvoerder daarvan mogen presenteren. Zij had haar naam en handtekening er alleen onder mogen zetten als zij de controlewerkzaamheden inhoudelijk grondig had geëvalueerd. Zij heeft echter bewust afgezien van een 'review' omdat haar baas de controlewerkzaamheden zelf had uitgevoerd.

Maatregel

De accountant heeft bewust niet inhoudelijk getoetst wat haar ter accordering is voorgelegd, terwijl zij extra oplettend en professioneel-kritisch had moeten zijn. Zij heeft haar rol als medecontrolerend accountant miskend. Omdat zij net was afgestudeerd als accountant, weinig controle-ervaring had en hiërarchisch ondergeschikt was aan de controlerend accountant heeft zij zich niet voldoende vrij gevoeld om te kijken of de controlehandelingen van de controlerend accountant voldeden en volstaat een waarschuwing. ([14/3296 Wtra AK](#))

- Zet uw naam en handtekening alleen bij controlewerkzaamheden die u zelf hebt uitgevoerd of die u inhoudelijk grondig hebt geëvalueerd.

2.7.3 GESJOEMEL MET DE CONTROLEPLICHT

- De opdrachtgever verstrekt geen controleopdracht, terwijl hij een wettelijke controleplicht heeft.

Feiten

Een accountant-administratieconsulent werkte al jaren voor een rundvleesgroot-handel annex rundvleesverwerker.

Hij gaf samenstellingsverklaringen af bij de (geconsolideerde) jaarrekeningen van de groeps-bv's en de beheer-bv van de dga. Uit de geconsolideerde jaarrekeningen van de beheer-bv bleek dat deze vennootschap controleplichtig was geworden, terwijl ook een groeps-bv zelfstandig controleplichtig was. In de toelichting bij de jaarrekeningen van deze bv werd onder 'Overige gegevens' herhaaldelijk gemeld dat de interne organisatie zo gebrekkig was dat de accountant over de volledigheid van de opbrengstverantwoording en daarmee samenhangende posten niet "op rationele wijze" de zekerheid kon krijgen die vereist is voor de accountantscontrole. "Om bovenstaande reden hebben wij geen accountantscontrole uit laten voeren. Wij hebben besloten tot maatregelen waarbij mede aan het voorgaande tegemoetgekomen zal worden."

De andere controleplichtige groeps-bv voegde bij de jaarrekening een 'Mededeling omtrent het ontbreken van een accountantsverklaring', waarin onder meer stond dat de bv was 'vrijgesteld' van de controleplicht, er daarom geen opdracht was gegeven voor een accountantscontrole en een controleverklaring dus ontbrak. Op grond van beschikbare informatie en een gesprek met de dga wist de accountant dat twee van de drie vennootschappen (weer) controleplichtig waren. Een geraadpleegde consultant zei hem dat hij de dga schriftelijk moest wijzen op de controleplicht en "extra alert" moest zijn op de integriteit van de onderneming. Volgens de consultant moet de situatie "z.s.m. opgelost (...) worden".

Een boekenonderzoek van de Belastingdienst bij de beheer-bv en de controleplichtige groeps-bv leidde niet tot navorderingen of naheffingen voor de loonheffing, vennootschaps- of omzetbelasting. Maar kort nadat de jaarrekeningen over (de eerste acht maanden van) het boekjaar waren uitgebracht, gaf de

accountant zijn samenstellingsopdrachten terug omdat de grenzen voor de controleplicht werden overschreden en de onderneming een controle-opdracht moest geven. Het Openbaar Ministerie vond dat de accountant ten onrechte samenstellingsopdrachten had aanvaard van een controleplichtige cliënt en samenstellingsverklaringen had afgegeven en verzuimd had (tijdig) een ongebruikelijke transactie te melden.

Oordeel

Samenstellingsopdrachten/-verklaringen

Het is niet zo dat een accountant nooit een samenstellingsopdracht mag aanvaarden van een controleplichtige cliënt. Hij moet die opdracht echter in ieder geval weigeren als het hem/haar duidelijk is of moet zijn dat de cliënt zich aan de controleplicht zal onttrekken. In dit geval wist de accountant, toen hij aan zijn samenstellingswerkzaamheden voor de beheer-bv begon, dat de dga de jaarrekening niet had laten controleren. En dat terwijl hij de cliënt al veel eerder had gewezen op de controleplicht. De accountant had hem nadien nog gewaarschuwd voor de controleplicht voor het volgende boekjaar. Maar kennelijk had de dga ook die waarschuwing in de wind geslagen.

Onder deze omstandigheden had de accountant zich moeten realiseren dat hij moest vermijden dat hij in verband werd gebracht met onvolledige rapportages en beweringen en had hij waarborgen moeten treffen tegen het niet naleven van deze verplichting. Ook had hij zich moeten afvragen of hij nog wel kon doorgaan met de opdracht nu de dga de controleplicht ontdukte en of er goede redenen waren om niet te voldoen aan de controleplicht.

De accountant had niet moeten ingaan op de suggestie van de dga om het boekjaar te laten eindigen op 31 augustus in plaats van 31 december. De posten voorraad en

debiteuren in de balans en de omzet-ontwikkeling over de voorafgaande jaren waren namelijk zo groot dat de controleplicht redelijkerwijs ook overeind zou blijven als het boekjaar werd gebroken.

De accountant had zijn samenstelopdracht van de beheer-bv en de controleplichtige groeps-bv daarom toen al moeten teruggeven. Dat de Belastingdienst een boekenonderzoek had aangekondigd, was geen argument om de samenstellingsopdracht voort te zetten, want de accountant had de cliënt ook als controlerend accountant kunnen bijstaan. De accountant had om dezelfde redenen ook de samenstelopdracht voor de controleplichtige groeps-bv niet moeten continueren. Toen hij daaraan begon was het hem immers duidelijk dat de dga ook geen controleopdracht voor deze vennootschap over het voorafgaande jaar had verstrekt.

Door de samenstellingsverklaringen bij de (geconsolideerde) jaarrekeningen van de beheer-bv en de groeps-bv af te geven, heeft de accountant in strijd gehandeld met het professionaliteitsbeginsel dat onder meer inhoudt dat de accountant zich houdt aan de geldende wet- en regelgeving. Bij de jaarrekening van de andere groeps-bv, die later controleplichtig werd, had hij geen samenstellingsverklaring mogen afgeven. Alleen al niet omdat daarin geklokt werd over de reden dat er geen controleverklaring was opgenomen. De accountant zei desgevraagd dat hij dit leugentje over het hoofd had gezien.

Melding

Dat de opdrachtgever ten onrechte geen controleopdracht verstrekt, kan weliswaar een indicator zijn om een transactie te melden. Maar in de richtsnoeren staat: "Indien één van deze situaties zich voordoet, leidt dat niet automatisch tot de verplichting tot melding. De beroepsbeoefenaar dient in de gevallen genoemd in de 'guidelines' alert

te zijn en aan de hand van de op dat moment bekende feiten en omstandigheden te bekijken of er aanleiding is om te veronderstellen dat de (voorgenomen) transactie verband kan houden met witwassen."

Volgens de accountant wezen de omstandigheden niet op een transactie die verband hield met witwassen of terrorisme. Ook de uitkomst van het boekenonderzoek van de Belastingdienst wees daar niet op. Gezien dit verweer heeft het OM dit klachtonderdeel onvoldoende onderbouwd.

Maatregel

Berisping. ([15/1232 Wtra AK](#))

- Uw samenstellingsopdracht stoppen als u de cliënt erop heeft gewezen dat deze controleplichtig is, maar geen controleopdracht verstrekt.

2.7.4 HOGE TOEZICHTSKOSTEN

- Grote bedragen voor beheervergoedingen aan een derde en een post 'Uitbestede beheeractiviteiten' van 2.526.247 euro (ook al blijkt dit uiteindelijk geen onbevoegd wegsluizen van geld).
- Onverklaarbare toename van de toezichtskosten (ook al kan dit een andere oorzaak hebben).

Feiten

Een vastgoedbeleggingsmaatschappij beheert via een dochter-bv een beleggingsfonds, dat een eigen raad van commissarissen heeft en onder toezicht staat van de AFM. Toen de bestuurders van het fonds mot kregen, stelde de AFM het fonds onder verscherpt toezicht. De Ondernemingskamer liet een onderzoek uitvoeren naar mogelijk wanbeleid bij de vastgoedbeleggingsmaatschappij, schorste de twee fonds-

bestuurders en stelde een interim-bestuurder aan. De interim verkocht de aandelen van de beleggingsmaatschappij aan een Duits bedrijf voor 1,3 miljoen euro. De koper zou een deel betalen van de eventuele verkoopopbrengst van de activa. Verder zou de koper een deel betalen van de nog te ontvangen vergoeding die de beleggingsmaatschappij verschuldigd was voor het beheer van het fonds. Deze vordering werd vastgesteld op 3.345.379 euro. De aandelen werden overgedragen.

Een accountant deed sinds enkele jaren de controle bij de vastgoedbeleggingsmaatschappij en de dochter-bv's en gaf goedkeurende verklaringen af bij de jaarrekeningen. In een van de jaarrekeningen van een dochter-bv stond:

- een vordering voor een beheervergoeding, die de dochter-bv van het fonds te goed heeft, en die wegens mogelijke oninbaarheid is verlaagd van ruim vijfenhalve tot een kleine drie ton;
- een dividend van 1.587.618 euro;
- een post 'Uitbestede beheeractiviteiten' van 2.526.247 euro.

In de jaarrekening van deze dochter over het volgende boekjaar stond een vordering op het fonds van 593.274 euro uit hoofde van een beheervergoeding, waarop 280.571 euro in mindering was gebracht wegens mogelijke oninbaarheid. Van de berekende beheervergoeding voor dat jaar was een derde onbetaald gebleven. In de jaarrekening van het fonds stond bijna één miljoen euro aan *management fee* voor het beheer. De hoogte was een percentage van de waarde van de activa. De jaarrekeningen van beide vennootschappen over het boekjaar daarop vertoonden dezelfde posten met vergelijkbare bedragen. Elders stond dat een vordering van anderhalf miljoen euro aan managementvergoedingen zou worden omgezet in aandelen in het fonds.

Oordeel

De Accountantskamer ziet niet in waarom de accountant het betalen van beheervergoedingen van 72.690 en 273.000 euro aan een derde had moeten aanmerken als 'wegsluizen' en zo'n bedoeling ook had moeten vermoeden bij de gesloten managementovereenkomst of de SPA.

Verder hoefde de accountant niet te vinden dat de kosten van 120 duizend euro, die in een van de jaarrekening werden verantwoord, geen zakelijke kosten waren. De wetenschap dat over deze kosten een procedure liep bij de Ondernemingskamer betekent niet dat de accountant daarom aanvullende controlewerkzaamheden had moeten uitvoeren op dit punt.

De verviervoudiging van de toezichtkosten in de jaarrekeningen was hier geen signaal voor fraude. De accountant heeft na onderzoek vastgesteld dat dit kwam door de omzetting van een *open-end-* naar een *closed-end-*beleggingsinstelling, waardoor het fonds onder de Wet toezicht financiële verslaggeving kwam te vallen. De stijging van de toezichtskosten was dus verklaarbaar. Los daarvan is een stijging van toezichtkosten op zichzelf geen indicatie voor mogelijke fraude. Er is ook geen beroepsregel die voorschrijft dat zo'n post bij een bepaalde stijging moet worden toegelicht in de jaarrekening. In hoger beroep wordt deze zienswijze bevestigd.

Maatregel

Geen. ([16/11](#) en [15/551 Wtra AK](#))

- Alert zijn op hoge beheervergoedingen.
- Oorzaak (fors) hogere toezichtskosten onderzoeken.

2.7.5 HALF WERK FRAUDEONDERZOEKER

- Rapport waarin fraudeonderzoeker slechts een deel van de onderzoeksvragen beantwoordt.

Feiten

Een accountant deed accountantswerkzaamheden voor een particuliere medische kliniek. De kliniek had een medisch directeur annex bestuurder en een algemeen statutair directeur. De medisch directeur uitte tegenover de accountant zijn zorgen over “onregelmatigheden” die hij had geconstateerd. De medisch directeur schreef een brief aan de aandeelhouders, certificaathouders, bestuursleden en de accountant en toonde zich met name bezorgd over het handelen van de algemeen directeur. Vanwege de feiten en vermoedens wilde de medisch directeur als bestuurder niet de bevestigingen ondertekenen bij de jaarrekeningen van de kliniek en de gelieerde stichting. Dat liet hij weten aan de accountant, die de jaarrekeningen moest beoordelen. Op aandringen van het enige lid van de raad van toezicht van de stichting ondertekende de medisch directeur alleen de bevestiging bij de jaarrekening van de stichting, zij het onder voorbehoud. De maand daarop adviseerde de accountant aan de toezichthouder om de beschuldigingen aan het adres van de algemeen directeur extern te laten onderzoeken. De accountant beval hiervoor een fraudeonderzoeksbureau aan. Daaraan was een onderzoeker verbonden die hij nog kende uit zijn tijd bij een zeker accountantskantoor. In overleg met de advocaat van de medisch directeur en de onderzoeker werd een opdracht geformuleerd voor het bureau.

De onderzoeker sprak met onder anderen de medisch directeur. Ruim twee weken daarna verstrekke hij het conceptrapport van het onderzoek aan de raad van toezicht, aan de

algemeen directeur, aan de medisch directeur en aan diens advocaat. Het conceptrapport werd ook naar de accountant gestuurd. De advocaat van de medisch directeur stuurde namens zijn cliënt een reactie op het conceptrapport. De accountant nam ook hiervan kennis.

Enkele maanden later besloot de raad van advies de onderzoeksactiviteiten te staken en de opdracht aan het bureau te beëindigen. De accountant werd hierover geïnformeerd per e-mail. Op dezelfde dag beantwoordde de onderzoeker per e-mail de vraag van de accountant of de reactie van de medisch directeur op het conceptrapport een nieuw licht had geworpen op het onderzoek. De onderzoeker bevestigde daarbij nog eens de conclusie van het conceptrapport:

- er is geen informatie naar boven gekomen die van belang is voor de beoordeling van de jaarrekening door de externe accountant;
- er is niets gebleken van een ernstige integriteitsinbreuk van de huidige bestuurders met mogelijke consequenties voor de aanpak van de accountant.

De accountant gaf een goedkeurende beoordelingsverklaring af bij de jaarrekening van de kliniek.

Oordeel

Volgens de accountant heeft hij de beoordelingswerkzaamheden uitgevoerd conform Standaard 2400 van de NV COS. Daarin stond destijds onder punt 16 dat de accountant, die gebruik maakt van de werkzaamheden van een andere accountant of een andere deskundige, moet vaststellen dat de verrichte werkzaamheden toereikend zijn voor het doel van de beoordelingsopdracht. De accountant mocht er niet zonder meer van uitgaan dat de conclusie van het conceptrapport juist was, te weten dat er geen relevante informatie of ernstige

integriteitsinbreuk naar boven was gekomen. Alle zeven onderwerpen, die het instituut volgens de opdracht moest onderzoeken, konden namelijk van belang zijn voor het al dan niet bestaan van fraude. De onderzoeker wijdt in zijn bevindingen echter geen woord aan vijf van de zeven onderwerpen die hij moest onderzoeken.

Nu hij de conclusie uit het conceptrapport wel heeft gebruikt voor de beoordelingsopdracht had de beoordelend accountant volgens paragraaf 16 van [Standaard 2400](#) moeten vaststellen dat de verrichte werkzaamheden toereikend zijn voor het doel van de beoordelingsopdracht. De accountant mocht er ook niet van uitgaan dat de conclusies van de fraudeonderzoeker juist waren, nadat het vaktechnisch bureau van zijn kantoor hiermee akkoord ging. Dat het bureau vaktechniek zei dat de uitgevoerde werkzaamheden afdoende waren om de jaarrekening af te ronden en daarbij een goedkeurende beoordelingsverklaring te verstrekken, zegt in dit verband niets. Het vaktechnisch bureau zei er namelijk expliciet bij dat het over de feitelijke inhoud van het onderzoeksrapport geen conclusie trok. Daarbij komt dat de accountant niet zelf aan de hand van de onderzoeksbevindingen heeft vastgesteld of vastgelegd dat de werkzaamheden van de onderzoeker toereikend waren met het oog op de beoordelingsopdracht.

De accountant heeft nagelaten nader onderzoek te doen om vast te stellen of de werkzaamheden van de onderzoeker toereikend waren met het oog op zijn beoordelingsopdracht en daarmee paragraaf 16 van [Standaard 2400](#) “verregaand (...) veronachtzaamd”.

Maatregel

Berisping (nog niet definitief).

[\(16/1532 Wtra AK\)](#)

- Conclusies van een fraudeonderzoeker kritisch bezien als deze slechts een deel van de onderzoeksvragen beantwoordt.
- Vaststellen en vastleggen dat de werkzaamheden van een ingeschakelde onderzoeker toereikend zijn met het oog op de beoordelingsopdracht.

2.7.6 ENORME LENING ZONDER ZEKERHEDEN

- Leningsfaciliteit beslaat 47 procent van het vermogen van de geldverstrekker.
- Een bestuursbesluit voor de lening ontbreekt.
- Er zijn geen zekerheden verschafft aan de geldverstrekker.
- Het management wil geen inzicht verschaffen in de lening, vanwege een geheimhoudingsclausule (tenzij zo'n clausule gebruikelijk is en wordt bevestigd door de andere contractpartij).
- De debiteur lost de lening af met een lening van een bank.
- Het afgeloste bedrag wordt op een geblokkeerde rekening in een deposito gezet.
- Een dochterbedrijf van de cliënt verpandt zijn vermogen aan de bank als zekerheid voor de lening van de bank.
- De *letters of representation* van de cliënt zijn ondertekend door ontslagen bestuurders (tenzij er in verband met een zetelverplaatsing nog geen nieuwe bestuurders zijn benoemd).

Feiten

Twee mannen richtten de gelieerde investeringsfondsen Beaumont en Brightwell op. Beide Ltd's waren aanvankelijk gevestigd op de Britse Maagdeneilanden. Beaumont sloot een 'loan facility'-overeenkomst met het in Panama gevestigde Olsen Invest & Trade SA. Olsen mocht maximaal 16,4 miljoen dollar lenen tegen een vaste rente van 6,875 procent. Beaumont maakte grote bedragen over naar Olsen, dat keurig rente betaalde.

Een registeraccountant van een big four-kantoor in Nederland controleerde de boeken van de twee Ltd's. Over de eerste twee boekjaren kwam hij bij beide Ltd's met een oordeelonthouding, omdat hij te weinig informatie had over bijvoorbeeld:

- de investeringen van 4 respectievelijk 5,5 miljoen euro van Beaumont in Olsen tijdens de twee boekjaren;
- de investering van 5,7 respectievelijk 6,4 miljoen euro van Brightwell in Beaumont in de eerste twee boekjaren;
- een *total return swap* met Olsen in de balans van Brightwell in het tweede boekjaar.

Aan het einde van het derde boekjaar droeg Beaumont de Olsen-lening over aan Brightwell. Volgens de jaarrekening over dat boekjaar, waarvan de controle ruim een jaar later werd afgerond, was de hoofdsom op dat moment terugbetaald aan Brightwell, waarna dit bedrag werd 'geherinvesteerd' in een 'time deposit'. De accountant gaf na het vierde boekjaar een goedkeurende controleverklaring af bij de jaarrekeningen over het derde en vierde boekjaar van Beaumont. Na het vierde boekjaar verplaatsten Brightwell en Beaumont hun zetel naar Malta. Na het vierde boekjaar controleerde de Maltese vestiging van het big four-kantoor de jaarrekeningen van Beaumont.

Uiteindelijk bleek dat Brightwell haar verplichtingen aan haar investeerders niet kon voldoen, omdat Beaumont onvoldoende middelen had om een uitkering te doen aan Brightwell. Eén van de oprichters van de investeringsmaatschappij pleegde daarna zelfmoord. De vader van de andere oprichter, die tien miljoen dollar had geïnvesteerd in Beaumont en Brightwell, diende een klacht in tegen de accountant, die onvoldoende zou

hebben gewaarschuwd voor fraude door de overleden compagnon van zijn zoon. Later diende de investeerder ook een schadeclaim tegen de accountant in.

Oordeel

De accountant heeft onder meer ter verdediging aangevoerd dat:

- de klager niet heeft aangetoond dat de lening en de swap echt frauduleus waren;
- zijn rol beperkt was tot het controleren van de stukken die het management van Beaumont en Brightwell aanreikte;
- hij oordeelonthoudingen afgaf, omdat hij onvoldoende informatie had;
- hij, voordat hij een goedkeurende verklaring afgaf bij de latere jaarrekeningen van Beaumont, het management meermaals vroeg inzicht te verschaffen in de lening, maar het management antwoordde dat het de accountant daarover niet mocht informeren, wat door Olsen is bevestigd;
- hij bij de controle van de jaarrekening over het tweede boekjaar op basis van zelfstandig onderzoek heeft vastgesteld dat Olsen eigendom was van een Panamese trustmaatschappij;
- hij desgevraagd kopieën van paspoorten van de bestuurders van deze trustmaatschappij had ontvangen;
- online aanvullend onderzoek heeft gedaan;
- er al met al toch onduidelijkheid bleef bestaan over de waarde van de lening, omdat hij geen informatie had over de kredietwaardigheid van Olsen;
- hij daarom over het tweede boekjaar een expliciet onderbouwde verklaring van oordeelonthouding heeft afgegeven.

Dat het doel van de lening niet was vermeld in de leningsovereenkomst en dat er geen zekerheden waren bedongen of verstrekt, vindt de Accountantskamer geen aanwijzingen voor fraude. Ook de informatie die de accountant zelf heeft verzameld, hoefde

geen vraagtekens op te roepen over de werkelijke bedoelingen van de overeenkomst. De accountant heeft terecht een expliciet gemotiveerde verklaring van oordeelonthouding afgegeven. Daarmee heeft hij er voldoende voor gewaarschuwd dat het geld wellicht niet terug zou komen, wat uiteindelijk ook is gebeurd. Er was geen reden om een verklaring met beperking of een afkeurende verklaring te geven.

Wat de goedkeurende verklaringen over het derde en het vierde boekjaar betreft, kon de accountant ervan uitgaan dat de lening kort na afloop van het vierde boekjaar was afgelost. Dat het afgeloste bedrag op een *'blocked time deposit'* terecht kwam, was niet ongebruikelijk. De klagende investeerder heeft niet duidelijk gemaakt waarom de accountant had kunnen en moeten weten dat:

- de lening was afgelost met geld dat Olsen had geleend van de Luxemburgse Banque Invik;
- het afgeloste bedrag daarbij in een deposito werd gezet;
- Brightwell haar vermogen aan die bank had verpand als zekerheid voor de lening die Invik had verstrekt aan Olsen.

De accountant mocht ook uitgaan van de afgegeven *letters of representation* (LoR), omdat de bestuurders beide brieven hadden ondertekend. Dat deze bestuurders toen al waren ontslagen, hoefde geen twijfel op te roepen. In een e-mail bij de tweede LoR stond namelijk dat de nieuwe bestuurders nog niet waren benoemd vanwege de zetelverplaatsing naar Malta. De accountant mocht ervan uitgaan dat de juiste bestuurders hadden ondertekend.

De schadeclaim heeft zowel in eerste instantie als in hoger beroep geen succes. Met name het arrest van het Gerechtshof Amsterdam voegt iets toe, omdat de klager in de appelprocedure twee rapporten heeft overlegd van

fraudedeskundigen, die menen dat de accountant de fraudesignalen had kunnen onderkennen.

Volgens het Hof geeft [Standaard 240](#) aan onder welke omstandigheden een afwijking moet worden aangemerkt als frauderisicofactor, als signaal voor de mogelijkheid van fraude en als aanwijzing voor fraude of een redelijk vermoeden van fraude. Dat de directie weigert om informatie te verstrekken over – in dit geval – een lening kan een frauderisicofactor zijn of een signaal voor de mogelijkheid van fraude. Of de controlerend accountant de weigering ook zo moet zien, hangt af van de reden voor de weigering en van de overige omstandigheden van het geval. Zo is het niet ongebruikelijk dat beleggingsfondsen afspraken over geheimhouding maken, bijvoorbeeld om beleggingsstrategieën te beschermen. Olsen heeft schriftelijk aan Brightwell bevestigd dat Brightwell geen informatie over de lening mocht verstrekken aan derden, onder wie de accountant. Onder deze omstandigheden heeft de accountant niet in strijd gehandeld met zijn zorgplicht door in de weigering geen aanwijzing te zien voor mogelijke fraude.

Dat een bestuursbesluit voor de lening ontbrak, de leningfaciliteit 47 procent van het vermogen van Brightwell besloeg en er geen zekerheden aan Brightwell werden verschaft, zou kunnen wijzen op fraude. In dit geval echter niet, omdat de investment manager van Brightwell volgens het *private placement memorandum* een grote vrijheid had bij het vaststellen van het investeringsbeleid en het nemen van investeringsbeslissingen. Al met al vindt het gerechtshof net als de rechtbank dat er onvoldoende concrete signalen bestonden voor de mogelijkheid van fraude toen de accountant de jaarrekeningen van Brightwell over het eerste en het tweede boekjaar controleerde.

Zoals gezegd heeft de investerende vader twee rapporten ingebracht van fraudedeskundigen, die kennelijk meenden dat de fraude ontdekt had kunnen worden. Het hof is dat niet met de deskundigen eens. Het is namelijk niet duidelijk of de rapporteurs rekening hebben gehouden met het risico dat zij hun oordeel mede baseerden op ‘wijsheid achteraf’. Verder hebben zij er onvoldoende rekening mee gehouden dat fraude gepaard kan gaan met gecompliceerde en zorgvuldig opgezette plannen om de fraude te verhullen. Toen de accountant de jaarrekeningen van Brightwell over het eerste respectievelijk tweede boekjaar controleerde, waren er volgens het hof onvoldoende concrete signalen voor de mogelijkheid van fraude.

Gezien de omvang van de Olsen-lening en de informatiebeperking moest een redelijk handelend en redelijk bekwame accountant zijn opdracht teruggeven of zich tenminste onthouden van een oordeel over de jaarrekeningen over de twee eerste boekjaren van Brightwell. De oordeelonthouding en de toelichting hadden volgens het gerechtshof een voldoende waarschuwend effect nu de accountant duidelijk had gemaakt dat hij bij gebrek aan informatie niet kon controleren of de Olsen-lening juist was gewaardeerd en hij gezien de omvang van die lening geen oordeel kon geven over de juistheid van de jaarrekeningen.

Het gerechtshof vindt ook de goedkeurende verklaringen bij de jaarrekeningen over het derde en vierde boekjaar van Brightwell niet onterecht. Dat de Olsen-lening alleen in schijn was afgelost en Beaumont-dochter BCM een zekerheid voor Olsen had moeten stellen bij Banque Invik doet er niet toe. De accountant had ook geen standaardbankverklaring van Banque Invik hoeven vragen om de verpanding aan het licht te brengen. Het hof weegt daarbij mee dat het niet

aannemelijk is geworden dat de accountant in de twee eerste boekjaren fraude moest vermoeden en dat Olsen steeds normaal rente heeft betaald. Ook speelt mee dat Brightwell de accountant niet heeft verteld dat BCM haar vermogen als zekerheid had verpand aan Banque Invik en dat de 'aflossing' van de lening was geboekt op een bij Banque Invik geblokkeerde rekening, terwijl Brightwell in haar *letter of representation* over het derde en vierde boekjaar juist had verklaard dat zij haar boeken volledig had geopend.

De accountant is niet betrokken geweest bij de beoordeling van de jaarrekening 2011. De Olsen-lening werd eind februari 2011 'afgelost', dus na boekjaar 2010. Een standaardbankverklaring pleegt te worden aangevraagd per jaareinde; het is minder gebruikelijk om een tussentijdse standaardbankverklaring te vragen. Gezien al deze omstandigheden had de accountant bij de controle van de jaarrekeningen over het derde en vierde boekjaar onvoldoende aanleiding om extra onderzoek te doen naar de 'aflossing' van de Olsen-lening.

Kortom, deze zaak barst achteraf gezien van de rode vlaggen. Voor de accountant waren die tijdens de controle echter niet duidelijk, zodat hij met de kennis van toen niet verkeerd heeft gehandeld.

Maatregel

Geen respectievelijk geen schadevergoeding. [\(14/2469 Wtra AK](#) respectievelijk [200.192.243/01](#) en [C/13/587227 / HA ZA 15-498](#))

- Opdracht teruggeven of verklaring van oordeelonthouding afgeven als je onvoldoende informatie hebt over een materiële en wezenlijke post.

- (Online) aanvullend onderzoek doen naar de belanghebbenden van een bedrijf dat geld leent van de cliënt.

2.7.7 GEFINGEERDE LENING IN ECHTSCHIEDINGSCONFLICT

- Verklaringen over financiële transacties die zijn opgesteld tijdens ruzie over een echtscheiding.

Feiten

Een man wilde na zesentwintig jaar huwelijk scheiden van zijn vrouw. De vrouw en haar ouders, die een winkel hadden, stelden een verklaring op waarin de financiële situatie werd beschreven. Het was een lang en ingewikkeld verhaal dat de huisaccountant van de winkeliers medeondertekende om de verklaring meer gewicht te geven, zo vertelde hij later.

Volgens de verklaring dreef het echtpaar een winkel in een onderneming zonder rechtspersoonlijkheid. Daarom konden de echtelieden het privévermogen niet scheiden van de zakelijke risico's en hadden zij financiële afspraken gemaakt met de kinderen. Zij hadden bedragen veiliggesteld door deze als leningen onder te brengen bij de kinderen. In geval van financiële nood konden de ouders erover beschikken.

De verklaring ging nog door: in het (langstlevende-)testament was geregeld dat de nalatenschap naar de kinderen zou gaan en niet zou vallen in enige gemeenschap van goederen waarin het kind was gehuwd of zou huwen. De leningen waren voorschotleningen op de nalatenschap en zouden daarom ook buiten een eventuele huwelijkse gemeenschap moeten blijven. Op aandrang van de ouders was de dochter destijds op

huwelijkse voorwaarden getrouwd, waarbij zij 38.302,42 euro aan privévermogen buiten de gemeenschap hield.

Het winkeliersechtpaar had in de loop der jaren meermaals geld als lening overgemaakt naar de privérekening van de dochter en daarbij diverse voorwaarden gesteld. Ook hadden de ouders haar bij notariële akten geld geschonken, dat moest worden gezien als voorschot op de erfenis en niet in een gemeenschap van goederen mocht vallen. Deze bedragen hielden vader en moeder onder zich vanwege hun behoefte aan liquide middelen. Zij betaalden er rente over die de dochter kon gebruiken voor de aankoop van gemeenschappelijke huwelijkse goederen en onroerend goed. Aldus de verklaring, die nog verder gaat.

De dochter en haar echtgenoot hadden afgesproken de kinderbijslag te sparen voor hun kinderen. De dochter had de gespaarde bedragen tijdelijk op een separate bankrekening bij de ouders ondergebracht om nadelige gevolgen voor haar kinderen te vermijden. Tijdens het zesentwintigjarige huwelijk was er door de latere leningen plus rente 69.302,70 euro bijgekomen, waardoor het totaal kwam op 266.359 euro. Toen haar man wilde scheiden, heeft de dochter daarop 11.336,79 euro afgelost in contant en voor twintig mille met edelmetaal. De resterende schuld van 235.022 euro was qua vorm een vordering van de ouders op de gemeenschappelijke boedel en overige bezittingen van de dochter en haar echtgenoot. De dochter erkende deze schuld, maar haar ex niet. Het winkeliersechtpaar gaf de schoonzoon een week om zijn aandeel in de restschuld te erkennen, anders zou het alle mogelijke (juridische) middelen inzetten.

Volgens het vervolg van de verklaring schrokken de (schoon)ouders hevig en voelden zij zich ten diepste gekrenkt en bedrogen

toen de schoonzoon zei dat hij zich deze afspraken "niet meer kan herinneren". De winkeliers deden een beroep op de bepaling dat zij de geleende bedragen konden veiligstellen als de omstandigheden veranderden. Zij vroegen de dochter haar leningen terug te betalen, inclusief de overeengekomen 5 procent rente. Tot zover de verklaring, die de accountant, zoals gezegd, medeondertekende.

Na diverse juridische procedures trof de schoonzoon uiteindelijk een schikking met zijn schoonmoeder. De accountant stuurde een verklaring naar de schoonzoon, waarin de schoonmoeder afstand nam van de bovengenoemde verklaring. Zij schreef onder meer dat zij een en ander op papier wilde zetten omdat zij de hele situatie niet meer aankon. Zij had haar dochter willen helpen bij de scheiding. Daarom had haar dochter het geld overgemaakt naar de ouders, die het later konden terugstorten. Er was, aldus de (schoon)moeder, een hele constructie op papier gezet waarin iets stond over een lening. Zij had daar steeds een slecht gevoel over gehad, maar de dochter verzekerde haar ouders dat dit voor haar het beste was.

De ouders hadden dat uiteraard voor haar willen doen. Maar de (schoon)moeder had toen de zorg voor haar almaar zeker wordende man en wilde niet nog meer gedoe. De dochter verzekerde haar ouders dat zij er geen problemen mee zouden krijgen en dat alles snel opgelost zou zijn. De (schoon)moeder had nog iets ondertekend over zilver en goud, waarvan zij het fijne niet wist. De feitelijke situatie bleek, zo schreef de (schoon)moeder in deze confessie, heel anders dan zij destijds voor ogen had. Omdat haar man een half jaar geleden wilde zij voor de overzichtelijkheid zo snel mogelijk het geld aan haar dochter terugstorten, maar de dochter verzekerde haar keer op keer dat zij dat niet mocht doen.

Pas toen zij een brief van de voormalige schoonzoon ontving, beseftte de moeder – aldus de bekentenis – een beetje waarvoor zij destijds allemaal had moeten tekenen. Zij voelde zich er enorm ingeluisd toen de ex-schoonzoon haar betichtte van valsheid in geschrift en verduistering, terwijl zij alleen iets had getekend dat haar dochter en haar adviseur op papier hadden gezet. Na deze aantijging meende de moeder dat de dochter valsheid in geschrift had gepleegd door allerlei dingen op papier te zetten die helemaal niet juist waren.

De ouders hadden in het verleden inderdaad wel diverse schenkingen gedaan aan de kinderen en die bedragen behoorden ook na de scheiding toe aan de dochter, zoals in de huwelijksvoorwaarden stond. Maar het geld dat haar dochter bij haar ouders had gestald, had de moeder teruggestort naar de privérekening van de dochter. Want er waren nooit leningen verstrekt. De rechter moest nu maar bepalen wat aan wie toekwam en een einde maken aan een strijd, waarvan steeds meer mensen met de dag ongelukkiger werden.

De (ex-)schoonzoon vroeg de accountant naar het waarom van de oorspronkelijke verklaring en de reden om die mede te ondertekenen. Toen de accountant na herhaald aandringen geen antwoord gaf op de vragen diende de ex-schoonzoon een klacht tegen hem in bij de Accountantskamer. Volgens hem had de accountant zich schuldig gemaakt aan valsheid in geschrift en meegewerkt aan een poging tot oplichting door de verklaring mede te ondertekenen.

Oordeel

Of er inderdaad sprake is van “valsheid in geschrift” en “poging tot oplichting” kan de tuchtrechter niet beoordelen. Die beoordeelt alleen of een accountant in strijd heeft gehandeld met de beroepsregels dan wel iets

heeft gedaan of nagelaten dat indruist tegen het belang van een goede uitoefening van het accountantsberoep. De Accountantskamer neemt aan dat de bedoeling van de klacht is dat de accountant de verklaring heeft medeondertekend zonder te onderzoeken of de inhoud daarvan juist was.

Op de zitting heeft de accountant gezegd dat hij over de transacties slechts telefonisch contact had gehad met de (schoon)moeder. Omdat hij haar kende als een integer mens heeft hij niet bij de (ex-)schoonzoon geïnformeerd of het wel klopte wat in deze verklaring stond. Ook heeft hij de verklaring niet nauwgezet doorgenomen, voordat hij zijn handtekening zette, zo bekende de accountant op de zitting. Daar bleek ook dat de accountant niet het verschil heeft opgemerkt tussen de fiscale aangifte (waarin de overgemaakte geldbedragen niet waren aangemerkt als vermogen) en de latere verklaring (waarin stond dat de overgemaakte geldbedragen leningen waren). Hij had daarom geen (nader) onderzoek gedaan naar de juistheid van de verklaring, voordat hij die ondertekende. Ook zei de accountant op de zitting dat hij nooit de hoeveelheid edelmetaal ter waarde van twintig mille had gezien die volgens de verklaring onder beheer van de ouders zou zijn gekomen.

Volgens de Accountantskamer is één telefoongesprek met de cliënt(e) niet voldoende om een verklaring te verifiëren. Door die toch te ondertekenen heeft de accountant in strijd gehandeld met het fundamentele beginsel van vakbekwaamheid en zorgvuldigheid. De accountant heeft ook het fundamentele beginsel van professionaliteit geschonden door het accountantsberoep in diskrediet te brengen. Bovendien druist de kritiekloze ondertekening in tegen het objectiviteitsbeginsel en is de accountant niet eerlijk en niet oprecht geweest. Met zijn handtekening wilde hij

de verklaring belangrijker laten lijken, zo zei hij.

Hij heeft nog een keer in strijd gehandeld met het fundamentele beginsel van integriteit, omdat hij wist van het geschil tussen de schoonzoon en diens ex. Gezien de inhoud van de verklaring en de conflictueuze omstandigheden van het geval had hij moeten begrijpen dat er een reële kans was dat de verklaring (gedeeltelijk) onjuist kon zijn en gebruikt zou worden in een juridisch geschil, waardoor de schoonzoon, wiens naam wordt genoemd in de verklaring, kon worden benadeeld.

Maatregel

Berisping. ([19/3 Wtra AK](#))

- Een verklaring over een financiële situatie verifiëren door alle betrokken vragen te stellen, zeker als je de verklaring ondertekent om daar meer gewicht aan te geven.
- Onderzoeken of die verklaring overeenstemt met de fiscale aangifte.

2.7.8 OVERBOEKINGEN VAN VREEMDE BEDRAGEN DOOR MEDEFIRMANT

- Evident dubieuze betalingen.

Feiten

Twee echtelieden zijn met hun persoonlijke bv's ieder vennoot van een vennootschap onder firma en procederen over de afwikkeling van de firma. De huisaccountant van de firma en de bv's van de vennoten stelde onder meer de jaarrekeningen samen en had daarover doorgaans contact met de man.

De vrouw klaagde er onder andere over dat de accountant signalen heeft genegeerd over de ernstige situatie van de firma, die was veroorzaakt door frauderende praktijken van de man, die onrechtmatig 116 duizend euro zou hebben onttrokken aan de vennootschap onder firma.

Oordeel

De accountant zei niets te weten van enig frauduleus handelen van de man en heeft de belangen van de onderneming en alle betrokken partijen steeds in het oog gehouden, bijvoorbeeld door zijn zorgen te uiten over de boekhouding. Volgens de Accountantskamer heeft de vrouw niet aannemelijk gemaakt dat er sprake was van fraude en dat de accountant daarvan op de hoogte was of had moeten zijn. Wat de accountant (anders) had moeten doen naar aanleiding van haar mededelingen en verzoeken, heeft de vrouw niet duidelijk kunnen maken.

Het College van Beroep voor het bedrijfsleven sluit zich hierbij aan. Ook in hoger beroep heeft de vrouw geen bewijs overgelegd waaruit blijkt dat zij de accountant ondubbelzinnig de opdracht heeft gegeven om haar te informeren over alle overboekingen van vreemde bedragen door de man. Wel heeft zij de accountant gevraagd: "(...) zou jij 1 dag in de week op kantoor kunnen zijn bij ons, en als ik iemand vind die bepaalde zaken kan overnemen (...), of jij er dan ook bij kan zijn bij die overdracht? Zodat we zeker weten dat alles verteld wordt..." Maar dat is natuurlijk geen verzoek om de betalingen onder de loep te nemen.

Maatregel

Geen. ([18/337 Wtra AK](#) en [18/1912](#))

- Als samensteller overboekingen van vreemde bedragen onderzoeken wanneer je daartoe de opdracht of aanleiding hebt.

2.7.9 VERZOEK SPOEDOVERMAKING NAAR PRIVÉREKENING

- Verzoek om een ongebruikelijk hoog bedrag over te maken op privérekening van een medebestuurder.

Feiten

Een accountant was als penningmeester bevoegd om betalingen te doen namens een stichting die kamermuziekconcerten organiseert. Hij kreeg een e-mail op naam van de voorzitter met het verzoek een spoedovermaking te doen naar een buitenlandse rekening. De penningmeester maakte 9500 euro over. Toen hem kort daarna per e-mail werd gevraagd of de overboeking was gelukt en of hij nog een betaling kon doen, schrok de penningmeester wakker en deed hij aangifte van oplichting/fraude.

Tegen de rechercheur zei hij dat de stichting nooit geld overmaakte naar het desbetreffende buitenland. Maar omdat de voorzitter op vakantie was in een ander buitenland, vond de accountant "het niet heel erg vreemd". De penningmeester vermoedde dat de voorzitter het bedrag nodig had voor een privéreden en dit later zou terugstorten.

Nadat de accountant het bedrag had overgemaakt, viel hem - aldus de aangifte - op dat het e-mailadres vanwaar het verzoek was verstuurd niet het normale e-mailadres van de voorzitter was. Hij belde de voorzitter, die hem vertelde dat hij geen mails had verzonden, laat staan had gevraagd om geld over te maken. De bank kon de betaling toen niet meer stopzetten.

Op verzoek van de accountant zou de bank het bedrag proberen te parkeren zodra dit het land binnenkwam. De accountant vermoedde dat de stichting gehackt was en zocht contact met zijn internetprovider.

Die vertelde hem dat de stichting het slachtoffer was geworden van 'spoofing', ofwel: het gebruik van frauduleuze e-mailadressen.

Namens het bestuur stelde de voorzitter de accountant aansprakelijk voor de overboeking. Want: "In onze stichting is het altijd de goede gewoonte geweest dat aan betalingen ofwel een bestuursbesluit ofwel een geaccordeerde factuur ten grondslag ligt. Daar was in dit geval geen sprake van. De hoogte van het bedrag € 9.500, is extraordinair." Want normaal gesproken betaalde de stichting nooit meer dan "enkele honderden euro's".

De voorzitter vond dat de accountant beter had moeten opletten. "Alle lichten hadden bij jou op rood moeten springen toen betaling van dat bedrag werd gevraagd. Het is bij uitstek de rol van de penningmeester om daarop te letten. Jij bent niet ondeskundig of onbevoegd in financiële zaken. In tegendeel, je bent opgeleid als registeraccountant en hebt een langdurige ervaring als controller. Het is jouw taak als penningmeester om de financiële gang van zaken te bewaken." Bovendien: als het betalingsverzoek wél van de voorzitter was gekomen, had hij als penningmeester de factuur of het bestuursbesluit moeten opvragen en/of medebestuurders moeten raadplegen. "Al deze dingen heb je nagelaten."

Het bestuur van de stichting diende een klacht in tegen de accountant/penningmeester, omdat hij op basis van een atypisch betalingsverzoek een zeer substantieel en ongebruikelijk hoog bedrag had overgemaakt zonder zich ervan te vergewissen dat het betalingsverzoek juist was.

Oordeel

Op grond van (artikel 13 lid 2) de [VGBA](#) had de accountant nauwgezet moeten reageren op het betalingsverzoek. Zelfs als hij ervan had mogen uitgaan dat de e-mail inderdaad

afkomstig was van één van de bestuurders is het volgens de Accountantskamer niet gepast om op grond van die enkele e-mail geld van de stichting over te maken naar een buitenlandse bankrekening ten behoeve van die bestuurder persoonlijk. De accountant had om verschillende redenen meer zorg en aandacht moeten besteden aan zo'n verzoek.

Zo had hij als penningmeester moeten weten dat dit een atypisch betalingsverzoek was, hij meer overmaakte dan op de betaalrekening stond, het bedrag zeer aanzienlijk was in relatie tot de begroting, over betalingen gewoonlijk werd overlegd en besloten binnen het bestuur en betalingen werden gebaseerd op een geaccordeerde factuur. Bovendien had de accountant er rekening mee moeten houden dat de voorzitter in een ander land verbleef dan waar de betaling heen ging. Ook als er haast bij was, had hij op zijn minst vooraf telefonisch contact moeten opnemen met de voorzitter. Door dit na te laten, heeft de accountant in strijd gehandeld met het fundamentele beginsel van vakbekwaamheid en zorgvuldigheid.

In hoger beroep zegt het College van Beroep voor het bedrijfsleven dat de Accountantskamer er terecht vanuit is gegaan dat de penningmeester bij de gewraakte gedragingen beroepsmatig handelde. Het overboeken van gelden van de bankrekening van een rechtspersoon hoort bij de activiteiten die een accountant over het algemeen verricht. Daarbij komt dat de stichting de accountant juist vanwege zijn bijzondere competenties had aangesteld als penningmeester. De penningmeester handelde dus niet als een willekeurig persoon.

Maatregel

Waarschuwing.

([17/1927 Wtra AK](#) en [18/1294](#))

- De juiste procedures volgen bij een betalingsverzoek en meteen navraag doen als er een vreemd luchtje aan zit.

2.7.10 DEPONEREN GOEDKEURENDE VERKLARING ONDANKS OORDEELONTHOUDING

- Klant wil waardingsgrondslag veranderen vlak voor aanvang van de controle.
- Onjuiste controleverklaring gedeponerd bij de Kamer van Koophandel.

Feiten

Een verhuurder van bestel- en vrachtwagens liet een accountantskantoor de jaarrekeningen controleren. Kort voor het begin van de controle vroeg de onderneming het kantoor om het onroerend goed met ingang van het controlejaar te waarderen op basis van de actuele waarde. Het kantoor maakte duidelijk dat dit zou leiden tot aanzienlijke complicaties; daarom zag het bedrijf er toch maar van af. Ruim twee jaar na afloop van het boekjaar gaf één van de twee controlerend accountants een controleverklaring af met oordeelonthouding. De directie van het verhuurbedrijf deponeerde vervolgens een niet ondertekende, goedkeurende controleverklaring bij de Kamer van Koophandel. De accountants uitten hun verbazing en gaven aan dat dit een ernstige overtreding van de wet- en regelgeving was.

De accountants verzochten de directie dringend onmiddellijk correcte stukken te deponeren. Zo niet, dan zouden zij "dit strafdelict" melden bij de bevoegde autoriteiten, de Kamer van Koophandel voorzien van de juiste stukken en de banken moeten informeren. De accountants maakten een en ander ook

duidelijk in een ‘normoverdragend gesprek’ met de directie en zagen zich genoodzaakt een incidentmelding te doen bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM).

Na gesteggel over de facturen voor meerwerk dienden de ondernemers een klacht tegen de accountants in, onder meer omdat zij disproportioneel reageerden op de deponering van de niet-ondertekende accountantsverklaring.

Oordeel

In het maatschappelijk verkeer wordt grote waarde toegekend aan de juistheid van controleverklaringen bij jaarrekeningen van ondernemingen. Het gaat immers om de verantwoording van de financiële positie en het resultaat van de onderneming. Ook derden, zoals banken, gaan af op controleverklaringen. Het deponeren van een onjuiste controleverklaring bij de jaarrekeningen is dan ook ernstig, ook al waren die niet ondertekend. Omdat bekend was dat de accountants belast waren met de controle van de jaarrekeningen van het bedrijf bestond het gevaar dat zij in verband zouden worden gebracht met informatie die feitelijk onjuist was.

Het is een incident dat ernstige gevolgen kon hebben voor de integere bedrijfsuitoefening van het kantoor waar de accountants werkten. Daarom moesten zij op grond van [artikel 32 lid 3 Bta](#) passende maatregelen nemen om de gevolgen te beperken en herhaling te voorkomen. De accountants zijn pas in actie gekomen na overleg met de afdeling Vaktechniek van de NBA en met de AFM. Zij hebben toen een brief gestuurd aan één van de bestuurders en hebben een normoverdragend gesprek gevoerd. De brief was duidelijk, correct en zakelijk. De accountants hebben het incident ook pas gemeld na overleg met de AFM. De accountants hebben dus passende maat-

regelen genomen na een zorgvuldig proces en een en ander schriftelijk vastgelegd in het dossier.

Maatregel

Geen. ([19/917](#) en [19/918 Wtra AK](#))

- Je distantiëren van informatie die niet juist is.
- Maatregelen treffen om te voorkomen dat incidenten zich herhalen die ernstige gevolgen konden hebben voor de integere bedrijfsuitoefening van het kantoor, zoals een melding bij de toezichthouder.
- De klant wijzen op strafbare feiten waarvan je op de hoogte bent en waarschuwen voor de gevolgen daarvan.
- Zo nodig overleggen met de NBA of de toezichthouder voordat je een normoverdragend gesprek voert met de directie van de klant of een incidentmelding doet.

2.7.11 PROVISIES NIET DOORBETAALD AAN BELEGGERS ONDANKS BELOFTE

- Controlecliënt schendt toezegging om ontvangen provisie door te betalen aan beleggers.

Feiten

Twee registeraccountants controleerden de jaarrekeningen van een vermogensbeheerder, die volgens de beschrijving van haar werkwijze uitsluitend inkomsten heeft uit de vergoedingen die de klanten betalen en haar oordeel dus niet laat beïnvloeden door provisie die beleggingsfondsen betalen. Eén van de registeraccountants gaf goedkeurende verklaringen af over twee boekjaren en

samen keurden zij de jaarrekeningen over de drie daaropvolgende boekjaren goed.

De toezichthouder toetste of de vermogensbeheerder zich hield aan de beschreven werkwijze en vroeg de accountants of de vermogensbeheerder inderdaad alleen inkomsten had uit fees die de cliënten betalen. De twee accountants bevestigden de vraag schriftelijk. In de balans over het eerste boekjaar was een bedrag van 4,7 ton gepasseerd uit hoofde van 'retrocessies'. Dat zijn provisies die beleggingsfondsen betalen aan bijvoorbeeld vermogensbeheerders en adviseurs. In de drie boekjaren daarop werden de ontvangen retrocessies en andere vergoedingen als omzet geboekt in de post Fund Advice. Het ging in totaal om ruim 2,5 miljoen euro en gemiddeld 10,3 procent van de omzet. Volgens de directie was de vermogensbeheerder contractueel niet verplicht deze inkomsten door te betalen aan de klanten.

Bij een strafrechtelijk onderzoek naar mogelijke fraude werd de controlerend accountant onder meer gevraagd of hij wel eens had gehoord van retrocessies, *incentive fees*, retourprovisies etc. en wat die termen betekenen. Ook vroeg de Fiod hem wat de activiteiten zijn van de Nederlandse dochter van de vermogensbeheerder, waarmee die haar geld verdient en of de dochter retrocessies ontvangt. De accountant antwoordde zo kortaf dat het Openbaar Ministerie een klacht indiende tegen de controlerend accountant en de controleleider.

Oordeel

Uit een tabel die de twee controlerend accountants hebben ingebracht, blijkt dat de vermogensbeheerder na het eerste boekjaar dat zij controleerden wel retrocessie-ontvangsten als omzet heeft geboekt en niets daarvan heeft doorbetaald aan cliënten. Hebben de controlerend accountants tucht-

rechtelijk verwijtbaar gehandeld?

Wel als zij onvoldoende controle-informatie hebben vergaard om de verwerking van deze posten goed te keuren. Daarbij is van belang of het hier gaat om een schuld of omzet, ofwel of er wel of geen sprake is van een feitelijke verplichting.

Volgens de accountants was de verplichting om retrocessies door te betalen aan de cliënten juridisch niet afdwingbaar en eerder een recht dan een plicht. In de werkwijze, die de vermogensbeheerder beschreef en die de accountants schriftelijk hebben bevestigd, stond dat de vermogensbeheerder een gedeelte van de terugontvangen management fees bij bepaalde beleggingen en onder bepaalde voorwaarden zou terugbetalen aan de cliënt. De directie van de vermogensbeheerder noemt als kwantificeerbaar voordeel van deze werkwijze dat eventuele retrocessies worden doorgegeven aan de klant.

De accountants hebben verklaard dat de vermogensbeheerder de beschreven werkwijze heeft gevolgd. De Accountantskamer vindt die verklaring de basis voor een feitelijke verplichting tegenover de cliënten. Volgens de beschrijving en de bevestiging door de accountants moeten alle retrocessies die worden verdiend met de inleg van cliënten dus worden doorbetaald aan die cliënten.

Vanaf het tweede boekjaar had de bevestigde werkwijzebeschrijving aanleiding moeten zijn om nadere vragen te stellen aan de opdrachtgever over de (als omzet geboekte) ontvangen retrocessies. In het Handboek AO (dat de accountants gebruikten om de controle voor te bereiden maar naar eigen zeggen niet in detail hebben bestudeerd) zijn de retrocessies niet als potentieel risico aangemerkt en daardoor ook niet verder betrokken in de risicokwalificatie en de controle-aanpak.

De accountants vonden het risico van niet-doorbetalen van retrocessies kwantitatief noch kwalitatief materieel, omdat er geen aanwijzingen waren dat de vermogensbeheerder zijn juridische verplichtingen niet zou nakomen. Bij de controle hanteerden de accountants een materialiteit van 69.000 euro ofwel 1 procent van de omzet, en een uitvoeringsmaterialiteit van 41.400 euro. Deze grens lag een stuk lager dan de tonnen aan retrocessies die werden geïncasseerd. Volgens het Handboek AO moesten alle vergoedingen die de vermogensbeheerder ontving van niet-cliënten altijd ten goede komen aan de cliënten. De controle was op dit punt onvoldoende.

Tijdens de twee voorlaatste boekjaren stond op de website van de vermogensbeheerder dat eventueel te ontvangen retrocessies zouden worden doorbetaald aan de desbetreffende cliënten. Volgens de accountants kenden zij deze teksten niet toen zij hun controlewerkzaamheden uitvoerden. De Accountantskamer vindt dat vreemd. Hun advocaat schreef in het verweer dat zij de website hadden geraadpleegd om voor de controle inzicht te krijgen in de organisatie en haar omgeving. Dan had het voor de hand gelegen om nader te onderzoeken wat de vermogensbeheerder nog meer had gecommuniceerd via haar website. En dan had de mededeling over het doorbetalen moeilijk aan de aandacht van de accountants kunnen ontsnappen.

Nader onderzoek was ook gepast volgens [Standaard 315](#) (Risico's op een afwijking van materieel belang identificeren en inschatten door inzicht te verwerven in de entiteit en haar omgeving). Het verweer dat eventuele toezeggingen op de website nog geen feitelijke verplichting in het leven roepen, doet niet ter zake, omdat de accountants een eventuele onzekerheid hierover hadden moeten onderzoeken.

Kortom: de jaarrekeningen over de vier laatste boekjaren zijn niet diepgaand en niet professioneel-kritisch genoeg gecontroleerd.

In hoger beroep zegt ook het College van Beroep voor het bedrijfsleven dat de accountants de geconsolideerde jaarrekeningen niet professioneel-kritisch genoeg hebben gecontroleerd. Mede op basis van rapportages en de verantwoording in voorgaande jaren wisten zij dat de vermogensbeheerder feitelijk anders omging met de ontvangen retrocessies dan zij op de website deed voorkomen. Desondanks hebben de accountants niet nader onderzocht of de retrocessies juist waren verantwoord in de jaarrekeningen.

De kritiek op de houding tijdens het Fiod-verhoor wuift het college weg. De rechercheurs hoorden de accountant als getuige en waren onduidelijk over de bedoeling en de context van het verhoor. Het OM heeft niet aangetoond dat de accountant de vragen opzettelijk niet naar waarheid heeft beantwoord.

Maatregel

Waarschuwing ([18/1853](#) en [18/1854](#)) in plaats van berisping ([17/874](#), [17/875](#) en [17/876 Wtra AK](#)).

- Handboek AO voor de controle gedetailleerd doornemen en aandacht besteden aan de beschreven risico's.
- Schriftelijke toezegging van controlecliënt om ontvangen provisies door te betalen in jaarrekening verwerken als verplichting.

3

Deel 3 Overzichten

3.1 RODE VLAGGEN OP EEN RIJ

Administratie/beheersing

- Gebrekkige administratie. [2.3.2](#), [2.4.15](#)
- Administratie die de cliënt aanlevert, is structureel incompleet. [2.1.11](#)
- 'Behaalde' omzet moet worden gereconstrueerd aan de hand van geschatte gemiddelde marges op inkoop. [2.1.11](#)
- Administratie is chaotisch en moeilijk compleet te krijgen. [2.1.12](#)
- Inzigtelijke administratie voor bankstortingen en contante ontvangsten ontbreekt. [2.2.2](#)
- Bij gebrek aan een afzonderlijke boekhouding kunnen de werkelijke kasinhoud en de contante kasstroom niet worden geverifieerd. [2.2.6](#)
- Opbrengstverantwoording is onvolledig. [2.4.4](#)
- In losse stukken van administratie zitten nota's van twee administratiekantoren, maar je ontvangt zelfs geen aanzet voor een boekhouding c.q. salarisadministratie. [2.1.10](#)
- Salarisadministratie en de verkoopfacturen zijn niet compleet. [2.1.10](#)
- Geen informatie over zeven aaneengesloten maanden is er beschikbaar. [2.4.3](#)
- Loonstroken van een werknemer vertonen steeds verschillende bedragen. [2.1.10](#)
- Aansluiting tussen de administratie en de jaarrekening is lastig te maken. [2.1.3](#)
- Aansluiting van de saldibalans op de subadministratie vertoont groot verschil. [2.4.4](#)
- Rondrekening klopt niet op basis van de gegevens die wél beschikbaar zijn. [2.4.3](#)
- Verschil tienduizenden euro's tussen netto vordering op de grootste debiteur en saldobevestiging door dit bedrijf. [2.4.4](#)
- Gebrekkige urenadministratie in de zorgsector. [2.1.9](#)
- Ontbrekende indicatiebesluiten voor zorgverlening. [2.1.9](#)

- Checks & balances in de administratieve organisatie ontbreken. [2.2.2](#)
- Correctieboekingen in grootboekrekeningen ongegrond. [2.4.4](#)
- Betalingsbewijs koopsom ontbreekt na overname. [2.5.4](#)
- 'Verdichte' boekingen zonder onderbouwing in het boekhoudsysteem. [2.2.8](#)
- Contante mutaties in de salarissen niet onderbouwd. [2.2.9](#)
- Interne beheersing is zwak, met name bij complexe projecten (ook al is dit op zichzelf nog geen frauderisico). [2.3.7](#)
- Riskmanagementafdeling van twee personen is verantwoordelijk voor de risicobeheersing van complexe projecten in tientallen landen. [2.3.7](#)
- Problemen met administratiesoftware, de vaste verrekenprijs en het onderhanden werk. [2.3.8](#)
- Overgang naar een nieuw voorraadadministratiesysteem. [2.3.8](#)

Belangen/druk

- Gebrek aan onafhankelijkheid, als uw voormalige baas en kantoorgenoot commissaris is bij de cliënt, waar uw kantoor al jarenlang de boeken controleert. [2.4.4](#)
- Verzoek van de controleleider om jezelf in het controledossier op te voeren als uitvoerder van controlewerkzaamheden die hij zelf heeft uitgevoerd, zodat hij de controlestukken kan ondertekenen als 'reviewer'. [2.7.2](#)
- Grote financiële belangen. [2.3.2](#)
- Omvangrijke bankfinanciering hangt af van behaalde ratio's. [2.3.2](#)
- Overschrijding van de kredietlimiet, terwijl de externe financier dan direct het gehele bedrag kan opeisen waardoor de continuïteit wordt bedreigd. [2.4.4](#)
- Marktomstandigheden zijn verslechterd; [2.3.2](#)

Belastingen

- Vermoeden van fiscale fraude (want dat is in het algemeen aanleiding voor een vermoeden dat de transactie verband kan houden met witwassen). [2.5.2](#)
- Volgens de ib-aangifte heeft de cliënt geen bank- of spaarsaldi. [2.1.12](#)
- Volgens de ib-aangifte ontvangt de cliënt geen salaris uit het bedrijf. [2.1.12](#)
- Cliënt geeft aan dat zij 27 huurpanden bezit, maar die worden niet vermeld in de ib-aangifte. [2.1.12](#)
- Cliënt heeft alle aandelen in een club, maar die worden niet vermeld in de ib-aangifte. [2.1.12](#)
- Belastingplichtige vraagt of deze een ontvangen ontslagvergoeding aan de belasting moet opgeven. [2.4.11](#)
- Frauduleuze afspraak over het toeschrijven van de volledige winst aan een van de vennoten, zodat de andere vennoot zijn uitkering kan behouden. [2.7.1](#)
- Ob-aangifte zonder inzage in de mutaties op de bankrekening. [2.4.6](#)
- (Opzettelijk) te weinig omzetbelasting afdragen. [2.4.7](#)
- Teruggevraagde ob is gebaseerd op nota's die niet zijn betaald. [2.4.2](#)
- Teruggevraagde ob is gebaseerd op nota's die afkomstig zijn van een gelieerde onderneming. [2.4.2](#)
- Btw-teruggaveverzoek voor een pleziervaarttuig. [2.4.1](#)
- In ob-aangiften verantwoorde inkoop sluit niet aan bij verkoop over diezelfde periode. [2.1.11](#)
- Belastingdienst stopt ob-teruggaven. [2.2.5](#)
- Buitenlandse afnemer van goederen bij een afhaaltransactie is niet duidelijk. [2.4.5](#)
- Grote investering, terwijl de cliënt in een 'financieel penibele positie' verkeert. [2.4.6](#)
- Onzakelijk hoge royaltyvergoeding voor gebruik van merk dat klant voor een

zacht prijsje heeft verkocht aan een offshore bv, te weten ongeveer 250 maal de koopsom. [2.4.12](#)

- Verkoop van het merkenrecht heeft geen legitieme zakelijke achtergrond, maar is puur bedoeld om de winst af te romen en belasting te ontduiken. [2.4.12](#)
- Betalingen verlopen via een trust-structuur, die iedere reële economische betekenis mist. [2.4.12](#)
- In omzetoverzichten voor ob-aangifte wordt steeds het nultarief gehanteerd. [2.4.15](#)
- Uitbetaling zwart loon. [2.4.15](#)
- Deel omzet wordt buiten de administratie gehouden. [2.4.15](#)
- Kantoorverbouwingen worden zwart uitgevoerd. [2.4.15](#)

Betalingen

- Betalingsproces bij een deelneming is slecht georganiseerd en de meerderheidsdeelneming heeft zelf de jaarrekening opgesteld. [2.1.8](#)
- Administrateur beschikt over alle bevoegdheden voor het betalingsprogramma. [2.1.3](#)
- Concentratie van betalingsbevoegdheden bij één persoon, die niet wordt gecontroleerd. [2.1.4](#)
- Betalingsverkeer vertoont een ongebruikelijk patroon. [2.1.10](#)
- Lijfrente-uitkeringen in opeenvolgende boekjaren wijken sterk van elkaar af. [2.4.10](#)
- Ongebruikelijk laag c.q. geen loon voor dga. [2.4.10](#)
- Courtages die ongebruikelijk hoog zijn (een 'aanbrengeef' betalen aan een ander dan de aanbrenger hoeft echter niet per se te wijzen op witwassen of belastingfraude). [2.5.2](#)
- Betaling van aanzienlijke bedragen zonder dat de reden en de betaalbaarstelling gedocumenteerd is. [2.2.3](#)
- Betalingen zonder schriftelijke overeenkomst. [2.6.3](#)

- Overeenkomsten voor managementvergoedingen en leningen ontbreken. [2.3.4](#)
- Betalingen die niet overeenstemmen met onderliggende contracten. [2.5.2](#)
- Grote bedragen voor beheervergoedingen aan een derde en een post 'Uitbestede beheeractiviteiten' van 2.526.247 euro (ook al blijkt dit uiteindelijk geen onbevoegd wegsluizen van geld). [2.7.4](#)
- Dividenduitkeringen, terwijl de dividendbesluiten nog omstreden zijn. [2.3.3](#)
- Vrijwilligersvergoedingen voor personen die ook zorg ontvangen. [2.1.10](#)
- Handmatige betalingen bij een deelneming (ook al zijn die op zichzelf niet per se een risicofactor). [2.1.8](#)
- Contante betalingen aan inkopers en klanten in het Midden-Oosten. [2.2.10](#)
- Bedoeling overboeking onduidelijk. [2.4.13](#)
- Facturen met substantiële bedragen worden niet betaald en er komen geen aanmaningen. [2.4.14](#)
- Facturen accountant zelf worden laat betaald. [2.4.14](#)
- Verrekening nota's door auto te leveren. [2.5.6](#)
- Betalingen vanuit een hypotheekdepot. [2.5.8](#)
- Evident dubieuze betalingen. [2.7.8](#)
- Verzoek om een ongebruikelijk hoog bedrag over te maken op privérekening van een medebestuurder. [2.7.9](#)

Branche

- Entiteiten die zich met gedoogde en tegelijk buitenwettelijke activiteiten inlaten (coffeeshop). [2.2.1](#)
- Vijftig kilo wiet in voorraad (met een waarde van ongeveer 250 duizend euro). [2.2.1](#)
- Verstrekking hypothecaire lening aan hennepkweker. [2.6.6](#)

Cliënt(enonderzoek)

- Naast familielid fungeert als stroman m/v van een bv die te weinig ob heeft afgedragen. [2.6.4](#), [2.4.7](#)
- Gefaxte kopie van het rijbewijs in het dossier is niet voldoende om de identiteit van de cliënt vast te stellen. [2.6.1](#)
- Ubo van de onderneming is niet bekend. [2.6.5](#)
- Bestuurder van de onderneming woont in India. [2.6.5](#)
- Opdrachtgever is twee keer veroordeeld wegens belastingfraude. [2.4.4](#)
- Vennoot (van de opdrachtgever) had in het verleden belastingproblemen, omdat hij verkeerde aanvragen zorgtoeslag en huurtoeslag had ingediend. [2.1.10](#)
- Cliënt zit in de schuldsanering en wil een commanditaire vennootschap oprichten, waarvan hij directeur is en een limited de beherend vennoot is. [2.4.8](#)
- Cliënt weigert voortdurend om kasgelden te storten. [2.2.5](#)
- Pogingen om de cliënt 'op te voeren' hebben geen effect. [2.1.11](#)
- Klant verstrekt onjuiste jaarcijfers aan huisbankier. [2.4.15](#)
- Onbekende stortingen uit privé. [2.6.6](#)
- Ontvangst 56 duizend aan contante betalingen van onbekende klanten. [2.6.6](#)
- Bajesverleden wegens witwaspraktijken (waarvoor voorganger waarschuwt). [2.6.6](#)
- Controlecliënt schendt toezegging om ontvangen provisies door te betalen aan beleggers. [2.7.11](#)

Constructies

- Juridische structuur die geen reëel doel lijkt te dienen. [2.4.8](#)
- Zeggenschapsstructuur vaag en verhullend zonder acceptabele verklaring. [2.4.8](#)
- Offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur. [2.4.9](#)
- Transactie is ongewoon complex of groot of vertoont anderszins buitengewone patronen. [2.2.2](#)
- Buitenlandse holding van een puur Nederlandse vennootschap. [2.6.2](#)
- Transactie heeft geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel. [2.2.2](#)
- Tussenholdings om ‘vermogen onbelast op te laten stromen naar de uiteindelijk gerechtigde’. [2.4.9](#)
- ‘Fiduciaire’ verkoop van de aandelen van die Ltd aan een andere Ltd, waarbij de koper de koopprijs verschuldigd blijft en de aandelen in onderpand bij de verkoper blijven. [2.4.8](#)
- Trust oprichten terwijl je de inhoud van de trustakten niet kent. [2.4.8](#)
- Insteller/settlor van de trust is óók de begunstigde/beneficiary. [2.4.8](#)
- ‘Irrevocable Jersey Trust’ voor de duur van 99 jaar. [2.4.8](#)
- Gering ingelegd vermogen bij een trust. [2.4.8](#)
- Ubo is belanghebbende via trust. [2.4.9](#)
- Voor bank en compliancedoeleinden is de ubo een andere dan de feitelijke. [2.4.9](#)
- Betalingen via een truststructuur, die iedere reële economische betekenis mist en is opgezet om Nederlandse inkomsten- en vennootschapsbelasting te ontlopen. [2.4.12](#)
- Cliënt blootstellen aan het risico van fiscale problemen en strafvervolgning. [2.4.12](#)

- Onzakelijk hoge royaltyvergoeding voor gebruik van merk dat klant voor zacht prijsje heeft verkocht aan een offshore bv, te weten ongeveer 250 maal de koopsom. [2.4.12](#)
- Legitieme of bedrijfseconomische redenen voor de enorme royaltyvergoedingen ontbreken. [2.4.12](#)
- Verkoop van merkenrecht zonder legitieme zakelijke achtergrond, maar vermoedelijk bedoeld om winst af te romen en belasting te ontduiken. [2.4.12](#)

Contanten

- Contante betalingen boven de vijftien duizend euro aan of via de accountant die vermoedelijk samenhangen met witwassen (grens wordt 3000 euro). [2.2.6](#)
- Contante transacties met een buitenland doen, zonder onderliggende stukken. [2.4.7](#)
- Contante handelstransactie met Oezbekistan of een ander *non-complying country*, zonder stukken om de transacties te verifiëren. [2.6.4](#)
- Contant geld met onduidelijke herkomst in beheer. [2.2.4](#)
- Cliënt slaat sommige verkopen niet altijd aan op kassa. [2.1.11](#)
- Inzichtelijke administratie voor bankstorting en contante ontvangsten ontbreekt. [2.2.2](#)
- Cliënt doet kennelijk veel bankopnames en aansluitende bankstorting, maar verantwoordt die niet steeds in de administratie. [2.1.11](#)
- Veel contanten bij cliënt aanwezig. [2.1.11](#), [2.2.1](#), [2.6.6](#)
- Kassaldo bij coffeeshop dat voorhanden is in de vorm van liquide middelen. [2.2.1](#)
- Lingeriebedrijf laat buitenlandse klanten contant geld opnemen met creditcard en vraagt daarvoor 0,5 in plaats van 2 procent. [2.2.8](#)

- Contante uitgaven zonder onderliggende bonnen. [2.2.9](#)
- Niet onderbouwde contante mutaties in de salarissen. [2.2.9](#)
- (Extra) pinopnames door klanten. [2.2.9](#)
- Contante betalingen aan inkopers en klanten in het Midden-Oosten. [2.2.10](#)

Contracten

- Betalingen stemmen niet overeen met onderliggende contracten. [2.5.2](#)
- Overeenkomsten voor managementvergoedingen en leningen ontbreken. [2.3.4](#)
- Dividendovereenkomsten op briefpapier van een bank die er niets mee van doen heeft. [2.2.7](#)
- Verkeerde datum op geldleningsovereenkomst. [2.4.13](#)

Facturen

- Nota's van een bedrijf dat niet (meer) bestaat; KvK-nummer ontbreekt. [2.1.1](#)
- Verkeerd btw-percentage in de facturen. [2.4.2](#)
- Omzet gemaakt meer dan is gefactureerd. [2.1.10](#)
- Ontbrekende facturen van betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet. [2.5.3](#)
- Factuur voor 'intellectueel eigendom', die de fiscus die niet zou hebben aanvaard als zij voldoende was geïnformeerd. [2.5.5](#)
- 'Bemiddelingsvergoeding' of 'adviesdienst' wordt betaald via een offshore vennootschap. [2.5.1](#)
- Forse beheervergoedingen voor derde en een post 'Uitbestede beheeractiviteiten' van 2.526.247 euro (ook al blijkt dit uiteindelijk geen onbevoegd wegsluizen van geld). [2.7.4](#)
- Afwijkende winstverdeling op basis van valse facturen voor management fees. [2.3.3](#)

- Bekentenis van de cliënt dat hij nepfacturen in de administratie heeft gestopt. [2.4.6](#)
- Eindafrekening blijft uit, tenzij de klant piept. [2.1.14](#)
- Facturen met substantiële bedragen worden niet betaald en er komen geen aanmaningen. [2.4.14](#)
- Facturen van accountant worden niet of te laat betaald. [2.4.2](#), [2.4.14](#)
- Hoge facturen van huurder aan verhuurder. [2.4.14](#)
- Inkoopfacturen voor de gefactureerde werkzaamheden ontbreken. [2.5.8](#)
- Klant verstrekt de inkoopfacturen ook niet na herhaaldelijk aandringen. [2.5.8](#)
- 360 uur gedeclareerd voor twee weken werk van medewerkers (indicatoren D2 en J2). [2.5.8](#)

Fiod/fiscus

- Fiod valt binnen bij de cliënt. [2.2.5](#)
- Fiod treft veel contant geld aan bij de cliënt thuis (mogelijk 158 duizend euro). [2.1.12](#)
- Fiscus heeft een boekenonderzoek ingesteld in verband met mogelijke btw-fraude. [2.4.3](#)
- Indiase fiscus vraagt om inlichtingen, terwijl de onderneming weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert. [2.6.5](#)

Functiescheiding

- Totaal geen functiescheiding. [2.2.7](#)
- Ontbreken van een functiescheiding tussen het muteren in het crediteurenstambestand en het verwerken van inkoopfacturen in crediteurenadministratie. [2.1.1](#)
- Volledigheid verantwoorde omzet niet vast te stellen door gebrekkige functiescheiding. [2.1.2](#)
- Concentratie van betalingsbevoegdheden bij één persoon, die niet wordt gecontroleerd. [2.1.4](#)

- Administrateur beschikt over alle bevoegdheden voor het betalingsprogramma. [2.1.3](#)
- Administrateur kan beschikken over de smartcard met bijhorende code van de directeur. [2.1.3](#)
- Medewerkers van de financiële administratie kunnen zowel facturen boeken als bankrekeningnummers van crediteuren aanpassen. [2.1.1](#)
- Twee directieleden kunnen waarde van incurante goederen ophogen. [2.1.5](#)
- Directeur leent privé van de zaak en ondertekent leningcontract namens twee partijen. [2.1.6](#)
- De onderneming wordt feitelijk geleid door één persoon. [2.3.2](#)
- Directie kan de AO/IB wellicht doorbreken. [2.1.9](#)

Inkomsten/ontvangsten/omzet

- Ontvangen gelden zijn afkomstig uit onduidelijke, onwaarschijnlijke of onvoldoende gedocumenteerde bronnen. [2.1.10](#)
- Opbrengstverantwoording is onvolledig. [2.4.4](#)
- 'Behaalde' omzet moet worden gereconstrueerd aan de hand van geschatte gemiddelde marges op inkoop. [2.1.11](#)
- Felicitatie met omzetsijging van 462 procent in vijf maanden tijd. [2.2.5](#)
- Omzetverantwoording wellicht niet juist en volledig. [2.1.9](#)
- Niet-marktconforme transacties met een verbonden partij die een dominante invloed heeft. [2.1.13](#)
- Onverklaarde omzet. [2.1.14](#)
- Leverancier en afnemer wonen op hetzelfde adres. [2.5.8](#)
- Curator van een klant draait een transactie terug. [2.5.8](#)

Inkoop

- Ontbreken van een inkoop- en aanbestedingsbeleid. [2.1.1](#)
- Ontbreken inkoopadministratie en kasadministratie. [2.2.1](#)
- Ontbreken inkoopfacturen voor de gefactureerde werkzaamheden. [2.5.8](#)
- Inkoopfacturen ook niet verstrekt na herhaaldelijk aandringen. [2.5.8](#)
- In ob-aangiften verantwoorde inkoop sluit niet aan bij de verkoop over diezelfde periode. [2.1.11](#)
- Ontbreken van een inkoopbegroting. [2.1.1](#)
- Forse 'personeelskortingen' van vorige én huidige werkgever. [2.1.1](#)

Jaarrekening

- Aanzienlijke afwaardering. [2.3.4](#)
- Negatief eigen vermogen. [2.4.2](#)
- Hoge schulden. [2.4.2](#)
- Omvang van de crediteuren daalt ten opzichte van de kostprijs van de omzet, terwijl de bedrijfsactiviteiten groeien. [2.4.4](#)
- Scheepsbouwcontract ter waarde van 110 miljoen dollar staat niet in de jaarrekening en kan een koper van het bedrijf op het verkeerde been zetten. [2.3.1](#)
- Veel posten met aanmerkelijk subjectief element. [2.3.2](#)
- Complexe materie. [2.3.2](#)
- Bate (van 754.721 euro) in de halfjaarcijfers uit hoofde van een eenmalige opdracht, die in het voorgaande jaar is afgerond (terwijl dit in de balans van het vorige boekjaar moest staan als nog te factureren omzet). [2.3.3](#)
- Onzekerheid over de voortgang van een beleggingsproject. [2.3.4](#)
- Opdrachtgever verstrekt geen controleopdracht, terwijl hij een wettelijke controleplicht heeft. [2.7.3](#)
- Opdrachtgever maakt goede sier met controle door het kantoor, terwijl dat geen controle uitvoert. [2.3.4](#)

- *Letters of representation* van de cliënt zijn ondertekend door ontslagen bestuurders (tenzij er in verband met een zetelverplaatsing nog geen nieuwe bestuurders zijn benoemd). [2.7.6](#)
- Mogelijk cumulatief effect van fraude. [2.1.8](#)
- Oplopende crediteurenstand, terwijl er geen omzet wordt gerealiseerd. [2.4.14](#)
- Kortlopende schulden overtreffen de activa. [2.4.14](#)
- Voor onderhanden projecten worden geen kosten geactiveerd. [2.4.14](#)
- Bankafschriften worden steeds te laat aangeleverd. [2.4.14](#)
- Geleverd goed wordt niet geactiveerd maar blijft op de grootboekrekening staan als “te verrekenen posten” (indicator J4). [2.5.8](#)
- Vage antwoorden op vragen. [2.6.6](#)
- Klant wil waarderingsgrondslag veranderen vlak voor aanvang van de controle. [2.7.10](#)
- Onjuiste verklaring gedeponereerd bij Kamer van Koophandel. [2.7.10](#)

Kas

- Inkoopadministratie en kasadministratie ontbreken. [2.2.1](#), [2.4.15](#)
- Bij gebrek aan een afzonderlijke boekhouding kunnen de werkelijke kasinhoud en de contante kasstroom niet worden geverifieerd. [2.2.6](#)
- Negatieve kas(stroom/saldo). [2.2.3](#), [2.2.5](#), [2.2.9](#), [2.6.6](#)
- Omvangrijk negatief kassaldo in een niet sluitende administratie (ook al is dat bij de cliënt niet ongebruikelijk). [2.1.11](#)
- Kasboek vertoont onduidelijkheden, zoals een negatief kassaldo en meer contante pin-opnames dan er als omzet is geboekt. [2.1.12](#)
- Kasgeld waarvan de herkomst niet gedocumenteerd en niet verifieerbaar is. [2.2.3](#)

Kosten

- Kosten worden niet goed toegerekend en onderbouwd. [2.3.4](#)
- Opgevoerde kosten maken niet direct duidelijk welke dienst is geleverd en wat de onderneming heeft gedaan. [2.1.10](#)
- Privé-uitgaven geboekt als zakelijke kosten met behulp van valse facturen. [2.3.3](#)
- Kostenverschuivingen tussen projecten. [2.3.7](#)
- Verbouwingen klant passen niet bij de activiteiten die zijn geregistreerd bij de KvK. [2.5.8](#)
- Zeer hoge reis- en telefoonkosten voor een korte periode (indicator D2). [2.5.8](#)

Leiding

- Onderneming wordt feitelijk geleid door één persoon. [2.3.2](#)
- Naast familielid fungeert als stroman m/v van een bv die te weinig ob heeft afgedragen. [2.6.4](#)
- Directie verstrekt gegevens die onjuist, onvolledig of anderszins onbevredigend zijn. [2.5.3](#)
- Eerdere fraude met bankrekeningnummers, termijnbedragen en excasso's. [2.1.14](#)
- Miljoenenboetes toezichthouder. [2.1.14](#)
- Ondernemingskamer stelt wanbeleid vast. [2.1.14](#)
- Management wil geen inzicht verschaffen in de lening, vanwege een geheimhoudingsclausule (tenzij zo'n clausule

gebruikelijk is en wordt bevestigd door de andere contractpartij). [2.7.6](#)

Leningen

- Privéleningen van/aan een bedrijf. [2.2.3](#)
- Leningen van penningmeester aan zichzelf zonder autorisatie en onderbouwing. [2.1.7](#)
- Onduidelijke geldleningen en schuldbekentenissen tussen de cliënt en derden. [2.1.12](#)
- (Terugbetalingen van) leningen zonder contract. [2.2.3](#)
- Overeenkomsten voor managementvergoedingen en leningen ontbreken. [2.3.4](#)
- Rekening-courantverhoudingen met de directie zijn niet vastgelegd. [2.3.4](#)
- Directeur leent privé van de zaak en ondertekent leningcontract namens twee partijen. [2.1.6](#)
- Een (forse) schuld aan de zaak van 538.665 euro zonder leningcontract of op basis van een geantedateerd nep-leningcontract. [2.4.2](#)
- Goederenstroom wordt volledig gedekt door een lening van de leverancier. [2.4.2](#)
- Lening waarbij de adres- en woonplaatsgegevens van de geldverstrekker ontbreken in de leningdocumentatie. [2.6.3](#)
- (Uit)geleende gelden mogelijk afkomstig uit landen die op de *high risk and non-cooperative jurisdictions*-lijst van de Financial Action Task Force staan. [2.6.3](#)
- Leningsfaciliteit beslaat 47 procent van het vermogen van de geldverstrekker. [2.7.6](#)
- Bestuursbesluit voor lening ontbreekt. [2.7.6](#)
- Geen zekerheden voor geldverstrekker. [2.7.6](#)
- Management wil geen inzicht verschaffen in de lening, vanwege een geheimhoudingsclausule (tenzij zo'n clausule gebruikelijk is en wordt bevestigd door de andere contractpartij). [2.7.6](#)
- Debiteur lost lening af met lening van bank. [2.7.6](#)
- Afgelost bedrag op geblokkeerde rekening in een deposito. [2.7.6](#)
- Dochterbedrijf cliënt verpandt vermogen aan bank als zekerheid voor lening van bank. [2.7.6](#)
- Investeerdere overhalen en obligatieleningen uitgeven, terwijl de mogelijkheid om terug te betalen twijfelachtig is. [2.3.5](#)
- Onderliggende informatie voor leningen wordt niet gegeven. [2.3.5](#)
- Verkeerde datum op geldleningsovereenkomst. [2.4.13](#)
- Verwarring over de bedoeling van een overboeking. [2.4.13](#)
- Verstrekking hypothecaire lening aan hennepkweker. [2.6.6](#)
- Verklaringen over financiële transacties die zijn opgesteld tijdens ruzie over een echtscheiding. [2.7.7](#)

Mediaberichten

- Volgens mediaberichten wordt de cliënt ervan verdacht de stroman/strovrouw te zijn van een schijnonderneming van een crimineel (en de politie verhoort u daarom). [2.1.12](#)

Non-complying countries

- Handelstransactie met Oezbekistan of een ander *non-complying country*. [2.4.7](#), [2.6.4](#)
- (Uit)geleende gelden mogelijk afkomstig uit landen die op de *high risk and non-cooperative jurisdictions*-lijst van de Financial Action Task Force staan. [2.6.3](#)

Onderzoeksrapport

- Rapport waarin fraudeonderzoeker slechts een deel van de onderzoeksvragen beantwoordt. [2.7.5](#)

Privébetalingen/-leningen/ -opnames

- Directeur leent privé van de zaak en ondertekent leningcontract namens twee partijen. [2.1.6](#)
- Leningen van penningmeester aan zichzelf zonder autorisatie en onderbouwing. [2.1.7](#)
- Vennoten van onderneming doen veel privé-opnames en stortingen. [2.1.10](#)
- Veel leningen worden als privéleningen geboekt in rekening-courant met de cliënt. [2.1.12](#)
- Cliënt heeft ruim drieënhalve ton van de rekening van de vennootschap gehaald. [2.1.12](#)
- Privé-uitgaven worden bekostigd van de zakelijke bankrekening. [2.3.4](#)
- Privégoederen in de bedrijfsadministratie verwerkt als zakelijke kosten. [2.4.15](#)

Provisies/steekpenningen

- 'Bemiddelingsvergoeding' of 'adviesdienst' wordt betaald via offshore vennootschap. [2.5.1](#)
- Courtages die ongebruikelijk hoog zijn (een 'aanbrengfee' betalen aan een ander dan de aanbrengrer hoeft echter niet per se te wijzen op witwassen op belastingfraude). [2.5.2](#)

- Excessief hoge provisiebetalingen. [2.5.3](#)
- Ontbrekende facturen van betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet. [2.5.3](#)
- Contante betalingen aan inkopers en klanten in het Midden-Oosten. [2.2.10](#)
- Controlecliënt schendt toezegging om ontvangen provisies door te betalen aan beleggers. [2.7.11](#)

Toezicht

- Onverklaarbare toename van de toezichtskosten (ook al kan dit een andere oorzaak hebben). [2.7.4](#)
- Eerdere fraude met bankrekeningnummers, termijnbedragen en excasso's. [2.1.14](#)
- Miljoenenboetes toezichthouder. [2.1.14](#)

Verkoop

- Registergoed wordt op één dag twee keer verkocht, eerst voor drie ton, daarna voor acht ton. [2.4.1](#)

3.2 GROENE VLAGGEN OP EEN RIJ

Administratie/beheersing

- Breng administratieve organisatie en interne beheersing behoorlijk in kaart. [2.2.2](#)
 - Doe bij samenstellingswerkzaamheden nader onderzoek als een behoorlijke kasadministratie ontbreekt (het ontbreken van een kasadministratie alléén is geen ongebruikelijke transactie als de contante betalingen een legale reden hebben). [2.2.2](#)
 - Beoordeel bij een controle de interne beheersing van de administratieve organisatie en controleer de werking daarvan met voldoende diepgang. [2.1.3](#)
 - Onderzoek AO/IB door proceduretests te doen, met personeel te praten en controleplanning af te stemmen op risico's. [2.1.5](#)
 - Doe alles bij het identificeren van een frauderisico bij de deelneming om zicht te krijgen op de risicobeperkende interne-beheersingsmaatregelen. [2.1.8](#)
 - Wijs op het risico van onrechtmatige mutaties. [2.1.4](#)
 - Steun bij controle alleen op de AO/IB als u weet dat die in orde is. [2.2.2](#)
 - Wees ook bij het uitvoeren van een samenstellingsopdracht of administratieve werkzaamheden alert op signalen van witwassen of terrorismefinanciering. [2.5.2](#)
 - Test de effectiviteit van de interne-beheersingsmaatregelen van een deelneming als je daarop wilt steunen. [2.1.8](#)
 - Vraag medewerkers of de interne-beheersingsmaatregelen de gebruikelijke gang van zaken weergeven. [2.1.8](#)
 - Verwerk verrekeningen transparant in de administratie. [2.5.6](#)
- Tref maatregelen om te voorkomen dat incidenten zich herhalen die ernstige gevolgen kon hebben voor de integere bedrijfsuitoefening van het kantoor, zoals een melding bij de toezichthouder. [2.7.10](#)

Adviseren

- Adviseer een kasboek aan te leggen om de contante ontvangsten en de reden van betaling bij te houden. [2.2.2](#)
- Vraag de opdrachtgever voor de contante winkelomzet een afzonderlijke boekhouding bij te houden, al dan niet in een kasboek. [2.2.6](#)
- Adviseer de directie adequaat en effectief als je een frauderisicofactor hebt geconstateerd. [2.1.3](#)

Belangen/druk

- Tref maatregelen om ongewenste beïnvloeding van de controlewerkzaamheden te voorkomen. [2.4.4](#)
- Beoordeel *incentives* administratieve functionarissen voor fraude professioneel-kritisch. [2.2.2](#)

Belastingen

- Kijk goed naar de regels (een nultarief willen we allemaal wel). [2.4.5](#), [2.4.6](#)
- Ga bij de aangiften omzetbelasting altijd na of de cliënt volgens de regels van het belastingrecht wel btw mag terugvragen en controleer of die btw op basis van ontvangen facturen echt moet worden betaald. [2.4.2](#)
- Zorg dat je op de hoogte bent van de toepasselijke regels – bijvoorbeeld via de beroepsorganisatie - en een zekere deskundigheid hebt van het terrein waarop u zich begeeft. [2.2.3](#)
- Ga altijd na of is voldaan aan de eisen van het belastingrecht wanneer je namens de cliënt aangiften inkomstenbelasting indient en/of belasting terugvraagt. [2.4.1](#), [2.4.10](#)

- Vraag alleen btw terug op basis van daadwerkelijk betaalde facturen. [2.4.6](#)
 - Let beter op signalen van onjuiste aangiften naarmate de aangifte resulteert in een hogere teruggave. [2.4.6](#), [2.4.10](#)
 - Dien alleen een aangifte omzetbelasting in als je weet dat de verstrekte gegevens volledig, juist en bevredigend zijn. [2.1.11](#)
 - Distantieer je van informatie die naar uw oordeel materieel onjuist of misleidend is, met name als de cliënt weigert de aangiften te corrigeren. [2.4.6](#)
 - Overleg met de belastinginspecteur als de cliënt geen suppletie-aangiften doet. [2.1.11](#)
 - Doe bijtijds een melding van een negatieve kas. [2.1.11](#)
 - Voorzie de Belastingdienst van de juiste informatie als je de inspecteur vraagt of iets aanvaardbaar is. [2.5.5](#)
 - Doe nader onderzoek bij de cliënt als de Belastingdienst de ob-teruggaven staakt, de Fiod daar binnenvalt, de cliënt hardnekkig weigert om kasgelden te storten. [2.2.5](#)
 - Vraag waarom klant loon op nihil heeft gesteld. [2.4.10](#)
 - Leg de cliënt de belastingvoorschriften uit en adviseer deze om zich daaraan te houden. [2.4.11](#)
 - Dien geen aangifte in als klant volhardt in onjuist standpunt. [2.4.10](#)
 - Doe een melding bij vermoeden btw-fraude. [2.4.3](#)
 - Zet alleen (offshore) constructies op die reële bedrijfseconomische en legitieme basis hebben. [2.4.12](#)
 - Vaar niet blind op het oordeel van kantoorfiscalisten als niet duidelijk is dat fiscus fiscale constructie toestaat. [2.4.12](#)
 - Ga na of fiscalisten van kantoor voldoende objectieve controle-informatie hebben geleverd. [2.4.12](#)
 - Onderzoek bedoeling van een overboeking nader als die niet duidelijk is en het verschil fiscaal relevant is. [2.4.13](#)
 - Begeleid medewerkers die administratie voeren en ob-aangiften doen voldoende. [2.4.14](#)
 - Controleer ob-aangiften zelf als niet-accountants die opstellen. [2.4.14](#)
 - Stop met ob-aangifte doen als de klant daarvoor onjuiste informatie verstrekt. [2.4.15](#)
 - Wijs de klant erop dat hij het verkeerde ob-tarief hanteert voor (een deel van) zijn omzet. [2.4.15](#)
 - Informeer Belastingdienst als de klant te weinig omzet wil aangeven. [2.4.15](#)
 - Distantieer je van informatie die niet juist is. [2.7.10](#)
- **Betalingen**
- Vraag om inzage in de gegevens van de bankrekening waarmee de betalingen (zouden) zijn verricht en de financiering is verkregen (ook als de Belastingdienst in eerste instantie geen vraagtekens heeft gezet bij de eerdere ob-aangiften en de facturen). [2.4.2](#)
 - Wees alert op hoge beheervergoedingen. [2.7.4](#)
 - Ga na bij wie de betalingsbevoegdheid ligt en wie de uitgaande betalingen en inkoopfacturen controleert en accordeert. [2.1.8](#)
 - Volg als penningmeester de juiste procedures bij een betalingsverzoek en doe meteen navraag als er een vreemd luchtje aan zit. [2.7.9](#)
- **Branche**
- Ga extra kritisch en oplettend te werk als u diensten verleent aan een onderneming in een risicovolle branche (zoals een coffeeshop). [2.2.1](#)

Cliënt(enonderzoek)

- Identificeer ook de voor u bekende cliënten en verifieer hun identiteit. [2.6.1](#)
- Vraag bijtijds (een kopie van) de identiteitsbewijzen van cliënten op, na aanvang van de cliëntrelatie is het te laat. [2.6.3](#)
- Doe ook cliëntenonderzoek als je alleen voorbereidende werkzaamheden uitvoert voor een cliënt. [2.6.2](#)
- Leg bij het cliëntenonderzoek de persoonsgegevens vast nadat je de cliënt hebt geïdentificeerd en diens identiteit hebt geverifieerd. [2.1.10](#)
- Stel de identiteit van de cliënt als samenstellend accountant persoonlijk vast en verifieer deze; laat dit met andere woorden niet over aan de kantoorleider; een gefaxte kopie van het rijbewijs is onvoldoende. [2.4.3](#)
- Bewaar kopieën van het paspoort, rijbewijs of een ander identiteitsbewijs in het klantdossier. [2.6.1](#)
- Zorg voor een KvK-uittreksel met de aandeelhouders. [2.6.2](#)
- Doe aanvullend cliëntenonderzoek bij verhoogde risico's op witwassen, zoals contante transacties met een buitenland zonder onderliggende stukken en een strovrouw-constructie. [2.6.4](#)
- Doe verscherpt cliëntenonderzoek in geval van een niet-transparante bedrijfsstructuur die geschikt is om de identiteit van de ubo te verhullen of oneigenlijk belasting te besparen. [2.4.9](#)
- Wees extra waakzaam als de opdrachtgever een rechtspersoon is uit een belastingparadijs vanwege het risico op belastingfraude. [2.6.2](#)
- Doe verscherpt cliëntenonderzoek als de bestuurder van de onderneming in India woont, de ubo van de onderneming niet bekend is en de Indiase fiscus om inlichtingen vraagt, terwijl de onderneming weinig activiteiten ontplooit en geen ongebruikelijke banktransacties uitvoert. [2.6.5](#)
- Geef de opdracht terug als de klant een afspraak maakt die tegen de regels is. [2.7.1](#)
- Stop met de samenstellingsopdracht als je de cliënt erop heeft gewezen dat deze controleplichtig is, maar deze toch geen controleopdracht verstrekt. [2.7.3](#)
- Verbreek de relatie met de cliënt als deze wordt verdacht van (betrokkenheid bij) strafbare feiten. [2.1.12](#)
- Geef (samenstel)opdracht terug als je Ponzi-fraude vermoedt. [2.3.5](#)
- Waarschuw klant voor mogelijke strafbare betalingen. [2.2.10](#)
- Wijs klant op jouw meldplicht. [2.2.10](#)
- Identificeer uiteindelijk belanghebbenden en neem adequate maatregelen om de identiteit en de bevoegdheid van de klant te verifiëren. [2.6.3](#)
- Vraag bijtijds (een kopie van) de identiteitsbewijzen van cliënten op, want na aanvang van de cliëntrelatie is het te laat. [2.6.3](#)
- Meld iedere ongebruikelijke transactie zodra je vermoedt dat die verband kan houden met witwassen of terrorismefinanciering. [2.6.3](#)
- Waarschuw jouw opvolger voor verdachte bijzonderheden bij de klant. [2.6.6](#)
- Wijs de klant op strafbare feiten waarvan je op de hoogte bent en waarschuw voor de gevolgen daarvan. [2.7.10](#)
- Overleg zo nodig met de NBA of de toezichthouder voordat je een normoverdragend gesprek voert met de directie van de klant of een incidentmelding doet. [2.7.10](#)
- Verwerk schriftelijke toezegging van controlecliënt om ontvangen provisies door te betalen in jaarrekening als verplichting. [2.7.11](#)

Constructies

- Onderzoek voor de zekerheid of er legitieme fiscale, juridische of commerciële redenen zijn voor een offshore constructie met een ingewikkelde zeggenschaps- en eigendomsstructuur. [2.4.9](#)
- Meld transacties die geen duidelijk economisch of merkbaar rechtmatig doel hebben, tenzij er een legitieme economische of juridische reden is voor het ongewone, waardoor de op het eerste gezicht ongebruikelijke transactie toch verklaarbaar wordt. [2.2.2](#)
- Zet alleen (offshore) constructies op die een reële bedrijfseconomische en legitieme basis hebben. [2.4.12](#)
- Vaar niet blind op oordeel kantoorfiscalisten als niet duidelijk is dat fiscus constructie toestaat. [2.4.12](#)

Contanten en kas

- Doe nader onderzoek en toets de interne beheersing bij omvangrijk kasverkeer. [2.2.7](#)
- Vraag naar de herkomst van contant geld. [2.2.4](#)
- Vraag naar het waarom van contante betalingen. [2.6.6](#)
- Vraag de opdrachtgever voor de contante winkelomzet een afzonderlijke boekhouding bij te houden, al dan niet in een kasboek. [2.2.6](#)
- Meld contante-omzettransacties niet als de klant die alsnog verwerkt in de boekhouding en laat verwerken in de jaarrekening. [2.2.6](#)
- Doe nader onderzoek bij negatieve kasstroom naar het debiteurensaldo voordat u een inbrengverklaring afgeeft. [2.2.5](#)
- Doe nader onderzoek bij de cliënt als de Belastingdienst de ob-teruggaven staakt, de Fiod daar binnenvalt en de cliënt hardnekkig weigert om kasgelden te storten. [2.2.5](#)
- Meld alleen contante betalingen die

boven de vijftien mille uitkomen (wordt t.z.t. 3000 euro). [2.2.6](#)

- Meld dat een noodlijdende vennootschap van de cliënt contant een auto koopt voor de ubo. [2.4.7](#)
- Onderzoek “onwaarschijnlijk” lage wisselmarges ook bij samenstelopdracht nader. [2.2.8](#)
- Raad kasadministratie aan en raadpleeg zo veel mogelijk andere bronnen zolang die ontbreekt. [2.2.8](#)
- Geef duidelijke instructies voor de kasadministratie en het inrichten van kasoverzichten. [2.2.9](#)

Facturen

- Onderzoek de herkomst, juistheid en volledigheid van factuurenoverzichten. [2.4.4](#)
- Onderzoek facturen nader en ga niet alleen af op een bevestiging van de adviseur van de cliënt. [2.4.6](#)
- Vraag om inzage in de gegevens van de bankrekening waarmee de betalingen (zouden) zijn verricht en de financiering is verkregen (ook als de Belastingdienst in eerste instantie geen vraagetkens heeft gezet bij de eerdere ob-aangiften en de facturen). [2.4.2](#)
- Zorg voor voldoende broninformatie en geef de opdracht terug als u de gevraagde facturen of gegevens niet krijgt. [2.5.3](#)
- Vraag uitleg aan de opdrachtgever om voor uzelf te kunnen beoordelen of de facturen misleidend zijn of niet. [2.5.1](#)
- Doe meteen een (interne) melding als de cliënt bekend dat hij in het verleden nepfacturen in zijn administratie had zitten. [2.4.6](#)
- Meld het ontbreken van facturen van (provisie)betalingen die meer dan een derde deel uitmaken van de omzet. [2.5.3](#)
- Vraag naar onderliggende stukken of andere informatie bij opvallende facturen. [2.5.8](#)

Functiescheiding

- Beoordeel bij een controle de interne beheersing van de administratieve organisatie en controleer de werking daarvan met voldoende diepgang. [2.1.3](#)
- Doe aanvullende, gegevensgerichte controlewerkzaamheden met voldoende diepgang en professioneel-kritische houding als (mede) door gebrekkige functiescheiding niet duidelijk is of omzet volledig is verantwoord. [2.1.2](#)
- Stel bij een deelneming vast of er een adequate functiescheiding en controle-omgeving bestaat, zeker als er een kans op fraude bestaat. [2.1.8](#)

Jaarrekening

- Wees ook bij het uitvoeren van een samenstellingsopdracht of administratieve werkzaamheden alert op signalen van witwassen of terrorismefinanciering. [2.5.2](#)
- Doe bij samenstelwerkzaamheden nader onderzoek als een behoorlijke kasadministratie ontbreekt (het ontbreken van een kasadministratie alléén is geen ongebruikelijke transactie als de contacte betalingen een legale reden hebben). [2.2.2](#)
- Beoordeel bij een controle de interne beheersing van de administratieve organisatie en controleer de werking daarvan met voldoende diepgang. [2.1.3](#)
- Onderzoek de AO/IB door proceduretests te doen, met personeel te praten en controleplanning af te stemmen op risico's. [2.1.5](#)
- Doe aanvullende, gegevensgerichte controlewerkzaamheden met voldoende diepgang en professioneel-kritische houding als (mede) door gebrekkige functiescheiding niet duidelijk is of de omzet volledig is verantwoord. [2.1.2](#)
- Onderken het risico van fraude en maak een adequate risicoanalyse. [2.2.2](#)
- Neem Handboek AO voor de controle gedetailleerd door en besteed aandacht aan de beschreven risico's. [2.7.11](#)
- Bepaal aan de hand van een risico-inschatting de inhoud en omvang van de controlewerkzaamheden. [2.1.8](#)
- Voer nadere controlewerkzaamheden uit bij frauderisico's, ook al worden die 'laag' ingeschat. [2.1.9](#)
- Neem het mogelijke cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de entiteit in aanmerking bij de beoordeling van de materialiteit. [2.1.8](#)
- Toets niet alleen de materialiteit op jaarbasis, maar ook het cumulatieve effect van de fraude op het eigen vermogen van de opdrachtgever in aanmerking nemen (cumulatief kan de fraude wel degelijk van materieel belang zijn voor de jaarrekening). [2.1.1](#)
- Onderzoek en onderbouw waarom bepaalde frauderisico's laag zijn (een 'gevoel' is niet voldoende). [2.4.4](#)
- Zet de controle adequaat op en voer deze adequaat uit als u een frauderisicofactor heeft geconstateerd. [2.1.3](#)
- Neem aanvullende controlemaatregelen als een frauderisico wordt gesignaleerd. [2.1.4](#)
- Test interne-beheersingsmaatregelen na eerdere fraude. [2.1.14](#)
- Onderzoek de tekenbevoegdheden (van de directie) grondig. [2.1.6](#)
- Onderzoek de vooraf geïdentificeerde frauderisico's daadwerkelijk. [2.4.4](#)
- Steun bij controle alleen op de AO/IB als je weet dat die in orde is. [2.2.2](#)
- Zorg voor adequate en voldoende controle-informatie. [2.1.9](#)
- Doe extra controlewerkzaamheden als verbonden partij dominante invloed heeft. [2.1.13](#)
- Voer ook gegevensgerichte werkzaamheden uit. [2.1.8](#)
- Voer aanvullende controlewerkzaamheden uit als de onderneming in zwaar weer verkeert en de continuïteit en het

- voldoen aan de financieringsvoorwaarden onzeker is. [2.3.2](#)
- Onderzoek de waardekringloop voldoende. [2.4.4](#)
 - Analyseer (alle) handmatige memoriaalboekingen. [2.4.4](#)
 - Kijk bij een hoog kassaldo niet alleen naar het maandoverzicht van de inkoop maar ook naar de onderliggende stukken. [2.2.1](#)
 - Voer lijncontroles uit bij het betalingsproces en neem een flinke steekproef als dat fraudegevoelig is. [2.1.3](#)
 - Bespreek frauderisico's met de directie en stop de gespreksverslagen in het dossier. [2.4.4](#)
 - Wijs op het risico van onrechtmatige mutaties. [2.1.4](#)
 - Stel vragen over onduidelijkheden. [2.2.9](#)
 - Ga na of de verstrekte gegevens juist, volledig en bevredigend zijn. [2.5.3](#)
 - Boek onduidelijke posten tijdelijk apart om die later uit te zoeken bij het samenstellen van de jaarrekening. [2.2.9](#)
 - Zorg voor voldoende geschikte controle-informatie om te kunnen concluderen dat de groepsjaarrekening vrij is van materiële afwijkingen. [2.1.8](#)
 - Ga na of de koopsom na een overname is voldaan, alvorens de transactie te verwerken in de jaarrekening. [2.5.4](#)
 - Zorg voor voldoende broninformatie en geef de opdracht terug als u de gevraagde facturen of gegevens niet krijgt. [2.5.3](#)
 - Wees ook professioneel-kritisch als de cliënten de Nederlandse taal niet goed kunnen spreken en administratief niet handig zijn. [2.1.10](#)
 - Vraag door en doe aanvullend onderzoek bij verzwegen verplichtingen. [2.3.1](#)
 - Evalueer de competentie, de capaciteiten en de objectiviteit van de ingeschakelde waarderingsdeskundige en probeer inzicht te krijgen in (de geschiktheid van) diens werk. [2.3.2](#)
 - Vraag bij dreigende herziening van de bankrelatie de meest recente contracten op, evalueer deze en zoek hierover contact met de bank. [2.3.2](#)
 - Doe nader onderzoek als je administratieve gebreken constateert. [2.3.3](#)
 - Onderzoek bij feilen in de financiële administratie de juistheid van de opgaven over de investeringen nader. [2.3.4](#)
 - Stop de samenstellingsopdracht als je de cliënt erop hebt gewezen dat deze controleplichtig is, maar deze toch geen controleopdracht verstrekt. [2.7.3](#)
 - Tref maatregelen om ongewenste beïnvloeding van de controlewerkzaamheden te voorkomen. [2.4.4](#)
 - Zet jouw naam en handtekening alleen bij controlewerkzaamheden die je zelf hebt uitgevoerd of die je inhoudelijk grondig hebt geëvalueerd. [2.7.2](#)
 - Geef de opdracht terug of geef een verklaring van oordeelonthouding af als je onvoldoende informatie hebt over een materiële en wezenlijke post. [2.7.6](#)
 - Speel als groepsaccountant in op wat de lokale accountants constateren en bekijk en beoordeel met een professioneel-kritische blik wat de accountant van een groepsonderdeel rapporteert. [2.3.7](#)
 - Bevestig de lokale accountant nader over de uitgevoerde werkzaamheden. [2.3.7](#)
 - Onderzoek de interne beheersing bij significante groepsonderdelen. [2.3.7](#)
 - Bezie en onderzoek afzonderlijke kostenverschuivingen in onderling verband, ook bij andere groepsonderdelen. [2.3.7](#)
 - Signaleer meteen problemen bij voorraadwaardering en stel oplossing voor. [2.3.8](#)
 - Onderzoek of waarde voorraad in grootboek overeenkomt met die in de subadministratie. [2.3.8](#)
 - Tel de voorraad steekproefsgewijs [2.3.8](#)

- Verwerk verrekeningen transparant in de administratie. [2.5.6](#)
- Distantieer je van informatie die niet juist is. [2.7.10](#)
- Verwerk schriftelijke toezegging van controlecliënt, om ontvangen provisie door te betalen aan beleggers, in jaarrekening als verplichting. [2.7.11](#)

Leiding

- Onderzoek de tekenbevoegdheid van de directie grondig. [2.1.6](#)
- Bespreek frauderisico's met de directie en stop de gespreksverslagen in het dossier. [2.4.4](#)
- Vraag uitleg aan de opdrachtgever om voor jezelf te kunnen beoordelen of de facturen misleidend zijn of niet. [2.5.1](#)
- Neem contact met de directie of het bestuur als een bestuurslid zichzelf onbevoegd een 'lening' uitbetaalt. [2.1.7](#)
- Vraag door en doe aanvullend onderzoek bij verzwegen verplichtingen. [2.3.1](#)
- Begeleid medewerkers die de administratie voeren en de ob-aangiften doen voldoende. [2.4.14](#)

Leningen

- Neem contact met de directie of het bestuur als een bestuurslid zichzelf onbevoegd een 'lening' uitbetaalt. [2.1.7](#)
- Stel alleen een contract op voor een lening die echt bestaat. [2.4.2](#)
- Doe (online) aanvullend onderzoek naar de belanghebbenden van een bedrijf dat geld leent van de cliënt. [2.7.6](#)
- Controleer datering lenings- of schenkingsovereenkomst. [2.4.13](#)
- Verifieer een verklaring over een financiële situatie door alle betrokkenen vragen te stellen, zeker als je de verklaring ondertekent om daar meer gewicht aan te geven. [2.7.7](#)
- Onderzoek of die verklaring overeenstemt met de fiscale aangifte. [2.7.7](#)

Melden/informer

- Neem contact met de directie of het bestuur als een bestuurslid zichzelf onbevoegd een 'lening' uitbetaalt. [2.1.7](#)
- Informeer de gedupeerde mede-opdrachtgever over een onbevoegde dividenduitkering. [2.3.3](#)
- Wees duidelijk tegenover beleggers in verklaringen. [2.3.4](#)
- Meld ongebruikelijke transacties om de overheid de mogelijkheid te geven zicht te krijgen op geldstromen die kunnen duiden op criminaliteit en om achterliggende strafbare feiten te kunnen opsporen. [2.2.3](#)
- Meld als de transactie ongebruikelijk is; de FIU-Nederland beoordeelt of de transactie verdacht is of samenhangt met crimineel handelen. [2.4.2](#)
- Meld *iedere* ongebruikelijke transactie die mogelijk verband houdt met witwassen of terrorismefinanciering, ook als er geen concrete aanwijzingen voor witwassen of terrorismefinanciering bestaan. [2.1.12](#), [2.2.6](#), [2.3.5](#), [2.5.2](#)
- Meld alleen contante betalingen die boven de vijftien mille uitkomen (de grens wordt de komende tijd verlaagd tot 3000 euro). [2.2.6](#)
- Meld contante-omzettingstransacties niet als de klant die alsnog verwerkt in de boekhouding en laat verwerken in de jaarrekening. [2.2.6](#)
- Meld een transactie bij de FIU-Nederland als je op grond van uw professioneel oordeel meent dat die een ongebruikelijk karakter heeft. [2.1.12](#)
- Doe direct een Wwft-melding bij de FIU-Nederland als uit de samengestelde administratie ongebruikelijke transacties naar voren komen en wacht niet tot het BFT met conclusies komt. [2.1.10](#)
- Meld een ongebruikelijke transactie ook (bij de FIU-Nederland) als de Fiod of politie daarvan al op de hoogte is. [2.1.12](#)
- Meld ongebruikelijke transacties ook als

die niet direct gerelateerd zijn aan de accountantswerkzaamheden. [2.1.12](#)

- Leg alle overwegingen omtrent mogelijk ongebruikelijke transacties vast in het dossier. [2.1.12](#)
- Meld intern bij de compliance officer als je in loondienst bent, er een compliance officer is en er waarborgen zijn dat deze de melding doet aan de FIU-Nederland (zie ook Wwft nieuw). [2.5.2](#)
- Doe een volledige Wwft-melding met gegevens over de identiteit van de cliënt en de ubo, over de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie, over de omvang, bestemming en herkomst van de gelden en over de omstandigheden rond de transactie. [2.4.8](#)
- Doorbreek de geheimhoudingsplicht als de onterechte btw-teruggaven hoog zijn, omdat de maatschappij er belang bij heeft dat een grote fraude met gemeenschapsgeld snel bekend wordt. [2.4.6](#)
- Informeer de Belastingdienst correct. [2.4.2](#)
- Meld een negatieve kas bijtijds bij de FIU-Nederland. [2.1.11](#)
- Meld de Belastingdienst dat een vennootschap van de cliënt (opzettelijk) te weinig omzetbelasting afdraagt. [2.4.7](#)
- Doe een melding bij vermoeden btw-fraude. [2.4.3](#)
- Wijs klant op jouw meldplicht. [2.2.10](#)

Non-complying countries

- Meld dat een vennootschap contante transacties doet met een leverancier in een *non-complying country*. [2.4.7](#)

Onderzoeksrapport

- Stel en leg vast dat de werkzaamheden van een ingeschakelde onderzoeker toereikend zijn met het oog op de beoordelingsopdracht. [2.7.5](#)
- Bezie de conclusies van een fraudeonderzoeker kritisch, met name als deze slechts een deel van de onderzoeksvragen beantwoordt. [2.7.5](#)

Toezicht

- Onderzoek de oorzaak van (fors) hogere toezichtskosten. [2.7.4](#)

3.3 RECHTSPRAAKREGISTER

Accountantskamer

09/2155 Wtra AK	2.1.4
11/6 Wtra AK	2.3.6
12/412 Wtra AK	2.7.1
12/643 en 12/644 Wtra AK	2.1.2
12/1168 en 12/1169 Wtra AK	2.4.3 , 2.5.2
12/1955 Wtra AK	2.2.5
12/2800 en 12/2801 Wtra AK	2.1.7
13/965 Wtra AK	2.1.5
13/2338 Wtra AK	2.2.2
13/2340 Wtra AK	2.2.2
13/2341 Wtra AK	2.2.2
13/2343 Wtra AK	2.3.1
13/2415 Wtra AK	2.4.2 , 2.4.6
13/2762 Wtra AK	2.4.7 , 2.6.4
13/2906 Wtra AK	2.2.1
13/2940 Wtra AK	2.1.3
14/12 Wtra AK	2.5.4
14/318 Wtra AK	2.3.3
14/337 Wtra AK	2.1.6
14/822 Wtra AK	2.1.12
14/904 Wtra AK	2.5.2 , 2.5.3
14/905 Wtra AK	2.5.2
14/2009 Wtra AK	2.1.10 , 2.5.2
14/2469 Wtra AK	2.7.6
14/2615 Wtra AK	2.3.2
14/2716 Wtra AK	2.4.4 , 2.5.8
14/3059 Wtra AK	2.1.11 , 2.5.2
14/3085 Wtra AK	2.1.14
14/3294 Wtra AK	2.3.2
14/3295 Wtra AK	2.3.2
14/3296 Wtra AK	2.7.2
15/132 en 15/133 Wtra AK	2.2.6
15/151 Wtra AK	2.4.4 , 2.5.8
15/551 Wtra AK	2.7.4
15/637 Wtra AK	2.5.5
15/714 Wtra AK	2.4.4 , 2.5.8
15/930 Wtra AK	2.5.1
15/1232 Wtra AK	2.7.3
15/1928 Wtra AK	2.2.7
15/2041 Wtra AK	2.4.2
15/2727 Wtra AK	2.6.5
15/2728 Wtra AK	2.1.1
16/6 Wtra AK	2.6.3

16/475 Wtra AK	2.1.8
16/1328 Wtra AK	2.4.10
16/1304 Wtra AK	2.1.9
16/1532 Wtra AK	2.7.5
16/1534 en 16/1535 Wtra AK	2.3.4
16/2883 en 16/2884 Wtra AK	2.4.12
17/473 Wtra AK	2.3.5
17/594 Wtra AK	2.4.11
17/670 Wtra AK	2.4.15
17/874, 17/875 en 17/876 Wtra AK	2.7.11
17/918-919 Wtra AK	2.2.10
17/921-924 Wtra AK	2.2.10
17/926 Wtra AK	2.2.10
17/1098 Wtra AK	2.4.13
17/1263 Wtra AK	2.5.6
17/1927 Wtra AK	2.7.9
17/2276 Wtra AK	2.2.8
18/276, 18/277 en 18/328 Wtra AK	2.3.7
18/337 Wtra AK	2.7.8
18/488 Wtra AK	2.4.14
18/724 Wtra AK	2.1.13
18/999 Wtra AK	2.3.5
19/508 Wtra AK	2.2.9
19/3 Wtra AK	2.7.7
19/917 en 19/918 Wtra AK	2.7.10

College van Beroep voor het bedrijfsleven

AWB 03/957 en 03/958	2.4.5
AWB 10/549	2.1.4
AWB 13/823	2.1.6, 2.2.6
AWB 14/98	2.1.5
AWB 14/298	2.3.1
AWB 14/596	2.4.7, 2.6.4
AWB 14/602	2.2.1, 2.2.6
AWB 14/690 en 14/691	2.2.2, 2.2.6
AWB 14/847	2.1.6
AWB 15/43	2.1.12
AWB 15/181	2.5.4
AWB 15/241	2.3.3
AWB 15/255	2.3.3
AWB 15/386	2.5.2
AWB 15/660	2.2.6
AWB 15/746	2.5.5
16/86-89	2.4.4, 2.5.8
16/11	2.7.4
16/720	2.6.1

16/766	2.6.3
17/1413 en 17/1414	2.1.9
18/62	2.4.13
18/152	2.3.5
18/226	2.4.12
18/452	2.4.15
18/1018	2.5.6
18/1294	2.7.9
18/1853 en 18/1854	2.7.11
18/1912	2.7.8
19/9 en 19/27	2.4.12

Gerechtshof Amsterdam

10-00280	2.4.1
200.162.226/01	2.3.6
200.192.243/01	2.7.6

Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

200.145.510-01	2.5.1
21-001814-16	2.4.6
21-004100-12	2.4.4

Hoge Raad

03511/06	2.1.12, 2.4.3
--------------------------	-------------------------------

Rechtbank Almelo

08/996029-10	2.4.4
------------------------------	-----------------------

Rechtbank Amsterdam

HA ZA 13-97	2.3.1
C/13/563946 / HA ZA 14-438	2.3.3
C/13/587227 / HA ZA 15-498	2.7.6
13/845144-18	2.5.8

Rechtbank Arnhem

182198	2.4.5
------------------------	-----------------------

Rechtbank Den Haag

09/535637-05	2.2.4
09/994179-16	2.2.3

Rechtbank Haarlem

09/664	2.4.1
------------------------	-----------------------

Rechtbank Midden-Nederland

[16/994053-13 \(P\)](#) [2.5.1](#)

Rechtbank Noord-Holland

[C/15/240410 / HA ZA 16-153](#) [2.1.1](#)

[228492 HA ZA 15-441](#) [2.3.8](#)

Rechtbank Overijssel

[07/996513-12 en 08/996128-13](#) [2.3.2](#)

[08-996002-15](#) [2.3.4](#)

[08-996003-15](#) [2.3.4](#)

[08-996022-15](#) [2.3.4](#)

[08/996130-13](#) [2.3.2](#)

Rechtbank Rotterdam

[AWB 09/3234 BC-T2 en AWB 09/3236 BC-T2](#) [2.4.8](#)

[C/10/503430 / HA ZA 16-555](#) [2.4.12](#)

[ROT 14/7630](#) [2.6.2](#)

[ROT 15/5706](#) [2.6.1](#)

[ROT 15-7794, ROT 16-2873](#) [2.4.9](#)

[ROT 18/3227](#) [2.6.6](#)

[ROT 19/1076](#) [2.4.12](#)

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

Meer weten over de campagnes van de NBA? Kijk op nba.nl/rekentop.

Nederland rekt op zijn accountants.

COLOFON

'Rode vlaggen' is een uitgave van Accountant, het magazine van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

NBA

Antonio Vivaldistraat 2
Postbus 7984, 1008 AD Amsterdam
Telefoon: 020 301 03 01
E-mail: nba@nba.nl
Internet: www.nba.nl

Redactie Accountant/Accountant.nl
Telefoon: 020 301 03 68
E-mail: redactie@accountant.nl
Internet: www.accountant.nl

Auteur

Lex van Almelo
Lex van Almelo is juridisch journalist en vaste medewerker van Accountant.nl en het magazine Accountant. Hij schrijft onder andere de tuchtrechtsamenvattingen voor Accountant.nl.

Eindredactie

Erwin Breij

Beeld

Shutterstock, iStock

Vormgeving

VRHL Content en Creatie
Alphen aan den Rijn, www.vrhl.nl

Drukkerij

Senefelder Misset Doetinchem

© NBA | 2020

Alle rechten van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden door de NBA. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar worden gemaakt - op welke wijze dan ook - zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de NBA.

De in deze uitgave voorkomende meningsuitingen mogen niet worden gezien als officiële zienswijzen van de NBA, tenzij zulks uitdrukkelijk is vermeld.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de grootste zorg is besteed, aanvaarden de NBA en de auteur geen enkele aansprakelijkheid voor fouten en onvolkomenheden, noch voor de eventuele gevolgen hiervan.

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA